

PAX

ČASOPIS PRO PŘÁTELE LITURGIE

A ŘÁDU SV. BENEDIKTA

XI. ROČNÍK

Leden — Prosinec

1 9 3 6

Vydává Opatství Emauzské v Praze

OBSAH XI. ROČNÍKU

P. Justin Albrecht O. S. B.:

Znovuzrození z vody a Ducha
Sv. . . 13, 31, 49, 79, 113, 145, 167

Karel B. Hroch:

Ruce 2
K Oběti 33
Zrcadlo popelu 51
Jistota liturgie 89
Svaté společenství 119
Svatý prostor 134
Útisk individuality liturgií . . 149
Evangelická čistota liturgie . . 164
Zbožnění člověka 177
Význam svátosti křtu 204

Min. rada Jan Kakš:

Zrušení kláštera sv. Prokopa na
Sázavě 5, 54, 91
Bývalý kostel sv. Prokopa na
Menším městě pražském . . . 132
Archiv kláštera sv. Prokopa na
Sázavě 187

Josef Klement:

Putování za liturgií 20

P. Kornel Kniel O. S. B.:

Na anatolských březích . . 15, 36,
68, 108, 123, 137, 152
Nové plody svatosti na be-
nediktinském stromu života . . 43

Prof. Bedřich Malina:

Oprava hymnů v římském bre-
viáři za Urbana VIII. 63

Voda v liturgii 81, 98
Sv. Řehoř VII. a jeho oficiem v
breviáři 169
Liturgie adventu 200, 210

P. Marian Schaller O. S. B.:

Žijme liturgicky 1
Bůh v nás 25
Křest — Hostie 73
Meditace 209

Dp. Josef Škrášek:

Církevní hymny (překlad) 8, 26, 58,
74, 105, 115, 129, 147, 161, 180, 195
Hymnus k počtě Panny Marie
Montserratské 97

Dr. Josef Vajs:

Jakého obřadu byla slovenská
liturgie, zavedená sv. Cyrilem a
Metodějem, východního či zá-
padního 220

Dom Eugène Vandeur O. S. B.:

Chudáci Boží 42
Křesťanský den v rodině . . . 185
Naši v Pánu zesnulí 193

P. Bernard Velíšek O. S. B.:

Duchovní listy D. Chapmana 39, 93
Církevní rok podle starého vý-
kladu 215

Program III. Liturgického týdne . 95

Z benediktinského řádu . . 43, 111,
174, 207, 226, obálka č. 8

Z časopisů . 46, obálka č. 1, 5, 10, 11

Církevní hymny (abecední pořad přeložených hymnů):

Aeterna caeli gloria (78); - Aeterne
rerum Conditor (11); - Ales diei nun-
tius (59); - A solis ortus cardine (182);
- Audit tyrannus anxius (183); - Auro-
ra jam spargit polum (106); - Cae-
li Deus sanctissime (130); - Consors
paterni luminis (58); - Crudelis Hero-
des, Deum . . . (198); - Creator alme
siderum (161); - Ecce jam noctis (26);

- En clara vox redarguit (163); - Ho-
minis superne Conditor (147); - Im-
mense caeli Conditor (118); - Jam lu-
cis orto sidere (107); - Jam sol re-
cedit igneus (148); - Jesu, decus an-
gelicum (197); - Jesu, dulcis memo-
ria (195); - Jesu, Redemptor omnium
(180); - Jesu, Rex admirabilis (196); -
Lucis Creator optime (117); - Lux

ecce surgit aurea (76); - Magnae Deus potentiae (131); - Nocte surgentes (10); - Nox atra rerum contegit (74); - Nox et tenebrae et nubilla (61); - Nunc, Sancte, nobis Spiritus (115); - O sola magnarum urbium (199); - Primo die, quo Trinitas (9); - Quae perenne extolleris (97); - Rector potens, verax Deus (116); - Re-

rum Creator optime (60); - Rerum, Deus, tenax vigor (117); - Salvete, flores Martyrum (184); - Somno reffectis artubus (27); - Splendor paternae gloriae (28); - Summae Parens clementiae (105); - Te lucis ante terminum (149); - Telluris almae Conditor (129); - Tu Trinitatis Unitas (77); - Verbum supernum prodiens (163).

Autoři, jichž knihy byly posouzeny:

a) Mgr Pierre Batiffol (199); - Dr. P. Chrysostomus Baur O. S. B. (48); - Josef Bernhart (191); - Josef Böckle (192); - P. Theodor Bogler OSB. (24); - P. Urbanus Bomm OSB. (24); - F. Cayré OAA. (143); - C. De Clecq (192); - Dr. P. R. Dacik OP. (192); - P. Clément Dillenschneider CSSR. (72); - Dr. Josef Dillersberger (228); - Dr. Adolf Donders (24); - S. E. Le Cardinal Dubois (159); - Dr. Josef Foltynovský (192); - Hermann Franke (191); - Dr. Alfred Fuchs (127); - M. M. Gorce OP. (159); - Dr. Rudolf Graber (158); - Dr. P. Josef Gredt OSB. (47); - P. Ludwig Hertling SJ. (159); - P. Stephanus Hilpisch OSB. (24); - Dr. Hynek (160); - P. Thomas Jüngt OSB. (143); - Dr. Edmund Kalt (72); - Dr. J. Kratochvil (176); - W. Lauck (24); - Dr. Matthias Laros (158); - Dr. Josef Lorz (128); - P. Émile Mersch SJ. (158); - Nole Maurice-Denis et Robert Boulet (48); - P. Adolf Pelikán SJ. (128); - Pieter van der Meer de Walcheren (191); - M. Rathgeber u. P. Dr. K. Rösch OCap. (24);

Prof. Anton Schütz (228); - Dr. Ernst Tomek (159); - Msgre Dr. Tihamér Tóth (48, 72, 127); - Dom Eugène Vandeur OSB. (192); - Rms. Abt Ansgar Vonier OSB. (144); - Dr. Sigismund Waitz (144); - Franz Michel Willam (157).

b) Na obálce byly posouzeny knihy od těchto autorů:

Dr. Bernard Bartmann (č. 2); - Carl Clemens (č. 3); - Georges Desgrippes (č. 5); - Etienne Gilson (č. 5); - Otto Karrer (č. 4); - Prof. Dr. G. Kieffer (č. 5); - Dr. Hans Koren (č. 4); - P. Hugo Lang OSB. (č. 5); - Jacques Maritain (č. 5); - Pius Parsch (č. 1, 5); - Dominik Pecka (č. 2); - E. Peillaube (č. 5); - P. Anselm Stolz OSB. (č. 11); - P. Cyril Šíma OP. (č. 2); - Teresia Renata de Spiritu Sancto (č. 11); - Dr. Tihamér Tóth (č. 2); - Sigrid Undsetová (č. 2); - Hedvika Vávrová SCJ. (č. 5); - Fr. Mich. Willam (č. 2); - Eduard Winter (č. 2); - P. Thaddäus Zingg OSB. (č. 11); - P. Odilo Zerkinden (č. 12); - Vítězové (č. 1).

Ročník XI.

Leden 1936.

Číslo 1.

Ž I J M E L I T U R G I C K Ý !

Slycháváme o životě hygienickém nebo uměleckém. Může se mluvit také o životě křesťanském nebo prostopášném, nebo i o jiných životních formách. Vždy to pak znamená, že člověk zařizuje všechny své životní projevy pod touto určitou formou. Myslí, mluví a jedná v tom nebo onom stylu životním.

Co jest to však život liturgický?

Tímto životem žije Církev katolická ve své bohoslužbě, v udílení svátostí a svátostin. Liturgický život povstává tedy u oltáře a v chrámech. Neměl by se však vyčerpávat a dohasínat, jakmile jsme se vzdálili s těchto svatých míst.

Je-li životní pulsace Církvě na tomto světě jediné po Synu Božím schopna vyslovit Bohu Otci veškerou čest, slávu a chválu, a podařilo-li se Církvi v její liturgii rozkmitat naše duše ve stejném rytmu, měli bychom si tento rytmus udržet i ve svém životě, jenž uplývá mimo přímou bohoslužbu. Což nemá být vlastně celý náš život bohoslužbou?

A proč bychom měli pro život obyčejné své práce, radostí a bolestí volit jiný rytmus? Proč bychom si do něho neměli přenést slavnostnost, nádheru a vůni liturgie? Proč nežijeme liturgicky, je-li to nejsprávnější forma duchovního života dítek Božích?

Liturgická životní forma liší se v mnohém od jiných životních forem dnešních zbožných věřících. Ona spojovala křesťany v jeden celek obětující, trpící a vítězí, jak nám o tom mluví slavné dějiny prvních křesťanských století; tyto však uzavírají věřícího do vlastní komůrky zbožnosti, v níž se cítí slab, bezradný nebo dokonce blouznící.

Liturgický život vede na široké cesty Církvě, kde je světlo,

vzduch a bezstarostnost. Moderní asketický život pracuje v přítmí, za těžkého dýchání a ustavičného měření, vážení a počítání.

První život je radostný život dětí, druhý život je strastiplný život dospělých.

K čemu nás Spasitel vyzývá, abychom byli jako maličci? Proč si nevšímáme jeho výzvy? Proč neustále chceme stát před Bohem jako mudrující dospělci, když Jemu se líbí pokorná důvěra dítek?

Nebojme se, že v objektivním liturgickém životě ztratíme svou osobnost, kterou nám přemrštěný individualismus i v katolické askesi postavil takřka za božství. Popatřme jen na světce prvních křesťanských století, kde se nežilo jinak než liturgicky! Každý světec a světice těchto věků jsou mohutnými individualitami s neobyčejně vyhraněným osobním kouzlem.

Liturgie nepřipravuje o osobnost, jako o ni nepřipravuje ani život v nebeské blaženosti. Obětujeme-li svůj osobní život v liturgii, v zápětí jej tam nalezneme ještě vyhraněnější, čistší a mohutnější. Tak jej našel také sv. Pavel, i když pravil: „Nežiji už já, žije ve mně Kristus!“

*

Pro tento objektivní, dětsky bezstarostný a Bohu nejmilejší život chce vychovávat náš časopis „Pax“.

Vcházíme do druhého desetiletí, ochotni sloužit dítkám Božím, trpělivě očekávající, až Pán požehná setbě, kterou z lásky k Němu a k Církvi rozhazujeme dále po vysušených pláních naší české vlasti.

Emauzy.

P. Marian Schaller.

R u c e

K. B. Hroch, Sv. Jan p. Sk.

Celý náš život je dílem duše. Tato slova musí být opakována, protože je mnoho lidí, kteří si toho neuvědomují. Domnívají se, že jejich život je dřina, nebo že jejich život je výsledkem četných intervencí vlivných osob, nebo produktem chytrosti, změřitelné Binet-Simonovými testy inteligence a sídlící někde v záhybech šedé kůry mozkové.

Jsou i křesťané, kteří věří v duši, ale nejsou dost přesvědčeni, že náš život je k ní v nějakém vztahu. Mají starou představu holubice vězněné někde uvnitř našeho tělesného já, stále nespokojené a toužící po odletu do rajských končin. Mají dojem, že duše nemá nejmenšího zájmu o náš život, že to, co děláme, jest vlastně proti duši, že to je její týrání a mučení. A tak žijí s vírou v duši, ale jako bez duše.

A přece duše není nijak ponurým věznem naší tělesné schránky, apatickým ke vši skutečnosti. Duše žije, to znamená, projevuje se v nás našimi myšlenkami, naší prací, naším životem. Ruka a duše nejsou v poměru lhostejnosti a naprosté nezávislosti. Ruce jsou nástrojem duše. Jsou ve službách duše.

Všimněme si již malého dítěte, jak záhy užívá svých ruček, aby jimi vyjadřovalo to, co nedovede vyjádřiti slovy: nespokojenost, radost, touhu po předmětu a podobně. Co překrásných odstínů je v pohybech ruček nemluvněte: vztažení po matce nebo po otci, kdy obě ručky jdou souběžně jako jedna silná myšlenka: Vezmi mě do náručí! Nebo pohyb za hračkou, vypjetí vši energie, aby malé prstíčky ji mohly uchopit. Nebo rytmické pohyby jedné ručky jako výraz spokojenosti nebo jako potřeba uvolnit nashromážděnou energii.

I později, když dítě užívá řeči, aby vyjádřilo svá přání, své myšlenky, neumlká řeč rukou. Dítě kyne rukou na pozdrav, objímá rukou rodiče, sourozence a pohyb ruky se stává doprovodem mluvy.

Tak je tomu i u dospělých lidí. Prostý člověk stejně jako inteligentní užívá pohybů rukou a jimi mluví duše. Někdy upřímněji než slovy. Gesta dobrého řečníka jsou jako malba, oživující tužkový náčrt slov. Součástí téměř všech pozdravů jsou pohyby rukou: ať jde o radostné mávání při davovém nadšení, ať o vojenské salutování nebo o pozdrav nějakým způsobem pozdvižených rukou. To není jen hračka. To má být přesvědčivý důkaz, že celá duše je pozdviženou rukou dávana do služeb toho, komu pozdrav patří.

Uvážíme-li k tomu, jak jest ruka činná při našem denním zaměstnání, pak pochopíme, že je zrcadlem, ve kterém se jeví duše, že je oknem, kterým se dívá naše duše.

Pohyb ruky dovede nám vše povědět, často lépe a výmluvněji než slova. To je velký dar ruky. Není divu, že ani náš osobní styk s Bohem nezůstává bez gest rukou.

Hledáme-li sami sebe, skládáme hlavu do rukou, opíráme čelo nebo spánky o ruce, zakrýváme si rukama oči. V té chvíli jsou naše ruce velkými a odvážnými stonky duše, které podpírají unavený květ, těžký vlastní nespokojeností. Jsou clonou, která nás má na chvíli oddělit od všeho, co nehledáme. Chceme sebe, chceme vidět, jak vypadáme, když se nemusíme přetvařovat a když se nedíváme do zrcadla společenských lichotek. Čelo v rukou. Snad někdy studené ruce jsou i fysickým obkladem horkého čela, vždycky však obkladem mystickým. Duše jimi spěchá na pomoc rozumu, vůli. Přijde s tichou výčitkou, proč chtělo čelo být pyšné, proč chtěla hlava spoléhat jen na sebe, když se na čele tak snadno zachytí bláto po nás hozené a když hlava tak brzy bolí. Ale ta výčitka je jen odstraněním starého obvazu. V zápětí na to, sotva se najdeme, jako by rukama proudil balsám do otevřené rány, jizva se stahuje chápáním vlastního omylu, oči se otvírají k pravému poznání a čelo vstává z objetí dlaní zase čisté. Najdeme-li šťastně sebe, najdeme se s bolestným poznáním, že jsme sami. Přes všechno množ-

ství přátel, jež nás obklopuje, jsme žalostně sami. Nikdo z lidí nemůže vzít na sebe naše vnitřní břímě. To může jen Bůh. A proto sotva jsme vyprostili hlavu z objetí rukou, spínáme ruce. Ruka se klade k ruce, prsty k prstům, pevně, jako by obě ruce byly jedním kontaktem, který nás spojuje s Bohem. Jako by prsty byly anténou naší vnitřní vysílací stanice, která chce svým voláním dosáhnout Boha, která chce k němu mluvit: „Bože, jsi můj a já jsem Tvůj. Dej, ať jsme tak navždy!“

I při Mši svaté připadá rukám celebrantovým významná mluva. Hned na počátku Vstupní modlitby se znamená velkým křížem. Pravá ruka je povolána k tomu, aby se tiskla na pozdrav s lidmi, pravá ruka je povolána, aby pozdravovala Trojjediného Boha znamením kříže. Jen tam, kde tato ruka může svobodně zdraviti Boha, má své oprávnění její pozdrav lidem.

Uprostřed Confiteoru bije se kněz pravou rukou v prsa při slovech: „Má vina, má vina, má největší vina.“ Činí tak za všechny přítomné křesťany, ba za celou křesťanskou obec. Naše hříchy myšlenkami, slovy a skutky urazily Boha a byly klínem do jednoty obcování svatých. Zaslouhují trestu. To přiznáváme úderem pravé ruky na prsa. Ba činíme ještě více. My víme, že Bůh má právo nás za hříchy potrestat a my se tímto gestem stavíme po jeho pravici, vyjadřující tak opravdové předsevzetí již nehřešiti. Stavíme se plně na stranu Boží proti sobě samým, proti svým hříchům a znázorňujeme, že je chceme trestati i kaziti, t. j. že se jich chceme varovati.

Při pozdravu „Pán s vámi“ rozpíná kněz ruce, připomínaje tak často rozpětí rukou Božského Spasitele na Kříži, které nám přineslo vykoupení. Jest to i symbolická připomínka, že máme s ochotou přijímat drobné kříže, které na nás Bůh skládá a že si máme být vědomi, že v každém okamžiku života je Pán s námi i s naší duší.

Při Gloria pozdvihuje kněz rozepjaté ruce až k ramenům, aby vyjádřil nadšení, radost a také touhu po Bohu — ne snad jen svou, osobní, ale všech křesťanů, kteří mají spočinout v náručí Boží.

Při čtení Epištoly klade kněz ruce na misál. Činí tak jako zástupce toho, jenž má moc nad knihou a může ji otevřít i zavřít. Vyjadřuje tím, že z vnuknutí Božího bylo sepsáno to, co se čte a že nad literou je Bůh. Přiložíme-li k něčemu ruce, vyjadřujeme tím i ochotu zúčastniti se práce a tak položení rukou na misál může nám symbolisovati i naši ochotu státi se plniteli slova Božího, státi se jeho šířiteli, slibovati horlivou spolupráci na díle Katolické akce.

Po obětování hostie a vína, kdy ruce pozdvihovaly na pateně chléb a v kalichu víno, ze kterých budou Tělo a Krev Kristovy, umývá si celebrant ruce. Byly to dříve důvody převážně praktické, které zavedly tento obřad, ale dnes má velký význam symbolický. Vždyť jde o omýetí prstů, které budou držet Tělo Páně a které zajisté musí býti co nejčistší, právě tak jako duše, do které má Kristus vstoupiti. Při tomto omývání máme odložit všechno, co zůstalo na našich prstech ze světských starostí. Máme se soustřediti k hlavní části Mše svaté. Významné jsou pohyby rukou celebrantových v kánonu.

Často žehná pravou rukou obětní dary znamením kříže, aby připomínal utrpení Kristovo. Vždyť jedině křížem jsme se stali křesťany, dětmi Božími. Při Proměňování v rukou celebrantových se děje zážrak eucharistický, jeho dlaně se stávají kolébkou a proto Církev maže při svěcení ruce kněží olejem katechumenů, aby byly vždy čisté a hodné dotýkati se Těla Kristova. Ruce pozdvihují Tělo a Krev Páně k uctění a k připomínce pozdvižení kalvarského. Po pozdvihování míval dříve kněz rozpažené ruce na památku Oběti kalvarské (viz ritus dominikánský).

Podobně i v ostatních obřadech mají ruce velmi důležitou úlohu, abychom si tak připomínali, že ruce, jejich práce, celé naše tělo není nic nečistého, nic, co by muselo být stavěno proti duši, co by nebylo schopno posvěcení.

Ruce jsou nástrojem, výrazem, zrcadlem duše. To znamená nedomnívat se, že tělo může žít jinak než duše. Nelze tělu dovolovati víc, než může dovolit duše, která má dosáhnouti svého cíle: Boha.

Pamatujme vždy a všude, že ve svých rukou nosíme duši.

Zrušení kláštera sv. Prokopa na Sázavě

Bylo již v loňském ročníku „Paxu“ v č. 11. vzpomenu stopadesátého výročí zrušení benediktinského kláštera sázavského otištěním zprávy mnicha sázavského P. Benedikta Chvalkovského o postupu při rušení kláštera.

Toto kronikářské vypravování očitého svědka doplníme v následujících člancích vylíčením kasace na základě úředních spisů, uložených v archivu ministerstva vnitra, jež dosud publikovány nebyly.

Kasační komise: hejtman krajského úřadu kouřimského Karel Josef Biener z Bienenberka, krajský komisař Tomáš Vítek ze Salcberka a krajský tajemník Antonín Hein přijeli do sázavského kláštera dne 3. listopadu 1785 odpoledne a provedli nařízené zrušení kláštera, jakož i soupis a převzetí jeho veškerého movitého i nemovitého jmění v osmi dnech.

Velmi obšírnou (přes 300 stran velkého kvartu) zprávu o této události, doloženou mnoha přílohami, podal předseda komise Biener zemskému guberniu s datem 20. listopadu 1785.*

Relace ta, která potvrzuje zmíněnou povšechnou zprávu P.

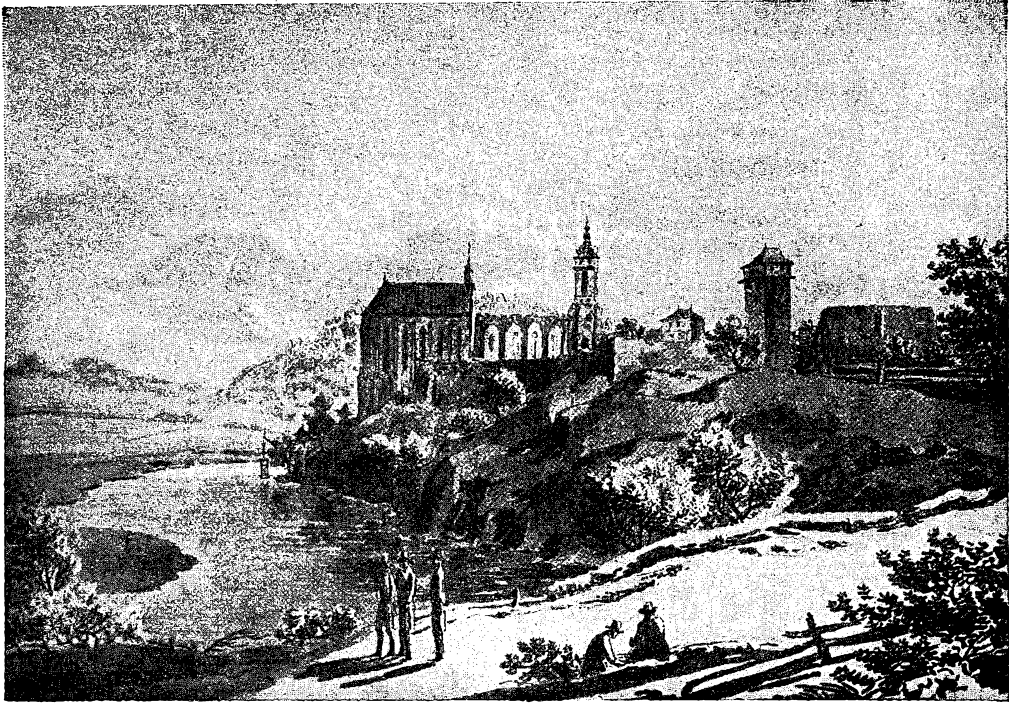
* Archiv ministerstva vnitra sign. DK - fasc. F 23.

Chvalkovského, opírá se o všeobecnou instrukci dvorské kanceláře z r. 1781, podle níž mělo býti úředně postupováno při rušení všech klášterů.

I.

Dne 3. listopadu 1785 k večeru vyhlásil předseda komise zrušovací Biener ve velkém refektáři shromážděnému konventu s opatem P. Leandrem Kramářem v čele císařské nařízení o kasaci kláštera sázavského. Poté vyzval hejtman všechny mnichy, aby se vyjádřili, zda hodlají setrvati v řádě, či chtějí-li se státi světskými knězi. Ze příloh zprávy jest zjevno, že pouze opat P. Leander Kramář, převor P. Vojtěch Petter a archivář P. Benedikt Chvalkovský se rozhodli zůstat v benediktinské řeholi a žíti z pense, jež jim bude povolena. Ostatní řeholníci prohlásili, že chtějí státi se světskými knězi. Dva těžce churaví mniši, P. Hugo Fabricius a P. Edmund Chvalkovský, žádali zaopatření v klášteře Milosrdných bratří v Praze, čehož se jim později skutečně dostalo. Biener toho dne také oznámil, že všichni řeholníci mají v klášteře sázavském pospolu setrvati až do 4. dubna 1786, do kteréhož dál budou dostávati denně opat 2 zl. (později na jeho žádost zvýšeno na 4 zl.) a ostatní mniši po 40 kr. Konečně musili opat a řeholníci, kteří zastávali nějaké úřady v klášteře, rovněž i světští úředníci hospodářští odevzdati nejen klíče od pokladen a místností jich dozoru svěřených, ale i svá pečidla.

Podle seznamu ve zprávě hejtmanově na zemské gubernium připojeného bydlilo v klášteře sázavském — nepřihlížejíc k opatu, jenž měl obydlí ve zvláštní, oddělené budově — prelatuře — 11 řeholníků, a to: P. Vojtěch Petter, převor; P. Norbert Housenka, podpřevor; P. Benedikt Chvalkovský, archivář; P. Damián Kročák, provisor a lékárník; P. Josef Javůrek, ředitel kůru a knihovník; P. Vít Prosil, dozorce nad kuchyní; P. Marian Špirit, sakristán; P. Hugo Fabricius, P. Edmund Chvalkovský, P. Maurus Mejstřík a P. Prokop z Hartlichu. Dva klerikové: Fr. Gaudentius Kurzweil a Fr. Nepomuk Stašek odjeli z kláštera před třemi dny do pražského generálního semináře na studie. Administrátor fary kostela sv. Martina v městečku Sázavě — P. Václav Martínek — rovněž člen sázavského kláštera, bydlil v prelatuře. Jako tehdejší hospodářští úředníci se uvádějí: Jakub Adler, správce klášterního statku Sázavy, a Josef Schmidt, správce dvora klášterního v Třebovli. Hospodářský a služební personál zřízenecký záležel z devíti osob, mezi nimiž byl i pomocník v klášterní lékárně Bedřich Týnecký.

Sázavský klášter v době jeho zrušení

Dne 4. listopadu 1785 v ranních hodinách vykonali před Bienerem manifestační přísahu: opat, převor, provisor, farní administrátor, sakristán a dozorce nad kuchyní, jakož i oba svěští úředníci hospodářští. Formule přísežní v podstatě zněla, že přísahající udají a odevzdají věrně, svědomitě a sine reservatione mentali veškeré klášterní jmění movité i nemovité, ničeho nezamlčíce ani nezadržíce. Krajský hejtman poté s komisí a několika řeholníky v chrámu klášterním inventárně seznamenal všechny cenné věci kostelní, dal je do připravených beden složit a zapečetil. V kostele ponechal pouze předměty k bohoslužbě na dobu pěti měsíců nevyhnutelně potřebné: 1 ciborium, 1 monstranci, 3 kalichy, 1 pacifikal, z 41 mešních rouch 3 nejprostší, něco prádla a některé svícny. Ve své zprávě podotýká Biener, že do kostelního soupisu nepojal drahocenných ozdob milostného obrazu sv. Prokopa, a to pozlacenou, dráhou kameny osázenou infuli, stříbrné pedum a stříbrnou, pozlacenou paprskovitou svatozář, ježto prý se zřetelem k veliké úctě lidu k sv. Prokopu mohlo by sejmutím těchto ozdob s obrazu vzniknouti veřejné pohoršení; po pěti měsících, až bude kostel zcela uzavřen, bude prý lze tyto věci bez nevole věřícího lidu s obrazu sejmuti a dáti odvésti.

Mezitím úředník pražské komorní účtárny Jan Josef Wernhle, který dal si odevzdati od provisorů a úředníků hospodářských při-

slušné účetní knihy, dvory patřící k statku sázavskému prohlédl, dobytek i drůbež spočítal, zásoby na sýpkách a v stodolách přeměřil a popisník všeho vyhotovil.

Dne 6. listopadu sepsala komise věci nalézající se v hostinských pokojích, v kuchyňských a v sklepních místnostech, ponechavši při tom k užívání řeholníků na dobu pěti měsíců jen předměty nejpotřebnější. Věci pak deponovány do dvou prázdných pokojů, kdež zapečetěny.

Dne 7. listopadu sestaven podrobný, celkový inventář všech movitých věcí v kostele, prelatuře a konventu se nacházejících, zejména též všech knih a archivalií. K dočasnému užívání ponecháno — podle zvláštního seznamu: opatu 2 náprsní kříže, nejnutnější zařízení bytu, něco nádobí, šatstva a prádla, řeholníkům nábytek a jiné svršky nejpotřebnější.

Ve dnech následujících až do 10. listopadu provedeny byly soupisy klášterních hotovostí, jistin vlastních a nadačních, pohledávek u poddaných, posléze i veškeré jmění nemovité podrobně seznámenáno.

Dne 11. listopadu zaslány obligace a cenné předměty opatovy a klášterní komornímu úřadu bernímu do Prahy. Téhož dne komise ze Sázavy odjela.

Poznáme příště na základě podrobných inventářů, kterak veliké množství vzácných předmětů zrušením kláštera sázavského navždy bylo ztraceno — vždyť na konec putovaly do mincovny císařské, nebo se dostaly do rukou nepovolaných za cenu nepatrnou — mnohdy i zadarmo.

Praha.

Minist. rada Jan Kakš.

Církevní hymny

1. Primo die, quo Trinitas.

Hymnus k matutinu v nedělích po Zjevení Páně až do doby postní a o nedělích po Sv. Duchu od 28. IX. Skladatelem jest pravděpodobně sv. Řehoř Vel. († 604).

O b s a h: V neděli položil Bůh základ k stvoření vesmíru, v neděli Ježíš Kristus dovršil své vykupitelské dílo zmrtvýchvstáním (1. sloka). Pamětlivi toho, s radostí vstáváme na začátku nového týdne, abychom si vyprosili Boží pomoc na cestě do nebeského domova (2. a 3. sloka). Nejprve se obracíme k Bohu Otci s prosbou, aby nás chránil před hříchem, zvláště před hříchem tělesným (4. a 5. slo-

ka). Pak vzýváme Vykupitele lidstva Ježíše Krista, aby nám odpustil hříchy a vzal nás jednou do nebeské slávy (7. sloka). Na konec prosíme všechny tři božské osoby o splnění toho, oč jsme již prosili.

Primo die,¹ quo Trinitas
beata mundum condidit,
vel quo resurgens Conditor
nos, morte victa, liberat:

Pulsis procul torporibus
surgamus omnes ocuis,
et nocte² quaeramus Deum
propheta³ sicut praecipit:

Nostras preces ut audiat
suamque dextram porrigat,
et expiatis sordibus
reddat polorum⁴ sedibus.

Ut, quique sacratissimo
hujus diei tempore,
horis quietis psallimus,
donis beatis muneret.

Jam nunc, paterna claritas,⁵
te postulamus affatim:
absint faces libidinis
et omnis actus noxius.

V den první,¹ kdy sám Stvořitel
vesmíru základ položil,
a zmrtvýchvstavší Spasitel
nás, překonav smrt, vykoupil:

V dál zažeňme svou ospalost
a vstaňme všichni v závodu,
a v noci² každý Boha pros
dle prorokova³ návodu:

By dopřál sluchu modlitbám,
a pravici svou podal nám,
a očistiv z nás hříchu kal
kdys v nebeská⁴ nás sídla vzal.

Že v posvátný čas, v dnešní den,
kdy oči jiných tíží sen,
Jej velebíme v písních svých,
kéž blaho dá nám v nebesích.

Již nyní, Otče⁵ zářivý,
prosíme tebe ze všech sil,
žár vášní bys v nás udusil
a vzdálil skutek škodlivý.

¹ V první den týdne, v neděli, začalo stvořitelské dílo, neboť sedmého dne „odpočinul Bůh ode vsí práce, kterou byl učinil. Požehnal pak dni sedmému a posvětil ho.“ (Gen. 2, 2. 3.) K tomu poznamenává sv. Řehoř: „Dies quippe Dominicus, qui est tertius a morte Dominica, a conditione dierum numeratur octavus, quia septimum sequitur — Den Páně totiž, jenž je třetím dnem od smrti Páně, od počátku dní je osmým, protože následuje po sedmém.“ (In Ezech. 1. II. Hom. IV, 2.)

² Hodinky jitřní za prvotních dob křesťanských pěly se kolem půlnoci, jakož se děje dodnes v některých řádech.

³ Míněn zde král David. Srv.: „V noci jsem pamětliv jména tvého, Pane.“ (Ž. 118, 55.) „O půlnoci vstávám, abych tě slavil.“ (Ž. 118, 62.) „V noci zdvihejte ruce své ke svatyni oslavující Hospodina.“ (Ž. 133, 2.)

⁴ Polus = pól = obloha, nebesa.

⁵ „Paterna claritas“ může se vztahovati buď na Boha Otce, nebo i na Syna. (Tak na př. Sušil, Hymny církevní, Brno 1859, str. 15.)

Ne foeda sit vel lubrica
compago nostri corporis,⁶
ob cujus ignes ignibus
Avernus urat acrius.

Mundi Redemptor, quaesumus,
tu probra nostra diluas
nobisque largus commoda
vitae perennis conferas.

Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
Cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

Kéž nezhyzdí hřích smilnosti
nám nikdy těla zkloubení,⁶
vždyť žáry nízkých žádostí
žár pekla v prudší promění.

Ó Spasiteli světa, slyš,
kéž naše viny zahladiš,
a v nesmírné své štědrosti
kéž dáš nám blaho věčnosti.

To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i Duchu, který těšíš nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

2. Nocte surgentes.

Hymnus k matutinu v nedělích po sv. Duchu od neděle IV. až do 27. IX. Auto-rem jest pravděpodobně sv. Řehoř Vel († 604).

O b s a h: Básník vybízí nás k usebrané modlitbě jitřních hodin (1. sloka). Odměnou za to bude nám život věčný (2. sloka).

Nocte¹ surgentes
vigilemus omnes,
semper in psalmis
meditemur, atque
voce concordi
Domino canamus
dulciter² hymnos.

Ut pio Regi
pariter canentes,
cum suis Sanctis
mereamur aulam
ingredi caeli
simul et perennem
ducere vitam.

V čas noční¹ vstavše
všichni bděme dále,
o slovech žalmů
meditujme stále,
a hlasem svorným
pějme Bohu k chvále
lahodně² hymny.

A že jsme Králi
laskavému pěli,
kéž se svatými
bychom vejít směli
v nádvoří nebes,
a tam život vedli
v radostech věčných.

⁶ „Compago nostri corporis“ = zkloubení našeho těla = tělo naše. Jiní překládají: „spojení“, t. j. těla a duše. (Tak na př. Schulte, Hymnen des Bre- viers⁵, Paderborn 1925, str. 26.)

¹ „V čas noční“ viz hymnus: Primo die, quo Trinitas, sloku 2.

² „Lahodně“ = aby náš zpěv líbil se Bohu, tedy ne malátně nebo ospale.

Praestet hoc nobis
Deitas beata
Patris, ac Nati,
pariterque Sancti
Spiritus, cujus
resonat per omnem
gloria mundum.

To všechno rač nám,
Bože svatý, dáti,
ty, Otče drahý,
Synu, Duchu Svatý,
jichž sláva bude
vždycky zaznívati
po celém světě.

Amen.

Amen.

3. Aeterne rerum Conditor.

Hymnus k chválám v nedělích po Zjevení Páně až do doby postní, pak v nedělích po sv. Duchu od 28. IX. Složil jej sv. Ambrož († 397).

O b s a h: Básník poukazuje v první sloce na Prozřetelnost Boží, jež právě tím, že střídá doby a mění počasí, se postarala o to, aby nám dni našeho života nezevedněly. I dnešní nastávající den je toho dokladem... Kohoutí zpěv, který již za noci byl vodítkem pocestným, zaznívá tichem probouzející se přírody. Nad krajem třpytí se jitřenka. Světlo denní rozlévá se zvolna po krajině. Lupiči a duchové temnot prchají od lidských příbytků (2. a 3. sloka). Na moři k ránu tichne příboj a plavec s nadějí pozdravuje nový den. Vysvobodil ho z nebezpečné plavby v temnotách nočních. Kolik dobra přináší s sebou ranní zpěv kohouta! Sv. Petra pohnul k lítosti, nás budí ze spánku, chorým vlévá naději na uzdravení, hříšníkům připomíná. Boží milosrdenství (4., 5., 6. sloka)... V duchovním ohledu podobně, ba ještě mocněji, působí Ježíš svým pohledem. Jediné Ježíš je s to, aby nás zachránil před pádem, a po pádu aby v naší duši probudil lítost. On je jasným světlem v tmách na vlnách života, On budí naše duše ze spánku. Vzdejme mu za to zasloužený dík a splňme to, co jsme mu slíbili (7. a 8. sloka).

Aeterne rerum Conditor,
noctem diemque qui regis,
et temporum das tempora,
ut alleves fastidium.

Ó věčný Tvůrče světů všech,
jenž řídíš dnů i nocí běh,
a doby střídáš obdobím,
bys jednotvárnost odňal jim.

Nocturna lux¹ viantibus¹
a nocte noctem² segregans,
praeco diei iam sonat
jubarque solis evocat.

Jenž v tmách je světlem¹
pocestným
noc² rozděluje zpěvem svým,
hle, hlasatel dne pěje již
a sluneční svit volá výš.

¹ „Světlem v tmách“ je zpěv kohouta. Jím řídili se pocestní za noci. Poznávali, jak pokročila noc a jak daleko jsou od lidských příbytků.

² „Noc“ zde značí pouze část noci, noční hlídku. Celá noc obsahovala tři takové hlídky; sluly: prima, secunda, tertia nox.

Hoc excitatus Lucifer
solvit polum caligine,
hoc omnis errorum³ cohors
viam nocendi deserit.

Hoc nauta vires colligit,
pontique mitescunt freta,
hoc, ipsa petra Ecclesiae,
canente, culpam diluit.

Surgamus ergo strenue:
gallus jacentes excitat
et somnolentos increpat,
gallus negantes⁴ arguit.

Gallo canente spes reddit,
aegris salus refunditur,
mucro latronis conditur,
lapsis fides revertitur.

Jesu, labantes respice
et nos videndo corrige:

si respicis, labes cadunt
fletuque culpa solvitur.

Tu, lux, refulge sensibus
mentisque somnum discute,
te nostra vox primum sonet
et vota solvamus tibi.

Deo Patri sit gloria,
ejusque soli Filio
cum Spiritu Paraclito
nunc, et per omne saeculum.

Amen.

Tím Světloňoš se probudil
a temno s nebe zapudil,
tím veškeren zlých škůdců³ rod
již zanechává cestu škod.

Své síly plavec napíná,
a mořský záliv usíná,
a Petra, skálu Církve, zas
k pokání pohnul jeho hlas.

Nuž, vstaňme rázně, v nadšení,
nás budí kohout ze snění
a žaluje na ospalé
a prozrazuje nedbalé.⁴

Zpěv jeho vlévá naději,
chorým se síly vracejí,
svou dýku lupič ukrývá
a hříšník víry nabývá.

Až budem klesat, Jezu náš,
svým pohledem nás zachraň,
když shlédneš, zmizí hříchu stín,^{spas,}
zdroj slzí smyje kletbu vin.

Ty, světlo, jas svůj v srdce lej,
a ze sna duše probouzej,
ať tobě nejdřív zní náš hlas
a plníme ti sliby včas.

Bud' Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvála dnes, i v každý čas.

Amen.

Přeložil Z. Míkovec.

³ „Erro, onis“ = tulák, škůdce. Básník zde pravděpodobně navazuje na slova sv. Petra 1. Petr. 5, 8: „Adversarius vester diabolus tamquam leo rugiens circuit.“ (Tak Schulte, tamtéž, str. 34.)

⁴ „Negantes“ = nechtějící, t. j. vstáti. Tak Schulte, Sušil. Jiní překládají „zapírající“ ve vztahu k zapření Petrovu. Tak na př. Dreves.

Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

Pod tímto záhlavím přinášíme řadu článků o svátosti sv. křtu. Eucharistické hnutí, zahájené sv. Otcem Piem X., které již tolik požehnání přineslo celé Církvi boží, musí mít za podklad svátost sv. křtu. Vždyť tato veliká svátost předčí všechny ostatní tím, že dává nové bytí, nový život. S tohoto hlediska je základem a předpokladem všech ostatních sv. svátostí. Je jisto, že všechno požehnání křtu sv. plyne z oběti Mše sv. tím, že zpřítomňuje velký děj Golgoty se vším jeho požehnáním. To majíce před očima, nemůžeme dosti obdivovati vznešenost sv. křtu. Je předpokladem slavení nejsvětější Oběti. Podivuhodný život Kristův, jím daný, se žíví sv. přijímáním.

Sv. křest je zvláště předpokladem pravého, podstatného života křesťanského, jež v následujícím lépe a hlouběji jmenovati budeme životem Kristovým ve smyslu slova Augustinova, že jsme se sv. křtem stali Kristem. Většina lidí a křesťanů stále ještě neví, že náš náboženský život je skutečně životem. Mají o tom asi tuto představu: My musíme k o n a t i dobré skutky, kterých se potom dotkne milost jako kouzelným proutkem a tak stávají se záslužnými pro nebe. Tyto skutky se pak jaksi zevně navazují na náš strom života a tak Pánu Bohu nabízejí, tak asi, jako se zavěšují na vánoční stromek jablíčka a oříšky polepené předem zlatým nebo stříbrným papírem. Při vši radosti z vánočního stromku je a zůstává sám pro sebe zrudou: jedlí ověšenou jablky a ořechy. Ale děti, malé i velké, mají z toho radost, a tu jim jen nechme, avšak nemysleme, že má Pán Bůh radost, když mu něco podobného nabízíme. Pán Bůh chce u nás viděti zcela pravé plody Kristovy; ty ale nenarostly na našem přirozeném stromu života, což by též bylo zrudou, nýbrž zcela shodně vyrůstají z tohoto života Kristova, jenž svatým křtem přišel do naší duše.

Již Starý Zákon porovnává spravedlivého se stromem štípeným u tekoucích potoků, s kvetoucí palmou, s cedrem na Libanu, jenž nese ovoce. V Novém Zákoně jsme sv. křtem jaksi vštípeni do nejsvětější rány boku Kristova, abychom z jeho života přinášeli plody pro život věčný.

Nemůžeme si dosti vážně v tom počínati, že svatý křest je novým zrozením v pravém slova smyslu. Spasitel praví Nikodemovi v oné tajuplné noční rozmluvě: „Amen, amen, pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha Sv., nemůže vejíti do krá-

lovství Božího.“ Nikodemovi připadá nepochopitelná myšlenka, jakoby Spasitel mínil, že se musí přirozené narození opakovati, a my se mu smějeme pro jeho naivitu. A přece vidí Nikodem hlouběji než my. Stojí na stanovisku, že nesmí mudrovati o slovech Mistrových, spíš myslí na ono nemyslitelné. My však jsme hned ochotni zeslabovati slova Písma sv. a sv. liturgie, používati jich ve smyslu přeneseném, pakliže přesahují naši chápavost.

Při každém zrození dostává narozený život těch, z nichž se rodí. Jestliže se tedy my při křtu sv. rodíme z vody a Ducha Sv., pak dostáváme při tom život Ducha Sv., Ducha Ježíšova. V dalším pojednání jej budeme jmenovat životem Kristovým.

Všechnu vznešenost a krásu tohoto života poznáme v dalším z úvahy o liturgii sv. křtu. Necháme si je líčiti od Církvě sv. samotné podle zásady: *Lex orandi, lex credendi*, zákon modlitby je zákonem víry, t. j. z toho, jak se Církev svatá v liturgii modlí, poznáváme, co Církev svatá věří. V našem případě: z modliteb, jež Církev sv. při udílení sv. křtu pronáší, z obřadů, jež při tom koná, poznáme nový život, který sv. křtem do našich duší přichází.

Při tom musíme uvážiti, že tato slova nejsou prázdna slova, že tyto obřady nejsou prázdňými obyčeji, nýbrž že uskutečňují mocí krve Kristovy, jež v nich působí, to, co vyjadřují a znamenají.

Je pravou zhoubou, že jistým směrem v bohosloví tato slova a znamení byla zbavena svého obsahu, takže platí jaksí jen jako směnka, při jejíž předložení nám Pán Bůh bezprostředně milost dává. Jak by byl zajištěn katolický lid v době, kdy podle slov nezapomenutelného biskupa Barese se pracuje „svátostmi satanovými“, kdyby byl tomu zvyklý rozuměti životnému obsahu svých sv. znamení a symbolů a svátostin. Budeme zvláštní důraz klásti na to, abychom ve svých člancích k tomuto porozumění přispěli.

Kdo chce psáti nauku o přirozeném životě, musí lidskou přirozenost skrz naskrz znáti, jinak skončí s naprostým nezdarem. Podobně musí, kdo chce psáti nauku o životě dítky božího — a život křesťanský tím je — znáti povahu duše v její vlastnosti dítky božího. Poněvadž většina těch, již píší o náboženských otázkách, to přehlíží, proto tolik nesrovnalostí a tolik bezradostného a zmrzačeného a zkrouceného mezi křesťany a často právě mezi těmi, již vše berou vážně.

V následujícím uvidíme podivuhodnou vznešenost dítky božího ve světle sv. křtu.

Grüsava.

P. Justin Albrecht.

Na anatolských březích

Už jednou kdysi jsem spatřil nejen Pataru, rodné město v celém světě slavného sv. Mikuláše, ale i Myru, jeho biskupské sídlo, když jsem parníkem levantské linky z Brindisi přijížděl přes Atheny, Naxos, Patmos, Kos a Rhodos. Viděl jsem je ovšem pouze s jedoucího parníku, tedy z určité vzdálenosti, neboť nynější ubohost těchto obou pobřežních míst nestála ani za tu trochu času a námahy, aby se k nim přirazilo. Dnes zde stojí nádherné ještě ve svých rozpadávajících se troskách, zvláště v troskách divadla, které pojímalo v sebe na 20.000 diváků, a mohou lehce a hrdě dokazovat své nástupnictví po dříve bohatých a světoznámých městech. Tak je tomu podobně i s tuctem jiných ubohých tureckých sídlišť na jižním anatolském pobřeží.

*

Pozdě večer při kursu ZSZ opustil Alaju parník „Scila“ stejné paroplavební společnosti, vrací se ze Syrie. Alaja jest skalní hnízdo, které se odvážně vyklání do moře a dnes ještě jako bezvýznamné pobřežní místo si vynucuje vlastenecký obdiv Anatolce, který jinak není přístupný sentimentalitě. Ve starověku byla jako kylicko-pamfylské pohraniční město oceňována pro svou pevnost. Jako cestující „Scilly“ přijel jsem za východu slunce po šestihodinové jízdě do vnitřního přístavu Adalie, pohádkově starobylého krásného hlavního města Pamfilie, které jest položeno na nejzazším cípu pamfilské zátoky. Přijeli jsme ještě dosti časně, abych na palubě mohl býti nedobrovolným svědkem od Enver Paschy řízeného vyhození do povětří středověkého opevnění, jež svým hromovým rachotem znepokojilo „město Attalovo“ v jeho tisíciletém tajemném spánku, dříve než bylo zcela vyděšeno bombami francouzské válečné lodi (srpen a říjen 1915).

Myra! Nyní nebo nikdy! Tak kritické to tenkrát bylo s mou nadějí, při čemž jsem se nejen měl rozhodnouti o tom, jak (pročež by mi každé, i to nejméně příznivé řešení radostně bylo bývalo přijatelné), ale dokonce ohledně toho, zdali se tam mám vydat, neboť válečné mraky, vystupující na západě, radily spíše k urychlení cesty, než k otálení. Se „Scillou“, o které bylo řečeno, že před Kastellorizem nepřistane v žádném jiném přístavu, mohlo býti počítáno jen pro další jízdu bez Myry. Přece však odpočívá v přístavu malá loď, zařízená arci jen pro pobřežní nákladní dopravu, která však teprve pozítří navečer opustí Adalii směrem na Rhodos. Cestou přistane v Tekrova (Phaselis), v Čirali (Olympos) a také ve Fineka, jen několik hodin vzdálené od Myry. „A co potom?“, táži se. Ano, co potom? otázka, na kterou nedovedl nikdo odpovědět.

Tak byla nyní řada na mně, abych promluvil s kapitánem, jsa krátce odhodlán vše ostatní přenechat dobrým duchům. Mladý kapitán, který pravděpodobně svými zájmy přesahoval několik loktů čelní stěžeň své loďky, Řek, jenž svou znalostí turečtiny a k tomu se družící přívětivostí měl mi v příštích dnech ještě velmi

Adalia — Carokrásný pohled z přístavu

prospět. K večeru druhého dne startoval náš „Dromeus“ (t. j. běžec) s jedním cestujícím, a tím jsem byl já. Vyjeli jsme přímo k jihu z pamfylské zátoky, a to ne příliš rychle, neboť „Dromeus“ nezdál se míti vědomí, že musí dělati čest svému jménu. Doprovázel nás šumot vodopádu, kterým se na západní straně přístavu řítí do moře jedna z četných z taurských roklí vyvěrajících řek, spadajíc přes travertinový břeh, který si sama během časů vybudovala.

Nepřihlížeje k prohlídce přístavního zařízení a k prohlídce různých čtvrtí města, oddělených od sebe vysokou zdí, oba dny vyčkávání použil jsem k výletům do okolí. Ubíral jsem se po cestách hlasatele míru, svatého Pavla, do Perge nad Kestrossem a po válečných cestách Alexandra Velikého k nádherným antickým zříceninám velké pisidsko-pamfylské pohraniční pevnosti Termessos v Solymských horách.

Přes duchovní požitky a bohatý zisk, byly to přece tuhé dny, a od jejich námah, zvláště od dvakrát pětihodinové jízdy v sedle do Termessos a zpět, byl jsem úplně vyčerpán. Cestou na lodi upoutal mě sice ještě na čas ostatními cestujícími vychvalovaný pohled na severní díl Solymských hor, známý pod jménem Klimax a proslavený tažením Alexandra, jakmile však za tmavomodrými vrchy pohasl večerní nach, tu propadl jsem neodolatelně dřímotě přes ubohé přístřeší, vhodné spíše pro nějaký kus zboží než pro člověka.

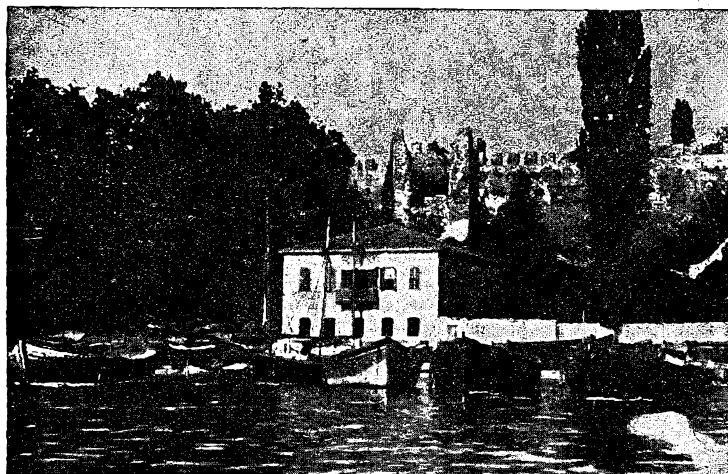
Tím radostnější bylo mé překvapení, když po několika hodinách probuzen hukotem lodní sirény — jak známo, malí psi štěkají nejhlasitěji — viděl jsem s paluby proti sobě v neurčité masě velmi mohutné horstvo. „Je to velehorská skupina Tachtaly-Dagh,“ hlásil úslužně kapitán a krásná velká mapa od Kieperta, kterou jsem s sebou vezl, mi to potvrzovala, se zvláštním podotknutím, že tento masiv v pouhé vzdálenosti 12 km od pobřeží dosahuje ve svém nejvyšším vrcholu majestátní výše 2400 m. Toto horstvo, mnohdy bludně nazývané Olympos, mělo ve starověku název Mons Solyma a bylo nacionálním stejně jako geografickým středem „proklatého rodu Solymů“, jak praví ne příliš lichotivě Homer. Za starodávna bylo též nazýváno Mons Sacer — Posvátná Hora, a to z toho důvodu, poněvadž prý bohové na cestě mezi Řeckem a Egyptem zde obyčejně odpočívali.

Brzo následovalo další hlášení, pro mne důležitější, že právě zazněvší hlas sirény byl určen pro blízké přístaviště Tekrova. Jak dalece je správné mé trochu chatrné domnění, že toto jméno v jednom ze sta jiných případů označovalo známé turecké nuzné sídliště, nemohl jsem zjistiti. Každopádně na tomto místě nebo v jeho sousedství rozkládalo se kdysi historicky proslulé, starobylé, kdysi samotné, bohaté a mocné město Phaselis.

Tedy kus klasické půdy! A tak mělo se uskutečnit obyčejným vývojem události mé přání na ni vstoupiti a nejbližších minutách mělo se mi státi, třebaš pro noční dobu ne dokonalým, přec jen do určité míry drahocenným zážitkem. Tak jsem se domníval. Ale chyba lávky! Mým údělem nemělo býti ani to, abych se jí dotkl

špičkou nohy a ani abych do svého deníku mohl zaznamenati pyšné „byl jsem tam“, jak to činívají někteří světoběžníci se zvláštním uspokojením. Neboť příliš brzy k svému nemalému zklamání musil jsem se přesvědčiti, že celé přistání, o kterém v Adalii bylo mi tak slibně mluveno, scvrklo se na výměnu několika hubených poštovních sáčků, s kterými po drahné době připlul člun s loudavostí v této zemi obvyklou. Náš „Dromeus“ svítil mu zatím na cestu elektrickým světelným kůželem a přejížděl netrpělivě sem tam na volné rejdě.

Pranic mne neudivovalo po několikaletých orientálních zkušenostech, že vůdce člunu po ukončení své úřední poštovní činnosti, která netrvala ani pět minut, dostal žertovný nápad, žádati od jediného cestujícího na „Dromeu“, kterým jsem byl já, nějaký bakšiš.

Celnice a městské hradby v Adalii

Snad podle délky mého těla usuzoval bohužel bludně na velikost mého měšce. Více mne udivovalo domnělé odůvodnění, jak si mohl přičítati nějaké zásluhy tím, že uboze plápolajícím olejovým světlem své loďky uspořádal mi k poctě benátskou noc. Ostatně měla tato veselá příhoda v sobě to dobré, že působila blahodárně uklidňujícím způsobem na mou nelibost, zaviněnou neočekávaným zklamáním. Bylo mi to tím vítanější, neboť přece pohledem na skutečnost za letní, jasně měsíce ozářené noci mohl jsem si částečně, ale přece jen ladně doplniti obraz antického Phaselis, v představách již dříve vytvořený. Již doma z místopisných a dějinných poznámek utvořil jsem si jakýsi druh průvodce.

A vtom nyní čtu: „Okolnost, že mezi jiným je uváděno u Herodota, Thukydidy, Pausania, Polybia, Strabona, Plinia, Livia, Cicero a v ročenkách prvokřesťanské Církve, v nichž ještě v roce 458 je uváděn jeden z biskupů, Aristodemos, dokazuje dřívější důležitost místa. Podle první knihy Machabejských 15, 23 náleželo Phaselis k městům, která dostala z Říma okolo r. 140 písemný pokyn, aby se ujala Židů a obzvláště Šimona Machabejského. Podle toho mělo tedy Phaselis židovskou kolonii. Nemálo důležitou úlohu mělo též u obchodní bursy v Alexandrii. Okolo roku 75 ztratilo auto-

mii, a stalo se hnízdem pirátů a jako takové bylo od Servilia Isaurica zničeno. Přece však z jeho chrámů, přístavních staveb i náhrobků, ze stadionu a divadla jsou významné zbytky. Pompejus na útěku ve Phaselis po ztracené bitvě u Pharsalus. Mince z Phaselis s Pallas a Apollonem, s galejí a Minervou. Chrám Athény, v němž se přechovává kopí Achilovo. Phaselis mohl se chlubit, že je rodištěm Opramoase, muže urozeného rodem a významenaného nejvyššími státními hodnostmi. Tento velmi zbožný a vzdělaný člověk zasloužil se tak o veřejné blaho lidu a o nadace pro veřejný radostný způsob života v otcině jako i v celé zemi, že nebylo žádného likidského města, jež by se nechlubilo tím, že Opramoas je jeho čestným občanem. V celé říši Alexandra Velikého bylo Phaselis známo tím, že zde Aristandrovi, vykladači

Západní opevnění
přístavu před
Adalí.

z věštiny v Termessos, vlaštovkou, která se snesla na hlavu nemocného krále, aniž se dala zapuditi, bylo zjeveno spiknutí k zavraždění krále. Důležitější je, že Alexander, chtěje oslabiti perské loďstvo křížující kolem pobřeží, hodlal dobýti města kilické pevniny. A tu táhl od Phaselis, které mu vzdalo poctu předáním zlaté koruny, k severu proti horské pevnosti Termessos; ta se mu pak neočekávaně bez boje podrobila a tak nahradila těžké ztráty, které utrpělo jeho vojsko na pochodu přes neschůdné horstvo a na pobřežní cestě Klimaxu zaplavené při náhlé bouři od jihu.

Ještě prodléval jsem u toho, budu se před tabulovitými horami spadajícími kolmo na břeh na tabulovité rovině vysunuté v podobě poloostrova do moře a chráněné zoubkovitým pobřežím, zmizelé a těmito dějinnými vzpomínkami obestřené město ještě snažil jsem se oživiti tří bahnem a pískem zanesené přístavy rychloplachetnicemi, jež zde kdysi bývaly a jež byly všeobecně známy ve světovém styku pod jménem Phaseloi, zahrady a zdi vyzdobiti popínavými růžemi, jež byli v celém světě kdysi pověstné svou výbornou Phaselskou růžovou mastí; ještě lpěly mé oči na rozsáhlém obrazu krajiny, tajemně obestřené letním pološerem rozestírajícím mnohotvarý půvab po stráních a úbočích Tachtaly-Dagh a po tichém, bez pohnutí odpočívajícím moři.

A již opět započaly lodní šrouby svou jednotaktní a monotonní píseň. Hypnotické znásilnění. Přece však radostné zadostiučinění nad výhrou, alespoň v tušených obrysech viděti místo tak dějinně proslulé, bylo příliš živé, než abych nemohl snadno překonat všechny pokusy božského Morfea, vtáhnouti mne do svého obětí. Jak nemohlo a nesmělo ani jinak býti, tu nanejvýš za půl druhé hodiny, snad již dříve, na obzoru musil se objeviti zjev, který jsem nesměl za žádných okolností propásti: nesmrtelný oheň z Olympu Janar-Tasch, t. j. ohnivá hora prvorozených, čímž spíše bylo označováno místo samotné než věc.

(Pokračování.)

Emauzy.

P. Kornel Kniel.

Putování za liturgií

(Kus biografie a bibliografie.)

Po 2 zdařilých liturgických kongresech těšíme se již na nový. Výborné sborníky zachytily trvale práci na nich vykonanou a vnesly nová světla pro liturgické hnutí v naší vlasti. Nedůvěřiví a lhostejní měli by si uvědomiti, jakým úhorem ležel u nás tento důležitý úsek náboženského života, a vzpomenouti si, jak se u nás těžko liturgické hnutí probíjelo.

Povím o tom letmo, jak jsem to slyšel z vypravování svého přítele.

*

„K liturgii volá nás Církev od dětství. Zdaž nebyvají první chlapecké sny prosněny u oltářní mřížky? Dovedou-li děvčátka obdivovati a pozorovati se zájmem drobné ministranty ve službě oltářní, což potom chlapani, kteří se mohou ministranty státi. Pozornost obrací se zvolna i na kněze a v nevinných srdcích chlapeckých vyrůstá touha: „Aspoň doma si zahraji na kněze u svého oltáře!“

Tak i já jsem si počínal a za dohledu své zbožné babičky vystrojil si oltářík a napodobil mešní obřady podle staré modlitební knihy. Našel jsem ji u tety a měla titul: „Chrást Ducha svatého“ (vydáno v Hradci Králové, asi v letech šedesátých).¹

Vetchá, 80letá babička se strany matčiny mne zase zvala na nedělní besedu, abych jí přečetl slovo Boží ze starých „Perikop“ (vydaných asi v letech šedesátých). To už slavný biskup královéhradecký J. E. Brynych zavedl r. 1896 pro diecési královéhradeckou poučnou i modlitební knihu a zpěvník, nazvanou „Oltář“.²

Kniha ta vykonala mnoho dobrého mezi lidem i mládeží a v duchu Brynychových liturgických kázání³ vychovávala i liturgicky. Tak se podařilo, ne zcela lehce, navyknouti obec věřících činné účasti

¹ Nazvána podle katedrálního chrámu v Hradci Králové.

² Nazvána ve smyslu liturgickém, majíc v titule i obraz oltáře katedrály.

³ E. Brynych, *Soustr. liturgická kázání* vyšla ve 3 svazcích v Praze 1890—92.

při tiché Mši svaté. Lidový zpěv byl při hlavních částech Mše sv. vystřídán společnými, nahlas recitovanými modlitbami.

Ještě po 40 letech si při každé Mši svaté uvědomuji, že je nutné spojovat se s obětujícím knězem aspoň při Confiteor, při Obětování a při sv. Přijímání. V duchu si odříkávám tyto modlitby z „Oltáře“, jak hlaholily u nás doma v kostele. Připomenuli ještě, že byly v „Oltáři“ pečlivě vysvětleny obřady Svatého týdne s výňatky modliteb a zpěvů a zajímavě probrána účast věřících na svátostech, uznáme, že biskup Brynych konal touto knihou průkopnickou práci českému hnutí liturgickému. I náš vldp. katecheta měl s námi na měšť. škole v liturgice lehčí práci. Zájem o liturgii byl „Oltářem“ probuzen a řízen. Proto se k ministrování hlásila celá třída. Každý konal aspoň 14 dní službu oltářní. Na konec jsem zůstal ministrantem stálým sám. Chlapecký sen byl z části splněn a já se pyšnil, že mohu podle církevního kalendáře (direktáře) správně připravit čtení v misálu. To bylo první zářivé okénko do liturgie. Již tehdy jsem si všiml zvláště bohatých modliteb a čtení o dnech kvatembrových. Sv. biřmování z rukou samého biskupa Brynych ukončilo mé dětství. Odešel jsem na studie.

Boží Prozřetelnost postaví každého do patřičného prostředí. Nebylo náhodou, že jsem za studií na střední škole bydlel v rodině ředitele kůru. Otec již dříve se staral o mou hudební výchovu. Za studií měl jsem býti přímo pod ochranou sv. Cecilie, patronky chrámové hudby. Jestliže mně střední škola v náboženství dala málo, domácí život ve stálém a živém styku s kůrem chrámovým neudusil můj dřívější náboženský život, ale rozhojňoval. Liturgický zpěv sborový, hra na varhany rozvíjely nejen mé hudební schopnosti, ale i dovolovaly blíže vnikati do liturgie. Ač student, pomáhal jsem nadšeně p. řediteli kůru, člověku hluboce věřícímu a ušlechtilému umělci. Tehdy jsem po prvé uviděl starší soubor chorálních zpěvů ve sborníku, který vydal svatovítský kapelník J. N. Škroup pod názvem: *Manuale pro sacris functionibus*, Praha 1856. Zvláště se mně líbily starodávné zpěvy, zpívané mezi proctvími na Bílou a svatodušní sobotu. Divil jsem se proto, že starý p. ředitel nazývá takové chorální zpěvy „smutnými a pohřebními“. Snad to bylo tím, že ještě platilo staré medicéjské vydání za vzor chorálu. Jen někdy jsem mohl nahlédnouti do malé, tlusté knížky, abych vyhledal patřičné graduale a ofertorium. Byl to *Římský Misál*, přeložený od P. Prokopa Baudyše O. S. B. z r. 1891.

Doma u nás zpívali nešpory latinsky a s hudbou, tu jsem je po prvé slyšel zpívati česky od lidu podle úpravy kanovníka L. Bradáče v *Kancionálu svatojanském* (v Praze 1863). Posvátný zpěv připoutal mne tedy k liturgii, třebaž jsem nebyl mocen latiny, neboť jsem studoval reálku. Franština měla však býti mostem, abych se liturgické řeči a tím i liturgii co nejúžeji přiblížil.

Ani jsem si to hned neuvědomil. Odchází je však do Prahy na techniku, nesl jsem si s sebou vzácný dárek prozíravého kněze, kapesní francouzské vydání (*Desclée*) *Introduction à la vie dévote* od sv. Františka Saleského. Mladistvá duše ji-

nochova měla se nejen opájeti spanilou řečí předního francouzského stylisty, ale zvolna podrobovat se jeho vedení. Souběžný latinsko-francouzský text liturgických modliteb v přídávku a zvláště nedělních nešpor ukazoval mi novou stezku k liturgii.

Našel jsem ji v Praze. Nevábila mne instrumentální hudba na starých pražských kůrech, ani mne trvale neupoutala vokální hudba v nových kostelích (v Karlíně, na Kr. Vinohradech a Smíchově). Stezka vedla do slavných Emauz, kde působil významný opat Dr. Benedikt Sauter, kde hrával jemu sourodý varhaník prof. Max Springer.“ A tu se přítel ve vypravování zarazil, jako by nabíral dechu, aby vylíčil význam tohoto kláštera v náboženském životě nejen Prahy, ale celé střední Evropy.

„Emauzy již před 40 lety stály v popředí v liturgickém hnutí církevním, neboť navazovaly na starého ducha benediktinského, a opírajíce se o názory školy beuronské, vrátily novou svěžest umění, určenému pro liturgii; vyrůstající pak z nově rašících kořenů solesmeských, byly apoštoly pravého církevního ducha. Byly průkopníky myšlenek liturgického papeže Pia X.“

Tak jsem z podrobného vypravování příteleva usoudil, že liturgický duch benediktinský pomáhal formovati duši mladého akademika. S láskou k chorálu, vzkříšenému a vytříbenému, přišlo mu i porozumění liturgii.

K tomu přispěly i některé knihy, liturgii vysvětlující: Byl to především spis Dr. B. Sauter O. S. B., *Das heilige Messopfer*, Paderborn 1893, a Vincenc Bradáč, *Nešpory čili večerní pobožnost církevní o nedělích a slavnostech Páně*, Praha 1864.

Předmluva k nešporám svědčí, že Bradáč toužil již tenkrát po dalekém cíli. Praví: „Posud nemáme žádného překladu řím. breviáře, jakýmž se mohou vykázati sousedé naši, ač velmi jest si přáti, aby takového bylo, — již proto, by poznáním jeho obsahu zahanbeni-byli, kdož řím. breviář v lehkost uvozují. Jelikož ale nelze překlad celého breviáře podati, máme za to, že se dobré věci napomůže aspoň tím, když část této církevní knihy v našem jazyku vydáme, neboť z části lze také souditi na celek.“ K jakým obzorům ukazoval český kněz již před 60 lety!

Hovor se stočil potom na nynější povolání kamarádovo. Vyprávěl, jak po studiích mohl i v malém městě pěstovati chorál, jak si pořídil r. 1910 naše vydání „*Graduale parvum*“, redigované od prof. Dr. Orla a M. Springera v moderní notaci a s překlady textů, i později řezenský výtisk „*Graduale romanum*“ v notách chorálních. Líčil mi svou radost, když se o liturgii mohl poučiti ze dvou výtečných spisů nynějšího njdp. biskupa brněnského: Dr. J. Kupka, *O mši svaté*, Praha 1899, a *O církevním roce*, Praha 1907.⁴ Posléze zdůraznil, že ani válka, která ho zanesla na frontu, nepřekazila jeho putování blíž a blíž k liturgii. „Co tomu řekneš? V jižním Tyrolsku, ve sklepení, kde se skrýval farář osady

⁴ Poslední výtisky jsou ještě dnes levně k dostání; po Kč 20.—.

San Pietro, našel jsem mezi pošlapanými věcmi I. díl francouzského vydání graduálu, t. zv. *Liber usualis officii*, nejen s chorálními zpěvy mešními, ale i úplným latinským mešním textem. Aby má válečná kořist byla úplná, musil jsem z Tyrol konati trnitou cestu na Soču a odtud až ku břehům Piavy, téměř k branám Benátek. Tam jsem r. 1917 před svátkem sv. Cecilie v městě San Dona, v pokojíku pobožené nemocnice spatřil II. díl této belgické *Liber usualis*, obsahující úplné zpěvy nešporní i s modlitbami.

Tak jsem tedy putoval za liturgií. Boží Prozřetelnost svítila mně na cestu i v dobách neklidných a temných."

*

A když jsme uvažovali, jak po válce ve svobodné vlasti zdárně prospívá liturgické hnutí, děkovali jsme Boží Prozřetelnosti, že jeho ohnisko znovu plá a svítí ve staroslavných Emauzích.

Jen tam mohl vyrůst vzorný překlad Římského misálu od M. Schallera. Tam soustřediti se musila propagace pravidelnými přednáškami, drobnými brožurami (Hodinky vánoční a ve Sv. týdnu, Křest, Liturgický kalendář) i časopisem „Pax“. Tam sjednotili se i roztroušení pracovníci vynikajících jmen ve shromážděných liturgických týdnech.

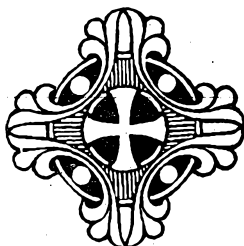
Po příjemné besedě loučil jsem se s přítelem. „Naše liturgické týdny,“ pravil kamarád, „mají světovou úroveň, těžice z bohatého pokladu, který benediktini francouzští a němečtí v liturgickém snažení shromáždili“. Potom ukázav na 2 objemné svazky krásně vázaných knih, dodal: „To je má kořist z 1. liturg. týdne v Emauzích, bohužel jen francouzská! Z názvu: D. Gréa, *Le bréviaire romain*, traduction annotée, Lophem-Lez-Bruges, 1924, jsem poznal, že je to překlad breviáře s bohatými poznámkami.

„Jak se to krásně žije s Církví!“ odvětil jsem s přesvědčením. — Liturgie vrací klid, hluboký klid jistoty. Otevírá vyšší výhledy na to, co nás lidsky mate. Má svůj zorný úhel víry, zorný úhel Boží, jímž nezaviklá ani nejprudší bouře, pustošící víru v srdcích národů. Napřimuje nás pod kříží naší bédnosti, k Bohu pozvedá a přimyká, na Srdci jeho ohřívá, ze svatých zdrojů milostí napájí.

„V liturgii pozvedá se pokorně člověk k Bohu a Bůh milostivě se sklání k člověku!“⁵

Kralupy n. Vlt.

Josef Klement.

⁵ Viz Dr. F. Cinek, *Mše svatá*.

Die Heilige Schrift für das Leben erklärt. Band XI. W. Lauck, Matthäus- und Markusevangelium, erste Hälfte. 8 (XXII, u. 318 S.) Freiburg 1935, Verlag Herder. Leinen 6.50 M. Dočetl-li nábožensky smýšlející čtenář tuto prvou část až do konce, bude jistě litovati, že nemá hned po ruce druhou část. Jedná se tu opravdu o knihu, která „Písmo svaté vykládá pro život“. Nábožensky smýšlejícího čtenáře — a jen pro takové je určena, ne pro kritiky — upoutá tak, že jen nerad přeruší započatou četbu. Přece však kniha obstojí i před vědou. Ač je bez všelikého vědeckého aparátu, přece je zásadně přihlíženo k vědecké exegesi. Praktické důsledky pro život jsou činěny zcela nenuceně a přec jen dosti důrazně — ve spojitosti s textem v poměrně krátkých poznámkách. Největší zisk pro život bude bezesporně mítí věřící čtenář ze skvostného vylíčení a charakterisování hlavní postavy, t. j. božského Spasitele. I jinak jsou zde probírány nesčetné jednotlivosti a otázky, které budou velmi užitečné pro vnitřní život a dají člověku nejučinnější podněty. Tuto knihu nutno čísti rozjímavě.

P. Leo Aicher.

P. Urbanus Bomm. Im Hirtenamt Christi. Heilige Bischöfe und Kanzler des deutschen Mittelalters. Mit 4 Bildern u. 125 S. Kart. M 1.80. **P. Stephanus Hilpisch. Geistliche Vaterschaft.** Die heiligen deutschen Äbte. Mit 4 Bildern u. 135 S. Kart. M 1.80. **P. Theodor Bogler. Geistliche Mutterschaft.** Die heiligen deutschen Äbtissinnen. 124 Seiten. Kart. M. 1.80. — Benediktini z opatství Maria Laach vydávají v nakladatelství Schöninghově v Paderbornu roztomilou sbírku životů svatých: **Heiliges Reich.** Die

deutschen Heiligen in Geschichte, Legende, Liturgie, Kunst. — V jednotlivých svazečcích po M 1.80 probírají světce jednotlivých stavů. Tyto různé stavy pak tvoří „Svatou říši“. Jsou zde probírány ovšem životy pouze německých svatých, avšak i pro nás je poučné a zajímavé, jak každý stav je schopen uplatnit své schopnosti ke svatosti. P. M. Schaller.

Donders, Dr. Adolf, Paul Wilhelm v. Keppler, Bischof von Rottenburg — ein Kündler katholischen Glaubens. Mit 6 Tafeln. 8° (XII. u. 238 S.). Freiburg 1935, Herder. Gehelfet 5.50 M; in Leinen 7 M. — Osobnost biskupa Kepplera je velmi úzce spjata s dějinami vývoje německého katolicismu, a proto by byla věčná škoda, kdyby jeho památka bez ohlasu zapadla. Profesor Donders svou monografií nejen postavil rotenburskému biskupu nehynoucí památník, nýbrž podal zároveň široké veřejnosti jeho duch. odkaz. Kniha nelíčí proto jen život Kepplerův, ale hojnou citací jeho korespondence a jiných písemností seznamuje nás i s jeho duchem. Čtenáři jeho knih přijmou jistě s povděkem i toto vzpomínkové dílo.

M. Rathgeber, P. Dr. K. Rösch, O. Cap. Das heilige Messopfer. Messerklärung und Messbuch. Sebaldis-Verlag, Nürnberg 1934. — Dva autoři se sešli, aby lidově vyložili podstatu a krásu Mše sv. a uvedli do mešních textů ty, kteří latinsky neznají. Činí tak prostými, mnohdy však i na cit vypočítanými slovy. První část pojednává o vlastní Mši, druhá přináší texty mešní po dobu církevního roku. Jako přídavek následují nejdůležitější modlitby zbožného křesťana.

B Ů H V N Á S

Výzva k liturgickému životu nesmí se zastavit a po-hasnout u přesně zachovávané formy liturgických úkonů. Je prav-da, že liturgický život se prozrazuje v ladné a uctivé zevní obřad-nosti. To je však pouze jeho zevní znak. Člověk by mohl zacho-vávat přesně všechny rubriky pro bohoslužbu Církvi určené, a přec by ještě nemusil žít liturgicky! Mohl by s knězem odříkávat vše-cky modlitby z breviáře a misálu, a přec by nemusil rozumět, jak utvářet svůj život mimo vlastní bohoslužbu.

Liturgie má tělo a duši. Tělem jsou zevní formy, slova a úko-ny. Duší je to, co tomu dalo vznik. Tuto duši liturgie musí-me pochopit, abychom si mohli osvojit život liturgický.

K pochopení ducha liturgie je zapotřebí především si uvědo-mit, že křtem sv. v nás započal život Boží, že vírou, nadějí a láskou bylo v nás zasazeno seménko dokonalosti a rozžehnuto světlo sva-tosti. Bez nejmenšího našeho přičinění započala v našem srdci prýštiti milost a její proudy touží se vylévat na venek.

Špatně informovaný člověk rozhlíží se kolem sebe, kde by za-hlédl záblesk Boží, hledá Boha nad hvězdami, poslouchá do dál-ky, zdali zaslechne přicházeti vánek Ducha Svatého, počítá své vlastní kroky, které učinil v dokonalosti, a je nešťasten, pakli je učinil v opačnou stranu.

Nepozoruje však, že Bůh je v něm, že vybavil jeho duši vším potřebným pro dokonalost a svatost. Samým spěchem při hledání dokonalosti a svatosti šlape po těchto nebeských květech, jimž v něm dává rašit vlastní život Boží, který se uložil v naší duši.

Naše svatost nepozůstává a nevyvěrá z naší snahy po svato-sti. Naši svatost netvoří naše ctnosti.

Křest svatý položil v nás všechny základy svatosti. Svaté biřmování je ještě zesílilo. Svátost Oltární je udržuje. To všechno se děje zprvu bez nejmenšího našeho spolupůsobení.

Na nás žádá Bůh především, abychom toto jeho dílo nekazili, abychom nepotřísnili svatý oděv, který On nám dal.

Z Božího života v nás dostáváme schopnosti pro ctnosti a dokonalost. Tento Boží život v nás je nejen počátkem naší svatosti, ale také jejím cílem. Pozemské naše putování pozůstává v tom, abychom odložili život lidský, Adamův, a získali život nebeský, Kristův.

Církev žije životem Kristovým ve své liturgii. Máme-li pochopit ducha liturgie a chceme-li podle něho utvořit svůj celý život, musíme si uvědomiti, že Bůh v nás žije a působí svou milostí.

Naší snahou musí být — odstraňovat této působnosti všechny překážky, potlačovat v sobě touhu osamostatnění od Boha, nechtít být svatý vlastní silou a schopností, nevymýšlet si vlastní cesty k dokonalosti, nýbrž odvalovat balvany svého sobectví a domýšlivosti, zdeptat pýchu své domnělé zralosti a dospělosti duchovní.

Pak na to přijdeme, že Bůh není daleko od nás, nýbrž my od Něho. Pak také pochopíme, že naše blaženost nepozůstává v základě v tom, že jsme dokonalí, nýbrž v tom, že Bůh v nás žije.

Ctnost a dokonalost jsou zevní korunou a důkazem tohoto Božího života v nás.

Emauzy.

P. Marian Schaller O. S. B.

Církevní hymny

4. Ecce iam noctis

Hymnus nedělní k Chválám: od IV. neděle po Sv. Duchu až do 27. IX. Autorem je pravděpodobně sv. Řehoř Vel. († 604).

Obsah: Nastává nový den. Prosme pokorně Boha, aby smiloval se nad našimi hříchy, abychom mohli jednou dosíci blaženosti nebeské.

Ecce iam noctis
tenuatur umbra,¹
lux et aurorae
rutilans coruscet;

Ejhle, již noční
stíny řídnu zase,¹
třpytivé světlo
zory zardívá se;

¹ Původní doba, kdy „Chvály“ se zpívaly v choru, byla doba před východem slunce.

supplices rerum
Dominum canora
voce precemur.

Ut reos culpae
miseratus, omnem
pellat angorem,²
tribuat salutem,
donet et nobis
bona sempiternae
munera pacis.

Praestet hoc nobis
Deitas beata
Patris, ac Nati,
pariterque Sancti
Spiritus, cujus
resonat per omnem
gloria mundum. Amen.

ať k Pánu světa
hlas náš ozývá se
s pokornou prosbou.

Aby nás hříšné
ve své útrpnosti,
zbavil vši tísně,²
spasil svou milostí,
by dal nám dary
kdysi na věčnosti
věčného míru.

To všecko rač nám,
Bože svatý, dáti,
ty Otče drahý,
Synu, Duchu Svatý,
jichž sláva bude
vždycky zaznívati
po celém světě. Amen.

5. Somno reffectis artubus

Hymnus k Jitřní v pondělí. Autorem je snad sv. Ambrož († 397)*.

O b s a h: V první hodiny rodícího se dne, brzy po půlnoci, scházeli se mniši k první ranní modlitbě. Opustivše svá lože, ubírají se v usebranosti, se srdcem hořícím láskou k Tomu, jemuž patří prvotiny dne, do choru k modlitbě. Tmy ještě halí celý kraj, avšak brzy už rozlijí se po zemi zlaté paprsky sluneční... I v duších, do nichž v temnotách nočních vnikla snad tma duchovní — hřích, nechť rozleje své světlo milost a lítost, pod jejichž paprsky rozplývá se každý hřích.

Jediná myšlenka bloudí pokorným nitrem: aby Bůh odpustil nám všechny hříchy a nedokonalosti, abychom s čistým srdcem mohli Jej chválit nejen dnes při své ranní modlitbě, nýbrž každého dne svého života, a zvláště tam, kde „pějí světců sborové“.

Somno reffectis artubus,
spreto cubili, surgimus:
nobis, Pater, canentibus
adesse te deprecemur.

Když okřály nám údy snem,
již rádi z loží povstanem:
Hle, prosíme tě, Otče náš,
kéž při zpěvu nám pomáháš.

² Zvl. úzkosti o věčnou spásu.

* Pimont, *Les hymnes du Bréviaire romain*, Paris, pokládá sv. Ambrože za autora tohoto hymnu. Dreves pokládá tuto domněnku za nesprávnou.

Te lingua primum concinat,
te mentis ardor² ambiat:
ut actuum sequentium
tu, Sancte, sis exordium.³

Cedant tenebrae lumini,
et nox diurno sideri,⁴
ut culpa quam nox intulit,
lucis labascat munere.

Precamur iidem supplices,
noxas ut omnes amputes,
et ore te canentium
lauderis omni tempore.

* Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.
Amen.⁵

Náš jazyk tobě nejdřív pěj,
duch v tužbách² k tobě zalétej,
by tebou, Bože přesvatý,
byl každý skutek začatý.³

Ať ustoupí tmy světlu zas
a hvězdě denní⁴ noční čas,
by vina v noci povstala
v zářivém světle roztála.

Těž prosíme tě s pokorou,
bys vinu sňal s nás veškerou,
by písní našich jeden hlas
zněl tobě, Bože, každý čas.

* To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu, téže podstaty,
i Duchu, který těšíš nás,
s nímž kralujete v každý čas.
Amen.⁵

6. Splendor paternae gloriae

Hymnus k Chválám v pondělí. Autorem je sv. Ambrož († 397)*.

O b s a h: Doba prvního ranního úsvitu, kdy mnichové se scházeli k modlitbě Chval, byla básníku podnětem opěvovat „pravé Slunce“, „Světlo ze Světla“ věčné Slovo.²⁻⁶ Básník jest oslněn jasnou a velebností Syna božího a jeho verše první sloky hýří obraty z říše světla. — V následujících slokách obrací se básník v prosbách na všechny tři božské osoby. Prosí Syna, aby byl sluncem našeho života, aby v nitra naše seslal Ducha Sv., nebeský oheň, jak symbolicky Duch Sv. je nazýván. Pak obrací se k Bohu Otci, aby On,

² Ardor mentis = vroucí tužby duše.

³ První naše myšlenka po probuzení má patřit Bohu: „Ut cuncta nostra oratio et operatio a te semper incipiat et per te coepta finiatur“ (Grat. actio p. M.).

⁴ Sidus diurnum = denní hvězda, slunce; přeneseně značí Světlo světa — Ježíše Krista.

⁵ Poslední sloka, doxologie, mění se podle povahy církevního roku.

* Hymnus tento byl znám už v první polovici 6. stol. Zmiňuje se o něm biskup v Arles, Aurelianus (499—555) ve svém díle *Institutio regulae ad monachos et virgines*. Neudává však, kdo jej složil. Teprve Beda Ctihodný (671—735) připisuje hymnus tento sv. Ambroži ve spisu *De arte metrica*.

jako otec milosti a věčné slávy, nás zbavil hříchu, posílil naši vůli, pokořil našeho největšího nepřítele, řídil naše jednání, pomáhal nám zachovat čistou duši a živou víru. Čeká nás sice hodně bojů na cestě k věčnému cíli, ale proč bychom se báli? Vždyť nás bude sílit chléb andělský, Kristus sám. Je však nutno přijímat jej s živou vírou a v milosti posvěcující. Stud před hříchem a živá víra pomůže nám, abychom večer stáli před svým Soudcem prosti duchovní tmy — hříchu.

Splendor² paternae gloriae,
de luce lucem proferens,³
lux lucis⁴ et fons luminis⁵
diem dies illuminans:⁶

Verusque sol illabere,
micans nitore perpeti:
jubarque Sancti Spiritus
infunde nostris sensibus.

Vocis vocemus et Patrem,
Patrem potentis gratiae,
Patrem perennis gloriae:
culpam releget lubricam.

Confirmet actus strenuos:
dentes⁷ retundat invidi:⁷
casus secundet asperos:
agenda recte dirigat.

Otcovy slávy výblesku,²
jenž rozléváš zář ze světla,³
tys světla svit,⁴ zdroj paprsků,⁵
den, kterým den náš jasně plá.⁶

Ó Slunce pravé, zjev svou tvář,
jež věčně hoří jasem svým,
svatého Ducha mocnou zář
vlej v útroby nám ubohým.

I Otce prosme s vroucností:
jest Otcem mocné milosti,
jest Otcem slávy v nebesích:
by odpustil nám nízký hřích.

By k činům mužným dopřál sil,
a zuby⁷ škůdce⁷ otupil,
by v těžkých dobách při nás stál
a činy naše pořádal.

² Srv. Žid. 1, 3: „On jest výblesk slávy a výraz podstaty jeho“ (t. j. Otce).

³ Srv. Jan 1, 9: „Bylo však Světlo pravé, jež osvětluje každého člověka přicházejícího na tento svět.“

⁴ Tak nazýván Syn Boží, protože vychází z Otce. Srv. „Světlo ze Světla“ ve vyznání víry nic.-const.

⁵ Z Krista pochází veškeré světlo, ať už pozemské, či nadpřirozené = pravda a milost. Srv., co praví sv. Jan (Jan 1, 16, 17): „Z plnosti jeho my všichni jsme obdrželi, a to milost jednu za druhou; ... milost a pravda přišla skrze Ježíše Krista.“

⁶ Ježíš zván jest „Den“, protože skrze něj stvořen první den, nebo též proto, že den a světlo značí pro nás totéž. Srv. obřady Bílé soboty, kde Kristus je označen při svěcení křestní vody jako světlo, pak též jako velikonoční svíce.

⁷ „Zuby“ značí totéž jako zuřivost a násilí. V tom smyslu užíváno tohoto slova v žalmech, na př. 3, 8; 56, 5; 57, 7. „Škůdce“, „závistník“ = zlý duch.

Mentem gubernet et regat:
sit pura nobis castitas:
fides calore ferveat,
fraudis⁸ venena nesciat.

Christusque nobis sit cibus,
potusque noster sit fides:
laeti bibamus sobriam⁹
profusionem Spiritus.

Laetus dies hic transeat:
pudor sit ut diluculum:
fides velut meridies:
crepusculum mens nesciat.

Aurora lucem provehit,
cum luce nobis prodeat
in Patre totus Filius
et totus in Verbo Pater.¹⁰

* Deo Patri sit gloria,
ejusque soli Filio,
cum Spiritu Paraclito,
nunc et per omne saeculum.
Amen.

Kéž mysl řídí, spravuje;
kéž čistota v nás bytuje;
v žár mocný naše víra vzplaň
a bludného se jedu⁸ chraň.

Bud' naší stravou Kristus Pán
a nápojem bud' víra nám,
tok střídmy⁹ pijme v nadšení,
jenž v Duchu Svatém pramení.

Kéž šťastně přejde tento den:
náš stud bud' jarním červánkem,
a víra jak žár polední,
duch budiž prost tmy večerní.

Již budí zora nový den,
kéž přijde s ním k nám zároveň
Syn v Otci téže podstaty
a v Slovu Otec přesvatý.¹⁰

* Bud' Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj sláva dnes i každý čas.
Amen.

Přel. Josef Škrášek.*

Ó, jak dobré a radostné to jest, přebývati, bratři, v jedno (Ž. 132, 1)... Ti, kteří se oddávají dikůčinění, jediné na Boha patří a jen na něho myslí, a tím zajisté přebývají v jednotě. Dobré pak je to, co činí, neboť nejspravedlivěji ponechávají slávu tomu, čím jest, a přes to jest to radostné, neboť to oblažuje.
(Sv. Bernard.)

⁸ Herese.

⁹ Naráží na slova sv. Pavla (Ef. 5, 18): „A neopíjejte se vínem, — jest v tom prostopášnost, — nýbrž naplňujte se Duchem Svatým.“ Sv. Ambrož k tomu dodává: „Kdo se opíjí vínem, klátí se a vrávorá. Kdo Duchem Sv. se opájí, ten je vkořeněn v Krista. A proto výtečná je opilost tato, neboť působí mysl střízlivou“ (De sacram. II, 370).

¹⁰ „Otec ve mně jest a já jsem v Otci“ (Jan 10, 38).

* V prvním čísle vyšel překlad pod pseudonymem.

Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

Svatá Církev Boží

Když jsme vstoupili přirozeným zrozením do tohoto života, byli jsme doneseni k domu Božímu, abychom se tam znovuzrodili z vody a Ducha Sv. Kněz nás přijal u vchodu kostela s otázkou: „Co žádáš od Církve Boží?“

Kdo je tato Církev Boží? Více než kdy jindy je třeba dnes mítí jasno v té věci. Neznalost Církve je veliká nejen u protivníků Církve, žel i u samých katolíků. To prozrazuje již způsob, jakým mnozí o Církvi mluví. Jak se tu často setkáváme s neuctivostí a nešetrností až zarážející. Lidé zcela nezralí předstupují před Církev vyzyvavě s požadavkem: Vydej počet z toho, proč to tak činíš, prokaž se! Kdož však má zdání o tom, co Církev je, bude vždy s nejhlubší úctou mluvit o svaté Církvi Boží.

Vlastně bychom neměli mluvit o ustanovení Církve, o založení Církve. Zakládáme, ustanovujeme lidský spolek. Tu se sejde několik lidí, aby dosáhli určitého cíle. Lidské společnosti a společenstva povstávají zdola. Církev Boží povstala shůry. Je oním tajemným městem apokalyptického věštce, jež se sneslo s nebe na tuto zem. Na oněch 120 ve večeradle shromážděných sestoupil o prvních svátcích svatodušních Duch Sv. Oni byli jím zcela provanuti, jeho božským životem nasáknuti, zcela jaksi ponořeni do života oslaveného Krista. Ted' tu byla svatá Církev Boží. Kdokoliv se včleňuje sv. křtem do této sv. Církve Boží, do toho vniká tento život oslaveného Krista. On se tím sám stává živým údem této svaté Církve Boží. My, kteří jsme svatým křtem znamenáni, nemáme Církev svatou hledati kdesi v dáli. Kde my jsme, tam je svatá Církev Boží, protože jsme se svatým křtem stali jejím živým údem.

Tím jsme také již naznačili, co je vlastním smyslem Církve sv. Dává nám život Kristův. Nechává, jsme-li svatým křtem do ní přijati, tento život prouditi do naší duše. Proto je kněžská plnomoc centrální mocí Církve sv. Neboť zprostředkovatelkyní života Kristova je jako kněžkyně, tím totiž, že svým kněžstvím staví obětní smrt Kristovu stále znovu do našeho středu a ve svých svátostech svádí život Kristův jakožto užitek této smrti do našich duší. Úřad učitelský a pastýřský slouží úřadu kněžskému. Učitelský úřad Církve svaté nás seznamuje se vznešenou krásou života Kristova, úřad pastýřský napomáhá, aby mohla tuto vznešenou krásu bez překá-

žek vlévati do duše naší. Jedná se tu tedy ne tak o panování, jako posluhování z lásky.

Ve světle tohoto úkolu Církve sv. vidíme, jak vlastně naše katolická žurnalistika postrádá hloubky o Církvě svaté. Pod nátlakem doby ve znamení příliš zdůrazňovaného nacionalismu, který vlastně více méně všude panuje, jsme nuceni pomalu až k omrzelosti čísti a slyšeti s naší strany, že Církev sv. není překážkou v lásce k vlasti a národu. Ovšem že není. Ale ona má dáti něco jiného a většího. A ti, kteří toto jiné a větší — život Kristův a jeho milost — od Církve očekávají, budou tím sami od sebe také správným způsobem milovati národ a vlast. Vždyť jsou něčím dobrým a vůli Boží odpovídajícím. Tam však, kde skrze Církev svatou život Kristův přichází, nemůže býti nic dobrého a Bohem žádaného zničeno nebo zabráněno. Naopak dostává tímto svou pravou ušlechtilost, svou pravou velikost.

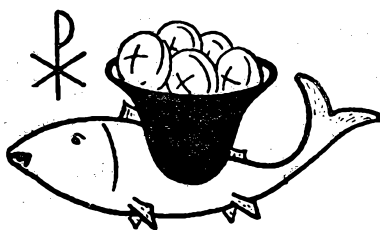
Proč musíme vlastně my katolíci stále za vším pokulhávat a se podle současných událostí řídit, místo abychom zaujímali z plnosti Kristovy vůdčí místo? Byli jsme si žel právě této plnosti Kristovy příliš málo vědomi, příliš jsme budovali a se spoléhali na lidské praktiky a prostředky místo jen na něho. Jestliže události dneška nám pomohou k tomu, abychom si vyzvedli od svaté Církve Boží Kristův život, Kristovu milost, takže budeme jen na něm budovati a jemu naprosto důvěřovati, pak je to ta největší milost Boží pro nás.

Chci ještě jedno připomenouti, že jsme tehdy (k sv. křtu) jako prosící přišli k svaté Církvě Boží. Toto stanovisko naší duše vůči Církvě svaté by mělo během let zmohutněti a růsti. Musíme viděti nezaslouženou milost Boží v tom, že jsme byli beze svých zásluh na křtu svatém do svaté Církve Boží povoláni.

Mnozí katolíci se chovají vůči Církvě svaté tak, jako by ona musila býti ráda, že při ní setrvají. Je tomu naopak; Církev sv. nepotřebuje jednotlivce, ale tento potřebuje Církev svatou. Kdo se k Církvě svaté obrací zády, neškodí Církvě svaté, nýbrž sám sobě. Celé národy mohou konečně od ní odpadnouti, jiné budou milostí Boží k ní přivedeni, ona má příslibení, že bude věčně trvati: „Brány pekelné ji nepřemohou.“

Grūsava.

P. Justin Albrecht.

K Oběti

Slyšel jsem vypravovat a zaznamenávám: Dítě z chudé rodiny obdrželo ve škole při vánoční nadílce šaty. Otec je prodal, aby mohl pít. Dítě dostávalo ve škole mléko a muselo je nosit domů, aby si matka s otcem uvařili kávu, ale dítěti nedali.

Proč to píší? Rozhodně ne proto, abych ukazoval, že nemáme zmírňovat bídu dětí, o které se nechtějí starati vlastní rodiče. Úmyslně se nezmiňuji ani o politickém smýšlení rodičů ubohých dětí. Ne proto, že by tu politické přesvědčení bylo bezvýznamné. Světový názor lidí je důležitým faktorem jednání, tak důležitým, že nechci jeho význam zastíňovati barvou politické legitimace.

Důvěřuji plně a jedině ve všemohoucí pomoc Toho, který chce, aby všichni lidé byli spaseni (Q. a., 139) a místo odsuzující kritiky oněch rodičů napíší, že snad přece v jejich duších dřímá ještě skryté dobro. Ukázali přece zřejmě, že dovedou milovat sebe, správněji řečeno, své tělo. A to není ještě nejhorší stav. Mnoho lidí na světě milovalo již příšernou láskou své tělo a jednoho dne přišli k elementárnímu poznání, které vyjadřuje šestileté dítě ve škole: Člověk se skládá z těla a duše. Jednoho dne poznali, že tělo, které tolik hýčkali a kterému vše dopřávali, umírá a po smrti přece něco zůstává a žije. Nesmrtelná duše. A tenkrát se naučili milovati bližního svého jako sebe samého, protože zvažili cenu duše a poznali, že závaží tohoto světa nestačí. Tenkrát poznali, jak krásné je milovat toho, v němž není nic z nás tvorů, Boha. Tenkrát se z velkých hříšníků stali velicí světci.

Pius XI. v citované encyklice dobře připomíná, že v úkrytu duše třeba nejzkaženějšího člověka se tají jako uhlíky pod popelem obdivuhodné duchovní síly, nepochybné svědectví toho, že duše je od přirozenosti křesťanská. Proto nechci psáti o bestialitě, ale o podivuhodné síle rodičů, kterým zbyla aspoň láska k vlastnímu tělu. Snad jednou i jim dá Bůh poznati, že duše je více než tělo a Bůh víc než pokrm a nápoj.

Vždyť ve světě nejsou jen takoví rodiče. Máme také matky, které si dovedou od úst utrhnouti, aby nasýtily své děti. Máme ještě srdce schopná oběti. Kdyby nebylo této vyrovnávací síly, těžko by se žilo.

Musíme ovšem konstatovati po pravdě, že obětovat se je strašlivě nemoderní. Vidíte to napsáno ve tváři těch, které nechtějí mít děti, aby se jim nemusily obětovat. Vidíte to na čele rodičů, jich starost o děti záleží v tom, že je vyženou do ulic. Vidíte to v opovržlivém úsměvu dětí, které nedovedou uživit rodiče. Z literatury, z filmu, odevšad to na vás řve: Pryč s obětí! Nechceme se obětovat, nevíme proč.

Nevíme proč!

Zcela správné. Příteli, který jsi nikdy neslyšel nic pořádného o Bohu, kromě nějakého sladkého vypravování o Ježíškovi ve škole, musím s tebou souhlasit. Ty nevěříš v Boha, nemáš proč se

obětovat. Ty chceš žít, jako by nebylo vykupitelského činu Kristova. Myslíš, že to půjde?

Obávám se, že nikoliv. Zakládáš si na tom, že máš volební právo. Můžeš volit, můžeš být i zvolen. Zakládáš si na svobodě. Sníš o bratrství. Vidíš, ale nejednáš dobře, že se těšíš z těchto darů, poněvadž by neměly pro tebe ceny, kdyby nebylo vykupitelského činu Kristova. Dovedeš se podívat státnickým činům. Uznáváš, že jsou činy hodné podivu. Zamysli se tedy nad tím, jaký byl čin Kristův na Kalvarii. Uvažuj chvíli, proč ten mladý, třiatřicetiletý muž umírá tam na kříži. Pro koho se obětoval?

Z té krve, která tekla na Kalvarii, zrodila se naše svoboda. Větší svoboda, než je odevzdávání hlasovacích lístků. Tam na Golgotě všechno lidstvo všech věků bylo povoláno k rovnosti a svobodě synů Božích. Mohlo být povoláno, protože bylo vysvobozeno z otroctví, do kterého dovede zavléci hřích.

Zakládáš si na demokracii? Víme, co je vyšší: křesťanství. Demokracie je jeho zrcadlový obraz. Máš tu skutečnost, hmatatelnou skutečnost. Máš tu mystické Tělo Vykupitelovo a můžeš být jeho údem.

Chtějí na tobě hrdost podobati se velkým lidem. Můžeš být podobný Bohu. Ba, jsi k tomu povolán. Musíš jen strhnouti sám sobě masku tvrdosti, se kterou zapuzuješ dobrou schopnost svého niterného já: obětovati se.

Křesťanství nemůže být bez obětí. Cituješ Písmo: „Milosrdenství chci a ne obětí“? Milosrdenství je velká obět a není dáno pochopiti ji bez pochopení Oběti kalvarské.

Můžeme tedy dobře říci, že Mše svatá jako obět je školou křesťanství. Můžeme i napsati, že je školou demokracie. Kdo pochopí Mši svatou, pochopil vykupitelský čin Kristův, pochopil smysl křesťanského života, a to je zavazující.

Řekneš: Nemluvte mi o Mši! Zavání to modloslužbou. Bůh je duch a chci ho duchem chápati a ctíti.

Dobře činiš, jsi-li pouhý duch. Nemáš-li těla, které je rovněž od Boha. O modloslužbě Mše svaté může mluvit jen ten, kdo zůstal očima vězeti na povrchu obřadů. Kdo se spokojil tím, že viděl pohyby, roucha, slyšel zvonění a nevěděl, co se děje. Viděl oltář a myslil, že se na něm vraždí kozlové.

A zatím oltář je srdce kostela, srdce tak nevýslovně krásně pulsující stálou přítomností Věčného Světla. Na světě bylo a svět je nepoznal. Oltář je srdce a Mše svatá je velkolepý oxydační pochod, ve kterém se naše myšlenky čistí chápáním Lásky Kristovy a napájejí energií Chleba Života. Oltář pak rozvádí tuto živou křesťanskou krev do všech údů, které se neodloučily od Těla. První křesťané zcela správně označovali tento princip nového života, který naplní křesťana, když pohrbí starého člověka na oltáři s Ukřižovaným, „Duchem Svatým“. Duch Svatý je ovoce vykupitelského činu Kristova. Nečiníme správně, když na to zapomínáme, a právě liturgické modlitby měly by nás přivést k lepšímu pochopení úlohy Ducha Svatého, který podle vlastních slov Spasitelo-

vých má nás naučiti všem věcem, jež nám Kristus nemohl povědět.

Vždyť všechny dary, které jsou nám tolik potřebny, od rozumu až po bázeň Boží, od Ducha Svatého dostáváme, a když jíme chléb a pijeme víno, když se spojujeme s Kristem, rozlévá v nás Duch Svatý všechny mystické dary pokrmu a nápoje: sílu, radost, odvahu a statečnost.

Duch Svatý je to, který nám dává jednotu společenství údů s tělem, když lámeme jeden Chléb. Jeden Chléb, jeden život. Jsme mnozí, kteří se účastníme Oběti a kteří jíme s obětního stolu, ale Duch Svatý nás pojí v jednotu synů Božích.

Vyšli jsme od chleba, kterého nechtějí někteří rodiče dopřátí vlastnímu dítěti, a přišli jsme k Chlebu, kterým nám dal Bůh nejvíce, co mohl. Velikost jeho Oběti nezměříme ani vědeckými termíny, ani básnickými výrazy, protože Bůh chtěl, abychom se i my obětovali. Proto zanechal odkaz Mše svaté, novozákonní Oběti, která je ustavičnou školou obětavosti a která i v těžké době přerodu společenského řádu nepřestane působiti k obnově křesťanského ducha, od něhož se na všech stranách tolik pracujících lidí vzdálilo (Q. a., 127).

A jestliže Mše svatá tolik pro nás znamená, budme apoštoly jejího pochopení. Ještě tolik a tolik lidí je lhostejno k jejím účinkům, celé vrstvy považují Mši svatou za nějakou tajnou zaklínací formuli, která pro skutečnost nic neznamená, která nedovede k ničemu nadchnout, která vychovává nanejvýš k passivitě. Ještě mnoho politiků je přesvědčeno o méněcennosti Mše svaté a dávají přednost politické schůzi a planému řečnění před účastí na Oběti.

Jak to, že Církev je mezi námi, uprostřed nás, že my jsme v ní a přece si někdy vůbec nerozumíme, jsme si cizí, nehlásíme se k sobě? Jen proto, že nerozumíme řeči Církve, nechápeme liturgii. Církev rozumí naší řeči, našim starostem, nic neodmítá, všechno posvěcuje — celou přírodu. Musí být proto též prvním úkolem náboženské výuky ve školách i ve spolcích pochopiti řeč Církve, tajemství obřadů, naplniti srdce láskou ke každému liturgickému pohybu, který jako by byl reflektorem, vrhajícím v naši ubohost záři jasu Ducha Svatého. Pak budou obnovena srdce a změní se i tvářnost země. Až pochopíme Obět.

Sv. Jan pod Skalou.

K. B. Hroch.

Dobře se o tebe pečuje, ó matko Církve, dobře se o tebe pečuje na místě tvého putování: z nebe a ze země přichází ti pomoc. Kterí tě ostříhají, nepodřimují, aniž spí. Strážcové tvoji jsou andělé svatí, hlídky tvé duchové a duše spravedlivých.

(Sv. Bernard.)

Na anatolských březích

Nesmrtelný oheň olympský

(Pokračování)

Na cestě z Alaja do Adalie, tedy teprve před třemi nocemi, byl to asi od ostatních cestujících věřený a mně namlouvaný klam, jak snadno člověk uvěří, když věřit chce. Ale jednou jsem to přec skutečně viděl, arci za jasného dne a jako tenkrát také Myru a Pateru z větší vzdálenosti a proto jen málo působivě a bez dojmu, že by to byla nějaká zvlášť pozoruhodná věc, jakou ve skutečnosti byla. Dnes tedy zjevil se mi **N e s m r t e l n ý o h e ň**, již dokud byl ještě vzdálen dobrých 6—8 km, jako silné, kmitavé světlo, a z menší vzdálenosti stále více jako živě plápolající plamen, dojem to, jenž ve stupňované míře vábil a lákal. Tím více se mi zdálo býti proti myslí, když sebevědomé znění sirény nemělo být snad ničím

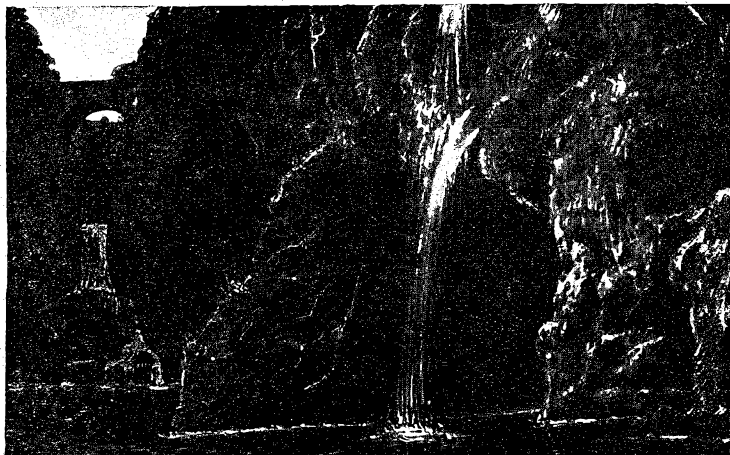
Západní opevnění přístavu Adalie.

jiným, než již z dále začínající predehrou ke stejnému „přístavnímu divadlu“ jako před Phaselis, a já měl jsem býti snad opět připraven o pravé přistání. Ale na štěstí bylo brzy jinak.

Již počíná se můj malý „Dromeus“ stáčet, takže se pomalu blížíme ke břehu v tempu jemu vlastním a až ctnostně úměrném, Zcela jinak než tempo svítání. Podle východního způsobu v energicky a téměř skoky v jasné jitro se blížící zoře vystupují již obrysy, tvary a barvy pobřežní hornaté krajiny, silně prostoupené lesy a jiným stromovím v pozadí se skupinou velehor, jejichž vrcholky se třpytí již v ranních červácích, v popředí s teplým okrovým tónem pobřežních skal, příkře a v hojném rozčlenění se vynořujících z tmavomodrých vln. Je to velkolepý a mohutný obraz krajiny, nedostižitelný žádnou rukou ani fantasií umělcovou; při okolnostech, za kterých se nám zjevuje, působí na oko i na mysl kouzelným a sytě zladěným dojmem, neboť vše je zastřeno dechem ranní vůně a ponořeno a proměněno slavnostním mlčením rána.

Na přístavních březích nedaleko od bezvýznamného tureckého sídliště *Tschirali* zakotvuje náš „Dromeus“. Na skalnatém úze-

mí, mírně se od přístaviště zdvíhajícím, označují četné zříceniny, mezi nimi zvláště stopy divadla a velmi zachovalý římský portál, polohu antického města Olympos, jež bylo později též sídelním městem biskupským. Je to úctyhodné místo, posvěcené životem biskupa a mučedníka Methodia, se sympaticky krásným přídomkem Eubulos, t. j. blahosklonný. S jeho osobou — nějaký čas se domnívali učenci, že jeho shodnost je totožná se stejnojmenným biskupem z Patery z téže doby — zůstane provždy spojena sláva spisovatele vynikajících děl theologických a mystických. Z nich zvláště zasluhují zmínku pojednání: O svobodě vůle; O tvorstvu; obzvláště pak O zmrtvýchvstání proti Origenovi a podle Platónova Symposion Dialogy o desíti pannách nebo spíše o panenství, a konečně kniha napsaná proti Porphyriovi. Vše to jsou spisy, na kterých svatý Jeroným chválí uspořádaný a skvělý způsob líčení, zatím co obzvláště o Dialozích novodobý theolog Möhler praví, že

Večerní motiv
z Adalie.

v nich je využito celé nádhery řečtiny a že v nich spolu závodí fantasmie s výmluvností, aby přioděly patřičnou krásou vznešenou ideu dobrovolného panenství z lásky ke Kristu. Podle obecného mínění Methodius, jenž v řeckém seznamu svatých je vyznamenán názvem „důstojná nádoba Ducha Božího“, byl štat v Chalkis v Syrii, pravděpodobně za císaře Diokleciána, podle jiných za Maximina Daza v roce 311 nebo 312.

Bylo mi řečeno, že nakládání připraveného cedrového nebo, jak tam se říkalo, katranového dřeva, několika balíků tabáku a ovčí vlny bude trvati asi dvě hodiny. Tedy právě dosti času k popatření zblízka na „Nesmrtelný oheň“. Od pobřeží úžlabinou s počátku příkře, později pozvolna stoupající k západu dojdeme ve výši asi 250 m nad mořem k planině kolkolem obklíčené lesem, která je jevištěm jedinečného zjevu. Nepřihlížeje k četným menším, po stranách nad zem šlehajícím plaménkům, jež může každý sám buď zapáliti nebo uhasiti, plápolá hlavní plamen jako mocný snop jasně a bez dýmu z jedné skalní rozsedliny. Spalovaný plyn je považován za uhlovodík. Poněvadž na ostatních blízko kolem

se rozkládajících místech vycházející nespálený plyn je zdánlivě bez zápachu, pak zajisté od ostatních cestujících domněle pociťovaný slabý zápach po cibuli, česneku, jodu nebo naftě, je-li tu vůbec nějaký, vzniká asi teprve spalováním. Hlavní plamen podle starých zpráv a místních příznaků býval asi dříve menší a na jiném místě. Souvislé zbytky zdíva a kolem ležící nápisy vyplněné balvanem, jakož i staré zprávy dosvědčují nepochybně, že zde za dávných dob stála svatyně zasvěcená bohu ohně Hefaistovi — podle toho jest sama nazývána Hefaistion a město Olympos též Hefaistia. Později zde byla třílodní byzantská stavba, pravděpodobně s otevřeným přededvořím obklopujícím ohniště.

Již zeměpisec Skylax, který kolem r. 500 př. Kr. ve svém Periplusu popisuje pobřežní krajiny od Malé Asie až k Indii, mluví o samovolně ze země šlehajícím a neuhasitelném ohni. Po něm královský osobní lékař Ktesias (kolem r. 400 př. Kr.), jenž užívá již slov „nesmrtelný oheň“ a Aristoteles (kolem r. 350 př. Kr.). Zda po celou tuto dobu půl třetího tisíciletí bez přestání tento oheň planul, to nevíme. Pozoruhodným způsobem opakuje se u starých spisovatelů, jako u Strabona a Hesioda — ač ne bez odporu jiných — řeč o tom, že „nesmrtelný oheň“ z Olympu, jenž zajisté již od pradávna se nazývá Chimaira, je totožný s onou homérovskou báječnou Chimairou v zemi Solymů, obludou skládající se z hlavy lví, těla kozího a ohonu dračího, proti níž podle Iliady král lykijský Jobates vyslal do boje hrdinu Bellerofonta. Jazykově slovo Chimaira, jež v řečtině značí kozu, je odvozováno od foinického Chamira, t. j. žároviště. Názor ten je dosti pravděpodobný, neboť prastarými obyvateli této země byli Foiničané.

Po letech náhodou při duchovní četbě v oné knize sv. biskupa Methodia O zmrtvýchvstání (Migne, P. Gr. XVIII.) v alegorických výkladech tohoto thematicu setkal jsem se s následujícím místem: „Na hoře Olympu v Lykii (je to tedy zřejmě psáno někde jinde, snad v Tyru, kde byl Methodius později biskupem) viděl jsem volně ze země vyrážející plamen. Nedaleko ohně stojí strom, nazývající se Pyragmus, tak kvetoucí, zelenající se a obalený listím, že by se spíše zdálo, že je napájen nějakým pramenem... Hodil jsem do ohně z lesa větévku a hned byla ohněm strávena a proměněna v popel.“ Žádné nové vysvětlení o nesmrtelném ohni. A přece. Co mohlo ve mně vyvolati živější vzpomínku, než tato názorná slova úctyhodného svědka z doby před půl druhým tisícem let, vzpomínku na nezapomenutelnou hodinu, jež mi poskytla kdysi zcela neobyčejný zážitek a k tomu jako skvostný přídavek mi darovala za jitra nad pomyslením krásného rozhledu přes záliv Adalia až k modravým horám Kilikie a podívanou, jakou jsem nikdy před tím neviděl, na triumfální cestu, jakoby z ohnivého moře se vynořujícího a vyjíždějícího slunečního vozu.

Emauzy.

P. Kornel Knief.

Duchovní listy Dom Chapmana¹

Z úvodní životní vzpomínky se dovídáme, že Henry Palmer Chapman, klášterním jménem „John“, byl synem anglikánského církevního hodnostáře F. R. Chapmana, arcijáhna v Sudbury a kanovníka při katedrále v Ely. Narodil se v Ashfieldu, v hrabství Suffolk, 25. dubna 1865.

V nejútlejším věku se u něho jevílo skvělé nadání. Vedle své mateřské řeči, angličtiny, naučil se již v dětských letech dokonale francouzsky, a pisatel těchto řádků slyšel z jeho vlastních úst, že se také německy naučil již v chlapeckých letech. V Anglii bylo až do nejnovější doby mnoho soukromých škol, tak zvaných „Preparatory Schools“ („Přípravných škol“) a jiných. Henry Chapman byl záhy poslán do „Přípravné školy“ Dra Hawtrey-ho, odkudž si odnesl téměř všechny ceny („prizes“). Po ukončení této školy chtěl ho jeho otec poslati do proslulé střední školy v Etonu, ale slabé zdraví chlapcovo to nedovolilo.

Od svého 14. roku učil se doma s privátními učiteli (tutors) denně několik hodin a ostatní čas věnoval hojně četbě o literatuře, architektuře a četbě básní a krásné prosy v různých jazycích (anglicky, francouzsky, německy i vlašsky). Zároveň se vzdělával v hudbě a v kreslení. Sám se později přiznal, že již jako chlapec rád dělal návrhy na kostely. O jeho dovednosti ve hře na klavír a na varhany měl pisatel těchto řádků často příležitost se přesvědčiti za svého pobytu v Erdingtonu.

Když mu bylo osmnáct let, nastoupil Henry Chapman studia v Oxfordu, v koleji „Christ Church“. Někdo, jenž ho znal z jeho studentských let, napsal o něm, že měl krásné společenské vlastnosti, byl živý, překypoval humorem a byl skvělý v rozhovoru („brilliant in conversation“). V Oxfordu zůstal čtyři léta a studoval s velmi dobrým prospěchem. Ačkoliv mu kynula ve světě skvělá kariéra, přece se rozhodl pro duchovní stav, zatím ovšem v církvi anglikánské.

V létě r. 1888 vstoupil do anglikánské bohoslovecké koleje v Kaddesdonu (Cuddesdon) u Oxfordu. Již tehdy měl jako příslušník anglikánské církve víc než prostřední vědomosti z katolické teologie, neboť, jak sám praví v jednom dopisu z oné doby, „četl a analysoval“ spisy předních katolických theologů, sv. Tomáše Akvinského, Skota, sv. Bonaventury, Vasqueza, Sota (Soto) a Suareza.

V létě následujícího roku přijal místo kaplana („curacy“) při anglikánském farním kostele sv. Pankráce v Londýně a byl od anglikánského biskupa vysvěcen na jáhna. Podle obyčeje anglikánské

¹ The Spiritual Letters of Dom John Chapman O. S. B., fourth Abbot of Downside. Edited with an introductory Memoir by Dom Roger Huddleston O. S. B., of the same Abbey (Duchovní listy nejdůst. pána Johna Chapmana, čtvrtého opata v Downside. Vydané s úvodní vzpomínkou od dp. P. Rogera Huddlestona O. S. B., z téhož opatství). London. Sheed and Ward. 1935. 8°; stran XIV., 330. Cena 8 s. 6 d. (půl deváta šilingu, t. j. asi Kč 54.—).

církve vypomáhali jáhnové jako kaplani („curates-kjurets“) v duchovní správě, jelikož také podle učení katolické Církve patří k úřadu jáhna udílení sv. křtu a hlásání slova Božího. Ale tak vysoce vzdělaného anglikánského theologa, jakým byl Henry Chapman, nemohlo uspokojit učení anglikánské církve, ani katolisující směr v této církvi, tak zvaný „High Church Party“. Proto nezůstal ve farnosti sv. Pankráce ani rok, nýbrž odebral se na radu svého představeného, vikáře („vicar“, jak říkají anglikáni farářům) Pageta, do Oxfordu. Ale ani pilné studium v tamějších knihovnách, ani rozhovory s učenými anglikánskými duchovními nemohly jej přesvědčit o správnosti učení anglikánské církve.

Nadešla neděle Nejsvětější Trojice, na kterou měl jáhen Henry Chapman přijmouti svěcení na kněze od anglikánského biskupa. K tomu již se nemohl rozhodnouti a zakrátko se vzdal také svého kaplanského úřadu ve farnosti sv. Pankráce. Odebral se zatím k svému otci, který právě najal pro svou rodinu krásný starý dům z doby Tudorů, patřící zámožné katolické rodině Gage. Byla tam knihovna s katolickými knihami a také soukromá kaple. Konati v kapli jakékoliv anglikánské bohoslužby nebylo Chapmanovi dovoleno, ale mladý Henry Chapman mohl se tam podle své libosti modlití a v knihovně se mohl věnovati čtení. Avšak ani nyní neuzrálo v něm rozhodnutí.

Aby byl mimo dosah vlivu domova a rodiny, rozhodl se, že ztráví nějaký čas o samotě. Odebral se tedy v listopadu 1890 do Dovercourtu, malého to lázeňského místa blízko přístavního města Harwich. V této roční době nebylo tam hostů, takže ho nikdo nerušil v jeho samotě. O jeho duševním stavu vydává zajímavé svědectví dopis, který odtud napsal příteli a ve kterém praví: „Prosím, modli se za mne, jelikož mé potíže jsou hrozné a působí mně smrtelnou úzkost. Jsem ve veliké nesnázi. Lidem se to snadno mluví o „secesi“ (t. j. odchodu z anglikánské církve) jako o pohodlné stezce. Kdyby jen věděli, jak je člověku při tom. A já přicházel po šest měsíců k poznání, že je to téměř nesnesitelné. Pročež modli se za mne, nikoliv, aby má stezka byla učiněna pohodlnou, nýbrž aby byla přímou a abych měl milost kráčet po ní ve světle Páně.“

Vyšel ze samoty jako vítěz nade všemi pochybnostmi. Jeden den byl ještě věnován psaní dopisů, z nichž hlavním byl dopis otci. Sděloval mu, že se rozhodl jíti do Londýna a prositi u Oratoriánů o poučení („Instructio“). Dne 7. prosince 1890 byl přijat do katolické církve. Přijal ho Oratorián Kenelm Digby Best, který zůstal povždy jeho největším přítelem.

O něco dříve byli přijati do katolické Církve dva anglikánští duchovní, R. P. Camm a L. B. Lasseter, s kterými se spřátelil za svého pobytu v Caddesdonu. Camm vstoupil zatím do benediktinského opatství Maredsous v Belgii, které patřilo až do konce světové války k Beuronské kongregaci, a Lasseter dokončil v Římě svá studia jako přípravu na svěcení na kněze. Oba ho žvali, aby je navštívil a Chapman vyhověl oběma.

V Maredsous slavil vánoce a zůstal tam skoro tři týdny a asi v polovici ledna přijel do Říma. Píše příteli do Anglie, zase prosí o modlitbu a již se zmiňuje o svém povolání k řeholnímu stavu, ačkoliv ještě nevěděl, do jakého řádu vstoupí. Za tři měsíce se vrací do Anglie, zdržev se na cestě několik dní v Maredsous.

Koncem dubna 1891 vstupuje do noviciátu jezuitů v Roehamptonu v Anglii. Za osm měsíců poznal, že nemá povolání pro řád jezuitů a na radu svých duchovních vůdců zažádal o přijetí v benediktinském opatství v Belgii. Byl přijat a po skončeném noviciátu složil jednoduché, ale věčné sliby (vota perpetua) 25. března 1893. Již za dva roky byl se zvláštním dovolením z Říma vysvěcen na kněze a o několik měsíců později se zasvětil slavnými slibů navždy službě Boží v řádu sv. Benedikta.

To bylo již v Anglii v převorství Erdingtonu, kamž byl poslán téhož roku 1895 se svým přítelem a nyní spolubratrem, Bedou Cammem. V erdingtonském klášteře (od r. 1896 opatství) zastával úřad učitele klášterních žáků a mladších mnichů, podpřevora, novicmistra a od r. 1905 převora.

Vzdor svým úřadům byl literárně velice činným. Výborně se vyznal ve spisech církevních Otců a v starých dějinách Církve. Také byl odborníkem ve vědě týkající se Evangelia podle sv. Jana. Kromě příspěvků do učených časopisů vydal za svého pobytu v Erdingtonu dvě knihy, jednu o perikopách (The Vulgate Gospels) a druhou o autoru čtvrtého Evangelia. Velký rozruch způsobila jeho brožurka: „Bishop Gore and Roman Catholic Claims“ (Biskup Gore a římskokatolické nároky), kterou vydal také v této době jako odpověď na brožurku anglikánského biskupa Gore v Birminghamu „Roman Catholic Claims“.

Roku 1912 byl odvolán do Maredsous, kde byl tehdy opatem jeho bývalý novicmistr, Columba Marmion, irské národnosti, v duchovním životě velice vzdělaný a hledaný exercitátor. — Když na začátku roku 1913 většina anglikánských benediktinů na ostrůvku Caldey přestoupila i se svým opatem Aelredem Carlytem ke katolické Církvi, byl tam poslán John Chapman jako dočasný představený, jelikož tamější opat musel nejprve prodělati noviciát v katolickém benediktinském klášteře, aby mohl složit platné sliby a potom přijmouti postupně svěcení a konečně býti pravoplatně vysvěcen také na opata.

Když roku 1914 vypukla válka, odebral se John Chapman do opatství v Downside a byl tam až do roku 1915 profesorem theologie pro mladší mnichy z Maredsous, kteří tam našli útočiště. Jelikož opat Marmion založil v tomto roce dočasný domov pro část své komunity v Irsku, John Chapman byl volný a přijal místo vojenského kuráta pro katolické vojíny v anglické armádě. Po skončení této služby roku 1919 se stal členem komunity opatství Downside a byl poslán do Říma jako člen komise pro vydávání nového textu Vulgáty. Ke konci roku 1922 byl povolán zpět do Downside a jmenován převorem. V březnu r. 1929 umřel downsideský opat

Leander Ramsay a brzy potom byl zvolen John Chapman za opata. Za krátkou dobu své opatské vlády (umřel v listopadu 1933) vykonal pro Downside mnoho. Mimo jiné založil převorát ve Worthu, hrabství Sussex, a postaral se o nové velkolepé varhany pro opatský chrám Páně. (Dokončení příště.)

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

Chudáci Boží

„S péčí a starostlivostí obzvláštní
nechť se přijímají chudí!“ Řeh. 53.

Často se přihází, že u dveří „domu Božího“¹ volá chudák a tento Chudák není nikdo jiný než Ježíš Kristus. Myslíte na to někdy?

Bossuet to byl, jenž jako snad nikdo po Ježíši mluvil o „neobyčejné důstojnosti chudých“ v Církvi Boží! Bohužel je to pravda křesťanská, kterou rovněž moderní pohanství zneuctilo, popřevši ji.

Když chudý Ježíš Kristus tluče na vaše dveře, nebo slyšíte-li volání jeho, odpověďte vždy „Díky Bohu“,² a žehnejte Bohu; neboť — ať zaklepe a zavolá denně stokrát — je to Spasitel, který přichází, stokrát klepaje a volaje.

Nechť vrátí „domu Božího“ spěchá otevírati Spasiteli s přívětivostí, kterou vnuká bázeň Boží, v horlivosti milosrdenství hodné.³

Ne, že by snad nebylo potřebí nedůvěřovati někdy nešťastníkovi, jenž klepe. Ať však naše víra ho povznese nad naši opatrnost příliš lidskou nebo podrážděnou. Nalezneme vždy prostředek, kterak se zbaviti bytosti nebezpečné a nejlepší je snad poskytnouti jí nějakého dobrodiní.

Jsou chudí a chudí. Duše křesťanská má ony dojemné předtuchy, které jí vdechuje Duch lásky a moudrosti.

Každá rodina křesťanská by měla láskyplně udržovati „fond chudých“. Haléř, který by — velice rády tak činí — naše děti měly samy zanést žebračkovi na ulici, jest dar, přinesený Bohu a který nám bude vrácen s úroky.

Velcí chudáci, myslím tím chudáky stydlivé, ach, ti jsou často politování hodnější, často mnohem opuštěnější. Smilovávejme se nad Ježíšem, který nemůže, který už nemůže zaklepati!

Otvírejte své dveře těmto duším, které se nemají už kam obrátiti, leč k srdci, které jim porozumí a na němž se mohou do vůle vyplakati a načerpati znovu odvahy.

Zajímejme se o chudé všech tříd, všech stavů a každého stáří. Almužna je velká věc; je to modlitba velmi vroucí a která vznášejíc

¹ Řeh. 66.

² Tamtéž.

³ Řeh. 66.

se až k nebi, prosí za nás u nohou Všemohoucího a Nejmilosrdnějšího!

Cvičme se v této ctnosti, které se dnes rozumí mnohem méně než dříve: „Udíletí almužnu a věřiti v posvěcující moc její!“

Mějme soucit i s těmi „ubohými, Ježíši Kristu zasvěcenými“, s těmi, kteří všechno opustili, aby se mu zalíbili, jemu sloužili, ničili se na prospěch bližního a jsou potřební! Je jich více, než si myslíme!

Jsou kláštery, kde Ježíš Kristus hladoví; a vy, boháči, kteří máte nadbytek a můžete pomáhati, vy zapomínáte poskytovat Spasiteli prostředky, o které vás jednoho dne — a není snad daleko — oloupí „socialismus“, protože jste je nesvěřili Bohu v jeho věrných...

Pomáhejme chudým! To však nestačí; zvedejme chudé. Dávejme jim chleba hmotného, který udržuje tělo; avšak skýtejte jim vždy také a zvláště onoho Chleba Božího, který jest Pravda, „dobré slovo, dar nejvyšší“,⁴ slovo, které utěšuje.

Poučujme chudé; vyvádějme je z bludu, vytrhujme je z poddanství neřestí, které rodí bída; upevňujme jejich ctnost, jejich posvěcování, jejich spásu!

Navštěvujme chudé! Chodme „k nim“, dívejme se na ně, naslouchejme jim, plačme a radujme se s nimi: zvíme mnohá tajemství, odhalíme mnoho skrytého a posvětí nás to více než nesčetná kázání! Zkuste to!

Milujme chudé jako milujeme Ježíše Krista! Toho, který neměl, kam by svou zbožňování hodnou hlavu sklonil,⁵ který se narodil, který umřel chudý, zasnoubiv se se svatou chudobou, tímto živoucím bohatstvím všech svatých.

Maredsous.

Dom E. Vandeur.

Nové plody svatosti na benediktinském stromu života

Ve spojitosti s naším článkem „Pozoruhodný den benediktinského kalendáře“ (Pax 1935, říjen) a na podnět různých dotazů těšíme se, že svým váženým čtenářům můžeme předvésti řadu mnichů a sester z řádu sv. Benedikta, kteří za spolupůsobení milosti Boží žili a zemřeli podle lidského soudu v pověsti svatosti. Třebas stěží všichni v určité době stanou se kandidáty blahořečení nebo svatořečení, přece skutečně u mnohých z nich kanonisační proces je již v začátečním stadiu. Zdůrazňujeme ještě jednou, že se zde jedná o osoby svaté „podle lidského úsudku“, neboť svými údaji nechceme nijak předbíhati a tím méně zasahovati do rozhodnutí Církve.

Jedná se o osoby následující:

⁴ Řeh. 31.

⁵ Luk. IX, 58.

1. Donna Maria Luisa Prosperi, abatyše ze Santa Lucia v Trevi v Itálii, † 1847.
 2. Donna Adeodata Pisani, jeptiška ze St. Pietro na ostrově Maltě, † 1855.
 3. Don Venanzio Garrido, první převor v Nuova Norcia v Australii, † 1870.
 4. Msgre Beda Polding, arcibiskup ze Sydney v Australii, † 1877.
 5. Arciopát Bonifatius Wimmer, zakladatel americko-kassinské kongregace, † v S. Vinzenz, U. S. A., 1877.
 6. Kardinál Benedetto Dusmet, arcibiskup z Katanea na Sicílii, † 1894.
 7. Pater Paul van Moll, obnovitel opatství Afflighem, převor z Termonde, † v Termonde v Belgii r. 1896.
 8. Msgre Rosendo Salgado, opat-biskup, zakladatel Nuova Norcia v Australii, † 1900.
 9. Dom Pie de Hemptinne, mnich z opatství Maredsous v Belgii, † 1907.
 10. Don Rosendo Casanova, opat visitátor ve Španělsku, † 1915.
 11. Suor Maria Fortunata Viti, sestra laička v klášteře Santa Maria ve Veroli, † 1922.
 12. Don Silvestro Dogliotti, mnich ze Subiaca, † 1923.
 13. Soeur Claire de Jésus, v klášteře N. Dame des Anges v Charante ve Francii, † 1925.
 14. Don Placido Riccardi, mnich ze San Paolo fuori le Mura v Římě, † 1925.
 15. Sestra Anita Zervas, v Sev. Americe, † 1926.
 16. Pater Lukas Etlin, mnich kláštera Conception v Sev. Americe, † 1927.
- Tyto údaje podáváme podle časopisu „Il Sacro Speco di S. Benedetto di Subiaco“ (ročník 1932) a připojujeme k nim následující jména:
17. Msgre Willibrord Benzler, biskup z Met, † 1921.
 18. Don Bernardo de Vasconcelos de Marvao, mnich ze Singeverga v Portugalsku, † 1932.
 19. Don Mauro da Silva, převor z Cucujaés v Portugalsku, † 1933.

Tito ctihodní služebníci a služebnice Boží, jejichž seznam samozřejmě nečiní nárok na úplnost, náleželi vesměs vlastnímu Řádu černých Benediktinů. Tedy nejsou zde uváděni členové ostatních řádů a kongregací, řídících se Řeholí sv. Benedikta, jako jsou Kamaldulští, Valumbrosáni, Silvestrini, Olivetáni, Cisterciáci a ani členové kongregací, které, jako Otcové z Picpus (se ctihodným služebníkem Božím P. Damiánem de Veuster, apoštolem malomocných, zemřel 1889 na Honolulu), žijí zajisté pod asketickým vlivem, ale ne podle právních ustanovení Řehole sv. Benedikta. Touto zprávou radostným způsobem osvědčuje se znovu pravdivost

symbolu na erbu arciklášteřa Montecassinského, kde z prastarého kmene vyhánějí nové svěží větve, stejně jako pravdivost příslušného hesla: „Succisa virescit — podřtat, zelená se znovu!“

Emauzy.

P. Kornel Kniel.

Z B E N E D I K T I N S K É H O Ř Á D U

Nový opat u sv. Jeronýma v Římě. V loňském ročníku našeho časopisu přinesli jsme zprávu o bolestné ztrátě, která potkala mladé opatství sv. Jeronýma v Římě smrtí Dom Jindřicha Quentina. Toto opatství, založené Svatým Otcem za účelem revise Vulgaty, má své zvláštní právní zřídzení. Na základě tohoto zřídzení jmenoval Svatý Otec sám nástupcem Dom Quentina dosavadního převora u sv. Jeronýma R. P. Dom Petra Salmona. Nejdůstojnější pan opat Dom Petr Salmon narodil se roku 1896 v Goncourt, v diecési langerské. V roce 1922 složil slavné sliby v Opatství v Clervaux. Svá theologická studia, která započal ve francouzském semináři v Římě, skončil v mezinárodní koleji benediktinské sv. Anselma v roce 1924, kdy byl vysvěcen na kněze. P. Salmon zastával v Clervaux rozličné úřady a mezi jiným byl též převorem až do doby, kdy opět byl poslán do Říma k sv. Jeronýmu, kde se nyní stává druhým opatem. Dá Bůh, že tato nová volba přinese požehnání, jak nedávno založenému klášteru, tak i vědeckému dílu, k jehož vykonání byl klášter sv. Jeronýma zřídzen.

Z koleje sv. Anselma. P. Dom Karel Poulet, z Opatství sv. Pavla ve Wisques, byl koncem min. roku jmenován profesorem církevních dějin v koleji sv. Anselma v Římě. Dom Poulet, narozený r. 1887, je znám ve vědeckém světě svým dílem Manuel d'Histoire de l'Église a hlavně též

spoluprací na monumentálním díle Histoire du Christianisme (Dějiny křesťanství), jejichž 10. svazek před nedávnem vyšel. — O vánocích minulého roku poctil svou návštěvou kolej Anselmianum náš nový pan kardinál J. Em. Dr. Karel Kašpar. Na Boží Hod vánoční sloužil tam pontifikální Mši svatou a odpoledne pontifikální Nešpory. Nahradil tak benediktinským theologům nepřítomnost pana opata Primasa, jenž již po delší dobu je připoután na lůžko.

Opat koadjutor v Opatství sv. Martina v Ligugé. Nejdůstojnější pan opat Leopold Gaugin v opatství sv. Martina v Ligugé pro své úctyhodné stáří — v roce 1931 slavil 25leté jubileum své opatské hodnosti a v roce 1933 padesátileté jubileum kněžství — obdržel od Svaté Stolice právo míti opata koadjutora. Volba byla vykonána 9. listopadu za předsednictví generálního představeného francouzské benediktinské kongregace ndp. opata Germaina Coziena ze Solemu. Zvolen byl dosavadní převor Dom Petr Basset.

Z cisterciáckého opatství de Sept-Fons. Bulletin D. R. A. C. (Ligue des Droits du Religieux Ancien Combattant) přináší následující zprávu o smrti ndp. opata Jana Chautarda, jenž je i u nás znám svou knihou „Duše veškerého apoštolátu“: „S bolestí jsme přijali zprávu o smrti ndp. opata de Sept-Fons, Dom Jana Křt. Chautarda, která nastala neočekávaně 6. října v neděli. Ráno toho dne měla se

konati obláčka jednoho kandidáta, starého to scout. Přes dosti velkou únavu nejdůstojnější pan opat ztrávil část noci nad přípravou k promluvě, kterou měl pronést při obřadech. Zrána o 1/27., obávaje se, aby se neopozdil, pospíchal ke kapitolu, tu však v polovici cesty klesl k zemi. Stěží byl čas posloužit mu svátostí umírajících. Autor „Duše veškerého apoštolátu“, knihy, která zůstane základním dílem pro všechny duše snažící se lépe poznati Krista, mnich, který

v okamžiku, když bylo vyhrožováno vyhnanstvím, dovedl se postavit proti Clemenceauovi a proti shromáždění Senátu, a den po smrti Tigra podal cenná svědectví o vztazích, které s ním měl, kazatel tak velice oblíbený při duchovních cvičeních, odevzdal svou krásnou duši Bohu. Bude me se modlití, aby tento udatný služebník Církve z řady velikých mnichů dřívějšíka přijal odměnu, kterou Bůh vyhradil svým vyvoleným; je to pro nás povinnost vděčnosti a lásky.“

Z Č A S O P I S Ů

Ephemerides liturgicae 1935 (XLIX), Fasc. IV.—V., přináší zajímavou studii o Osobě a díle Kristově, jak se nám jeví v liturgických textech. Jak známo, liturgické knihy: Breviář, Misál, Rituál, Pontifikál obsahují nejen množství modliteb, ale svou bohatostí výrazovou mohou pro nás býti i dobrou věroukou. Všude uplatňuje se zásada „Lex credendi statuit legem supplicandi — zákon víry určuje zákon modlitby.“ Autor, Filip Oppenheim O. S. B., vycházející s tohoto stanoviska, pozoruje osobu Kristovu s různých hledisek, jak se nám jeví v liturg. knihách. Postup studie je následující: I. Božství a lidství Kristovo. — II. Obraz Dobrého Pastýře. — III. O královské hodnosti Kristově. — IV. O Kristu Vykupiteli a Spasiteli. — V. O Kristovu kněžství a prostřednictví. — Obraz Kristův zde je velmi živý, právě pro bohatství výrazů, jimiž liturgie představuje našemu zraku osobu Syna Božího. V tomto sešitě je prvá část této studie.

Katechetische Blätter 1935 [XXXVI. (61.)] č. 11, 12. Liturgické vyučování je stále důležitějším směrem vyučování náboženského. Mimo četné samostatné publikace také poslední roč-

níky „Katechetische Blätter“ věnují zvláštní pozornost tomuto hnutí. V uvedených číslech je pěkné pojednání od P. Placida Rupprechta O. S. B., Die Opferfeier in der Bibel. V první části svého článku autor rozebírá biblické zprávy o různých obětech, počínaje obětí Kainovou a Abelovou a konče obětí Judy Machabejského. K tomu se druzí různá místa z Žalmů, knih Moudrosti a z Proroků, stejně jako některé citáty z Nového Zákona. Po krátkém přehledu následuje v druhé části podrobné popsání obětních obřadů starozákonních a jejich předobrazný význam. Tato část je doprovázena příslušnými obrazy. Celá studie směřuje k vyložení pojmu oběti a tří stupňů oběti při Mši svaté a v oběti na Kříži. — Z ostatního obsahu těchto dvou čísel Katechetische Blätter zde uvádíme: Liturgischer Religionsunterricht (Dina Schaefer) — Opferungs- und Wandlungsgebetlein (Fanny Werfer) — Kleine Beiträge (Taufnamen. — Das hl. Opfer. — Verehrung der Tagesheiligen.) — Gedanken zur zeitgemässen Ausgestaltung des Religionsunterrichts. (Die Anleitung zum Gottesdienst. — Das Alte Testament.

— Das Leben Jesu. — Die Glaubenslehre. — Die Lehre von den Geboten. — Die sakramentale Kirche.) — Das Corpus Christi mysticum in schematischer Darstellung. (Götzel.) — Das hl. Messopfer im Bildband. (Posudek knihy.) — Literatur für Bibelstunden und Bibellesung.

Revue liturgique et monastique 1935 (21. roč.), č. 1., obsahuje zajímavé pojednání o Navštěvování oltářů v monastické tradici. Jak známo, v benediktinských klášterech je zvykem, že mniši obyčejně navečer nebo též zrána navštěvují jednotlivé oltáře v klášterních chrámech. Žavedení tohoto obyčeje, připisované někdy sv. Benediktu Anianskému († 821), je původu ještě starší-

ho, neboť se s ním shledáváme již v životě sv. Pardoux, opata z Guéret. Účelem bylo snad původně vyplnit dobu mezi jednotlivými kanonickými hodinkami. K tomuto čistě praktickému důvodu družil se však od počátku též motiv nadpřirozený, uctívati svatých, jež jsou skryty v oltářní mense. Mimo to oltář, na němž se přináší Nejsvětější Oběť, je již sám o sobě místem velmi posvátným. Poněvadž zde jde o úctu soukromou, způsob, jakým byly oltáře uctívány, byl velmi rozmanitý. Autor Dom S. Cuneson probírá zde jednotlivá svědectví o úctě oltářů, zvláště jak ji konaly osoby svaté. V studii bude pokračováno v příštích číslech Revue lit. et mon.

L I T E R A T U R A

Josef Gredt, Die aristotelisch-thomistische Philosophie. 2 svazky, v. 8°. Herder, Freiburg im Breisgau. První svazek: **Logik und Naturphilosophie** (XII a 434 str.) 1935. Brož. 6.50 M; váz. 7.80 M. - Druhý svazek: **Metaphysik und Ethik** (VIII a 374 str.) 1935. Brož. 5.60 M; váz. 6.80 M. — P. Gredt je nejen ozdobou řádu benediktinského a chloubou proslulého Collegia Anselmiana v Římě, kde přednáší filosofii, nýbrž i jedním z největších žijících křesťanských filosofů vůbec; to mi řekl již před 11 roky jesuita P. Geny, sám proslulý profesor filosofie na Gregoriánské universitě v Římě. Tyto 2 svazky Gredtovy filosofie podávají celkem asi to, co je obsaženo v jeho latinském díle: „Elementa Philosophiae Aristotelico-Thomisticae.“ Gredt tu podává výsledky své více než čtyřicetileté práce vědecké. Podobně jako latinské vydání jeho filosofie nabylo pověsti díla klasického, tak zajisté i vydání německé vy-

koná velmi mnoho pro hlubší poznání filosofie křesťanské. Toto německé vydání není pouhým překladem díla latinského, nýbrž prací skutečně novou, k níž Gredt, jak on sám mi před léty říkal, dlouho se připravoval. Gredt tu nepostupuje metodou přísně scholastickou, jak to činil ve vydání latinském, přes to však každý jeho výraz i celý postup je naprosto přesný. Také nepřidává v německém vydání oněch citátů z děl Aristotelových a sv. Tomáše Akvinského, jež jsou ve vydání latinském, aby nerušil plynlost svých výkladů. Jediným přáním Gredtovým je, aby čtenář z knihy pochopil dokonale základy a celkový ráz filosofie tomistické. V prvním svazku podává všeobecný úvod do filosofie, nejdůležitější části logiky formální i materiální a přírodní filosofii, do níž zahrnuje vedle kosmologie též všechny části spekulativní psychologie. Druhý svazek obsahuje metafysiku a etiku. Metafysiku dělí

Gredt na obecnou a zvláštní. V metafysice obecné probírá jednak nauku o jsoucnu vůbec (ontologii), jednak nauku o jsoucnu, pokud je předmětem našeho poznání (otázky, týkající se kritiky lidského poznání). V metafysice zvláštní jedná v první části o nehmotném jsoucnu stvořeném, v druhé pak části o jsoucnu nestvořeném čili Bohu (theodicea). Také etiku dělí na všeobecnou, v níž vykládá základy přirozené mravnosti, a zvláštní, jež obsahuje nauku o přirozeném právu, a to o právu jednotlivcové i právech společnosti. Ve všech částech svého díla uplatňuje Gredt zásady přísně tomistické. Poněvadž studium tomistické filosofie nejen chrání před těžkými omyly a umožňuje správné stanovisko k jednotlivým systémům filosofie moderní, nýbrž i učí jasnému a přesnému myšlení, doporučujeme vřele toto dílo Gredtovo všem, kdo touží čerpat z čisté studnice nauky učitele Andělského.

Dr. Jaroslav Beneš.

Noële Maurice-Denis et Robert Boulet, Romée ou le pèlerin moderne a Rome. Épilogue de Georges Goyau de l'Académie française. Avec 23 plans schématiques, dont 2 hors-texte et 25 illustrations 1 vol. in-12 de XXII et 952 pages. L'ex. relié toile 40 fr. Desclée de Brouwer. 1935. — Dílo je průvodcem po Římě, zvláštním způsobem sepsaným. Autory jsou dcera malíře Maurice Denisa a jeho žák, kteří po sedm let putovali po Římě a studovali jeho památky. Jest to práce současně vědecká i literární, takže se čte s neobyčejným zájmem. Topograficky procházejí autoři po všech památkách od nejstarších dob až do doby nejnovější. Při tom líčí vědecky důkladně a umělecky živě místo a jeho dějiny, jakož i celý dějinný vývoj Církve. Všecko dokládají důkladnými prameny. Georges

Goyau z francouzské Akademie dílo doprovází zajímavým doslovem, líče podle misionářského musea v Lateránu vzájemné vztahy Říma a ostatního světa (Urbi et Orbi). Škoda veliká, že dílo není přeloženo do češtiny!

P. M. Schaller.

Dr. P. Chrysostomus Baur O. S. B., Im christlichen Orient. Reiseerlebnisse. 8° (260 S. mit 69 Original-Aufnahmen u. 2 Karten). Preis: kartoniert S 7.— (RM 3.70), in Leinen gebunden. S 7.80 RM 4.10). Verlag der Abtei Seckau, Steiermark. — Autor líčí neobyčejně živě a s velkým humorem své vlastní zážitky v Egyptě, Palestině, Syrii, Turecku a Řecku. Není to tedy suchopárný popis těchto míst, nýbrž četba, která zajímá od počátku do konce. Vlastní snímky autorovy zpestřují toto dílko.

P. M. Schaller.

Mgr Tihamer Toth, Le Symbole des Apôtres. Traduit du par l'abbé M. Grandclaude - en 8 volumes. Tome I. Dieu — La Providence, in-8^oécu de 340 pages. Prix 16.50 fr. Tome II. Jésus-Christ — Le Fils de Dieu — Le divin Maître, in-8^oécu de 360 pages. Mulhouse 1935, Éditions Salvator. — Msgre Toth je nyní již v celém světě znám jak svými spisy vychovatelskými, tak i kázáními. Není proto třeba jeho díla zvlášť doporučovati. V uvedených dvou svazcích kázání probírá první dva články z Vyznání víry. Existence Boha jediného ve třech božských Osobách s nekonečně dokonalými vlastnostmi je programem prvního svazku. Ve druhém svazku je nám pak předváděn Kristus jako Bůh a jako učitel. Ač většina temat je rázu filosoficko-dogmatického, práce nepůsobí nijak únavně. Všechny věroučné úvahy směřují k praktickému životu z víry a podle víry. Hojně velmi časových příkladů činí kázání poučavými a zajímavými.

P. P.

Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

Víra

Na otázku: Co žádáš od Církve Boží? odpovídají kmotrové naším jménem: Víru. Kdo má ponětí o skvostech svaté víry, ten se nepřestane diviti, že křesťané ji tak málo cení. Oni věří, ano, ale kde uzříte onu radost z víry vtisknutou ve tváři? Kde se setkáte s onou vítěznou důvěřivostí, plynoucí z víry, jež byla výraznou známkou prvých křesťanů? Důvod této skleslosti a bezradnosti tak mnohých křesťanů je v tom, že hleděli na víru příliš jednostranně, jako na své subjektivní dílo. Katechismus praví, víra spočívá v tom, že jsou mi určité od Boha zjevené pravdy „k věření předloženy“ a já jim dám svůj souhlas. To však je jen jedna stránka víry. Víra byla mi vložena do duše jako drahocenný dar Boží na křtu svatém. Je součástí onoho života Kristova, jenž mi dal křest. Je především tedy něčím skutečným (objektivním). Je to božský zárodek, vsazený do mé duše, jenž má vyrůst ve světlo blaženého patření na Boha. Obdrželi jsme víru v okamžiku křtu svatého, již tehdy, kdy jsme ještě vůbec nemohli projevit svůj souhlas. A přece byla víra nade vší pochybnost jistě v duši.

Dosti často chybí nám radost onoho osobního souhlasu, aniž za to můžeme. Je to podmíněno činiteli, které z části nejsou v naší moci. Převráceným by bylo, kdybychom se hned báli, že víra je v nebezpečí, neb dokonce, že jsme ji ztratili. To by znamenalo pokládati se za příliš důležitého. Tak snadno to, co Bůh sám do duše zasadil, nemůže z ní býti opět vyrváno.

Ze skutečnosti, že víra je součástí tohoto Kristova života, jenž

se křtem svatým přišel do duše, vyplývá též, že spolu s tímto životem též roste. Chceme-li tedy, aby se zocelila síla naší víry a zmohtnul náš duch víry, pak musíme věnovati hlavní pozornost tomu, aby v nás rostl božský život, jež jsme obdrželi na křtu svatém. Proti těžkostem ve víře a proti útokům na víru ozbrojíme se v první řadě tím, že budeme konati svou povinnost, že se budeme totiž snažiti, aby v naší duši vzrostl život Kristův. Od porozumění pro to jsme ještě hodně vzdáleni. Co děláme v době, kdy peklo bojuje proti víře? Domníváme se, že musíme především chrániti mládež poučováním, tím, že dostanou do ruky zbraň, aby námitky protivníkovy mohli vyvrátiti. Vyjde-li kniha víře nepřátelská, pak se napíše proti ní jiná kniha a ještě řada článků. Nyní je nebezpečí zažehnáno. Vyvrácení je na papíře, každým, kdo má dobrou vůli, nepotřebuje než čísti. Nebezpečí není však vůbec odstraněno. Bohužel intelektualismus pronikl z velké části i do toho nejsvětějšího. Zapomnělo se z části, že víra je především životem a ne vyučováním a naukou, tím je jen do té míry, do jaké je životem. To znamená, že v dobách, kdy víra vyžadována, máme se především více modliti. To znamená, abychom naplnili své kostely. Věřící musí přijíti k oltáři a svatou Obětí a svatým přijímáním musí živiti ve své duši život Kristův. Jen pak jsou ozbrojeni proti útokům na víru, pak také jsou i bezpečni. Zcela jasné je, že k tomu se musí ještě přidružiti vyučování a poučování, ale to teprve na druhém místě.

My v našich zemích nežijeme již v dobách prvotního hlásání víry, tehdy přirozeně učení a kázání mělo veliký význam. A i tu víme, že katechumenům právě o tom nejposvátnějším bylo spíše mluveno jen v náznacích a přirovnáních, neboť Církev zastávala ten názor, že o křtu a Eucharistii se může mluvit teprve tehdy, když je člověk přijal, že život k porozumění je nepostradatelný. V každém případě je jisté, že svatá víra u těch, jimž byla již hlášána, především roste, a sílí tím, že roste v duši život Kristův. Chceme-li proto přispěti k upevnění ve víře kolísajícím a viklajícím se, pak nechodme k němu především s důvody, nýbrž pomozme mu k tomu, aby před Bohem se pokořil, byl pokorným, aby šel do kostela, aby spoluslavil svatou Obětí. Tím žijeme vždy úžeji s Kristem a tím též ve víře v Krista. Víra není především naukou, ale milostí.

Znamená to ostatně velmi veliké posílení víry, když jsme si vědomi onoho spojení s Kristem, jež počalo křtem svatým a jež se má státi stále užším a pevnějším především svatou Obětí a Nejsvětější Svátostí. Kristus má blažené patření na Boha od prvního okamžiku svého pozemského života. Co my tedy na své pozemské

pouti poznáváme teprve vírou, to vidí on, s nímž jsme křtem svatým tajuplně spojeni, v propasti Božství.

Teprve až si zvykneme nehledati svatou víru především v subjektivních úkonech, nýbrž jako božskou skutečnost ve své vlastní duši, pak nám dá Kristus onu jistotu a svatou důvěru, kterou obdivujeme tolik u prvních křesťanů. Čím více naše subjektivní úkony, tedy náš souhlas k pravdám věroučným, budou vyrůstat z toho objektivního, jež na křtu svatém Bůh sám do naší duše vložil, tím tyto úkony budou jistější, živější a radostnější. Pak dosáhneme opět toho, že budeme hrdi na svou víru. Pak nebudeme se řídit podle každého zavanutí bludného učení. Nebudeme se báti o víru. Máme radostné vědomí, že máme pravdu. Proto zcela nutně vše, co je proti víře, musí být klamně.

Grüsava.

P. Justin Albrecht.

Zrcadlo popelu

Zrcadla jsou nesložitá, ale oblíbené věci. Stačí sklo, což znamená křehkost, a amalgám, což znamená kompromis. Někdy není ani tolik potřeba. Vyleštěný plíšek nahradí zrcadlo právě tak dobře, jako třpyt povrchnosti zastiňuje v životě neviditelný lesk opravdovosti.

Zrcadla jsou milována. Příčina je ve fyzikální poučce: V zrcadle rovinném vzniká obraz virtuální, t. j. zdánlivý, přímý a stejně veliký jako předmět a tak daleko za zrcadlem, jako je předmět před zrcadlem, a vzhledem k rovině zrcadla je s předmětem souměrný.

Zdánlivost má velkou výhodu proti pravdě, kterou nechceme vidět. Chceme se vidět, ale rozhodně chceme, abychom byli hezčí, než jsme. Kdybychom se uviděli jen takoví, jací jsme, byli bychom smutní.

Obraz v zrcadle vyhovuje i tím, že je přímý. Leckterá vada a nerovnost charakteru se dá dobře schovat pod dobře ušitý kabát. Zrcadla nejsou nediskretní, protože nemají povinnost pravdy. Jen když nás ukáží ve stejné velikosti a tak daleko za skutečností, jako my jsme před ní.

Současná zrcadla vesměs ukazují pěkně. Všimněte si toho, třeba někde v automatu na nádraží nebo v pokoji. Podíváte se sami sobě, jak příjemně vypadáte, jak jste svěží a mladí. Zrcadlo konstatuje přítomnost. My, kteří žijeme jen vteřinám přítomnosti, můžeme být se zrcadly spokojeni. Zrcadlo nás neznepokojuje budoucností. Není to jeho fyzikální povinnost.

Potřebujeme-li rozmnožit své já, stačí k tomu dvě zrcadla v úhlu. Čím menší úhel, tím lépe pro nás. Uvidíme se tolikrát, že bychom lehce svými obrázky podělili všechny ilustrované týdeníky.

Zrcadel se užívá nejvíce v masopustě, který byl zasvěcen tanci. I tanečníci říkají, že když se na tanec dívají, zdá se jim čirým bláznovstvím. Je tedy tanec patrně provozován z důvodu rovnováhy mezi rozumností a bláznovstvím a z obavy, aby naše rozumnost nevyrkovala růžky z bujného porostu evropské civilizace.

Proto Církev přidržuje hned po skončení masopustu, kdy se ještě vracejí moderní oslavovatelé pohanských bohů chladným vzduchem z tanečních síní k domovu, jiné zrcadlo. Zrcadlo, které neukazuje jen růžovou přítomnost, ale které ukazuje i budoucnost.

Pomni, člověče, že prach jsi a v prach se obrátíš!

Prach, popel. A na čele?

Lidé chtějí znát budoucnost, o to ne. Dávají si prorokovat, hádat z ruky, hádat z karet — ale bojí se popelu na čele. Lidé se rádi dívají do zrcadla, ale nemilují pravdu.

Vezměme si nejkrásnější květinu naší zahrady. Podivujme se chvíli její nádheře. Můžeme ve verších opěvovat jedinečnou linii poupěte, můžeme žasnout nad přesnými formami i účelností květu, smíme se opájet kouzelnou vůní, při které nám defilují nejlíbeznější myšlenky.

Pak hod'me květinu do ohně. A za několik okamžiků zbude ze vši nádhery jen trochu popelu.

Má jen oheň tuto moc ničit všechnu nádheru? Není tu ještě jiný nepřítel naší krásy, našeho mládí, naší linie? Není tu záškodník, který tajně a nepozorovatelně, bez ustání hlodá na všem, co je nám tak drahé? Není tu č a s?

Co oheň působí v několika vteřinách, páše čas rozkošnický snad po léta, po desetiletí, ale tím zhoubnější je účinek a tím větší je překvapení. Snad jsme zapomněli, že stárneme. Zrcadlo toho neříká. Snad jsme zapomněli, že dávno nejsme tak hezcí, jako ve svém dětství, ale zrcadlo nám toho nepřipomíná a naši přátelé, slušní přátelé, musejí být jako dobře vybroušené zrcadlo. Nesmějí nám říci pravdu. Tím větší bude naše překvapení, až pravdu poznáme, až jí staneme tváří v tvář. Čas nás stále mění, stále olupuje. Drobného broučka na zemi stejně jako švitořivou vlaštovku v jejím hnízdečku, mladého člověka s plány a odvahou stejně jako starce se zkušeností mění — v p o p e l.

Jak si zakládáme na tom, co máme. Na své fyzické síle a zdatnosti, která odhání nemoci. Na svých schopnostech, kterými oslňujeme své okolí. Jak často hledáme útěchu v tom, že náš dům je hezcí než sousedův, že máme pokoj lépe vymalovaný, šaty že nám lépe padnou, že naše vlasy tak nešediví jako příteli, že naše děti tak nekřičí jako ostatní. Každá hloupoučká maličkost nám stačí k potěše a přece to všechno není nic než popel.

Třese se před pomíjejností. Bojíme se, aby některá naše hračka nebyla nám odňata, poněvadž bychom se rozplakali hůře než malé děcko. Nepřestáváme vlastně být dětmi. Třese se na každou maličkost lačností, usilujeme o každý drobeček výhod s nenasytostí, závidíme druhému i výraznější barvu oka nebo lahod-

nější hlas, hádáme se do stáří o věci, které nejsou nic než — popel.

Máme stále málo. Někomu se nedostává peněz. Podivné, že svatí (Bosco, Jan de la Salle) dovedli jimi plýtvati a měli je. My je škrtyme a nemáme je. Jinému se nedostává poct. Druzí už mají to a to vyznamenání, a on nic. Druhým už smekají klobouk po pás, jemu ještě po ramena. Jak dlouho to může trvat?

Jinému se nedostává přátel. Už mnohokrát zkusil, že přátelství bývá španělskou stěnou, za kterou se dá dobře ukrýt i nenávist, ale marně. A přece všechno je popel.

Je pro nás všechno úzké a malé. Literatura je ubohá, umění sepsuté, obzor stísněný. Pláčeme nad svou malostí. Špatně se nám dýchá jen proto, že tolik ostatních lidí (kteří přece nic neznamenají) dýchají (jaká smělost!) tentýž vzduch co my. Jak můžeme být šťastní? A přece: všechno je popel.

Ta nejkrásnější vilka, kterou jsme si postavili jako útěchu pro stáří, je popel.

Ta naše pole, kterými se tolik pyšníme, ze kterých ani píď nechceme odprodat, jsou jen popel. Ten pes, o kterém si myslíme, že je nám jedině věrný, je popel.

Naše ruka, která píše, je popel. Čtoucí oko je popel. Lidé, které milujeme, jsou popel.

To je strašný pohled do zrcadla popelu. Což tam nic jiného nevidíme?

Což všechno na světě je jen popel?

Ne, příteli. Zajdi si na Popeleční středu do chrámu a pomodli se s knězem světicím zrcadlo popelu: „Rač seslati svatého Anděla svého s nebe, aby požehnal a posvětil tento popel, aby byl lékem spasným všem, kteří jméno tvoje pokorně vzývají a sebe samy pro vědomí hříchů svých obviňují, před tváří božské dobrotivosti tvé nepravosti svoje oplakávají aneb přejasně dobrotivosti tvé pokorně a vroucně se doprošují. Propůjč na vzývání nejsvětějšího jména svého, aby všem, kdož tímto popelem posypáni budou, vysvobození z hříchů jejich, zdraví těla a ochrany duše se dostalo!

Duše? Říkali, že není. Když se prý rozkrájí celé tělo, nenajde se. Chytráckové!

Najdou v popelu formy, účelnost květu, najdou tam to, co dělalo růži růží?

Zrcadlo popelu neukazuje nám jen smrt a popel. Pro křesťana není popel strašákem, třebaš byl vážným mementem budoucnosti. Zrcadlo popelu nám připomíná, co jedině není popel.

Jen to, co v dlaních svých a ve svých úsměvech nosíme světem. Duše. Naše nesmrtelná duše. Odlesk Boha.

Popel není jen připomínka smrti. Ve znamení popelu není pasivnost, bezútešné znamení plouzivosti beznadějí. V zrcadle popelu je lesk zamíření k Bohu. Popel je pobídka k činnosti na správném poli.

Jen duše a nic z ostatního, co na světě milujeme, není popel. To

musíme vědět, abychom chápali, proč nesmíme na své duši škodu trpět. Abychom hledali zase cesty k Bohu. Popel je zrcadlo promítající do naší duše kříž na znamení, že je radno provésti řádnou obnovu svého nitra. Půst je k tomu čas.

Svatý Jan p. sk.

Karel B. Hroch.

Zrušení kláštera sv. Prokopa na Sázavě

II.

Z podrobných inventářů kasační komise bude možno pro obsáhlou látku uvést jen záznamy důležitější. Z movitostí přihlídneme především k předmětům umělecky nebo jinak hodnotným a zajímavým, zachovávané v překladu přesně jejich popisy úřední. Ježto soupisy mobilii byly provedeny r. 1785 podle místností klášterních budov, přestavěných po požáru r. 1746, jsou inventáře ty i cenným pramenem, který seznamuje nás s tehdejším uspořádáním a rozsahem vnitřních prostorů, zejména konventu a prelatury. Tyto záznamy lokální jsou tím důležitější, poněvadž v letech šedesátých minulého století k světským účelům podniknutými opravami a úpravami kláštera i opatství pozbyly budovy ty zevně, ale hlavně uvnitř mnoho z původní své podoby.

Budiž ještě poznamenáno, že v inventářích komise kasační nalézáme vyjmenováno čteně malovaných obrazů a rytin, aniž by byly blíže popsány a oceněny, takže o jich event. hodnotě nelze souditi — tím méně, ježto — jak z pozdějších dražebních protokolů vysvítá — byly prodány za ceny směšně nízké a zašantročeny neznámo kam. Nejvíce malovaných obrazů představovalo sv. Benedikta a sv. Scholastiku, většina rytin zobrazovala různá města.

* * *

A. Inventář věcí movitých v klášterním chrámu Panny Marie a sv. Jana Křtitele v Sázavě-Černých Budách.

1. Na evangelijní straně oltář s milostným obrazem sv. Prokopa, jenž má na hlavě stříbrnou, pozlacenou infuli, osázenou kameny a v ruce stříbrné pedum.

2. Hlavní oltář s obrazem Nanebevzetí Panny Marie.

3. Kredenční oltář se sochou sv. Prokopa a s tumbou, v níž uloženy jsou ostatky světce sázavského.

4. Na epištolní straně oltář sv. Benedikta s obrazem tohoto svatého, jenž má kolem hlavy měděnou, pozlacenou svatozář.

5. V boční lodi oltář sv. Gertrudy s malovaným obrazem.
6. Oltář Svaté Rodiny, při němž jest kříž kameny osázený s dvěma figurama (!?) a dvěma lotry.
7. Oltář sv. Jana Nepomuckého.
8. Oltář sv. Barbory v kapli této světice (nyní vstupní předsíň).
9. V jeskyni pod hlavním oltářem:
 - a) starý dřevěný oltář, na němž socha sv. Prokopa;
 - b) dvě kamenné, zcela rozbité figury čertů.

Kostel a klášter sázavský podle kresby A. Pařízka z r. 1803.

10. V kostelním sklípku dřevěná socha Bolestné Matky Páně.
- Na velikém kůru: varhany, 5 houslí, 2 violy, 1 violoncello, 1 basa, 4 lesní rohy, 4 trubky, 1 fagot, 2 kotle, 5 psaných a 2 tištěné kancionály (vše kromě varhan předáno 3. března 1786 farnímu kostelu sv. Martina v Sázavě).
- V zimním chóru mnišská stalla, 1 positiv, oltář Panny Marie, 4 chórové knihy, 4 psané graduály, 2 kropenky, jedna z nich cínová, druhá měděná.
- Na velké věži jeden větší a jeden menší zvon, jakož i věžní hodiny.
- Na kostelní věžce 2 mešní zvonky.
- V sakristii. Klenoty prelátské: 1. Náprsní kříž s řetězem z pozlaceného stříbra, kříž je ozdoben ametysty; k tomu přísluší zlatý prsten s topasem. — 2. Stříbrný náprsní kříž s bílými kameny, k tomu náležející řetěz. — 3. Náprsní kříž, osázený červenými a bílými kameny, visící na fialové, bohatě stříbrem protkané stuze. — 4. Zlatý prsten, zdobený červenou dubletou a 6 routami. — 5. Zlatý prsten s bílými kameny. — 6. Stříbrný kříž, visící na šňůře, posázené nebroušenými granáty. — 7. Stříbrná jehlice s bílými kameny. — 8. Různé spony s bílými kameny. — Všechny tyto klenoty odvedeny komornímu úřadu bernímu v Praze.
- Jiné drahocenné předměty: 1. Stříbrný, pozlacený kalich, osázený granáty, s patenou. — 2. Čtyři stříbrné, pozlacené kalichy s patenami. — 3. Starožitná dřevěná číše na stříbrné noze, nahoře okovaná stříbrnou obrubou

a pokrytá stříbrným víkem. Stříbrné částky jsou pozlaceny. Z této číse dal prý sv. Prokop napítí se vody knížeti Oldřichovi. — 4. Nový stříbrný pacifikál. — 5. Stříbrný, granáty osázený relikviář s ostatky sv. Prokopa (dar faráře zásmuckého Sigmunda Hlasivce z r. 1714). — 6. Dva páry stříbrných pozlacených svícnu oltářních. — 7. Stříbrné umyvadlo bez konve (dar Jana Kryštofa svob. pána z Talamberka, biskupa královéhradeckého z r. 1686). — 8. Stříbrná kadidelnice s lodkou a lžičkou (koupil pak v dražbě r. 1786 kraj. hejtman Biener, nyní je kadidelnice v Umělecko-průmyslovém museu v Praze). — 9. Velká stříbrná lampa (dar Marie Eleonory Kláry hraběnky z Trautmannsdorfu z r. 1719). — 10. Prostřední stříbrná lampa (dar Františka Adama hraběte z Trautmannsdorfu na Jemništi z r. 1719). — 11. Prostřední stříbrná lampa v podobě srdce (dar Jana Josefa hraběte z Vrtby na Konopišti, nejvyššího purkrabí, z r. 1724). — 12. Šest stříbrných svícnu. — 13. Misál, vázaný v červeném sametu se stříbrným kováním. — 14. Stříbrné pedum, v jehož kurvatuře jest soška sv. Prokopa. — 15. Stříbrná kropenka. — 16. Veliké stříbrné umyvadlo. — Všechny tyto předměty odvedeny komornímu úřadu bernímu v Praze a váží s výjimkou relikviáře a misálu 58 liber.

Paramenta: 1. Dvě bílé infule zlatem protkané, jež mají na konci hrotů zlaté křížky. — 2. Bílá infule bez křížků. — 3. Červená, stříbrem protkaná infule. — 4. Dva páry rukavic z bílého hedvábí, zlatem vyšité. — 5. Jeden pár rukavic z černého hedvábí, stříbrem vyšitých. — 6. Jeden pár pontifikálních punčoch z bílého hedvábí. — 7. Jeden pár punčoch z černého hedvábí. — 8. Dva páry červených pontifikálních střeviců, stříbrem vyšitých. — 9. Jeden pár bílých pontifikálních střeviců, zlatem vyšitých. — 10. Šest různých tunicel se stříbrnými a zlatými krajkami. — 11. Následuje 41 mešních rouch všech liturgických barev, každé záležející průměrně z 10 kusů a hojně kostelní prádlo podle zvláštního seznamu. — Všechna tato paramenta až na tři prostá roucha s příslušným prádlem kostelním, jež na dobu pěti měsíců ponechána v sakristii k dennímu užívání mnichů, odvedena komornímu úřadu bernímu v Praze.

Jiné předměty v sakristii: Šest misálů, jedna mosazná kadidelnice s příslušenstvím, 22 konviček, 7 podnosů, umyvadlo — vše z cínu, 4 zvonky oltářní, veliká dubová skříň na mešní roucha, dvě malé skříně, oltářík s obrazem Nanebevzetí Panny Marie, dřevěné sošky vzkříšeného Krista a Anděla strážného.

B. Soupis mobilí v konventu.

1. Stará konventní kaple Panny Marie. Oltář Matky Boží s Ježíškem. Na stěně v rámu malovaný obraz sv. Benedikta. — 2. Vinný sklep. — 3. Depositorium — prázdné. — 4. Zimní refektář: šest stolů, modře natřená katedra, lavice, dvě skřínky, čtyři malované obrazy. — 5. Vchod k letnímu refektáři: stůl, dvě otáčecí kola na jídla, vedoucí do kuchyně a do refektáře. — 6. Letní refektář: veliký kříž, pět malovaných obrazů v černých rámcích, vykládaná kredenc s dvoukřídlym nástavkem, 15 židlí, 5 stolů, lenoška, kathedra, železné hodiny ve skříni, 18 sklenic, 8 párů příborů se stříenkami z rohoviny, 6 stolních ubrusů a 23 ubrusků. — Následuje podrobný soupis cínového nádobí a náčiní. — Všechny v letním refektáři nalezené věci ponechány řeholníkům na pět měsíců k uží-

vání. — 7. Pokoj sluhy konventu. — 8. Lékárna. Soupis jednotlivých předmětů a léků proveden kraj. fysikem Třebickým z Kolína v odhadní ceně 377 zl. 24 kr. (Lékárna vydražena r. 1786 Václavem Francem, vrchním v Komorním Hrádku za 610 zl.).

V dolejšímbi: 2 zповědnicе, 2 mramorové kašny.

Na schodišti: veliký kříž.

V hořejšímbi: veliké bicí hodiny, dva veliké malované obrazy sv. Benedikta a sv. Scholastiky a 45 kolorovaných mědirytin různých měst.

V I. poschodí: 9. Cela P. Maura Mejstříka (nalezeno nejnutnější zařízení a něco hudebnin). — 10. Cela P. Víta Prosila (kromě nejnutnějšího zařízení nalezeno malířské náčiní — bylť P. Vít umělec-malíř). — 11. Cela Fr. Gaudentia Kurzweila (skoro prázdná — poznamenána tu jen jako cenná věc viola d'amour). — 12. Knihovna a zároveň archiv. Menší místnost o jediném oknu, dlouhá 13 českých loktů a široká 5 loket (t. j. asi 7 a půl krát 3 m). Podle zprávy kasační komise není žádného inventáře knihovny ani archivu, originální, unikátní katalogy zaslány prý universitní bibliotéce do Prahy (odtud se asi dostaly do Vídně, kde zůstaly). Zachovaly se jen soupisy knih, jež jednotliví řeholníci z klášterní bibliotéky měli vypůjčeny a které byly v jejich celách nalezeny v počtu 522 svazků, obsahu náboženského, historického a linguistického. Knihy (16 beden) poslány až v červenci 1786, archiv teprve v červenci 1787 universitní bibliotéce do Prahy. (O zbytcích někdejší knihovny, klášterní a archivu sázavského pojednám v „Paxu“ ve zvláštním článku.) — 13. Cela P. Prokopa z Hartliebu. — 14. Cela P. Mariána Špirita. — 15. Cela P. Hugona Fabricia. — 16. Cela P. Josefa Javůrka, ředitele kůru — ve všech pokojích nalezeno nejnutnější zařízení; pouze u P. Josefa shledány dva klavíry a jedny housle. — 17. Místnost nazvaná „museum“ o třech oknech: dva stoly, 8 židlí, lenoška, kulečník, tři koule, 2 taga. — 18. Cela P. Vojtěcha Pettera. — 19. Cela P. Benedikta Chvalkovského. — 20. Priorát. — 21. Cela P. Norberta Houseňky. — 22. Cela P. Edmunda Chvalkovského. — 23. Cela P. Damiána Kročáka. — 24. Prázdná místnost. — 25. Cela Fr. Nepomuka Staška — všechny cely jen s nejnutnějším zařízením. Vše ponecháno mnichům na pět měsíců k užívání. — 26. Pavilon ve zdi — prázdný. — V zahrádce konventní pod schody nalezen „Boží hrob“, který dala komise deponovati v zimním refektáři.

C. Soupis movitostí v prelatuře.

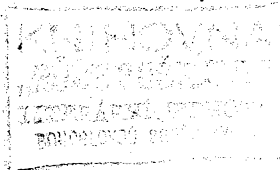
V poschodí.

1. Pokoj obývací pana preláta: klekátko, jednoduchý nábytek, prádlo, šatstvo, obrazy, hodiny, teleskop, 81 knih — vše ponecháno opatovi, ježto odpřisáhl, že je to jeho vlastnictví.

2. Jídelna: zrcadlo, dva stoly, osm židlí, dvě kredence, ubrusy, ubrusky, porculánové a cínové nádoby, sklenice a příbory. Vše to ponecháno panu opatovi na pět měsíců k užívání.

V pokoji sousedícím s jídelnou, nalezené soubory lepšího nádobí z porculánu, skla a cínu, uloženy v bednách a zapečetěny.

Pokoje 3—7, jakož i 10 jsou pro hosty pana opata a jsou prostě zařízeny. Pokoje 8 a 9 obývány správcem fary na Sázavě P. Václavem Martiněm. Pokoj 11 obýván pomocníkem lékárny.

V přízemí prelatury: spíž, kuchyně a škola (jedna světnice).

Všechny věci nalezené v přízemí opatství ponechány panu prelátovi na 5 měsíců k užívání.

D. Farní kostel sv. Martina v městečku Sázavě,

inkorporovaný ke klášteru a administrovaný členem sázavského konventu: chudičkový inventář, takto stručně popsany: 3 oltáře, 1 kazatelna a 1 zpovědnice, nějaké svícný, něco málo rouch mešních a prádla.

E. Byt opatův v klášterním dvoře v Třebovli u Kouřimě:

zjištěno, že veškeré movitosti zde nalezené, zejména nábytek, knihy, jeden stříbrný kalich s patenou, jeden misál a šatstvo i prádlo jsou výhradním vlastnictvím opatovým. (Dokončení příště.)

Praha.

Ministerský rada Jan Kakš.

Církevní hymny

7. Consors paterni luminis.

Hymnus v úterý na Jitřní. Autorem je pravděpodobně sv. Ambrož († 397).¹

O b s a h: Krásná modlitba na prahu nového dne. Prosíme v ní Syna Božího, aby z našeho nitra svým nadpřirozeným světlem, milostí, vypudil tmy duchovní, aby nás zbavil pokušení zlého ducha a vyburcoval nás z duchovního spánku.

Consors paterni luminis,
lux ipse lucis et dies,²
noctem canendo rumpimus,
assiste postulantibus.

Tys jasu Otce účasten,
jsi světlem světla, zářným dnem,²
hle, přerušujem zpěvem noc,
nám prosícím spěj na pomoc.

Aufer tenebras mentium,³
fuga catervas daemonum,
expelle somnolentiam,
ne pigritantes obruat.

A naši mysl temnot³ zbav,
v dál odežeň zlých duchů dav,
a vypud' vlažnost z duše mdlé,
ať nezapomene ochablé.

¹ Tak soudí na př. Schulte, Pimont a j. Blume připisuje však hymnus sv. Řehoři Vel. (Srv. Blume, *Unsere liturgischen Lieder*, Pustet 1932, str. 93.)

² Viz 2.—6. pozn. v hymnu „Splendor paternae gloriae“ v minulém čísle časopisu „Pax“.

³ Prorok Jeremiáš nazývá hřích mrakem, zabraňujícím vyslyšení modlitby: „Postavils před sebe oblak, aby modlitba nepronikla.“ Pláč Jer. 3, 44.

Sic Christe nobis omnibus
indulgeas credentibus,
ut prosit exorantibus
quod praecinentes psallimus.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

To uděl, Kriste, prosíme,
nám, kteří v tebe věříme,
by sloužilo nám k spasení,
oč prosíme tě písněmi.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

8. Ales diei nuntius.

Hymnus v úterý k Chválám. Složil jej Aurelius Prudentius Klemens.¹

O b s a h: Podkladem byla básníkovi táž myšlenka, jako sv. Ambrožovi v hymnu „Aeterne rerum Conditor“. Bere obrazy z probouzející se přírody, aby vylíčil působení „Buditele lidských srdcí“ v našem nitru. Zpěv kohouta nás budí ze spánku tělesného, Ježíš však nás burcuje ze spánku duchovního a napomíná k bdělosti, „neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou netušíte“ (Lukáš 12, 40). Mocnou oporou bdělosti je modlitba, která chrání naše srdce před vlašností. Jí vyprošujeme si odpuštění hříchů a milost boží, jež nám svítí na cestách k branám věčnosti... Ač, jak řečeno, Prudentius navazuje zde na sv. Ambrože, přece liší se tento hymnus velmi od hymnu sv. Ambrože, a to hlavně svou uměleckou formou. Vystupuje zde zvl. jeden rys společný skoro všem Prudentiovým básním, totiž střídání se rozhovorů, jež dodává hymnu při jeho stručnosti dramatického zabarvení. Kdežto sv. Ambrož udivuje svými obrazy, Prudentius vyniká uměleckým zpracováním.

Ales diei nuntius
lucem propinquam praecinit,
nos excitator mentium
iam Christus ad vitam vocat.

Dne okřídlený hlasatel
již hlásá blízkost červánků,
a Kristus, srdcí Buditel,
nás k životu zve ze spánku.

¹ Aurelius Prudentius Klemens narodil se r. 348 ve Španělsku. Byl vysokým římským úředníkem. Než vzdal se svého úřadu, aby poslední léta svého života ztrávil v klidu věnuje se křesťanskému básnictví. Máme od něho několik sbírek hymnů. Vynikají z nich zvl. dvě lyrické sbírky. První, Kathemerinon, obsahuje 12 hymnů pro každý den v týdnu a některé významnější dny v roce. Druhá, Peristefanon, obsahuje 14 hymnů k počtě mučedníků. Skládal též básně polemicko-didaktické (na př. proti bludaři Symmachovi) a epické. Náš hymnus je vyňat ze sbírky „Kathemerinon“, a sice z první básně, nadepsané „Hymnus ad galli cantum“. Má celkem 25 slok. Zde jsou pouze sloky: 1, 2, 21, 25.

Auferte, clamat, lectulos,
aegro sopore² desides,
castique recti ac sobrii
vigilate jam sum proximus.³

Jesum ciamus vocibus,
flentes, precantes, sobrii,
intenta supplicatio
dormire cor mundum vetat.

Tu, Christe, somnum discute,
tu rumpe noctis vincula,
tu solve peccatum vetus,⁴
novumque lumen⁵ ingere.

† Deo Patri sit gloria
ejusque soli Filio
cum Spiritu Paraclito
nunc, et per omne saeculum.

Amen.

„Již vstaňte s loží,“ volá k nám,
„snem nezdravým² duch zleniví,
a protože jsem blízko vám,
už bděte čisti, střízliví.“³

K Ježíši čisti, střízliví
volejme v prosbách, ve lkání:
kdo v modlitbách je horlivý,
spát čisté mysli zabrání.

Ó Kriste, od nás spánek vzdal,
ó noci, pouta přetrhej,
smyj z duše hříchu starý kal⁴
a světlo nové⁵ v duši vlej.

† Bud' Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvála dnes i v každý čas.

Amen.

9. Rerum Creator optime.

Hymnus ve středu na Jitřní. Složil jej sv. Řehoř Vel. († 604).

Obsah: Pro svůj ráz nazýván hymnem kajícím. Je to prosba za odpuštění hříchů, za vysvobození z duchovní ztrnulosti.

Rerum Creator¹ optime,
rectorque noster, adspice,
nos a quiete noxia
mersos sopore² libera.

Ó dobrý Tvůrče¹ stvoření,
naš vůdče, na nás pohlédni,
naš pohřížené v ospalost²
již nezdravého klidu zprošť.

² Nezdravým je spánek duchovní, „t. j. život v hříších“ (Sv. Ambrož).

³ Srv. Řím 13, 11: „Jest hodina, abyste ze sna povstali; neboť nyní jest blíže naše spása, než byla, když jsme uvěřili. Noc pokročila, den pak se přiblížil.“

⁴ Srv.: „Máte odložití starého člověka, který bere zkázu podle chťičů klamných, obnoviti se na duchu mysli své a obléci člověka nového, stvořeného podle Boha ve spravedlnosti a svatosti pravdy.“ Efes. 4, 22.

⁵ Milost boží.

¹ Srv. Jan 1, 3: „Všecky věci povstaly skrze ně (t. j. Slovo), a bez něho nepovstalo nic z toho, co povstalo.“

² „Sopor“ = duchovní spánek, vlažnost.

Te, sancte Christe, poscimus,
ignosce culpis omnibus:
ad confitendum surgimus,
morasque noctis rumpimus.

Mentes manusque tollimus,³
propheta⁴ sicut noctibus
nobis gerendum praecipit
Paulusque gestis censuit.⁵

Vides malum, quod fecimus,
occulta nostra pandimus,
preces gementes fundimus,
dimitte, quod peccavimus.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.
Amen.

Slyš prosby, Kriste nevinný,
bys odpustil nám proviny:
hle, k chvále tvé již vstáváme,
že noční čas je, nedbáme.

Své ruce a své myšlení
zdvíháme³ k tobě nocemi,
jak prorok⁴ jednat rozkázal
a Pavel skutky ukázal.⁵

Ty znáš zlo, jež jsme činili,
vše tajné jsme ti odkryli,
rty s pláčem prosbu vylily:
ó, odpusť, čím jsme zhřešili.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.
Amen.

10. Nox et tenebrae et nubila.

Hymnus ve středu k Chválám. Autorem je Aurelius Prudentius Klemens.¹

O b s a h: Kouzlo této krásné ranní modlitby spočívá v tajemném vztahu, který básník nachází mezi rodícím se světlem nového dne a mezi působením milosti Boží v lidské duši.

Noc a její temnoty, svět a jeho stíny prchají před ranním úsvitem, před Kristem, který vchází do našich srdcí. Jeho božská zář rozlévá se po celém světě. Jen nečisté srdce nemůže okusit blahodárných jeho účinků.

Proto prosíme Krista Pána, aby chránil naše smysly před vším, co by mohlo je poskvřit... Zář ranních červánků zalévá mnohé věci nepravým nachem.

I naše zkažená přirozenost vidí mnohé věci růžovými skly. Když

³ První křesťané modlili se s rozpřaženými rukama, aby napodobili Krista na kříži. Sv. Řehoř praví: „Své ruce a mysl zdvíhá k nebesům, kdo podporuje svou modlitbu dobrými skutky.“ (In Moral. 17, 3.)

⁴ Srv. Ž. 133, 2: „V noci zdvíhejte ruce své ke svatyni oslavující Hospodina.“ Viz též 3. pozn. u hymnu „Primo die quo Trinitas“ („Pax“, str. 8).

⁵ Srv. Sk. ap. 16, 25.: „O půlnoci Pavel a Silas modlíce se zpěvem chválili Boha.“

¹ Viz 1. pozn. hymnu „Ales die nuntius“.

vnikne do našich srdcí světlo Boží milosti, tu teprve začínáme chápat pravou podstatu věcí tohoto světa.

Nox et tenebrae et nubila,²
confusa mundi et turbida:
lux intrat, albescit polus,³
Christus venit, discedite.

Caligo terrae scinditur
percussa solis spiculo,
rebusque jam color redit,
vultu nitentis sideris.⁴

Te, Christe, solum novimus,
te mente pura et simplici,
flendo et canendo quaesumus:
intende nostris sensibus.

Sunt multa fucis illita,
quae luce purgantur tua:
tu vera lux caelestium⁵
vultu sereno illumina.⁶

† Deo Patri sit gloria
ejusque soli Filio
cum Spiritu Paraclito
nunc, et per omne saeculum.
Amen.

Olomouc.

Tmy, noci, zmatky ve světě,
i mraky, bouře, prchněte:
pól³ bledne, světlo vychází,
a Kristus sám již přichází.

Tmy trhají se nad zemí
paprsků šípy zraněny,
vše odívá se v barvy své,
když vyšlo slunce zářivé.⁴

Jen tebe, Kriste, duch náš zná,
a k tobě čistá, pokorná,
lká v tklivé písni naše hruď:
všem smyslům věrnou stráží buď.

Co falešný nach pokrývá,
to záře tvoje obmývá:
ó pravé Světlo věčnosti,
zjev tvář svou plnou jasnosti.⁶

† Buď Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvála dnes i v každý čas.
Amen.

Jos. Škrášek.

² Hymnus je vzat též ze sbírky „Kathemerinon“, a to z druhé básně s názvem: „Hymnus matutinus“. Originál obsahuje 28 slok. Zde jsou pouze verše 1—9, 48, 49, 52, 57, 59, 60, 67, 68.

³ Polus = pól světové osy (srv. Polárka), pak: obloha.

⁴ Symbolický smysl této sloky: Pod paprsky boží milosti rozplývají se v duši nízké tužby, mlhy zahalující nám duchovní zrak. Ve světle milosti vidíme věci tohoto světa takovými, jakými ve skutečnosti jsou.

⁵ Variant: „Tu rex Eoi sideris“. Eous z řec. ἑως = jitřenka, červánky.

⁶ Smysl této sloky viz v úvodě.

Oprava hymnů v římském breviáři za Urbana VIII.

Nejkrásnějším květem církevního básnictví jsou hymny — zpěvy složené v metrické formě na Boha a svaté. Nezměrný je počet těchto hymnů složených během dlouhých staletí; každý klášter, každé biskupství, ba každý chrám ve středověku zpíval hymny pro své svaté patrony o jejich svátcích. Nežli byl vynalezen tisk, byla na hymny opravdu největší úroda. Když pak nastala snaha sjednocovati liturgii, mizely hymny. Z tisíců hymnů, skládaných v nejrůznějších formách, s elegancí i prostotou, uměle i neuměle, od známých i neznámých autorů, podržela Církev jen asi 200 hymnů a z převelikého počtu sekvencí jen pět.¹

Než většina těchto hymnů skládaných v přerůzných dobách v prostém latinském jazyku — můžeme říci lidové mluvě — není v římském breviáři v původním znění, nýbrž ve formě upravené podle zásad humanismu, který ovládl od 15. století rozhodující místa v Církví. Již za doby Karla Vel. vlivem antické literatury jeví se odklon od starých lidových forem hymnů a projevuje se snaha napodobiti klasické metrum i ve vnější formě; není toho sice mnoho, poněvadž potřeba hymnů byla jednak kryta, jednak rítus římský v té době se ve Francii upevňující jich neznal; ale právě z této doby jest v oficiu mnoho hymnů. Po době Karla Velikého jest úpadek básnictví církevního; v 11. století nastává obrat k lepšímu, který končí vítězstvím rytmiky. Veliký je počet skladatelů hymnů té doby, ale ještě větší počet hymnů, kde autor je neznámý. V té době vyrostl eucharistický básník sv. Tomáš Aquinský († 1274).

V 15. a 16. století vnikají do liturgie, tudíž i do officia, nové směry a zachvacují celý tehdejší vzdělaný svět — je to humanismus, který se projevuje nesmírným nadšením pro starou klasickou vzdělanost ve všech oborech umění: básnickém, sochařském, stavitelském, malířském. Ač humanismus se domníval, že nejlépe poslouží Církví, když ideami klasickými prohloubí vzdělání a povznese umění, přece se brzo ukázalo, že je to roucho beránčí, pod nímž se skrývá vlk dravý. Pod skvělou formou klasickou zůstalo jádro po-

¹ Ulysse Chevalier ve svém díle „Repertorium hymnologicum“, Tome I—VI, Louvain 1892/1921 uvádí na 42.060 začátků různých latinských hymnů církevních; P. Guido Maria Dreves S. J. počal r. 1886 vydávati „Analecta hymnica mediae aevi“, z nichž doposud vyšlo 55 svazků a 3 svazky mají ještě následovati; v díle pokračuje J. Blume.

hanské, humanismus dává přednost pohanské kultuře před křesťanskou tradicí. Klasický život byl až vášnivě napodobován, pro humanisty platil Plato více než sv. Pavel; Cicerona cenili více než sv. Augustina, dokonce někteří vášniví humanisté (Marsilio Ficino, Petrus Pomponiatus a Bembo) žádali, aby lekce ze sv. Otců v breviáři nahrazeny byly četbou klasickou! Byl to humanista Zachariáš Ferreri za papeže Lva X. (1513—1521), který první sáhl na hymny breviáře a přepracoval je v duchu Horáciově.

Ferreri odstranil z breviáře všechny hymny, ať byly složeny od sv. Ambrože, sv. Pavlina z Aquileje, Prudentia Fortunata a j. a složil nové hymny. Třebas že se v jeho hymnech nacházejí opravdu skvělé strofy a jeho skladby možno pokládati za nejlepší výtvoř básnické té doby, Církev jich nepřijala a přijati nemohla. Hymny zůstaly v breviáři ve starém neporušeném znění až do Urbana VIII. (1623—1644).

Po skvěle započatém pontifikátu Řehoře XV., který trval jen dvě léta, nastupuje na stolec sv. Petra nadšený přítel umění, básník a učenec Maffeo Barberini jako Urban VIII. Nejen že ustavil komisi k opravě breviáře Pia V., ale jsa ctitel krásné poesie latinské, jsa sám počítán mezi nejlepší básníky svého věku, věnoval se cele opravě hymnů římského breviáře, v nichž podle jeho mínění bylo velmi mnoho chyb proti zákonům metriky. Za tím účelem ustanovil zvláštní komisi, v níž byli čtyři jesuité P. Matthias Sarbiewski, Polák a tři Italové: P. Famio Strada, P. Tarquinio Galluzi a P. Girolamo Petrucci. Tito učené muži považovali ve své horlivosti pro čistotu prosodie a klasické metrum přízvukné metrum za barbarství; překrásné skvosty církevního básnictví: hymny Prudentiovy, Seduliovy, Venantia Fortunata a Rabana Maura byly pro ně hrubou látkou, kterou možno podle klasických vzorů modelovat, pilovat a přepracovat.

Ačkoliv podle mínění jejich téměř všechny by bývaly potřebovaly opravy a úpravy, přece se neodvážili jíti tak daleko jako Ferreri; určili pravidla, podle nichž pracovali. Byly to tyto zásady: Hymny v řeči nevázané, ačkoliv je mohli beze změny myšlenek v nich obsažených upravití metricky, na př. hymnus *Te Deum laudamus*, *Ave, maris stella* a ostatní toho druhu, ponechali ve starém znění; hlavně proto, že znění jejich bylo vžitě. Hymny, složené sv. Ambrožem, sv. Řehořem, Seduliem, Prudentiem, Fortunatem a jinými velikými básníky, ponechali korektoři bez oprav, po př. opravili je podle starých kodexů nebo doplnili slovy z nějakého jiného jejich hym-

inu; nebo kde nedbali tito básníci zákonů latinity nebo prosodie, upravili podle pravidel, změnivše slabiky.

Za to však věnovali korektoři největší práci hymnům, které měly méně známé nebo vůbec neznámé autory, a které nevynikaly ani formou básnickou, ani elegancí dikce; tu přepracovali celé části, ba celý hymnus takový, ponechavše jen myšlenku v hymnu již obsaženou.

V ostatních hymnech ponecháno mnoho, co mohlo býti zlepšeno; korektoři blahovlně přihlíželi k autoritě, svatosti a starobylosti spisovatelů. Hymny eucharistické sv. Tomáše ponechány byly beze změny, neboť slova těchto hymnů, byť by nebyla „elegantissima“, vyvažují a vyrovnávají se velebností věcí, zbožností Církve a zvyklostí uší, třebaže autor „versus etrusco ritmo composuit!“

Korektoři opravili v hymnech breviáře celkem 952 míst, a to 58 míst v hymnech feriálních, 359 v hymnech in Proprio de tempore, 283 in Proprio Sanctorum a 252 in Communi Sanctorum. Dva hymny („Tibi, Christe, splendor Patris“ ze svátku sv. Michala a „Urbs Jerusalem beata“ z Posvěcení chrámu) byly úplně přepracovány v novém metru: Te, splendor et virtus Patris a Caelestis urbs Jerusalem.

Kongregace pont. obřadů vydala opravené hymny v malé knížce tištěné ve Vatikánské tiskárně; všichni kněží a klerikové dostali dovolení, aby napříště mohli recitovati hymny v oficiu na místě staré verše ve svých breviářích. Bulou pak „Divinam psalmodiam“ ze dne 25. ledna 1631 (podle mínění P. Suitberta Bäumera O. S. B., r. 1632) uvedl Urban VIII. hymny do nového oficiálního breviáře vydaného r. 1632.

Uvedeme několik příkladů, jak korektoři opravovali text.

Původní znění:

Znění opravené:

Hymnus
v nešporách
adventních
(starokřesťanský
neznámý
autor)

1. Conditor alme siderum,
Aeterna lux credentium,
Christe, Redemptor omnium,
Exaudi preces supplicum.
2. Qui condolens interitu
Mortis perire saeculum,
Salvasti mundum languidum,
Donans reis remedium.
3. Vergente mundi vespere,
Uti sponsus de thalamo
Egressus honestissima
Virginis Matris clausula.

1. Creator alme siderum,
Aeterna lux credentium,
Jesu, Redemptor omnium,
Intende votis supplicum.
2. Qui daemonis ne fraudibus
Perinet orbis impetu
Amoris actus, languidi
Mundi medela factus es.
3. Commune qui mundi nefas
Ut expiaries, ad crucem
E Virginis sacrario
Intacta prodixit victima.

4. Cuius forti potentiae
Genu curvantur omnia,
Caelestia, terrestria
Nutu fatentur subdita.

5. Te deprecamur, hague,
Venture Judex saeculi
Conserva nos in tempore
Hostis a telo perfidi.

6. Laus, honor, virtus, gloria
Deo Patri et Filio,
Sancto simul Paraclito
In saeculorum saecula. Amen.

4. Cujus potestas gloriae
Nomenque cum primum sonat,
Et caelites et inferi
Tremente curvantur genu.

5. Te deprecamur ultimae
Magnum diei Judicem
Armis supernae gratiae
Defende nos ab hostibus.

6. Virtus, honor, laus, gloria
Deo Patri cum Filio,
Sancto simul Paraclito
In saeculorum saecula. Amen.

Nešporní
a matut.
hymnus
na den
Narození
Páně
(staro-
křesťanský)

1. Christe, Redemptor omnium
Ex Patre, Patris unice
Solus ante principium
Natus ineffabiliter.

2. strofa skoro tatáž.

3. Memento salutis Auctor
Quod nostri quondam corporis,
Ex illibata Virgine
Nascendo, formam sumpseris.

1. Jesu, Redemptor omnium,
Quem lucis ante originem
Parem paternae gloriae
Pater supernus edidit.

3. Memento, rerum Conditor,
Nostri quod olim corporis
Sacrata ab alvo Virginis
Nascendo, formam sumpseris.

Ferreriho přepracování této strofy:

Esto memor piissime
Nostrae salutis artifex
Quod nostra membra sumpseris
Ex illibata Virgine.

Hymnus
nešporní a
matutinální
na den
Posvěcení
chrámu

Urbs Jerusalem beata,
Dicta pacis visio,
Quae construitur in caelis
Vivis ex lapidibus,
Et Angelis coronata
Ut sponsata comite.

Caelestis Urbs Jerusalem,
Beata pacis visio
Quae celsa de viventibus
Saxis ad astra tolleris
Sponsaeque ritu cingeris
Mille Angelorum millibus.

Známý
hymnus
nešporní a
matut. vořiciu
sv. vyznavačů

Iste Confessor Domini sacratus
Festa plebs cuius celebrat per orbem:
Hodie laetus meruit secreta
Scandere coeli.

Iste Confessor Domini, colentes
Quem pie laudant populi per orbem:
Hac die laetus meruit beatas
Scandere sedes.

Z několika těchto ukázek jest vidět, jak daleko šla místy odvaha korektorů při úpravě hymnů.

Jak byla oprava a práce korektorů přijata?

Dílo čtyř jesuitů schválené Urbanem VIII. bylo přijato i s nadšením i s netajeným odporem. Členové řádu jesuitů Theofil Raynaud, Carolus Guyet, Faustin Areval chválí opravu a považují ji za správnou. Chválí ji i Georg Schober v dobrém díle: *Explanatio critica editionis Breviarii Romani* (Řezno 1891), str. 62. Naproti tomu bylo daleko více hlasů přísně kritisujících libovolné nakládání se starobylými hymny. Byl to P. Ludovicus Cavalli, františkán a penitenciář u sv. Jana v Lat., Joannes Bapt. Thiers, zejména Henricus Valesius, kteří soudili o úpravě nepříznivě, uvádějíce, že hymny opravené podle zákonů prosodie ztratily starobylou prostotu, sílu zbožnosti, kterou dýchaly: „accessit latinitas et recessit pietas.“

Přísnou kritiku vyjadřuje spisovatel dějin breviáře P. S. Bäumer O. S. B.: „Nyní si razí dráhu ponenáhlu přesvědčení, že tak zv. prosodické chyby, od humanistů tak nemilosrdně odsouzené, vpravdě byly plně oprávněnými zvláštnostmi lidové a pozdní latinské poesie, že plody patristického a středověkého umění básnického jest nutno posuzovati podle zcela jiných pravidel a názorů, nežli podle těch, které byly běžné renesančním klasikům, a že hymny ve své staré formě byly toliko určeny pro zpěv a více se k tomu hodily, nežli na výpustky a jiné básnické vyumělkovanosti přebohaté nové tvorby.“ (Kirchenlexikon.) Podobně soudí ve svém díle: „Les hymnes du Bréviaire Romain“ Abbé Pimont; podrobuje tam přísné kritice změny v hymnech za Urbana VIII. a shrnuje své poznatky kritikou, že změna v hymnech nebyla naprosto nutná. Podobně soudí i Batiffol, jenž v díle: *Histoire du Bréviaire Romain* píše: „Opravovati prosodii či tak řečenou prosodii církvev. hymnů. Jaký to zvláštní požadavek chuti doby! To bylo tak, jako kdyby chtěli Barberiniové a všichni ostatní přidělavati na sochách antických ty údy, které je znetvořují více než zmrzačeniny staleté na jejich mramoru! Že jesuité překročili míru a že pod záminkou opravovati hymny podle metrických pravidel a krásy jazyka, a že „deformovali dílo křesťanské antiky, je věcí dnes dokázanou,“ píše M. l'abbé Chevalier. Nejlepší kanonisté (na př. Bouix) jsou toho mínění, že se Církev přece jednou vrátí k revisi provedené Urbanem VIII. a zavede původní znění opět do Římského breviáře.

Je zvláštní ironií osudu, že jiní jesuité, na př. P. G. M. Dreves S. J., Santi a E. Soutlier, jsou nadšenými obhájci bohatého pokladu hymnů křesťanské antiky.

Nová redakce hymnů zavedená do oficiálního vydání breviáře Urbana VIII. byla závaznou pro světský i řeholní klerus, přece však s výjimkami: reformu hymnů nepřijala kaple papežská u sv. Petra v Římě, dále nepřijali ji benediktini, kartusiáni, cisterciáci, dominikáni, část karmelitů a premonstrátů. V breviářích těchto řádů zůstalo starobylé, neporušené znění hymnů.

Sádek u Poličky.

Bedřich Malina.

Na anatolských březích

Fineka a Limyra

Pokračování.

Mezitím nastal přesně podle úmluvy, ačkoliv v Orientě velkorýse používají privileje akademické čtvrti, čas k pokračování v jízdě. A tak tedy plujeme, jelikož i náš „Dromeus“ vyřídil již svůj obchod v přístavu a po skvostně intimních hodinách svítání vyjíždíme z Olympu bez meškání do plného jasu dne na širé moře.

Podle všeho, čeho jsem se dočetl a doslechl o další části této cesty, mohl jsem býti pln radostného očekávání a skutečně jsem byl jím též naplněn. Bylo by k tomu ovšem bývalo zapotřebí mistra pera a mistra štětce a především mistra radostného estetického požitku, a to vše v jedné osobě, jenž by plnými doušky vnímal a patřičně vylíčil zářící dojmy, jež darovalo moře a země v následujících hodinách nejen duši, ale i oku se štědrostí opravdu královskou.

Zcela nádherná jízda, vedoucí přímou cestou k jihu! Západně, většinou dosti blízko, abychom se mohli kochati jednotlivými krásami pobřežní krajiny, rozprostíralo se v nevyčerpatelné střízlivosti mořské pobřeží. Na hony cesty a ve skupinách malebně oživané sytou zelení lesů a houštin zvedá se toto pobřeží mezi azurovým mořem dýchajícím klidným tempem a mezi stále ještě viditelnou a takřka průsvitnou velehorskou kulisou. Nad mořem na druhé straně, jen náhodou přerušen nějakou dunou nebo plochým písčitým pobřežím, zvedá se řetěz okrajových hor v nepravidelných tvarech bezprostředně příkře z moře nebo i zcela kolmo až do výšek několika set metrů, hned jako vrchovina se svými mírnými liniemi jí vlastními, hned zase jako mohutné masy a obrysy celého horstva nebo jako skály a hory samostatně vyrůstající ze svého okolí; mezi nimi dvě hory v bezprostřední blízkosti pobřeží zvedají se do mohutné výše 1000 metrů (Kiepert) a proto jsou nanejvýš působivé. V celku je to mnohobarevná a mnohotvárná, pravá horská příroda, jež se rozprostírá po celém pobřeží, brzy v mírných, brzy opět v divoce rozeklaných formách, v podobě nesčetných jazyků země vybíhajících do moře a nesčetných zátok sahajících až k živelní hranici, která jí byla mořem určena.

Řidší, ale svým způsobem ne bez zvláštního půvabu, jsou po-

modlitbách. Přirozená vděčnost vedla ho k tomu, že rozhodl se pro řád cisterciácký, jemuž děkoval za počátky svého vzdělání.“

Jindy to byla starost o spásu duše, která velela bohatým zakládati kláštery. Pěkně to poznáváme ze zakládací listiny (1362) minoritů v Č. Krumlově. Fundátoři, magnáti českého jihu, bratři z Rožmberka, majíce na paměti slova Písma sv. (Přísl. III, 9): „Uctívej Pána z majetku svého“ a pozorující, jak všechno na světě pomíjí, pravili si: „Čiňme dobře, dokud máme čas, abychom učinili Bohu zadost za naše provinění a abychom si nashromáždili nepomíjející poklady v nebi.“³ Z téže příčiny, ale poněkud jinak chápané, zakládal (1378) litomyšlský biskup Albert ze Šternberka klášter kartuziánů v Tržku u Litomyšle. Učinil tak proto, aby řeholníci byli jeho pomocníky (cooratores) v modlitbách, k čemuž vyvolil kartuziány, kteří přede všemi ostatními duchovními řády jsou prosti všech světských radostí a věnují se výhradně životu rozjímavému.“⁴

V jiném případě poznáváme starost o spásu druhých, jež vedla k založení nového kláštera. Učinil tak první pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic, jenž uvedl do Jaroměře kanovníky-augustiniány, aby jejich vzorný život a obětavá práce pastorační povznášela věřící.⁵

Jiné pohnutky k zakládání nových klášterů byly povahy dogmatické. Olomoucký biskup Jan založil v r. 1340 klášter benediktinek v Pustiměři, aby takto uctil Vtělení Páně. Proto dal svému klášteru titul Narození či Děťství Spasitele a svůj čin odůvodnil takto: „Rozhodli jsme se tak nazvati (klášter), jsouce vedeni nadějí v Jeho (Spasitelovo) dětství a Jeho velebnou Matku, že On sám, na způsob malých dětí (infantium), které se snadno utiší, utiší se (našimi) obětmi nad množstvím našich hříchův. Matka pak Boží, když předstoupí před Boha, vzpomene si na nás, a odvrátí Jeho hněv od nás...“⁶ Jinou takovou pohnutkou byla radost nad zvelebením svátku Navštívení P. Marie. Petr z Kravař založil (1391) v Prostějově augustiniánskou kanonii, zvláště pro ustanovení nového svátku, jehož titulem jest „Navštívení přespanilé (elegantissimae) Panny Marie v horách u Alžběty“.⁷

Jiné důvody mají povahu historických reminiscencí anebo záslub. V prvním případě to je založení kartuziánů (a uvedení jejich řádu do Čech), na němž prý měl i podíl Karel IV. Oni bílí světci, kteří se mu ukázali v jeho vidění v Tarenzu (15. srpna 1333), byli prý kartuziáni, proto prý se kromě svého otce i on velmi zasloužil o založení prvního kartuziánského kláštera v zemích českých.⁸ Druhý případ jest založení Ročova (1375) pro augustinián-

³ K l i m e s c h, Urkunden... Klarissinenklosters in Krumau, 37—38.

⁴ CDM, XI, 122.

⁵ T a d r a, Cancellaria Arnesti, AOG, 61, 434—36.

⁶ CDM, XII, 209—10.

⁷ Tamže, str. 41.

⁸ J a k u b i č k a, Klášter „Zahrada sv. Maří“ atd., ČČM, 1911, 320, pozn. 320.

ské poustevníky. Albert z Kolovratů prý učinil tak proto, aby splnil slib, jež učinil při zachránění svého života v boji u Pisy v r. 1355.⁹

Do poslední skupiny řadíme pohnutky s nádechem politickým. Založením kláštera roudnického (1333) projevil poslední biskup pražský Jan z Dražic své „nacionální“ smýšlení, ustanoviv, že do kláštera smí býti přijat jenom kandidát pocházející z obou rodičů českých.¹⁰ Uvedením slovanských benediktinů do Emauz v Praze, chtěl Karel IV. dokázati, že není cizincem, nýbrž že je po matce původu slovanského. Proto založil klášter (jak praví) „ke cti sv. Jeronyma, učitele sv. Církve Boží, původem z jazyka slovanského, z něhož i my pocházíme dle druhé linie po matce.“ Jinou fundací zase dokumentoval Karel IV. svou úctu (jako císař římský) ke Karlovi Velikému. Byla to pražská kanonie Karlov, která nejen svým pojmenováním, ale i stavbou upomínala na královskou kapli v Cáchách.¹¹ Kromě toho založil Karel IV. o čtyři roky později (1354) augustiniánskou kanonii v Ingelheimě, kde se s velikou úctou chovaly památky po Karlu Vel.¹²

Dobrá vůle k založení kláštera však nestačila. Bylo k němu potřebí schválení sv. Stolice, řádu, zeměpána, příslušného biskupa. U papežské kurie dávali každou žádost nejprve vyšetřiti, jako na př. supliku Karla IV. o založení augustiniánské kanonie v Ingelheimě. V Avignoně totiž asi zarazila císařova žádost, aby v porýnském klášteře měli býti i čtyři čeští kněží. Proto se mělo vyšetřiti, je-li požadavek oprávněný (rationabile). Poznavše však, že do Ingelheimu putovali i čeští pouťníci, aby se poklonili památce Karla Velikého, povolili ingelheimskou fundaci.¹³ Když Dětrich z Portic jako biskup mindenský prosil o dovolení založiti cisterciáky v Klášterské Skalici, žádala papežská kancelář, aby jí předložil fundační listiny, a pak že bude teprve moci rozhodnouti o jeho.¹⁴

Při dovolení panovníkově běželo hlavně o zapsání fundace do zemských desek a tím i o její definitivní zajištění.

Při známé štědrosti Karla IV. nebylo se strany světské moci žádných překážek, ale opatrnost některých zakladatelů byla tak veliká, že chtěli svou fundaci zajistiti pro všechny případy. Vidíme to na cisterciáckém hierarchovi Dětrichovi z Portic, který se nespokojil s potvrzením Karla IV., poněvadž byl císař tehdy ještě bezdětným, a proto vyžádal si potvrzení ještě i od moravského markrabí Jana, jakožto případného nástupce Karlova.¹⁵

Kde však mohly býti těžkosti, to byly rodiny a příbuzenstvo

⁹ Burdach, Zur Kenntniss altdeutscher Handschriften etc., ZBIBw, 1891 456.

¹⁰ Tadra, Cancellaria Arnesti, AOG, 61, 447—49.

¹¹ Burdach, O. c., 456, Anm. 3.

¹² MVB, II, 108.

¹³ MVB, II, 108.

¹⁴ Tamže, 267.

¹⁵ Nováček, Dětrich z Portic, ČČM, 64, 513.

fundátorů. Poznáváme to u pánů ze Šternberka, kteří se asi báli, aby štědrým podporováním klášterů od jejich člena, biskupa Alberta ze Šternberka, neutrpělo rodinné jmění. Proto senior Šternberků, Petr, ujednal v Litomyšli, v biskupském to sídle Albertově, následující smlouvu: Biskup smí s naspořeným majetkem disponovati volně, ale pokud běží o jeho rodinný podíl, tedy u obnosů přes 300 hřiven nesmí s nimi svobodně hospodařiti bez vědomí a svolení Petra, jakožto hlavy Šternberků.¹⁶ Tento souhlas dal Petr skutečně při založení augustiniánské kanonie ve Šternberku (1372).¹⁷

K tomuto výjimečnému případu rodinné povahy poji se ještě případ jiný, komplikovaný úmrtím zakladatelovým. Bohatý měšťan pražský, Mikuláš Rokycanský, chtěl totiž založiti v Praze nový klášter benediktinek, leč úmrtím jeho nedošlo ani k sepsání fundační listiny, ani k rozhodnutí o místě pro klášter. Mikuláš stanovil pouze vykonavatele svého testamentu v osobě olomouckého biskupa Jana VII., jenž dlouho vyjednával s Karlem IV. o provedení poslední vůle Rokycanského, neboť zakladatel vyslovil jen přání, aby nový klášter stál na prostranství sousedícím se Židovskou ulicí v Praze. Císař toto přání uznal, a protože arcibiskup, ani klášter cyriaků, v jejichž obvodě staveniště bylo, nečinili námitek, tedy přání Rokycanského bylo schváleno. Zakladatel kromě toho dal jen ústně před smrtí budoucímu klášteru ves Libodřice na Kolínsku, k čemuž jeho bratr Meylín, rovněž již zemřelý, přidal ještě přes 50 kop čes. grošů ročního příjmu. Olomoucký biskup, chtěje se státi spoluzakladatelem, dal novému klášteru svůj dvůr v Praze u brány sv. Benedikta, což Karel IV. potvrdil.¹⁸ Totéž učinil později i arcibiskup Arnošt z Pardubic.¹⁹ Z jeho potvrzení pak poznáváme, že již Jan Lucemburský vlastně založení schválil, čímž ovšem právní provedení bylo asi značně usnadněno.

U biskupů-zakladatelů bylo potřebí souhlasu i jejich stoliční kapituly, jako na př. tomu bylo při založení augustiniánské kanonie v Lanškrouně, k němuž dala souhlas kapitula litomyšlská (1371).

Svolení diecévního biskupa nebylo pouhou formalitou, neboť zakládání nových klášterů v nejednom případě souviselo s farní duchovní správou. Běželo-li o žebravé řády, pokud se usazovaly ve farnostech, tu bývalo nutno odškodniti příslušného faráře, jehož část farníků se dávala zpravidla strhnouti k takovýmto klášterům. Tak na př. při založení minoritů v Č. Krumlově (1372) Rožmberkové dali tamnímu farnímu kostelu 9 lánů na odškodnění.²⁰ Podobně se dostalo odškodnění (100 kop grošů) plebánovi u sv. Jakuba v Brně při založení augustiniánského kláštera v jeho blíz-

¹⁶ Neumann, Církevní jmění za doby husitské, 142.

¹⁷ CDM, X, 159, 180.

¹⁸ O. c., VII, 600 sq. 27. VIII. 1348.

¹⁹ Tamže, 615, 11. IX. 1348.

²⁰ Schmidt-Picha, Urkundenbuch der Stadt Krumau, 49—50.

kém sousedství.²¹ Zvláštní důkladné dohody bylo potřebí, když nové kláštery vznikaly z větších far, jako tomu bylo u augustiniánských kanonií, o čemž níže. Zde však nebylo tolik potíží, neboť biskupové sami brali tyto řeholní kanovníky do svých diecésí jakožto v duchovní správě vzorně působící duchovenstvo.

S povolením souvisela úzce dotace nového kláštera, čili jeho hmotné zajištění. Pěkně to vyjádřila (1376) generální kapitula kartuziánů ve svém listě k moravskému markrabímu Joštovi, jakožto zakladateli kláštera královopolského u Brna: Řád vzdává Joštovi své srdečné díky za novou fundaci, ale zároveň ho i prosí o zajištění kláštera, aby nedostatkem prostředků časných neutrpěly věci věčné.²¹ Jak zakladatelům na těchto věcech záleželo, o tom se dočítáme při moravském markraběti Janovi,²² jenž prý klášter augustiniánů v Brně tak velkolepě obdařil, že bratři v něm žijící, jsouce nadbytečně opatřeni všemi potřebnými věcmi, mohou se bez překážek věnovati Bohu. Biskup Jan ze Středy pak k tomu dodal ve svém listě k papeži: „I já všemožnými prostředky a s obzvláštní horlivostí na to naléhám, aby onen klášter ve své šťastné prosperitě vzrůstal i svými statky časnými.“^{22a}

Způsob dotování klášterů byl rozmanitý. Nejčastěji dostávaly nové kláštery do vínku poplatné vesnice, pozemky a peníze, jako na př. cisterciácký klášter u Kl. Skalice dostal od Dětricha z Portic kromě vesnic ještě na hotovosti 2000 kop grošů.²³ Pražští kartuziáni dostali od krále Jana Lucemburského kromě dvora na Újezdě v Praze i 1300 kop grošů, za něž měli si sami zakoupiti stálé platy na statcích světských osob.²⁴ Jinak tomu bylo zase s kartuzií v Tržku u Litomyšle. Ta kromě pozemků a lesů měla ještě zajištěno 100 kop grošů stálého ročního příjmu.²⁵ Podobně tomu bylo i u augustiniánů-eremitů v Ročově, jimž Albert z Kolovrat zajistil kromě realit ještě i 30 hřiven stříbra ročně.²⁶ K štedrým zakladatelům se připojovali i panovníci, kteří se snažili napomoci nově zakládaným klášterům platovými výhodami. Tak na př. cisterciácký klášter u Klášterní Skalice byl osvobozen císařem Karlem IV. ode všech berní a povinného pohostinství. Podobné výhody se od téhož panovníka dostalo (1348) i novému klášteru benediktinek v Praze, a to za příkladem kláštera téhož řádu v Pustiměři.²⁷

Zvláštní pozornost musíme věnovati augustiniánským kanoniím, o nichž jsme již naznačili, že jejich zakládání úzce souviselo s farními beneficemi. Některé z nich totiž vznikly prostě přeměnou

²¹ CDM, XI, 35.

²² Janetschek, Das Augustiner Eremitenstift S. Thomas in Brünn, 7.

^{22a} Tadra, Cancellaria Joannis Noviforensis, AOG, 68, 75—76.

²³ Nováček, Dětrich z Portic, ČČM, 64, 57.

²⁴ Jakubička, Klášter „Zahrada sv. Maří“ etc., ČČM, 1911, 323.

²⁵ Šebánek, Archivy zrušených klášterů mor. a slezských, I. (Publikace zem. archivů v Brně I.) 184, No. 908.

²⁶ Pelzl, Kaiser Karl IV. etc., II., 353—54.

²⁷ CDM, VII, 600.

světských far v řeholní kanonie. I bylo nutno upravit poměr nově založených klášterů k dosavadním duchovním správcům. Při založení roudnického kláštera ustanovil (1334) biskup Jan IV. z Dražic, aby roudnický plebán byl potud farářem, pokud se mu bude líbiti, a proto i dále budou mu náležeti všechny dosavadní příjmy,²⁸ i když týž biskup jindy prohlásil, že roudnický klášter a fara jsou jedno²⁹ a totéž. Při žádosti o založení a s ním spojené inkorporaci kanonie v Rokycanech s tamní farou prosil arcibiskup pražský Arnošt z Pardubic (1361), aby směl tak učiniti buď po odchodu dosavadního faráře, anebo až po jeho smrti.³⁰ Když byl zakládán klášter v Lanškrouně, tedy přerovský arcijáhen Sander, potvrzuje založení a inkorporaci tamní fary, zároveň i stanovil (1380) i plat tehdejšího plebána.³¹ Tohoto přesného vymezení poměru nově založené kanonie k dosavadnímu duchovnímu správci bylo nanejvýše potřebí pro uvarování sporů, se kterými se blíže seznámíme ještě na jiném místě.

Starí byli ve všem důkladní. Nespokojili se řádnou dotací, ani jejím přesným právnickým provedením, oni v nejednom případě stanovili i počet členů kláštera. Největším dosud známým počtem řeholníků v době předhusitské založených klášterů jest konvent augustiniánů-eremitů v Brně, v němž byl stanoven minimální počet 42 členů.³² Nejmenším, jak se zdá, byl počáteční (1378) konvent kartuziánů v Tržku u Litomyšle, čítající pouze tři mnichy.³³ Ani první kanonie augustiniánů nebyly silné. V Rokycanech byl založen (1361) klášter pro šest kanovníků,³⁴ v Třeboni pro osm.³⁵ Někdy byl počet řeholníků dán na vůli představeným, jako na př. při založení cisterciáků u Kl. Skalice. Dětrich z Portic totiž ustanovil v zakládací listině symbolickou číslici dvanáct, ale podotkl k tomu, že počet onen může se i zvětšiti, bude-li klášter hospodářsky prospívati.³⁶ Kartuzie pražská byla založena pro převora a 24 mnichů.³⁷ Někdy byl počet řeholníků skutečně zvýšen, jako na př. u kartuzie tržecké, kde již hned o rok později (1379) zakladatel zvýšil (nebo aspoň chtěl zvýšiti) počet členů na patnáct.³⁸ Jindy zase byl počet řeholníků zmenšen, což bývalo zpravidla z důvodů úsporných, když se duchovní korporaci vedlo zle. Zcela mi-

²⁸ Emleer, Diplomatař kláštera bl. Panny Marie řehol. kanovníků sv. August. v Roudnici, VSN, zvl. otisk (1893/4).

²⁹ Tamže, 4.

³⁰ MVB, II, 480.

³¹ Šebánek, O. c., 187, No. 924.

³² CDM, IX, 35.

³³ CDM, XI, 122.

³⁴ MVB, II, 480—81.

³⁵ Vačkář, Dějiny někdejší slavné řehol. kanonie sv. August. v Třeboni, 5.

³⁶ Nováček, Dětrich z Portic, ČČM, 64, 510. Pro 12 mnichů byl založen i klášter minoritů v Č. Krumlově. Viz Klimesch, Urkunden etc., 37—38.

³⁷ Jakubička, Klášter „Zahrada sv. Maří“, etc., ČČM, 1911.

³⁸ CDM, XI, 134.

mořádný případ však máme při založení biskupství litomyšlského. Kapitula nového biskupství byla totiž sestavena z kapitulárů tamní premonstrátské kanonie. První kanovníky jmenoval Předslav, biskup vratislavský. Podle usnesení z r. 1347 měli se kanovníci voliti společně biskupem a kapitulou ze členů staré kanonie premonstrátské.³⁹ Tomuto rozhodnutí předcházelo snížení počtu premonstrátských kapitulárů v r. 1346 provedené. Až do toho roku bylo totiž v litomyšlské kanonii kolem 90 členů, klášter však prostě jich nestačil uživiti. Proto žádal biskup Jan I. o zmenšení počtu kapitulárů na 24.⁴⁰ U charitativního řádu křížovníků byl počet řeholníků podle potřeby jednotlivých špitálů. Pro slezské domy poručil (1278) vévoda Jindřich, aby kněží bylo v každém špitálu tolik, kolik právě jich jest potřebí.⁴¹ Totéž asi platilo i o bratřích-laicích. Na př. ve Svídnici byli na obsluhu nemocných tři bratři.⁴² V Praze bývali u křížovníků (podle předpisů z r. 1292) 3 — 4 kněží.⁴³ Jest nápadné, že tentýž počet kněží byl stanoven i pro špitály Sv. Ducha.⁴⁴

Když bylo všechno o založení kláštera přesně dohodnuto, mohlo se přikročiti k zahájení jeho stavby. Nejprve vybráno místo. Tímto úkolem byl na př. pověřen provinciál minoritů pro klášter v Č. Krumlově.⁴⁵ U kartuziánů bylo předepsáno, aby z nastávajícího mateřského kláštera se odebrala zvláštní komise k ohledání místa a k bližší dohodě se zakladatelem.⁴⁶ U kartuzie v Dolanech u Olomouce poznáváme, že zakladatel její, markrabí Jošt, sám vybral pro ni místo. Podle listiny z r. 1406 vyvolil totiž markrabí za místo pro klášter pahorek u osady Dolan.⁴⁷ Podobně dal císař Karel IV. pražským karmelitánům místo pro klášter, a sice proti Vyšehradu.⁴⁸

Jiné kláštery navazovaly na místa, která měla již určité poslání v církevním životě. U augustiniánů-kanovníků jsme již poznali, že se usazovali při bývalých světských farátech. Dominikáni dostali v roce 1395 místo pro klášter na samotě „Hřidelík“ u Blízvědl (Ziedelig), kde bývalo kdysi kněžské vězení pro pražskou arcidiecési.⁴⁹ Slovanští benediktini v Praze měli svůj klášter sv. Jeronýma vystavěti při kostele sv. Kosmy a Damiána.⁵⁰ Augustiniáni-eremité dostali v r. 1342 nabídku pana Bohuslava III. ze Švamberka, že si

³⁹ Nejedlý, Dějiny města Litomyšle a okolí, I, 264.

⁴⁰ MVB, I, 395.

⁴¹ Bělohávek, Dějiny č. křížovníků s červenou hvězdou, 31.

⁴² Tamže, 124.

⁴³ Tamže, 32.

⁴⁴ Statuta téhož řádu viz Migne, PL, 217, 1143.

⁴⁵ Klimesch, O. c., 36.

⁴⁶ Jakubička, Klášter „Zahrada sv. Maří“ etc., ČČM, 1911, 322.

⁴⁷ Šebánek, O. c., 226.

⁴⁸ Tadra, Cancellaria Arnesti, AOG, 61, 552—53.

⁴⁹ MVB, V, 1., 506—7.

⁵⁰ Tadra, O. c., 442—43.

mohou zříditi klášter v předměstí při kapli nedaleko jeho hradu Švamberka. Místo ke klášteru si mohli sami vybrati.⁵¹ Na prastarou náboženskou tradici navazoval moravský markrabí Jan, když v r. 1358 daroval brněnským augustiniánům památnou, ale tehdy zpustlou kapli sv. Klementa, mučedníka, u Osvětiman. Účelem nového kláštera bylo obnoviti pouti, které tam lid od pradávna konal.⁵²

Někdy poznáváme při vybírání místa pro nový klášter značnou opatrnost, jako na př. u benediktinek v Pustiměři. Jejich zakladatel, biskup olomoucký Jan, přišel totiž na myšlenku, že by snad v budoucnosti mohl nastati spor, zdali stojí klášter na kostelním pozemku, anebo na biskupském majetku. Proto koncem roku 1348 výslovně prohlásil, že dotýčný pozemek daruje klášteru, aby takto se stal výlučným jeho majetkem.⁵³

Jak byla opatrnost při výběru staveniště na místě, toho důkazem jest augustiniánská kanonie v Lanškrouně. Řeholníci nepobyli v novém klášteře ani 20 let a již tam poslal papež Bonifác IX. (1393) vyšetřující komisi, aby prohlédla budovu po stránce zdravotní. Jan, biskup litomyšlský, spolu s biskupem Janem nazaretským a Janem, biskupem megarským, podrobili klášter důkladné zkoušce a podali o něm tento zdrcující úsudek: Klášter je na místě příliš vlhkém a vodnatém, takže tam není možno postavit ani sklepy, ani příbytky, neboť to vše by časem bylo zničeno vodou, a bratři, kteří by tam přebývali, přišli by zanedlouho vlhkostí o zdraví. Kromě toho je kanonie o samotě, na místě snadno přístupném, takže v oněch bouřlivých dobách není dosti bezpečná proti přepadnutí. Komisaři navrhli přeložení kláštera do města k farnímu kostelu.⁵⁴ V téže době došlo k přeložení kartuziánů z Tržku do Dolan u Olomouce, a sice z příčiny, která dokonale charakterisuje přísnost tohoto řádu. Klášter nebyl založen podle řádových předpisů. Gen. kapitula přenesla kartuzii do Dolan, kde asi se provedlo vše přísně podle požadavků řádu a připojila statky bývalé tržecké kartuzie k novému klášteru v Dolanech, výslovně zakázavši, že bývalého konventního kostela nesmí býti používáno k účelům profánním. Tomuto rozhodnutí předcházelo vymezení hranic kartuzie dolanské, učiněné visitátorem hornoněmeckých kartuziánů Fr. Michalem a převorem Jiřím z Brna. V něm se přesně stanovilo, až kam směji budoucí obyvatelé z kláštera vycházeti. Úhrnem to byla jedna míle.⁵⁵ Na vystavění kanonie lanškrounské bylo obětováno nejprve (1393) 7 bezvýznamných domků, později (1399) bylo zbořeno dalších 8 domů vedle kláštera ležících.⁵⁶

⁵¹ Schmidt, Die Klostergründungen der Herrn von Schwamberg, MVGDB, 65, 101—102.

⁵² Janetschek, Die ehemaligen Augustiner-Eremitenklöster etc., 37.

⁵³ CDM, VII, 637.

⁵⁴ O. c., XII, 141—143, 312.

⁵⁵ Tamže, 144 n.

⁵⁶ Tamže, 146.

Stavba nového kláštera se započala položením základního kamene. Býval to asi slavnostní akt, při němž hlavní úloha připadla zakladateli. Jistě stojí za povšimnutí fakt, že v dokladech o založení kartuzie v Dolanech u Olomouce potkáváme se⁵⁷ dvakrát se zprávou, podle níž markrabí moravský Jošt jako fundátor sám položil základní kámen k novému klášteru.

Po vytyčení stavební plochy přikročilo se ke stavbě samotné. Ve věci tak důležité řídily se řády svými předpisy. Tak na př. řád Sv. Ducha poroučel, že stavěti nové kostely a špitály smí jenom ten, komu dá k tomu gen. kapitula svolení. Kdo by se opovážil stavěti bez dovolení, propadá trestu 40 dní vězení, zostřenému v každou středu a pátek postem o chlebě a vodě.⁵⁸

U kartuziánů byly tyto předpisy: Když gen. kapitula přijala nabídku k založení kláštera, tedy jmenovala jednoho řeholníka rektorem. Tento odebral se na místo a řídil tam stavbu kostela s klášterem.⁵⁹ V potvrzovacích bulách se zpravidla uváděl seznam všech budov nového kláštera, jako na př. při augustiniánech v Mor. Krumlově (1354), kde čteme o chrámu či oratoři, hřbitově, zvonici a jiných nutných budovách.⁶⁰

Na stavbu kláštera se přispívalo různým způsobem, ovšem hlavní podíl na ní měl vždy zakladatel. Na př. při založení minoritů v Mostě r. 1357 dovolil pan Slávek z Rýzmburka jmenovanému klášteru, aby si v jeho lese, zvaném „Hochwald“, nakácel stavebního dřeva.⁶¹ Stavbu kláštera augustiniánů v Brně zajistil markrabí Jošt na dobu 6 let ročním důchodem 100 hřiven stříbra na olomoucké advokacii.⁶² V jiném případě se připojili obětaví věřící k zakladateli, aby se s ním rozdělili o zásluhy ze založení kláštera plynoucí. Poznáváme to u augustiniánské kanonie v Roudnici, kde biskupu Janovi z Dražic pomáhala řada osob. Tak jistá Zdena dala z části svého odkazu vydláždit část ambitů. Petrdlík, měšťan roudnický, dal vydláždit jiné části ambitů, Regina, manželka Jana, řečeného „Firsicz“, věnovala část odkazu na opravu okna, Václav, měšťan roudnický, dal za živa na vlastní útraty zasklíti velké okno v kostele.⁶³ Kde nestačil zakladatel a nebylo ani štedrých podporovatelů jeho, tam sáhnuto bylo k jiné pomoci. Byly to odpustky. Poznáváme to u arcibiskupa pražského Arnošta z Pardubic, který založil několik klášterů, takže mu nebylo možno postarati se o všechny. Metropolitovi nastala na př. úloha opravit budovu nově založené kanonie augustiniánů v Jaroměři, ale neměl peněz. I vypsal odpustky pro všechny, kteří přijmouce zbožně svaté sváto-

⁵⁷ Šebánek, Archivy, 203 (1392) a 226 (1409).

⁵⁸ Migne, PL, 217, 1146.

⁵⁹ Jakubička, O. c., 322.

⁶⁰ MVB, II, 100—101.

⁶¹ Schlesinger, Stadtbuch von Brüx, 36.

⁶² CDM, XI, 333, 1385.

⁶³ Chaloupecký, Nekrolog roudnický etc., ČPrStČ, XV, 105.

hledy na krajinu směrem k širému moři. Zcela v blízkosti dohledu osamělý, malebně zasněný skalnatý ostrov Grambusa, domnělý útvar plutonských sil, později jinou přírodní silou rozpoltěný, proslavený svým sladkovodním pramenem na něm prýštícím, jenž obdivuhodným způsobem může být živěn jen pevninou. Dále k jihu vynořují se nivy Chelidonských ostrovů, skupina to pěti vlašťovčích ostrovů co do velikosti velmi různých. Znenáhla přibližují se nám s levého boku korábu na dosah. Jejich názvem podnícen rozhlížím se kolem dokola; uvídí mne to však v údiv, že ani jednu jedinou vlašťovku nemohu zpozorovati. Přece však na podzim a na jaře

Lykický skalní hrob v Limyrie.
(Snímek od F. v. Luschan)

hemžívá se to na každé pídi země a všech větvích těmito „posly jara“ nebo, jak Řekové říkají, „posly Božími“. Na svém tažení sem a tam vlašťovky totiž rády slétají k odpočinku na maloasijském pobřeží a se zcela zvláštní zálibou na těchto Chelidonských ostrovech a na sousedním Chelidonském mysu, jenž je nejbližším spojením proti Egyptu a Libyi. Zdaž mi naše důvěrná okřídlená přítelkyně, když se věrně každého jara dostavila, aby hnízdila na našem otcovském domě tam nad Rýnem a když mi pak neúnavně švitořila, nevyprávěla také o tom, co nyní vidím na vlastní oči?

Po téměř třičtvrtěhodinovém objíždění hluboce do moře zasahujícího jihovýchodního okraje Lykie, tohoto Chelidonského mysu, jenž je nazýván svatým, nebo pro svou nebezpečnost pro jízdu od námořníků též nazýván „zakletým“ předhořím, ohýbáme pak k západu a severozápadně do zálivu zčeřeného jižním ranním vánkem. Je to Sinus Phönikus nebo jinak též záliv finecký. Konečně zaměříme přímo k Finece, která je dnešním naším cílem, majíce po pravé ruce po dlouhou dobu ve svém obzoru položení antických míst

Melanippe, Gagae, Korydally a Rhodiapolis, jež na mapě jsou sice zřetelně zaznamenána, ale ve skutečnosti i s dalekohledem lze je jen těžko rozeznati.

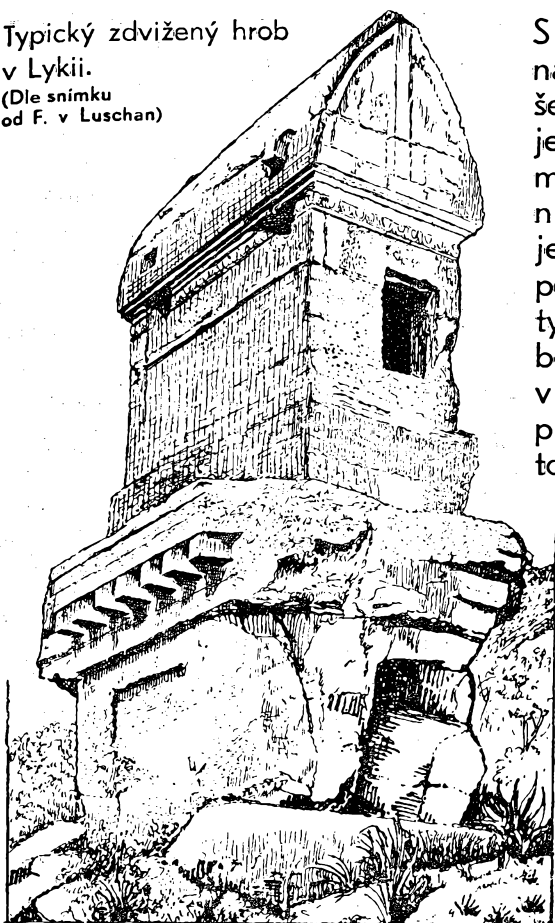
Od Chelidonského mysu neustále jsme pluli po větru a zdánlivě též náš jinak velmi málo rychlý „Dromeus“, z pouhé konkurenční závidi pro nápomoc plachty umístěné na přídi a částečně též z hanby pro své v nebezpečí uvedené vznešené jméno, zdá se naučiti se morosům. Proto téměř o hodinu dříve, než jsme předvíдали, mohli jsme zakotviti v půvabně položeném přístavu Fineky, malém sice, ale dobře chráněném svou polohou zálivu v úžlabí mezi skalami.

Když jsem se rozhodl v Adalii na návrh lodního agenta použití „Dromea“ pro svou zamýšlenou návštěvu Myry a Fineky, tázal jsem se: „A co potom?“ Nyní však nastal pravý okamžik k tomu ptáti se: „A co teď?“ Než na štěstí stalo se to mezi tím zcela zbytečným. Náš kapitán, Spiridion Petridis, jehož jsem za jízdy poznal jako akademicky vzdělaného a duševně čilého muže s láskyhodným způsobem života, chtěl se vlastně státi medikem. Přece však pudilo jej to k moři tak, že přisedlal, a proto plný radostných nadějí stál od několika měsíců na našem skromném parníku, jako na nevyhnutelném předchozím stupni vyšší námořnické kariéry. Ke cti svatého Mikuláše, patrona všech námořníků, zavázal se mu hned na počátku svého nového povolání zvláštním slibem. Poněvadž slib měl ještě splniti, tak jsme se snadno shodli, že já podle svého plánu pojedu plachetnicí z Fineky do Myry, a on sám pak, neboť se svým malým pobřežním parníkem nebyl vázán na žádný přísný jízdní řád, že z Myry, t. j. Andriaki, kde se sejdem, mne vezme na palubu pro další noční cestu, když předtím krátce pozdraví svatého Mikuláše. Za tehdejších kritických dob bylo to pro mne štěstím prvotřídním, neboť tento člověk mi ušetřil, když ne dny, alespoň mnohé hodiny nejdrahocennějších zážitků, s nimiž jsem již vůbec nepočítal.

Fineka je od stejnojmenného přístavu vzdálena malou půlhodinku a kromě domorodci je obydlena hlavně správními, okresními, celními a daňovými úředníky stejně jako obchodníky dřívím a dobyt看em. Je to jedno z tureckých sídlišť s maloměstským nátěrem, jež jak svým jménem, tak i celým svým bytím navazuje na antické sídliště Phönikia. O tom „Jak?“ jsou různá mínění. Jedno z nejvýznamnějších se domnívá, že v dobách Feničanů, jako v blízkém Phaselis a vůbec na pobřeží Středozemního moře, také zde byla usazena jejich kolonie. Méně pravděpodobný jest názor, že jméno je odvozeno od četných palm, jež okolí dávají nápadný ráz, proti čemuž se namítá, že naopak palma (řecky phoinix) obdržela své jméno od tohoto místa.

Určitá souvislost se starověkem je doložena řadou opravdu uměleckých náhrobků, pro jejichž umělecky známou charakteristickou jedinečnost si uvědomíme, že jsme na lykické půdě, jak též podle jejich místního pokolení právem se tvrdí, že lze dle nich určití hranice národa i země.

Typický zdvižený hrob
v Lykii.
(Dle snímku
od F. v Luschan)

S těmito sarkofágy z Fineky nastalo pro mne ostatně netušené, ale velmi hořké zklamání, jež jsem o osm dní později měl doma zažít. Při vyvolávání jejich reprodukcí vyšlo najevo, že plné dva tucty snímků, počínaje odtud až ke konci cesty, jsou neupotřebitelné, neboť kamera, jež mi ještě včera v Adalii dělala dobré služby, přestala být temnou. Stalo se to pravděpodobně tím, že jsem ji zcela krátkou dobu za jízdy přístavem nechal na veslařské lavici v parném slunci. Proto jsem byl nucen pak vyobrazení vypůjčiti si ve velkém cestopise od Petersena a Luschan.

Jakmile věc s plachetnicí byla upravena, vydal jsem se na cestu k Limyře, aniž bych byl věnoval více času a pozornosti pramenu mocně se řinoucímú ze skalní stěny nad mořem, sice křišťálově jasnému, ale pro svou slanou příchut' vody nepoživatelnému. Sám seděl jsem na dobře osedlaném mezku, můj průvodce pak, jürücký mladík v doslovném smyslu, kráčel vedle pěšky. Zatím se již hlásilo očekavatelné denní vedro s tak uspávajícím parnem, jakého jsem nezažil nikdy za mnohých let svého pobytu v Jerusalemě a jež jsem zakusil jen jednou teprve na této cestě před několika dny u zřícenin antické Pompejopolis u Mersiny.

Podle tamních pojmů zevně nanejvýš příznivé existenční a životní podmínky vysvětlují dostatečně okolnost, že opět a opět narážíme na malá sídliště nebo tábory zdánlivě usedlých Jürüků a cikánů, kteří si to málo, jež potřebují ve své nepatrné náročnosti, vydělají jako podkováři, kotláři, obuvníci a koberečníci. To platí i o Limyře, kde žijí jako vrabci ve vlaštovčích hnízdech. Tito noví obyvatelé ožívují antické zříceniny nebo dokonce skalní hroby a na místech zasvěcených mrtvým snaží si učiniti život pohodlným, nedají-li přednost ve své svobodmilovné kočovné povaze životu nevázanému časem ani místem pod černou střechou stanu, kterou si sami utkali. Ve vsi Fineka jsou většinou obchodníky dřívím, dobytčím a moukou, a též i hokynáři. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Kornel Kniel.

Dillenschneider, P. Clément C. Ss. R. La Mariologie de S. Alphonse de Liguori. Dans la collection „Studia Friburgensia“ (Suisse). 8° (VIII et 308 pages). Paderborn 1934, Bonifacius-Druckerei. — Prameny Mariologie a soubor nauky, t. j. krátké shrnutí vlastního učení Mariologie u sv. Alfonse — to jsou oba díly, v nichž spisovatel důkladně a se zdravým kritickým duchem znázorňuje Mariologii svého duchov. Otce. Při tom padne i mnohé dobré slovo, na př. o použití textů Písma sv. na P. Marii, o soukromých zjeveních a j., jež neplatí jen pro Mariologii sv. Alfonse, ale má zcela všeobecnou platnost. V druhém dílu dokazuje autor pádnými důvody dogmatickou správnost učení světce o vlastním povolání Marie jako Bohorodičky a Prostřednice milostí, o Mariiných duševních i tělesných výsadách (neposkvrněné početí, panenství, nanebevzetí) a o úctě k Panně Marii. Tak zdá se býti světec ospravedlněn proti všem útokům, jež byly činěny na jeho Mariologii.

P. Leo Aicher.

Die Heilige Schrift für das Leben erklärt. Band VI.: Die Psalmen. Von Prof. Dr. Edmund Kalb. 538 Seiten. Freiburg im Breisgau 1935, Verlag Herder. Bei Abnahme des Gesamtwerkes Leinen 12 M; bei Einzelbezug dieses B.: Leinen 14.40 M. — Autor knihy bere si za úkol, aby svým výkladem žalmů umožnil všem, kteří se je modlí, recitování žalmů s porozuměním — Psalite sapienter — a snaží se, aby vůbec celý křesťanský život byl oplodněn žaltářem. Po pozor-

ném čtení musí každý doznati, že dosáhl svého cíle, pokud to na něm záleželo. Plyný překlad zakládající se na hebrejském textu, jež přes to bere zřetel k odchýlnému čtení Vulgaty, krátké údaje o vzniku jednotlivých písní, vřelý tón výkladu, aplikace na Církev a jednotlivce většinou jen nastíněné — to vše skutečně velmi napomáhá tomu, aby žalmy byly pochopeny ve svých výrazech často velmi cizorodých a aby byly milovány jako patřičné výlevy v Boha věřících a jej milujících duší jak v radostném, tak i stíněném stavu duše, i aby každý se je naučil patřičně využít pro svůj vlastní vnitřní život. Nutno přáti knize co největší rozšíření, obzvláště v kruzích, které mají oficiální povinnost modliti se brevír.

P. Leo Aicher.

Tóth Tihámér Dr. Jugendseelsorge. 2. Auflage. 8° (416 Seiten). Paderborn 1933, Ferd. Schöningh. Lwd. 8 RM. — Kniha psaná z dlouholeté praxe pro praxi. Autor plný vřelé lásky k mládeži a pevně důvěřující v idealismus mladého člověka podává zde stručnou, jasnou a přehlednou formou nástin umění vésti mladé duše. Ač sám velice nadán a zvláště obdařen schopností čísti v lidské duši jako v otevřené knize, přes to snaží se v tomto díle podati též učení všech vynikajících pedagogů. Tento vědecký materiál nikterak neruší živost a plynost mluvy, na jakou jsme zvyklí ve spisech Tóthových. Knihu doporučujeme nejen všem duchovním vůdcům a učitelům náboženství, ale i všem ostatním, kteří mají povinnost vychovávat mládež.

P. P.

UPOZORNĚNÍ.

Třetí Liturgický týden v Opatství Emauzském bude konán od 14.-17. dubna. V přednáškách bude dokončen cyklus o svátostech.

Ročník XI.

Duben 1936.

Číslo 4.

Křest – Hostie

Svatost naši netvoří v první řadě naše snažení o ctnost a dokonalost, nýbrž darovaný božský život ve křtu. Bůh dal zárodek svatosti, na nás je, abychom jej nezničili a jeho růstu nestavěli nic v cestu.

Ve křtu bylo zničeno semeno hříchu, a tím i věčné smrti. Ve křtu jsme povstali k novému a nadpřirozenému životu. Všechny myšlenky, slova a skutky křesťana, nejsou-li odvráceny od Boha, mají nadpřirozenou cenu. Sklenice vody čerstvé, podaná křesťanem žíznícímu, vymáhá jejímu dárci vstup do slastí nebeských.

Křtem jsme získali šlechtictví nebes, proti kterému je směšnou cetkou šlechtictví rodové. Šlechtictví křtu nemůže zničit ani oheň pekla, ani rouhavé popírání synovství božského.

Nebeský šlechtic nemůže se ovšem živit světskou stravou po dobu svého pozemského putování. Pro něho je připravován stůl nebešťanů při nejsvětější Oběti. Jediné tato potrava odpovídá jeho důstojnosti.

Proměněná Hostie dodává živné síly seménku svatosti, které bylo získáno křtem. Bez této potravy hyne slibná setba nebes. Čím častěji lidská duše přijímá tento pokrm, tím bezpečněji roste květina svatosti.

Svatost oltářní je středem a zřídlem veškerého nadpřirozeného života. Je sluncem, kolem něhož se otáčí všechno, co jest dobré, pravé a krásné.

Křesťan dnešních dnů ještě často se spokojuje Hostií jakožto viditelným znamením stále přítomného Krista. Jakožto důkazem, že neviditelně zůstává mezi svými milými až do skonání tohoto světa, aby je potom viditelně oblažoval ve svém království.

Krista adorují ve svatostánku. Stojí čestnou stráž, když Spasitel trůní vystaven ve zlatých monstrancích. Pro ně obětují nejvzácnější skvosty země.

Zapomínají však na jedno: že si přál být v Hostii ustavičnou Obětinou a Pokrmem.

Přeje si, aby stále byla Otci přinášena a nekrvavě opakována jeho oběť kalvarská. Svou opakovanou Obětí znovu a znovu za nás oroduje a splácí. Každou novou Mší otevírají se nebesa a proudy milostí smývají naše viny a urážky. Přítomnost na Mši je cennější než dlouhé adorace beze Mše.

A proč mluvil Kristus tak jasně o tom, že chce být naší krmí? Že v nejvážnějším okamžiku před svým utrpením zakládá Svátost oltářní a podává ji Apoštolům jako pokrm posily a záruky věčného života?

Co zdržuje křesťana od toho, aby často — ba denně — vstupoval v toto úzké spojení se svým Vykupitelem, který nemůže být jednou přísným Soudcem pro toho, jehož nazýval svým přítelem a jenž jeho přátelství pokorně opětoval touhou po zázračné Hostii?

Nemůžeme si představit pravý liturgický a tím i náboženský život bez Eucharistie, bez pochopení novozákonné Oběti a nadpřirozené potrawy duší ve svatém Přijímání.

Emauzy.

P. Marian Schaller OSB.

Církevní hymny

11. Nox atra rerum contegit.

Hymnus ve čtvrtek na Jitřní. Autorem je sv. Řehoř Vel. († 604).¹

O b s a h: V hymnech na Jitřní střídá se v různých obměnách myšlenka kající. Hluboká půlnoční noc, ticho a zamlklost přírody, vyvolává v duši vědomí vlastní viny a slabosti, sráží ji na kolena k nohám Ježíšovým, aby si vyprosila odpuštění. Touží vyprostiti se z prachu pozemských cest, z hříchu, příčiny všeho neklidu a rozervanosti. Ví, že jediné milost boží může jí vrátit radost a mír, že jediné milost boží je zárukou největšího štěstí a věčné blaženosti.

¹ Většina učenců připisuje tento hymnus sv. Řehoři Vel. (Tak: Schulte 55, Blume 100, Mone I. 379, Pimont I. 218—223).

Nox atra rerum contegit
terrae colores omnium:²
nos confitentes poscimus
te, juste iudex cordium;³

ut auferas piacula,⁴
sordesque mentis abluas,
donesque, Christe, gratiam,
ut arceantur crimina.

Mens⁵ ecce torpet⁶ impia,
quam culpa mordet noxia;
obscura⁷ gestit tollere,
et te, Redemptor, quaerere.

Repelle tu caliginem
intrinsicus quam maxime,
ut in beato gaudeat
se collocari lumine.⁸

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito,
regnans per omne saeculum.

Amen.

Noc temná halí ve tmách svých
zář barev věcí pozemských:²
my vzýváme tvé ochrany,
ó srdcí Soudče neustranný;³

všem abys hřichy⁴ odpustil,
bys duši z poskvrn očistil,
svou milost bys dal, Kriste, všem,
by chránila nás před hřichem.

Hle, hříšný duch⁵ tkví
v mdlobách svých⁶
a škodlivý jej trápí hřich,
chce však již z temnot⁷ povstati,
tě, Spasiteli, hledati.

Rač naše srdce zvlažnělá
všech temnot zbavit docela,
ať radostí se zachví hlas,
až obklopí nás rajský jas.⁸

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

² Srv. Vergil. Aen. VI. 272: „Rebus nox abstulit atra colorem“. Sv. Jan Zlatoústý praví, že jako v noci nelze rozeznat vzácné věci od bezcenných, „tak i ten, ježž zaslepil hřich a vášně, nemůže pochopit vznešenosti ctností“.
(3. Hom. sv. Evang. Joan.)

³ Srv. Zjev. 2, 23: „Já zkoumám ledví a srdce.“

⁴ „Piaculum“ = nečistota, hřich, vina.

⁵ „Mens“ značí v hymnech buď: srdce, či rozum, nebo: duše, duch. Dědičným hřichem je naše mysl nakloněna ke zlému, proto: hříšný duch.

⁶ „Torpeo“ = býti ztrnulý, zkřehlý, malátný.

⁷ „Obscura“ = skutky temnosti. Srv. Řím 13, 12: „Odvrzme tedy skutky temnosti a oblecme se v odění světla.“

⁸ Básník zde krásně zachycuje působení boží milosti v lidské duši. „In beato lumine“ možno vztahovati jak na světlo milosti, tak na světlo věčnosti, blaženost věčnou.

12. Lux ecce surgit aurea.

Hymnus ve čtvrtek k Chválám. Autorem je Aurelius Prudentius Klemens († po r. 405).¹

O b s a h: Zaslepenost vášní vrhá duši do temnot hříchu a vystavuje ji novým a novým nebezpečím. Světlo milosti ukazuje nám svět v pravém světle, odhalujíc úskalí, o něž ztroskotává tolik duší. Ve světle milosti boží budeme kráčet dnešním dnem. Kéž dočkáme se večera zdrávi na těle i na duši. Myšlenka, že Bůh všechno vidí, nechť nás nabádá k větší bdělosti.

Lux ecce surgit aurea²
pallens⁴ facessat caecitas,³
quae nosmet in praeceps diu
errore traxit devio.

Haec lux serenum⁵ conferat
purosque nos praestet sibi:
nihil loquamur subdolum,
volvamus obscurum nihil.

Sic tota decurrat dies,
ne lingua mendax,⁶ ne manus
oculive peccent lubrici,⁷
ne noxa corpus inquinet.

Speculator⁸ astat desuper,
qui nos diebus omnibus
actusque nostros prospicit
a luce prima in vesperum.

Hle, zlatitý již vstává jas,²
stín slepoty³ nechť prchne bled,⁴
jenž bludem svým nás dlouhý čas
s cest pravých vedl v propast běd.

Kéž prozáří⁵ vše onen jas,
kéž z našich nitř smyje hřích,
lstných řečí neved' nikdo z nás,
a nechme tužeb zvrácených.

Kéž uplyne den celý tak,
že nezhřeší náš křehký zrak,⁷
ni ruka, ni ret proľhaný,⁶
by bylo tělo bez hany.

Zvěď⁸ shlíží na nás s výšiny
a zkoumá každé vteřiny
jak nás tak naše jednání
od úsvitu až k stmívání.

¹ Viz 1. pozn. hymnu „Ales diei nuntius“ („Pax“, str. 59).

² Hymnus tento je vyňat ze sbírky „Kathemerion“, a to z druhé básně s názvem „Hymnus matutinus“, tedy z téže básně jako „Nox et tenebrae et nubila“. Zde jsou verše: 25, 93, 94, 96—109.

³ Zaslepenost, duchovní slepota. „Celý svět je slepým. Bůh jemu dává prohlednouti, ďábel jej však oslepuje“ (Sv. Aug. hom. 43).

⁴ „Bledá slepota“, zsinálá zlostí, že musí ustoupit světlu.

⁵ „Serenum“ = jas, radost; tedy: ať naplní radostí, rozjasní naše tváře. Účinkem čistého svědomí je radost a mír: „nelze si nic představit, co by bylo blaženější, než klidné svědomí“ (Sv. Aug., De civit. I. 21.).

⁶ Vl.: „ke lži nakloněný“.

⁷ „Oculi lubrici“ = těkavé, nestálé oči (k hříchu nakloněné).

⁸ „Bůh celý jest okem“, praví sv. Augustin (Epistol. ad Fortunat.). „Oko boží všechno vidí.“ Srv. Ž. 138, 7 nn.; Přísl. 15, 3; Jerem. 23, 24.

† Deo Patri sit gloria
ejusque soli Filio
cum Spiritu Paraclito
nunc, et per omne saeculum.

Amen.

† Bud' Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvála dnes i v každý čas.

Amen.

13. Tu, Trinitatis Unitas.

Hymnus v pátek na Jitřní. Autorem je asi sv. Řehoř Vel. († 604).¹

Obsah: Píseň důvěry v pomoc všemohoucího a všechny rány hojícího Spasitele. S jeho pomocí uchováme si své srdce čistým a horlivým a vyvarujeme se všech těžších poklesků.

Tu, Trinitatis Unitas,
orbem potenter quae regis,
attende laudis canticum,
quod excubantes² psallimus.

Ó Bože jeden v Trojici,
svou mocí vesmír řídící,
slyš chvalozpěvů jeden hlas,
již přejeme ti v noční čas.²

Nam lectulo consurgimus
noctis quieto tempore,
ut flagitemus omnium
a te medelam vulnerum.³

Neb povstali jsme z loží svých
v čas posvátných tich půlnočních,
a prosíme tě, abys nám
lék hojivý vлил do všech ran.³

Quo fraude quiquid daemonum
in noctibus deliquimus,
abstergat illud coelitus
tuae potestas gloriae;

A jestliže lstí duchů zlých
jsme spáchali snad v noci hřích,
nechť očistí jej s výsosti
moc slávy tvé a milosti;

Ne corpus adstet sordidum,
ne torpor instet cordium,
ne criminis contagio
tepescat ardor spiritus.

by těla chrám byl hříchů prost,
by prchla srdcí ztrnulost,
a nakažlivý hřichu jed
by neutlumil duše vzlet.

Ob hoc, Redemptor, quaesumus,
reple tuo nos lumine,⁴
per quod dierum circulis,
nullis ruamus actibus.

Ó Spasiteli, vyslyš nás,
a v naše srdce vlej svůj jas,⁴
jímž bychom byli v běhu dní
všech pádů ve hřích chránění.

¹ Mone I. 380, Pimont I. 242, Blume 102 a j. připisují jej sv. Řehoři, Tommasi, Hincmar, Albin sv. Ambroži.

² Excubare" = ležeti venku; hlídati, bdítí.

³ „Všemohoucímu Lékaři není žádná nemoc nevyhojitelnou.“ (Sv. Aug. Enarrat. in Ps. 122.).

⁴ Světlo milosti.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

14. Aeterna caeli gloria.

Hymnus v pátek k Chválám. Autorem je snad sv. Řehoř Vel. († 604).¹

O b s a h: Hymnus je mosaikovou kresbou, v níž třpytí se celá řada myšlenek vedle sebe pečlivě skládaných. Místy vyniká tichá a zbožná modlitba, místy pestré střídání obrazů. Původní text vyniká mimo to ještě jednou předností: každý verš začíná písmenou dle abecedního pořadu.

Autor chtěl zde zachytit obraz dokonalého křesťanského života, jehož zdrojem a základem je Kristus, věčné Slovo a syn Panny Největější. On udržuje v duších nadpřirozený život svou milostí, léčí jeho rány a dává se mu rozvinouti v krásný květ. Kéž i do našich srdcí vleje své ctnosti, zvl. ctnosti božské, nejkrásnější to ozdobu duše v milosti posvěcující!

Aeterna caeli gloria,
Beaata spes mortalium,
* summi Tonantis² Unice,
Castaeque proles Virginis:

Da dexteram³ surgentibus,
Exurgat ut mens sobria
Flagrans et in laudem Dei
Grates⁴ rependat debitas.

(H) Ortus refulget Lucifer,
** praeitque solem nuntius;
Kadunt tenebrae noctium:
Lux sancta nos illuminet.

Ó věčná slávo rajských niv,
naději sladká smrtelných,
tys Hromovládce² věčný Syn
a dítkem Panny prosté vin:

Dej vstávajícím ruku svou,³
vzbud' ze sna mysl střízlivou,
ať k chvále Boží v nadšení
díků⁴ povinný vzdát nelení.

Hle, vyšla zora zářivá,
jež před sluncem vždy kráčívá;
tmy noční mizí zvolna zas:
kéž osvíti nás svatý jas.

¹ Jiní vykladaatelé připisují jej sv. Ambroži (Albin, Vanderstugf). Je jisto tolik, že hymnus vznikl asi v V. stol. (Mone).

² „Tonans“ = Hromovládce. Srv. 1. Král 2, 10; 2. Král 22, 14; Ž 17, 14.

* V původním textu: Celsi Tonantis Unice.

³ „Pravice“ k označení mocné podpory Boží. (Ž. 15, 8).

⁴ „Grates“ = gratias.

** V původním textu: „Ipsamque lucem nuntiat.“

Manensque nostris sensibus
Noctem repellat saeculi,
Omnique fine temporis
Purgata servet pectora.

Quaesita jam primum fides
*** in corde radices agat;
Secunda spes congaudeat,
† qua major exstat caritas.

† Deo Patri sit gloria
ejusque soli Filio
cum Spiritu Paraclito
nunc, et per omne saeculum.

Amen.

Olomouc.

Nám zůstává ve hrudi
kéž z ní noc světa vypudí,
ať do časů až skonání
nám čistá nitra uchrání.

Jas víry tolik hledaný
kéž v srdce vpustí kořání;
nechť naděje se raduje,
a nad vším láska kraluje.

† Buď Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvála dnes i v každý čas.

Amen.

Jos. Škrášek.

Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

Život věčný.

Kněz tázal se dále: „Co ti dá víra?“ Odpověď našich kmotrů zněla: „Život věčný.“

Touto kratičkou větou je shrnuto působení svatého křtu, obepínající čas i věčnost. Nemysleme příliš do hloubky, myslíme-li při slovech „věčný život“ jednostranně na věčnost. Život věčný přichází okamžitě do duše udělením svatého křtu. Je zde sice prozatím jen v zárodku, ale jako zárodek nese v sobě již celou rostlinu s květy a plodem, tak i křtem svatým všechny poklady nebeské jsou od počátku našim majetkem. Tento zárodek, jenž na křtu svatém byl vsazen do naší duše, má růsti, má se vyvíjeti a z něho sám od sebe vypučí obdivuhodný květ blažené věčnosti.

Má veliký význam, aby tato skutečnost nás zcela uchvátila a pronikla. Vykoupení Ježíšem Kristem není něčím, co náleží minulosti.

*** V původním textu: „Radicet nostris sensibus“.

† Variant: „Tunc major exstat caritas“.

Srv. I. Kor. 13, 13: Nyní však trvají: víra, naděje, láska, tyto tři; ale větší z nich je láska.

Zůstává ve svatých a svátostných dějích a symbolem Církve svaté svatou přítomností a s ním i vznešený plod vykoupení, život věčný.

Proč je život katolíků tak bezmocný? Protože jednostranně žijí v minulosti a v budoucnosti. V minulosti: Vykoupení se jednou událo a s ohledem na ně má s námi Bůh slitování. To znamená, neznati zcela dílo Kristovo. Obětí a svátostmi jsme přijati do vykoupení. Tím také život věčný nemá přináležeti budoucnosti, ale již nyní je vkládán do naší duše jako svatý poklad. Teprve to dává našemu jednání sílu a jistotu. Neznamená to dosáhnouti něčeho budoucího, ale naopak znamená to pevně držeti něco, co zde jest. Neznamená to činiti něco, co přesahuje naše síly, nýbrž znamená to rozvinouti božský život, jenž v nás jest, znamená to z božských zárodků a sil konati božská díla.

Tento věčný život, jež jsme obdrželi do své duše na křtu svatém, nevnucuje se nám v tomto životě, a je nebezpečí, že naší tělesností a časnými starostmi a potřebami, jež na nás dorážejí, bude udušen. Proto musíme si jej vždy znovu připomínati. To je smyslem obnovy křtu, nebo spíše připomenutí si křtu. Nejedná se při něm především, jak dosud bylo zvykem, o to, aby byla konána dobrá předsevzetí, nýbrž abychom božské věci a síly, jež křtem svatým byly uvedeny do naší duše, si vždy znovu a znovu uvědomovali. Musíme vědět, jak velkými jsme se při křtu stali, abychom věděli, co můžeme.

Na křtu svatém přijali jsme život věčný, tedy skutečný život v pravém, plném slova smyslu. Všechny vlastnosti, které náležejí životu, náležejí i tomuto novému životu, ano druží se k tomuto novému životu v hojnější míře než k životu přirozenému. K životu náležejí samovolnost, plynulost, tryskání ze sebe, kvalitativnost, pozvolný růst a dozrávání, až posléze stojíme před rozkošným květem a vábivým plodem. Životu je cizí vše dělané, hledané, odměřené, odvážené, spočtené, vymyšlené, vypočtené. To musí býti též vzdáleno náboženského života, a to v první řadě, neboť, jak již řečeno, u tohoto musí býti vlastnosti života uskutečněny v hojnější míře. Ve světle této skutečnosti přijdeme k děsivému poznání, jak znetvořeným a se skutečné výše strženým je často to, co se vydává za náboženský život. Je to často vše možné, jen ne život. Je na tom často tolik hledaného, tolik nepodstatného, tolik vymyšleného, tolik nuceného, tolik nepravého, ba přímo tolik nepřirozeného. Všechno to sebeumrtvování a činění předsevzetí, aby pak přece nebylo dodrženo, všechno to rýpání v sobě, vše to hledání nebezpečí všude, všechno to měření a počítání a vážení

náleží do oboru kvantitativnosti a mechanismu a neodpovídá představě života. Proto tak často marné namáhání a proto bezradostný a mrzutý tvor.

S podceňováním života v oboru náboženském jest též spojena jednostranně etická duchovní životospráva. Zapomíná se na množství pozitivních, božských hodnot, jež přinesl Kristus. Myslí se velmi málo na to, že všechno počínání a namáhání má jen proto cenu, že vychází z plnosti Kristovy. Bude-li se více na to mysliti, živěji v to věřiti, pak budou míti lidé mnohem více zdravý, radostný optimismus jak v poměru k vlastnímu životu, tak také v poměru k událostem ve světě.

Křest dává život věčný. Musíme také ještě zdůrazniti slůvko věčný. Sám v sobě božský život, jenž byl křtem svatým přiveden do duše, nemá se nikdy již ztratiti, právě proto, že jest to věčný život. A jest to tajemstvím zloby, že přes to ještě lze ho pozbyti. To ukazuje nám plnou hrůzu, d'ábelskost těžkého hříchu, že může zničiti život, jenž svou přirozeností je věčný. Zde nám jde hlava kolem, zde stojíme skutečně před tajemstvím zloby, před „mysterium iniquitatis“, před tajemstvím d'ábelské zloby.

Na druhé straně plyne z toho též, že křestní život právě proto, že jest to život věčný, nemůže býti tak snadno pozbyt, takže krok za krokem nemůžeme se dopouštěti těžkého hříchu.

Kdo důvěřuje v Krev Kristovu, kdo často myslí na věčný život, jež obdržel křtem svatým, kdo má dobrou vůli tento život hájiti a pěstiti, kdo zcela zvláště podporuje jeho vzrůst svatou Eucharistií, tomu nekonečná Boží láska a dobrota také tento život uchová.

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

Voda v liturgii

Je přirozeno, že voda jako živel tak nesmírně důležitý v řádu přirozeném stává se důležitou hmotou pro řád nadpřirozený. Všichni kulturní národové považovali vodu za něco posvátného, za dar boží, který přináší požehnání. Užívali vody nejen k fyzickému umývání, ale považovali vodu jako symbol mravní čistoty, neboť u Egyptanů, Indů, Židů, Řeků, Římanů, Germánů i Slovanů nacházíme umývání a pokropování vodou související s náboženským kultem.

Zvláště úcta pramenů byla u Řeků i Římanů velmi rozšířena; neboť prameny podle lidové víry byly s božstvím v úzkém spojení. Římané slavili zvláštní svátek pramenů: „Fontinalia“; ba státní zá-

kony chránily prameny před znečištěním. I Germáni považovali prameny za posvátné, podle jejich názorů pocházela voda pramenitá a také i deštivá z okolí bohů a byly jí přičítány účinky léčebné. Taktéž voda říční, čerpaná před úsvitem, měla tytéž vlastnosti jako voda pramenitá. Pramenitá voda byla nazývána heilawâc, heilwâc, heilwaege.

U pramenů se konala shromáždění lidu, a dlouho zakazovala Církev konání těchto schůzek a slavností, dokud nebylo úplně odstraněno germánské pohanské uctívání pramenů; přece však se dlouho udržovala víra v nadpřirozenou moc a dlouho se připisovala zvláštní síla vodám čerpaným na některé svátky: vánoce, velikonoce, sv. Jana Křtitele. Nejen však Germáni, ale i Slované měli v úctě prameny a vůbec živou vodu, jak ukazují četné zkazky a báje.

U Židů v předsíni chrámu jerusalemského stála velká nádoba měděná („moře měděné“), v níž si velekněz i kněží umývali ruce i nohy, nežli vešli do stánku. Jako účel tohoto umývání, uvádí Písmo Svaté, „aby nezemřeli“. Toto umývání mělo náboženský význam, neboť kněz jako prostředník mezi Bohem a lidmi má být nejen tělesně, ale i mravně čist. I jindy bylo předepsáno náboženské umývání, zejména ten, kdo se dotkl mrtvoly, měl se podrobiti složitým a obtížným obřadům umývacím.

U vchodu do řeckých a římských chrámů stály nádoby s vodou, do níž ponořovali vcházející vavřínovou nebo olivovou větvičku, aby se jí sami kropili; jinak sami kněží pokropovali lid; dokonce i koupel celého těla byla u mnohých chrámů v obyčeji.

Sv. Justin, mučedník (Apolog. I. c. 62), vidí v tomto umývání a pokropování náhradu křtu skrze demony.

Umývání se před modlitbou a před bohoslužbami přešlo záhy do křesťanského kultu, jak dosvědčují nejstarší Otcové. Je to v první řadě m y t í r u k o u, jež se stalo liturgickým úkonem a symbolem vnitřní mravní čistoty, již má mít ten, který se přibližuje Boží velebnosti. Nemá-li této mravní čistoty, pak mytí rukou je projevem jeho touhy po očistění. Je přirozeno, že i v liturgii byl původní význam umývání rukou praktický. Tertullian podává zprávu, že si křesťané myli ruce, i když se předtím byli vykoupali. Tertullian však není příliš nakloněn tomuto obyčeji, poněvadž prý připomíná příliš Piláta, který si umyl ruce, aby smyl se sebe krvavou vinou. Jiní však, jako Hippolyt, římský protipapež Kalistův (217 až 222), předpisují, aby si křesťané myli ruce před ranní modlitbou a vůbec kdykoliv se chtějí modlit. Obyčej mýti si ruce před modlitbou byl v prvních stoletích tak rozšířen, že v době Konstantina Velikého, když budovány byly basiliky, stavěly se v předsíni chrámové zvláštní kašny, aby se v nich před vstupem do chrámu mohli věřící umývat. Eusebius při popisu chrámu křesťanského v Tyru sděluje, že v předsíni stály nádoby, které poskytovaly hojnost pramenité vody. Svatý Cyril Jerusalemský († 386) ve svých mystagogických katechesích (výklad křtu, biřmování a Eucharistie pro křtěnce) vykládá mytí rukou jako symbol čistoty od hříchu a nepravostí.

V liturgii dnešní je mytí rukou při Mši sv., t. zv. lavabo, po obětování chleba a vína. Již v nejstarších římských Ordines (řádech bohoslužebných) myl si papež ruce po přijetí obětních darů; ve středověku pak se na počátku offertoria umývaly ruce. Nynější způsob umývání rukou (při slavné Mši sv. po okuňování oltáře při obětování) vznikl později a sloužilo toto umývání k očištění rukou od kouře. Římský Ordo XIV. c. 15. předpisoval: Biskup vraceje kadidelnici jáhnovi může si k větší čistotě omýti prsty na pravé straně oltáře, třeba se tak nekoná v Církvi římské. Při pontifikální Mši sv. omývá si celebrant dvakrát ruce. Symbolický význam umývání rukou (resp. prstů) je lustrativní, t. j. očištný; žalm 25. při umývání recitovaný je svým obsahem prosbou za duchovní očistu.

Liturgický význam vody není však jen lustrativní, t. j. očištný, voda v křesťanské liturgii má daleko větší význam, jest hmotou svátostnou při křtu — jako křestní voda; vody zvláštním způsobem svěcené a míchané se solí, popelem a vínem užívá se při svěcení chrámu — je to tak zv. voda rehořská a konečně nejširší pole při přerozmanitých žehnáních a svěceních, kropení jednotlivců i celého shromáždění věřících má voda svěcená.

A. Voda křestní.

Třeba k platnému udělení křtu není potřebí zvlášť svěcené a žehnané vody, přece se světí tato voda slavnostním obřadem dvakráte do roka, na Bílou sobotu a v sobotu před Hodem Božím svatodušním. Slavnostní způsob svěcení sahá do dob křesťanského starověku; neboť nejstarší formulář pro svěcení křestní vody je obsažen již ve sbírce modliteb biskupa Serapiona z Thmuidy († 362). V tomto formuláři se vzývá Bůh, aby seslal Ducha Svatého nad vodu a propůjčil jí zvláštní sílu. Jako Bůh skrze svého Syna posvětil Jordán, tak i křestní voda se má státi svatou. V latinské Církvi je nejstarší formulář svěcení křestní vody v sakramentáři Gelasiánském a tento formulář zachoval se skoro beze změny až do dnešní doby. Na východě světla se křestní voda zvlášť pro každý případ, kdy se křest uděloval, na západě jen ve dva svrchu uvedené dny, kdy se uděloval slavný křest. Od nejstarších dob bylo dovoleno věřícím bráti si křestní vodu do svých domů k ochraně duše i těla. Podle římského Ordo VII. směla se bráti voda i tehdy, když do ní přimíšeny sv. oleje; od 9. století smí se vzítí voda křestní ke kropení před přimíšením olejů křtěnců a křížma. Ještě dnes předpisují rubriky pokropení věřících před přimíšením olejů a praví, že možno z ní také něco odebrati pro domácí potřebu. Jakmile však jsou přimíšeny sv. oleje, slouží tato voda jen ke křtu. Křestní vodě se připisovalo nejen očištění duše od hříchu skrze křest, ale i jiná zázračná působení pro tělesné zdraví a tajuplná síla proti zaklínání a čarování. Sv. Rehoř Tourský vypráví, že němé dítě, jemuž matka dala požívatí vody ze křtitelnice, počalo náhle mluvit. (De miraculis Sti Martini.) Aby této křestní vody nebylo zneužíváno, rozkazovala Církev opatřovati křtitelnice zámkem.

B. Voda ke svěcení chrámů.

Svěcení křesťanských chrámů je prastarý obyčej. Za první svěcení chrámu (ovšem heretické), při němž použito vody, možno označiti posvěcení domu římského senátora Marcella, kde se křesťané shromažďovali k bohoslužbám. Teprve však z doby po pronásledování křesťanů jsou autentické zprávy; jakým způsobem se toto svěcení dalo, nelze určit. V Církvi římské bylo svěcení chrámu všeobecně platné a z nejstarších zpráv vysvítá, že konsekrace (posvěcení) chrámu pozůstávalo ze slavnosti přenášení ostatků svatých a jich uložení v oltáři nového chrámu, při čemž používáno bylo zvláštní vody — aqua dedicationis. Sakramentář Gelasianský mluví o svěcení oltáře vodou smíšenou s vínem. Podle Ordo Romanus, který byl psán před r. 840, světi se sůl a voda smíšená s popelem a vínem, a touto zvláštní vodou se kropí oltář a stěny chrámu.

Biskup, který světi kostel, napíše koncem berly do kříže z popela na podlaze chrámové písmena řecké a latinské abecedy; pak přikročí k žehnání zvláštní vody určené k svěcení chrámu: nejprve vykoná exorcismus soli a její žehnání. Poté zařikává vodu a žehná ji; následuje požehnání popele. Jakmile vykonal biskup tento trojí úkon, přiměšuje sůl do popele v podobě kříže; vezma hrstku této smíšeniny, sype ji na třikrát do vody, při tom dělá kříž. Pak žehná víno, které vlije do vody opět ve způsobě kříže. Biskup se modlí potom nad touto vodou smíšenou dlouhou modlitbu; touto vodou pak žehná oltář, namočiv do ní svůj palec, nejprve uprostřed oltáře, pak na čtyřech rozích; pak sedmkrát obchází desku oltářní a kropí ji touto vodou nikoliv kropáčem, nýbrž větvičkou hyssopu (yzopu). Poté obchází třikráte kostel uvnitř a kropí stěny chrámové; ke konci stoje uprostřed chrámu kropí směrem ke stropu na čtyři světové strany. Po modlitbách a zvláštní prefaci dělá biskup maltu, k čemuž používá této svěcené vody. Malta tato slouží k uzavření tak zv. hrůbku v desce oltářní, do něhož jsou vloženy ostatky svatých mučedníků.

Všechny modlitby konané nad vodou mají význam lustrační, t. j. očistný, aby veškerá moc démonů byla odstraněna. Slavný středověký vykladač liturgie Durandus praví o této vodě, kterou se světi oltář a kostel, že se právem skládá ze čtyřech prvků. Neboť jsou dle středověkého názoru čtyři věci, které zahánějí zlého ducha: prolévání slz naznačované vodou, dále povznesení ducha naznačené vínem, pak přirozená skromnost naznačovaná solí a konečně hluboká pokora symbolisovaná popelem. K tomuto morálnímu významu podává Durandus výklad symbolický: voda značí lid nebo člověčenství, víno božství, sůl naznačuje učení Božího zákona, popel pak připomíná pokorné utrpení Kristovo. S vínem smíšená voda značí, že Kristus je Bůh a člověk a že lid křtem posvěcený jest spojen se svou hlavou Kristem, a to skrze víru v utrpení Kristovo. Tak osvobozuje tato voda od zlého a spojuje s Kristem nejen chrám, ale i v něm shromažďené věřící.

Při kropení touto vodou neuzívá se aspergilu (kropáče), nýbrž větvičky yzopové. Yzopu bylo užíváno ve St. Zákoně, a to tehdy, když se vyčišťoval dům od malomocenství, nebo když dům byl přítomností mrtvoly znečištěn, aby vykropováním bylo dosaženo levitické čistoty. V tomto případě sypal se do vody popel z červené krávy. Yzopem se tedy vykropuje chrám, aby všechno, co připomíná malomocenství a smrt, bylo z chrámu a od věřících odstraněno. Středověk viděl i v samé květině yzopu, která kořeny proniká do skály, obraz pokory, a to pokory samotného Krista, který zlomil tvrdost naší zarputilosti.

Vody této, t. zv. rehořské, používá se i tehdy, když konsekrovaný, t. j. biskupem slavnostně vysvěcený kostel byl nějak znesvěcen; tu se kropí kostel jak v den svěcení, zejména ono místo, kde se znesvěcení stalo.

Zbytek vody má se vylíti dle středověkých liturgiků v paty oltáře; zřejmě se napodobuje starý obřad obětní, kdy zbylá krev byla vylita u paty oltáře.

C. Svěcená voda.

Záhy připadá vodě v liturgii jiný úkol než býti symbolem vnitřní čistoty; voda se světí a žehná ve jménu Ježíše Krista, tím se stává mocným prostředkem proti působení démonů, stává se svátostí jako svěcená voda. Užívání svěcené vody zaručuje věřícím účinky, o něž Církev při svěcení prosí.

Již ve 3. století na východě a ve 4. století na západě se užívá svěcené vody. Jsou to tak zvaná Akta Petrova (polovice 2. století) a Akta Tomášova (z počátku 3. století), ovšem původu gnostického, uvádějící první stopy žehnání vody a kladoucí důraz na očistnou moc vody. Podle Aktů Petrových pravil senátor Pudens, vyhnav předtím Šimona Maga ze svého domu: „Petře, pro tebe jsem očistil celý dům od stop Šimonových a zmařil jsem každou stopu jeho hanebného prachu. Vzal jsem totiž vodu, vzýval jsem jméno Ježíš s jeho ostatními služebníky a pokropil jsem svůj dům a všechny jídelny a každé sloupoví až po práh a pravil jsem: Víím, že ty, ó Pane Ježíši, jsi čist a jakoukoliv nečistotou jsi nedotčený, takže můj nepřítel a protivník bude před tváří tvou zahrán.“ Ačkoliv akta jsou původu gnostického, možno předpokládati, že i pravověrní křesťané světili modlitbou vodu a ji k léčebným a očistným účelům používali.

V prvním ze dvou nejstarších formulářů svěcení vody, které jsou obsaženy v Euchologiu biskupa Serapiona z Thmuidy († okolo r. 362), zní modlitba: „Propůjč těmto stvořeným věcem, vodě a oleji, sílu posvěcení, aby každá horečka a každý zlý duch a každá nemoc pitím a mazáním olejem byly zahrány.“ Podobně zní i modlitba v Apoštolských konstitucích: „Propůjč této vodě sílu, aby působila zdraví, nemoci zaháněla, demony zapuzovala a všechna protivensství přemáhala skrze Krista, naši naději.“ (VIII. 29.)

V modlitbách Serapiona z Thmuidy se mluví o p i t í svěcené vo-

dy; tento obyčej zná také Sakramentář Gallský z Bobbia (Keltská bohosluž. kniha asi ze 7. st.). Obyčej píti vodu svěcenou pramenil snad z odporu proti kropení se vodou, poněvadž pohané tak činili.

Se svěcenou vodou mísí se s ůl. Je to zvyk čistě západní, z doby již před 6. st., východní církve ho nezná. Nejstarší formuláře svěcení vody v církvi západní obsahují sakramentář Gallský a Gelasiánský. V dodatku k sakramentáři Řehořově, zpracovaném od Alkuina († 884), jsou již obsaženy tytéž modlitby ke svěcení vody a v témže pořádku jako v dnešním rituálu římském: 1. exorcismus soli (zařikávání), 2. žehnání soli, 3. exorcismus vody, 4. žehnání vody, 5. smíšení vody se solí a 6. modlitba po smíšení.

Přiměšování soli do vody jako úkon kultu byl již znám Římanům, kteří věřili v nadpřirozené působení soli. Sůl má moc zaháněti nemoce a démony. Plinius praví, že se nesměla přinášeti žádná oběť bez „mola salsa“, t. j. mouky a soli. (Hist. natur. XXXI. 89.) Jako mnohé jiné symboly přešla i sůl, jakožto symbol pomoci boží, do křesťanské liturgie, a to tím spíše, že sám Starý Zákon podává zprávu, jak prorok Eliseus proměnil špatnou vodu v dobrou, o čemž vypravuje 4. kniha Král. (2, 19 n.): „Tu pravili obyvatelé města Eliseovi: Hle, pobyt v městě tomto jest výborný, jak, pane, sám vidíš; ale vody jsou špatné a krajina neplodná. On řekl: Přineste mi nádobu novou a nasypťe do ní soli. Když ji přinesli, vyšel ku prameni, vysypal do něho sůl a řekl: Toto praví Hospodin: Uzdravil jsi vody tyto a nebude již smrti v nich ani neplodnosti.“ Na to místo Písma Sv. naráží text exorcismu soli, který zní: „Zařikávám tě skrze Boha, který rozkázal Eliseovi, aby tě do vody vysypal, aby uzdravena byla neplodnost vody.“

Svěcení vody ke cti svatých a o některých nedělích a svátcích.

Již v křesťanském starověku poživala voda požehnaná svatými osobami veliké úcty a důvěry, což se jevilo i ve středověku zvýšenou měrou, když vyrůstal kult svatých, takže se stalo obyčejem světití vodu ve jménu nebo ke cti toho neb onoho světce.

Největšího rozšíření nabyla *Aqua sancti Blasii* — voda sv. Blažeje. Tento mučedník ze Sebasty platil za mocného pomocníka v nemocech a také jako ochránce dobytka. Podle legendy shromazďovala se zvěř před jeho jeskyní a čekala na požehnání; známá jest legenda, jak svatý Blažej zachránil chlapce, jemuž uvázla rybí kůstka v hrdle, před zadušením; dokonce přinutil tento světec vlka, který uloupil jakési ženě vepře, aby uloupené zvíře vrátil. Vděčná žena nejen že připravila světci pokrm z vepříka, ale přinášela do vězení sv. Blažeji svíčky. Světec pak slíbil jí štěstí a požehnání pro její život a prohlásil zároveň, že každý, kdo bude ctíti jeho památku, bude požehnan po celý život. Úcta sv. Blažeje byla za Alpami brzo známa, a to již koncem 8. stol. Od 11. do 13. stol. vzrostl kult světcův neobyčejně. Legenda o uloupeném a opět

vráceném vepří a o požehnání, jímž léčil světec nemocná zvířata, způsobila, že se stal sv. Blažej patronem a ochráncem dobytka, což mělo pro středověkého člověka veliký význam. Na den sv. Blažeje, 3. února, obětovaly se světci svíčky a chléb za zdraví lidí i zvířat. Bylo přirozeno, že se ujalo a rozšířilo svěcení vody na tento den, jíž se používalo při svěcení a žehnání zvířat. Svěcení vody na den sv. Blažeje bylo zejména v jižním Německu velmi slavné. Hospodáři přiváděli dobytek, zvláště koně, před kostel, aby tam byli požehnáni. Také svěcená voda se dávala koňům pít, též slepicím a husám, aby byly chráněny před „lupiči“, t. j. liškami a dravými ptáky.

Poněvadž se však rozmáhaly při té příležitosti pověrečné obyčeje, zakročovaly proti tomu synody a sněmy provinciální, často však bez výsledku. V dnešním Ritualu římském je obsaženo svěcení chleba, vína, vody a plodů proti nemocem krčným na den sv. Blažeje, schválené Kongregací ritů 25. září 1883. Toto svěcení následuje po svěcení svící, dosud konaném, jimiž se uděluje požehnání svatoblažejské.

V diecési štrasburské v 15. a 16. století se žehnala sůl a voda na den sv. Petra v okovech proti náhlé smrti lidí a proti moru zvířat; při tomto svěcení žehnaly se léčebné byliny.

V diecési solnohradské konalo se zvláštní žehnání vody na den sv. Štěpána, prvomučedníka (26. XII.). Sv. Štěpán považován byl za zvláštního ochránce a zejména za patrona koní. Jako se stal ten sv. jáhen, ukamenovaný pro svou víru, zvláštním ochráncem koní, vykládají někteří mythologové ze spojení kultu Wodana, starogermánského Boha, s kultem sv. Štěpána. Wodanovi byli zasvěceni koně a v době zimního slunovratu konány velké průvody s koňmi spojované s lidovými slavnostmi. Když se rozšiřovala mezi Germány víra křesťanská, dáván byl pohanským slavnostem ráz křesťanský, a tak se stalo, že se na den sv. Štěpána, který připadá do doby zimního slunovratu, světila voda, oves pro koně a jiné obilí; tímto způsobem nahradil sv. Štěpán germánského Wodana a stal se patronem koní. V Bavorsku patronem koní byl svatý Leonhard — Linhart. Ještě dnes se světí v některých krajinách na den sv. Štěpána oves a v nynějším Římském ritualu je obsaženo svěcení ovesa bez určení dne.

Při svěcení vody na den sv. Štěpána a sv. Blažeje užívalo se formuláře obecného pro svěcení vody, kdežto při žehnání vody ke cti jiných světců užívalo se zvláštních formulářů. Ve Schwarzwaldu se světila voda ke cti sv. Oldřicha († 1093). Dominikáni světili vodu ke cti sv. Petra, mučedníka (Aqua beati Petri martyris).

V Itálii byla podobně jako v Německu veliká důvěra v moc vody žehnané ke cti svatých, tak na příklad voda bl. Rainera de Aqua z Pisy († 1160). Právě toho přídomku „de Aqua“ dostalo se mu proto, že voda svěcená na jeho přímluvu, stávala se léčivou. Voda sv. Alberta († 1306), sicilského karmelity, pomáhala ženám v porodních bolestech a v horečkách.

Na konci středověku rozšířil se kult vody sv. Anny (Aqua

sanctae Annae). Tato voda pomáhala mocně ve všelikých potřebách, proti horečkám, proti lues (Frantzosen) a neštovicím (Item menschen, die do mit den Frantzosen oder blattern beladen, sollen sant Anne wasser gebrauchen, viertzig tage lang in yren speissen und tranck — po všechny dny tři Otčenáše a tři Zdrávas a jedno Věřím se modlit a v úterý se postit ke cti sv. Anny, neštovice omývati svěcenou vodou, ale — ydoch ganz wenig netzen — jen málo kropiti“ (Franz: Die Kirchl. Bened. I. 213). Dále pomáhala tato voda těhotným ženám, proti bolení hlavy a na prsou a konečně proti posedlosti. (Lues — příjice byla nazývána francouzskou nemocí.)

Veliké úctě se těšila voda sv. Antonína. Tento svatý poustevník pomáhal dle víry středověké ve hrozně nemoci: ignis sacer (svatý oheň), která po něm se nazývala nemocí sv. Antonína — je to růže (erysipel). K jeho cti se světla voda a víno a byla podávána trpícím.

Proti kousnutí vztekklých psů se světla voda „Gundbrechtova“, proti zimnici pomáhala „Petrova“ voda, proti padoucnici „Valentinova“ voda. Z pozdější doby pochází voda Pirminova, svěcená jesuity v Inšpruku v 16. st., při čemž se ostatky tohoto světce ponořovaly při svěcení do vody. Z téže doby pochází voda sv. Ignáce z Loyoly.

Vydání Římského rituálu z r. 1926 obsahuje svěcení vody ke cti těchto světců: sv. Blažeje muč., Panny Marie a sv. Torella († 1282), sv. Adelhaidy z Villichu, sv. Alberta karmelity, sv. Hupertu biskupa, sv. Ignáce z Loyoly, sv. Machuta (Maklovia, † 565 nebo 627), sv. Petra muč., sv. Raymunda Nonnata, sv. Vincence Ferrerihy, sv. Vincence z Pauly a sv. Willibrorda biskupa. Většina těchto svěcení má lokální význam a jsou rezervována určitým řeholím.

Na přelomu 14. a 15. století vznikl obyčej konati svěcení vody (benedictio maior) v určité dny církevního roku: na Nejsvětější Trojici, v neděli v oktávě Božího Těla, na svátek Nalezení sv. Kříže (3. května) a na den Zjevení Páně (6. ledna). (O svěcení vody na Zjevení Páně, které bylo zavedeno pod vlivem východu, bude řeč níže.)

Volba svátku Nalezení sv. Kříže vysvětluje se významem sv. Kříže pro sílu svěcení; ostatně tento svátek připadá do jarní doby, kdy se rozvíjí příroda, která zvláště v tu dobu potřebuje nebeské ochrany. Neděle Nejsvětější Trojice a následující připadá do doby, kdy příroda je vysazena největšímu nebezpečí z bouřek a krupobití.

Svěcení vody proti blesku. Již v sakramentáři Gelasianském jest obsaženo zvláštní svěcení vody pod názvem: Benedictio aquae exorcizatae ad fulgura — žehnání zařikávané vody k bleskům. Obsah a forma tohoto svěcení ukazují na dobu, kdy antické tradice měly ještě veliký vliv na názory a smýšlení lidu. Ve starém římském kultu se těšily stromy bleskem zasažené veliké úctě; blesk posvěcoval dle antických názorů strom, s nímž se spojovala část božstva bleskového. Středověk pak viděl v takových

zasažených stromech sídlo démonů, kteří odtud znepokojují povětrí a vyvolávají nové blesky a hromy. Aby tito démonové byli spoutáni a zneškodněni, kropily se stromy bleskem zasažené vodou, která pro tento účel byla zvláště svěcena. (Dokončení příště.)

Sádek u Poličky.

Prof. Bedřich Malina.

Jistota liturgie

Chci-li prokázat, že jsem státním příslušníkem naší republiky, nesmím se spokojit jen s tím, že to sám vím, že to vědí moji přátelé a známí, nesmím dělat vtipy, že se moje rodiště nepřestěhovalo za hranice státu, nýbrž musím si dát úředně vystavit osvědčení o státním občanství.

Úředním nálezem stane se subjektivní jistota objektivní. Dokud nemám úředního potvrzení v ruce, může být proti mně postupováno, jako bych státním občanem nebyl, i kdybych nedovedl promluvit slova po cizím.

Něco podobného je v našem poměru k Bohu. Pravda, Bůh je nám blízko, není jen za horami, ale je i vedle nás, i v nás. Můžeme s ním mlčky hovořit, jako hovoříme svými očima, když jimi hladíme mladou zeleň nového jara. Můžeme mít subjektivní jistotu, že tento hovor je Bohu milý, ale objektivní jistoty nemáme.

Úředním stykem našim s Bohem je liturgie.

Vím, že slovo úřední má divnou příchuť. Někdo si vzpomene na berní úřad a všechny marné rekursy, jiný si vzdychne vzpomínkou na okresní úřad, kde mu vážne nějaká žádost, jiného tíží školní úřad, jiného obecní úřad. Celý náš život jako by hlídali obludní psi úřadů.

Ale proto se nesmíme mračit na liturgii. Úřady jsou pro naše dobro, i když se nám někdy dostává od nich zla. Úřady, mezi kterými se pohybujeme, jsou lidské. Lidmi vymyšlené, lidé jsou v jejich čele. Co více můžeme od nich čekat, než zase jen lidskou úřednost?

Jinak je tomu, pokud jde o náš úřední styk s Bohem. Všimněme si některých jeho dobrodiní.

1. Chrání nás před bludařstvím. Paragrafy zákonů si můžeme také někdy překrucovat a všelijak vykládat. Jakmile je úředně rozhodnuto o smyslu, je konec omylům. Je jim postavena v cestu překážka. Stýkáme se s Bohem soukromě. Je to hezké. Někteří lidé jdou z jedné domácí pobožnosti do druhé. Samé soukromé pobožnosti. Nezavrhujeme je. Ale je třeba opatrnosti, poněvadž snadno lze upadnouti do bludu. Při soukromém nás nikdo nekontroluje, a v tom je hlavní bod nebezpečí. Mluvíme s Bohem skutečně tak, jak je Boha hodné? Nesnižujeme si Boha v úlohu podplatného kamaráda? Uvědomujeme si vždycky dostatečně při soukromých pobožnostech velikost Boha? Pravda, mnozí svatí to dovedli. Jsme všichni k tomu disponováni?

Liturgie na rozdíl od soukromých pobožností má charakter úřední. Přísně úřední. Její úkony jsou úkony Církve, tedy Krista samého, Krista žijícího a živého. Kde je On, tam nemůže být blud a nepravda.

2. Liturgie nám dává jistotu, že naše zbožnost je správná. Ze subjektivního citu nemůžeme odvozovati pravdivost a správnost svých modliteb. Liturgie — to nejsem já. Tady nezáleží na mých citech, na jejich oscilaci. Zde se včleňuji ve svatý kolektiv jednoho těla. Tady se nemohu roztahovat s krámkem svých malicherností do omrzení. Zde je přesně určeno, kdy mohu promluvit o sobě, o svém intimním životě, jinak jsem hlasem souzvuku celého světa k oslavě Boha.

3. Liturgie nám zaručuje, že naše zbožnost je Bohem chtěná a proto jemu příjemná. Mluvím-li k příteli, mohu z jeho tváře usuzovati, jsou-li mu moje řeči vítané či nikoliv. Mluvím-li sám k Bohu, nemám této kontroly. Snad, co považuji za pobožnost, je zrovna Bohu nemilé.

Toho nelze říci o liturgii. Ta je Bohem zřízená, Bohem chtěná, a proto musí být jemu milá a příjemná. Mohl by Bůh nepřijmouti Oběť svého Syna? Mohl by pohrdnouti Mší svatou, nemilovati svátostí atd.? Vždyť jsou cesty a cestičky jeho velké lásky. Vždyť jeho vynalézavost dala našim smyslům znamení a úkony, pod kterými pramení neviditelná milost jeho lásky.

To je velká jistota liturgie.

Že je to úřední styk s Bohem, nás nemusí mrzet, i když už jako lidé máme ty všelijaké úřady v nelibosti. V čele tohoto úřadu nestojí člověk. Vidíme sice u oltáře kněze, ale ne jako představitele úřadu. Spíš jako zástupce našich proseb. Jako našeho zmocněnce.

Vlastním představitelem úřadu je zde Kristus. On vyřizuje úřední akta, podpisuje i stvrzuje. I když se sám jako beránek obětuje a prosí za nás Otce, bere svými prosbami dary Otcovy a dává nám je prostřednictvím Ducha Svatého. Kněz je pouhým vykonavatelem. Jako na listinách bývá připojeno: Za správnost vyhotovení a podpis, tak kněz ručí svou liturgickou znalostí a přesností, že splnil všechny viditelné a předepsané znaky, aby mohla vejíti v platnost neviditelná milost na ně vázaná.

Nechceme z této jistoty odvozovati, že liturgie je jediná cesta, která vede k Bohu. Tím bychom kladli překážky milující ruce Kristově, ruce za nás probodené, ruce, která jistě dovede i jiným způsobem k sobě přivínout hledající srdce lidské. Ale smíme říci, že liturgie je cesta bezpečná, jistá.

Podívejte se, jakými mezníky je vyznačena: biskupové, kněží.

Nepoznáváte v tom úmysly Boží? Jakým způsobem šel Bůh k nám?

Dal nám Syna svého, ten ustanovil za své nástupce apoštoly, jejich nástupci jsou biskupové a kněží. My se tedy dostaneme k Bohu opačným pochodem od kněží a biskupů. V tom je jistota cesty liturgie.

Sv. Jan p. sk.

Karel B. Hroch.

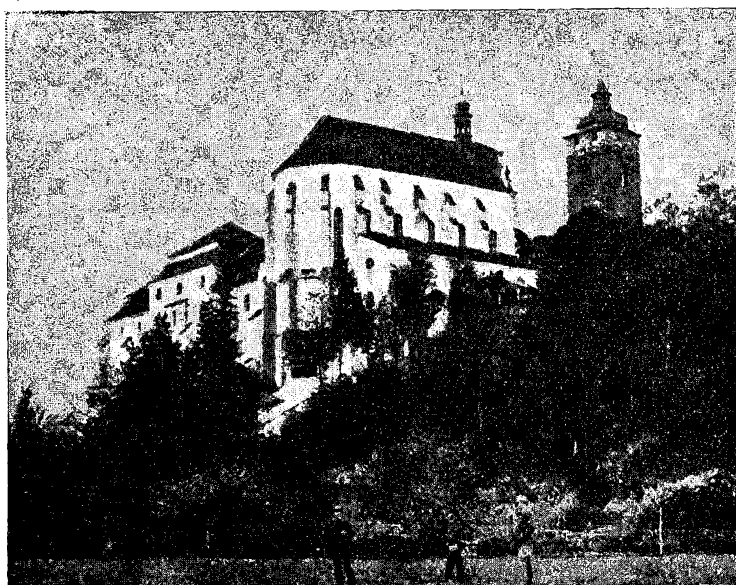
Zrušení kláštera sv. Prokopa na Sázavě

III.

Další soupisy kasační komise sázavské vykazují: hotovost v pokladně klášterní 7 zl. 13 kr. (!), kapitály mešních nadací v úhrnné částce 6650 zl., jistiny vlastní 695 zl. 54 kr., pohledávky za poddanými 2078 zl. 4 kr., nedoplatky úroků 48 zl.

Velmi podrobné inventáře týkají se jednak rozličných zásob a nářadí v stodolách, sýpkách, sklepech a pivovaru, jednak dobytka

Klášter sázavský

v polovici XIX. stol.

a drůbeže. Český fond náboženský obdržel za tyto pak prodané mobilie celkem 11.600 zl.

Statky klášterní seznamenány v popisním protokole takto:

I. Deskový statek Sázava záležející z těchto dvorů:

1. Černé Budy (pole 338 strychů, louky 73 vozy dvouspřežné, zahrady 12 strychů, pivovar, vápenice a cihelna).
2. Nechyba (pole 349 strychů, louky 2 vozy dvouspřežné).
3. Benátky (pole 120 strychů, louky 8 vozů dvouspřežných).
4. Sedliště (pole 97 strychů, louky 9 vozů dvouspřežných).
5. Blatce (pole 36 strychů).

Lesy k těmto pěti dvorům vyměřeny 3500 strychů, z čehož připadala jedna třetina na tvrdé dříví.

K tomuto zboží sázavskému patřily mlýny s pilami: v Budech pod klášterem o trojím složení, Kačkovský o dvojím složení,

Budínský o trojím složení a Bártův o dvojím složení, a krčmy: v městečku Sázavě, v Budách, Nechybě, Samopších a Veselce (ny-ní Trucovně).

Klášte ru pod daná místa byla: Městečko Sázava, vsi: na pravém břehu řeky Sázavy: Budy, Nechyba, Benátky, Radvanice, Mrchojedy, Samopše; na levém břehu Sázavy: Dojetřiče, Bělokozly, Přívlaky a Vesce (Vestec).

II. Deskový statek Třebovle u Kouřimě (pole 1025 strychů, louky 2 vozy čtyřspřežné, zahrady se skleníky 2 strychy).

Pojednáme nyní na základě úředních spisů, uložených v archivu ministerstva vnitra pod sign. Publicum, fasc. 145/23 a 113/29, jak bylo naloženo s jméním zrušeného kláštera, pokud nebylo již v listopadu r. 1785 odvedeno komornímu úřadu bernímu v Praze.

Největší část cenných předmětů byla prodána z volné ruky za hotové nebo postoupena směnou za větší množství méně cenných věcí zámožnějším kostelům farním; jen něco málo kostelních nádob darováno chudým svatyním farním. Český fond náboženský obdržel za prodané stříbro částku 3574 zl., nepočítajíc v to předměty přímo mincovně k roztavení zasláné.

Sošky, označené ve spisech úředních jako „méně cenné“, jako: sochy, obrazy, liturgické knihy chórové, cínové a měděné náčiní, nábytek a j., prodány, s výjimkou knih v klášterní bibliotéce uložených, ve veřejné dražbě konané na Sázavě dne 3. března 1786, tehdy ještě před uplynutím lhůty řeholníkům k opuštění kláštera ustanovené. Věci ty, až na předměty klášterní lékárny, jež vydraženy v celku za 610 zl., byly prodány v oné licitaci kus po kuse za ceny vpravdě minimální, některé skoro zadarmo. Tak na příklad byly vydraženy: „Boží hrob“, záležející z šesti kusů blíže nepopsaných, uložený „pod schody vedoucími do konventní zahrádky“, za 1 zl., socha Panny Marie Bolestné z kostela za 2 zl. 39 kr., velká socha Panny Marie, vedoucí za ruku Ježíška, s oltáře staré konventní kaple za 6 zl. 18 kr., rozměrný, malovaný obraz sv. Benedikta z prelatury za 48 krejcarů(!), devět rukopisných liturgických zpěvníků spolu s dvěma tištěnými kancionály z kněžského zimního chóru za 6 zl. 18 kr., čtyřicet pět starých kolorovaných mědirytin v rámech z hořejšího ambitu za 15 zl. a j. v.

Z licitačního protokolu jest zjevné, že drahnou většinu předmětů vydražili židé (v rubrice „nejvíce podávající“ zapsáno zpravidla „křesťan“ nebo „žid“ bez udání jmen). Tito vydražovatelé lacino skoupené věci zašantročili pak za vysoké ceny neznámo kam. Dražbou tou stržený peníz činil úhrnem 1139 zl.(!) a odve-

sti přispějí něčím na onu opravu.⁶⁴ Nejlaciněji byl asi vybudován konvent karmelitánů v Praze. Karel IV. totiž daroval řádu dřevěné chaloupky, které sloužily k jeho korunovační hostině. Z tohoto materiálu si měli karmelitáni pořídit dřevěný kostelík a konventní budovu.⁶⁵

Stavba klášterů se táhla ovšem někdy i dlouhá léta. Tak na př. k dokončení augustiniánského kláštera v Brně — založeného 1353 — určil markrabí zmíněnou již daň z Olomouce v roce 1385, tedy třicet let po založení. Protože onu dávku věnoval na stavbu kláštera po dobu šesti let, můžeme počítati, že budova byla dostavěna až někdy kolem r. 1391.⁶⁶ Velikost a jistě i krásu této stavby můžeme si nejlépe představit z mecenášství Karla IV., který k jejímu urychlení povolil týdně na stavbu kláštera po 20 kopách grošů, v roce 1375 povolil na dva roky po 5 hřivnách stříbra z dolů kutnohorských, takže historik jmenovaného kláštera odhadl Karlovu finanční pomoc celkem asi na 620 hřiven stříbra. Ani brněnský magistrát nechtěl zůstat za císařem a proto osvobodil klášterní majetek brněnský ode všech daní.⁶⁶ S podobnou zdlouhavou stavbou se setkáváme i u kanonie roudnické (zal. 1333), jejíž probošt Mikuláš (zemřel 1383) vystavěl značnou část konventu,⁶⁷ gen. vikář pražský Puchník (zemřel 1402) přispěl 10 kopami grošů na stavbu krypty.⁶⁸

Zdlouhavost těchto staveb spočívala nejen v technice tehdejšího stavitelství, ale i v různých jiných okolnostech. Na př. při pražské kartuzii historik Jakubička pochybuje, že by bývala byla hned měla pevný počet oddělených kartuziánských domečků. Prý ve středověku bylo zvykem, že více dobrodinců se složilo na vystavění vždy jedné takové cely, takže kartuziánská kolonie rostla jen pomalu.⁶⁹

Jindy byly nahodilé překážky. V takových se octl najednou biskup Jan ze Středy⁷⁰ při stavbě litomyšlského kláštera augustiniánů-eremitů (zal. r. 1356), kterýž klášter od prvopočátku stavěl jistý mistr Jakub. Pojednou však měl býti stavitel odvolán ke stavbě kanonie augustiniánů ve Šternberku. Biskup se tedy obrátil na nejménovanou osobu (asi někoho z pánů ze Šternberka) s prosbou, aby mu Jakub byl ponechán v Litomyšli, poněvadž on jediný jest zasvěcen do stavby a slibuje mu, že se postará o stavbu šternberské kanonie.

Z jiného dopisu poznáváme, jak biskupu Středovi velmi záleželo na nerušeném průběhu litomyšlské stavby. Středa se obrací k ne-

⁶⁴ T a d r a, Cancellaria Arnesti, AOG, 61, 402—3.

⁶⁵ FRB, IV, 515.

⁶⁶ CDM, XI, 333.

^{66a} J a n e t s c h e k, Das Augustiner-Eremitenstift S. Thomas in Brünn, 19.

⁶⁷ C h a l o u p e c k ý, Nekrologium roudnické etc., ČPrStČ, XV, 515.

⁶⁸ Tamže, 105.

⁶⁹ J a k u b i č k a, O. c., 326.

⁷⁰ T a d r a, Cancellaria Joannis Noviforensis, AOG, 68, 116.

jmenovanému s prosbou, aby za jeho nepřítomnosti všechno obstaral, dřevo i peníze pro řemeslníky, nesejde prý na tom, o jakou sumu běží. Středa psal tak, protože se dozvěděl, že stavba klášterního kostela sv. Kříže došla již tak daleko, že v létě má již dostati krytbu a může býti již otevřena.⁷¹

Při takové štědrosti ovšem nijak nepřekvapuje nádhera klášterních staveb. Tak o klášteře benediktinů na Emauzích v Praze praví kronikář Beneš Krabice z Weitmile, že v roce 1372 byla skončena jeho podivuhodná stavba.⁷² Podobně píše též kronikář i o pražské kartuzii. Staré letopisy české o tomto klášteře vypravují, že je velmi krásný, kterýž byl král Jan s velkým nákladem velmi slavně ustavil.⁷³ Konkretními doklady této krásy klášterních staveb doby předhusitské jsou stavby cisterciáků. Zlatá Koruna svědčí o velikých rozměrech, neboť kostel byl 240 stop dlouhý, 75 stop široký, měl dvě řady sloupů, dvojí bránu, k čemuž Václav II. přidal ještě jedno sloupořadí a třetí bránu.⁷⁴

Krásu českých klášterů a chrámů názorně předvedl Eneáš Sylvius ve své „Historia Bohemica“, kde čteme:⁷⁵ „Myslím, že žádné království v celé Evropě nebylo nadáno za našich časů tak hojnými, tak vznešenými a tak ozdobnými chrámy jako království české. Chrámy do nebe čnějící, podivuhodné délky a šířky, plné zlata a stříbra, kryty taškami kamennými, oltáře do výše se pnoucí. A netoliko v městečkách a městech, nýbrž i na vesnicích bylo lze se tomu obdivovati. Mezi jinými byl to klášter zbraslavský, v němž byla pochována těla králů, zvláště vynikající, neboť mimo chrám, rozsáhlé dormitorium veliké a památné práce a ostatní nádherně zařízené příbytky mnichů bylo tam sloupová, tak zvaný ambit, jež obkličovalo nemalou zahradu. Na jeho stěnách byl Starý a Nový Zákon velikým písmem napsaný, od počátku Genese až po Apokalypsy, s písmenami čím výše tím více se ponenáhlu zvětšujícími, takže snadno se daly čísti od shora dolů.“

Když byl klášter s kostelem dostavěn, došlo k jejich vysvěcení. Netřeba dokazovati, že to bylo vždy velikou slavností církevní. Můžeme uvést dva případy, kdy se konsekrace zúčastnil i sám císař Karel IV. a s ním ovšem i mnoho vynikajících osob. První byla konsekrace augustiniánského kláštera v Brně, vykonaná roku 1356 biskupem Janem ze Středy,⁷⁶ druhá pak konsekrace benediktinského kláštera pražského v Emauzích v roce 1372.⁷⁷ Minoritům v Č. Krumlově vysvětil nový klášter a kostel jejich spolubratr Albert, titulární biskup sarajenský, r. 1358.⁷⁸

⁷¹ Tamže, 147.

⁷² FRB, V, 545.

⁷³ Jakubička, Klášter „Zahrada sv. Maří“, ČČM, 1911, 325.

⁷⁴ Pangerl, Urkundenbuch... Goldenkron, 254.

⁷⁵ Přel. Vičar (Svět. knih. č. 856—858), 88.

⁷⁶ Janetschek, Das Augustiner-Eremitenstift S. Thomas in Brünn, 8.

⁷⁷ FRB, IV, 545.

⁷⁸ Klimesch, Urkundenbuch... Klarissinenstiftes Krumau, 1.

Kláštery při tomto svém uvedení do života dostávaly od svých příznivců do vínku vždy pěkné dary. Tak brněnští augustiniáni dostali od císaře Karla IV. krásnou Madonu, prý sv. Lukášem malovanou a starobylý svícen, prý z chrámu Šalomounova.⁷⁹ Augustiniánští kanovníci v Jaroměři obdrželi od téhož panovníka darem ostatky sv. Barbory.⁸⁰

O Arnoštu z Pardubic, jakožto zakladateli augustiniánské kanonie v Kladsku, vypravuje jeho životopisec Vilém, kapitulní děkan vyšehradský, že svůj klášter obdaroval dostatečným počtem knih, vzácnými mešními rouchy a rovněž jej i ozdobil různými malbami.⁸¹

Kromě konsekrace nového kláštera bývalo velkou slavností uvedení prvních řeholních osob do jeho prostor. S velikou slávou, jak klášterní nekrolog prozrazuje, byly uvedeny do Č. Krumlova první klarisky. Při té příležitosti se konala v r. 1361 provinciální kapitula v Č. Krumlově,⁸² aby všichni řádoví představení a částečně i bratři mohli se zúčastniti této události (25. května).⁸³ Pozdější klášterní generace s úctou vzpomínaly prvních sester do Č. Krumlova příšlých. Při každé z nich se totiž výslovně připomíná, že ona byla jednou z oněch prvních klarisek do Č. Krumlova příšlých.⁸⁴ Totéž čteme i u jejich prvního zpovědníka fr. Františka.⁸⁵ První klarisky přišly z Opavy, a sice byly tři.⁸⁶ V čele jich byla s. Eliška z Opavy, poslaná za účelem založení kláštera.⁸⁷

Jinou zprávu o uvedení řeholníků čerpáme z kroniky⁸⁸ bývalé kanonie augustiniánů v Třeboni. Podle ní přišli v r. 1367 tři kanovníci z Roudnice: Beneš, Martin a Mikuláš. Roudnický probošt Mikuláš je vyvázal ze své poslušnosti a odevzdal jim klíče od nového kláštera u přítomnosti zakladatelů, bratří Jošta a Jana z Rožmberka. Kromě toho se zúčastnil uvedení řeholníků i arcijáhen horšovský a okolní kněžstvo. Po předání klíčů vyzval probošt mateřského kláštera roudnického spolubratry, by si zvolili jednoho ze sebe proboštem. Když se tak stalo, tedy byl první probošt Beneš slavnostně uveden do kostela, kde zpíváno „Te Deum“.

Nápadno jest, že i u jiných řádů potkáváme se s třemi osobami, které tvořily první konvent. Tak na př. u kartuziánů⁸⁹ rektor pově-

⁷⁹ Janetschek, O. c., 9.

⁸⁰ SSRRSS II, 232. (Vyd. Stenzel, Vratislav 1839).

⁸¹ Höfler, II, 7.

⁸² Klimesch, O. c., 1.

⁸³ Tamže, 43.

⁸⁴ Tamže 7. „Domina et Soror Sdenca, que fuit de primis sororibus. 5. Anna, „que primum locum hic recepit cum sororibus et solemniter in monasterium intravit“.

⁸⁵ Tamže, 4.

⁸⁶ Tamže, 43.

⁸⁷ Tamže, 2.

⁸⁸ I, 2, 27. chová se v klášteře dominikánů v Třeboni.

⁸⁹ Jakubička: Klášter „Zahrada sv. Maří“ etc., ČČM, 1911, 322.

řený vlastním založením kláštera (dotování a stavba) měl pravomoc vzít s sebou 2—3 mnichy, však pouze ty, kteří by chtěli odejít do nového konventu, ovšem se svolením svého převora. S nimi šli zároveň i dva bratři-laici. Rovněž i u augustiniánské kanonie v Třeboni nalzáme tři členy, kteří tam přišli z Roudnice.⁹⁰

První řeholnice kláštera dominikánek v Praze na Újezdě přišly z Opavy.⁹¹ Jelikož i tamní klarisky založily klášter českokrumlovský, můžeme se z toho domnívat, že opavské kláštery ženské byly vskutku kláštery vzornými.

III. K ŘÁDOVÉ ORGANISACI

(Maltézi. Křižovníci s červenou hvězdou. Augustiniáni-kanovníci. Benediktini. Cisterciáci. Františkáni. Právní postavení jednotlivých řádů. Poměr k Ordinariátům. Boj cisterciáků s arcibiskupem pražským. Zl. Koruna a Plasy. Augustiniáni-eremité. Vliv západního schismatu.)

Málokterá kapitola našeho spisu jest na prameny tak chudá, jako právě tato. Proto nese nadpis: „K řádové organizaci“, aby hned na první pohled bylo patrné, že běží spíše o pouhý pokus vypsání řádové organizace v době předhusitské, nežli o její důkladné předvedení.

Nejprve se budeme zabývatí řádovými konstitucemi, jakožto základem celého vedení řádů. O maltézích se dočítáme, že v roce 1357 dal jejich velmistr Roger des Pins přeložit statuta z francouzštiny do latiny. Příčina byla ta, že někteří místní představení (praepceptores) nechtěli věřit v autenticitu určitých předpisů, říkajíce, že to mohl napsat kdokoliv. Rozumí se, že při takové nedůvěře představených k znění řádových konstitucí mohlo se státi vedení řádu zcela nemožným a proto se velmistr postaral o autentický překlad předpisů do latiny.¹

Německý řád, jak z následujících kapitol poznáme, bděl velmi přísně na plnění svých konstitucí pomocí domácích komturů a zemského komtura, podřízeného přímo velmistrovi. V kapitole o řádových trestech poznáme, že ani sebe vyšší a vlivnější protekce ničeho nez mohly. Zemský komtur český prostě se odvolal na znění řádových statut (v případě rytíře Jana z Egerberka v r. 1406), jež provedl do posledního písmene. Totéž poznáme i při správě statků. K vlastní organizaci podléhal český baiulát přímo velmistrovi. Tento poslal časem některého komtura (na př. z Toruně nebo Elbingen), by důkladně zvisitoval č. komendy. Někdy s sebou poslové přinášeli i důležité pokyny od velmistra pro č. zemského komtura, jak poznáme při visitacích.

⁹⁰ Mareš, Literární působení kláštera treboňského, ČČM, 1896, 521—22.

⁹¹ Hammerschmied: Historia... S. Georgii etc., 188.

¹ Maria Barbaro, Storia della costituzione del... Ord. di Malta, 225.

Pro organisaci křižovníků s červenou hvězdou mají velký význam t. zv. „*Litterae reversales*“ vratislavského mistra Jindřicha I. (1257—70). V této listině z r. 1257 pocházející se přiznává, že první bratři a sestry přišli do Vratislavě z Prahy. Proto jsou křižovníci vratislavští zavázáni poslušností k pražskému mistrovi.² Když pak koncem XIII. století se řád rozšířil i do Polska, tu v Praze rozhodli na dotaz vratislavského mistra takto: Polští křižovníci jsou přímo pod vratislavským mistrem, ale v důležitých otázkách rozhoduje pražský mistr.³ V r. 1404 upraven byl poměr k Vratislavě definitivně. Pražský mistr měl svrchované právo nad Vratislaví. On ji visituje, smí vratislavského mistra i sesaditi. Přestup z Vratislavě do Prahy se směl státi jenom k vůli velikému nedostatku, zaviněnému silnou úmrtností. Vratislavský mistr měl právo přesazovati bratry na farách působící. Konvent měl právo se odvolati proti svému, vratislavskému, k pražskému mistrovi.⁴ Pěkným výrazem svrchovanosti pražského mistra bylo, že v r. 1343 potvrdil slezským spolubratrům usnesení provinciální kapituly.⁵

Z řeholních kanovníků jsou to augustiniáni, o jejichž organisaci máme poměrně dosti hojné zprávy. Ze supliky prvního pražského metropolity Arnošta z Pardubic (1349) se dovídáme, že jeho předchůdce, Jan IV. z Dražic, jakožto zakladatel mateřského kláštera v Roudnici (1333) dal řádu i zvláštní statuta.⁶ Jejich původnost není dosud ještě kriticky prozkoumána, ale zdá se mi, že na mnohých místech jsou roudnické konstituce doslovně převzaty ze statutu jedné německé kanonie kolem r. 1280 sepsaných. Později došlo z praktických důvodů k některým změnám roudnických statutů. Dovídáme se o tom ze žaloby roudnických augustiniánů Jana pražského a Hynka Berky (1354) na svého probošta Mikuláše, v níž mimo jiné se i praví, že Mikuláš prý změnil klášterní statuta.⁷ Tyto roudnické konstituce staly se pak normou pro všechny kanonie v Čechách a na Moravě. Po této stránce jest velmi důležitá listina pražského arcibiskupa Olbrama ze Škvorce z roku 1398,⁸ jež nás důkladně obeznamuje s příčinou vůdčího postavení roudnického kláštera. Olbram nám předně prozrazuje úmysly zakladatelovy, jak tehdy ještě se asi udržela o nich zpráva v ústním podání. Zakladatelovým přáním prý totiž bylo, aby řeholní kanovníci, jsouce si vědomi svého původu, (t. j. z Roudnice), řídili se tamními tradičními předpisy, a to jednomyslně. Za druhé poukazuje metropolita na roudnickou kanonii, jakožto na mateřský klášter. Odkud ostatní kláštery vzaly svůj původ, odtud „aby i braly si způsob a příklad pro svůj život“. Z toho plynul následující závěr: Ol-

² Bělohávek, Dějiny č. křižovníků, 11.

³ O. c. 12.

⁴ O. c. 26.

⁵ Tamže.

⁶ MVB, I, 589.

⁷ O. c., II, 87.

⁸ Neumann, Prameny etc. ST, V, 81.

bram ze Škvorce „přísně nařídil, aby v jednotlivých klášterech v obvodě jmenovaných diecésí (t. j. pražské, olomoucké a litomyšlské) statuta i zvyky kláštera roudnického byly přijaty, čteny a bez jakýchkoliv výmluv v celém svém rozsahu zachovávány“.

Slezská větev augustiniánských kanovníků, původem svým mnohem starší, měla své zvláštní, samostatné zřízení. Můžeme zde mluvit pouze o kanonii zaháňské, jejíž zřízení zreorganizoval opat-kronikář Ludolf (1394—1422). Dovídáme se totiž o něm, že „sepsal knihu zvyků a ceremonií našeho kláštera... pečlivě při tom přizpůsobiv našemu klášteru a místu statuta a zvyky arrodienkové“.⁹ Z toho tedy patrně, že jak roudnické konstituce, tak i zaháňské byly napodobeninou cizích vzorů, přizpůsobených domácím poměrům.

O benediktinech čerpáme jedinou zprávu z bully papeže Benedikta XII. z roku 1336 opatům v Břevnově a v Třebíči poslané.¹⁰ Jest to známá reforma benediktinského řádu tímto papežem provedená. V ní se jmenovaným dvěma opatům nařídilo svolání provinciální kapituly, na níž se mělo dosavadní řádové zřízení přizpůsobiti novému, Benediktem XII. předepsanému. Proto se k prvnímu zasedání měla donésti akta provinciálních i domácích kapitul za účelem srovnání s novými, papežskými předpisy. V čem se domácí předpisy shodovaly s papežskými, v tom mohly i dále setrвати, v ostatním se měly přizpůsobiti novým nařízením Benediktovým. O nových řádových statutech takto pořízených měla rozhodnouti nejbližší provinciální kapitula. Po této theoretické části reorganisace měla následovati praktická. Oba jmenovaní opati měli totiž zvisitovati všechny jim podřízené kláštery a nové předpisy v nich provésti. Kromě toho měl každý místní představený míti nové předpisy Benediktovy, jež byl povinen dát přečísti spolu bratřím a dobře opatrovati. Důležitě pro vedení benediktinů bylo i před zmíněnou právě bullou vydané nařízení o svolávání provinciálních kapitul každého třetího roku.

Pro organisaci benediktinských klášterů měla snad i svůj určitý význam visitační nařízení arcibiskupa Arnošta z Pardubic pro klášter břevnovský z r. 1357.¹¹ Jejich nadpis totiž nese poznámku, že tak se mohou řídit i kláštery jiné. Povážíme-li, že břevnovský klášter byl kolébkou českých benediktinů, pak ovšem snadno pochopíme, proč jeho opravená observance mohla býti vzorem i ostatním klášterům téhož řádu.

O zřízení cisterciáků máme několik zpráv. Z historie tohoto řádu víme,¹² že základem jeho života ve XIV. století byly tyto: 1. Předpisy z roku 1316. Byla to přepracovaná, věcně uspořádaná sbírka nařízení gen. kapitul z r. 1280. 2. Reorganisační předpisy papeže-

⁹ Rother, Ausleiheregister der Augustiner-Chorherrn zu Sagan, ZBIBw, XLIII, 3.

¹⁰ CDM, VII. 100—101.

¹¹ Menčík, Několik statutů etc., PSN, VI, 11 (1882).

¹² Winter, Die Cistercienser des nordöstl. Deutschlands, III, 1—2.

cisterciáka Benedikta XII. z roku 1334. Je to dokonalá regule, v níž se bere zřetel na dobré hospodaření, nepřetěžování visitacemi a kterou se obnovují původní staré předpisy proti požívání masa a kterou se proto ruší všechny papežské privileje v tomto směru kdy dané. 3. T. zv. Novelly, t. j. shrnutí předpisů z roku 1316. Novelly jsou vzhledem ke své předloze obsahově kratší, ale za to se obšírně zabývají řádovým studiem. Jako u benediktinů, tak i u cisterciáků se nařizovalo (1333) veřejné předčítání všech předpisů, aby se nikdo nemohl vymlouvatí jejich neznalostí.

O skutečném provádění těchto organizačních předpisů máme řadu dokladů. Z rozepře zbraslavského konventu se svým opatem o klášterní statek Landsperk (1344) se dovídáme, že opat přísahal na konstituce Benedikta XII.¹³ O těchto statutech (statuta papalia) se dočítáme i ve visitačních protokolech. V nařízeních, daných klášteru žďárskému (před rokem 1350¹⁴) a kolem roku 1355,¹⁵ zlatokorunskému (cca 1350¹⁶) a velehradskému (cca 1358),¹⁷ se dočítáme, že majetkové změny se smějí prováděti jenom podle papežských statut (secundum statuta domini pape). Těmito předpisy se měli představení řídit (Žďár, cca 1355) i při přijímání noviců.¹⁸ Zmínka o řádovém zřízení spíše všeobecně znějící jest ve visitačním protokole kláštera nepomuckého (před r. 1344), v němž visitátor, pater-abbas z Ebrachu, klade opatovi na srdce,¹⁹ by řídil klášter podle regule a jakýchkoliv ostatních statut řádu. Na dvou místech se při tom dovídáme o účtě k reguli. V právě uvedeném nařízení se mluví o „naší svaté matce reguli“, ve visitaci zlatokorunské (cca 1350) je řeč o „svaté reguli“.²⁰

Z řádů mendikantských můžeme uvést pouze františkány. Souvěký zápis nám vypravuje o řádovém generálu Fr. Gerardovi, který z rozkazu papeže Benedikta XII. zvisitoval během deseti let celý řád. Jelikož mu nebylo ovšem možno všude visitovati osobně, tedy se dal v českopolské provincii zastoupiti dvěma zplnomocněnými zástupci, fr. Jakubem z Aquitánie a fr. Vilémem. Tito svolali (1340) do Kladska provinciální kapitulu a na ní zrevidovali organizaci jmenovaného řádového distriktu.²¹ Ze souvěkého rukopisu minoritského kláštera v Jindř. Hradci poznáváme, že předpisy Benedikta XII. byly normou pro uniformitu řádového obleku.²²

Poznavše, pokud to bylo možno, organizaci řádů na podkladě

¹³ MVB, I, 192.

¹⁴ Neumann, Prameny etc., ST, V, 126.

¹⁵ O. c. 128.

¹⁶ O. c. 121.

¹⁷ O. c. 124.

¹⁸ O. c. 128.

¹⁹ O. c. 118.

²⁰ O. c. 119.

²¹ O. c. 161.

²² Knihovna minoritů v Č. Krumlově, Ms. Z, 1, fol. 13a.

jejich konstitucí i jiných předpisů, obrátíme nyní svou pozornost k právnímu postavení různých řádů, případně klášterů.

O maltézích se dovídáme, že až do roku 1397 podléhaly českému velkopřevoru nejen komendy v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, nýbrž i v Rakousích. Toho roku však velmistr Richard Carraccioli vyňal rakouské domy z pravomoci českého velkopřevora.²³ Právní postavení českých komend zůstává nám však nejasným, neboť ani pražský klášter, ani pražský velkopřevor neměli s přesně kanonického stanoviska již takového postavení jako kdysi. Vysvítá to z bully Bonifáce IX., již se v roce 1401 rozhodl spor mezi Jindřichem z Hradce a Bohušem o velkopřevorství v Praze. Jindřich, jenž při prohrál, poukazoval u Kurie, že pražský klášter „není českým priorátem, nýbrž jedním hlavním domem českého priorátu.“²⁴ Bonifác IX. naproti tomu v rozhodnutí pro Beneše doporučuje spolubratřím „českého priorátu“, aby Bohuše poslouchali a ctili, jako kdyby v jeho bulle byla řeč o českém priorátě. Co je pro nás cenného, jest poznatek, že Bohuš podléhal přímo velmistrovi, jsa mu buď sám nebo svým zástupcem povinen každoročně referovati o stavu řádu „jakožto převor řečeného českého priorátu“. Na základě těchto kusých dokladů můžeme jedině spolehlivě říci, že po roce 1397 se maltézské komendy v zemích koruny české odtrhly od domů rakouských a od té doby podléhaly přímo velmistrovi.

Z řeholních kanovníků čerpáme toliko jedinou zprávu o klášteře Louce u Znojma, jehož poměr k domácím, olomouckému, biskupovi byl osamostatněn (1395) vrácením bývalé moci opatů nad provinilými členy v duchovní správě. V bulle se totiž výslovně mluví, že provinilí členové podléhají disciplinárně svému opatovi a diecézní biskup jich nesmí nechati proti rozhodnutí opata na jejich dřívějších místech.²⁵

O postavení augustiniánských kanonií máme již více zpráv. Jest zajímavo sledovati poměr kláštera v Ingelheimě v Porýní založeného z pražské kanonie téhož řádu pro české poutníky a služebnictvo na oněch stranách. První probošt ingelheimské kanonie Mořic prohlásil (1376) před duchovním soudem pražským, že klášter jest podřízen (sub obediencia) opatu na Karlově v Praze.²⁶ Někdy kolem roku 1380 došlo ke sporu ingelheimských augustiniánů s arcibiskupem mohučským, při němž král Václav IV., jakožto císař římský se postavil za ně přímo u Kurie, žádaje za osvobození proboštví od placení dávek arcibiskupovi. Václav IV. svou žádost odůvodnil takto: Jeho otec, císař Karel IV., ustanovil, aby ingelheimský klášter podléhal přímo, a to i v záležitostech platebních, a jedině opatu karlovskému v Praze. Proto od svého založení neplatila jmenovaná kanonie mohučskému metropolitovi ničeho, až teprve

²³ MVB, V, 2, 597, sq.

²⁴ O. c. 1020.

²⁵ Šebánek, Archivy etc., I, 208.

²⁶ Tadra, AJCP, I, 165.

den pro náboženský fond komornímu úřadu do Prahy hned po provedené licitaci.

Statky klášterní Sázava a Třebovle zprvu byly spravovány administrací komorních statků. Statek sázavský, odhadnutý v r. 1804 na 170.291 zl., vydražil v témže roce František Heilberger. Ježto však ani on, ani po jeho smrti dědicové nebyli s to, aby dodrželi dražebních podmínek, prodána Sázava r. 1809 manželům Vilému a Barboře Tieglovým. Stran dalších změn v držbě statku sázavského jest jen odkázati na článek „Benediktini opět na Sázavě“ v časop. „Pax“, roč. VII., str. 180 a násl. uveřejněný, kde vzpomenu to, kterak r. 1932 přešla část statku sázavského ve vlastnictví Benediktinů emauzských v Praze.

Statek Třebovle, který klášter sázavský na místě prodaného dvora Církvice u Zásduk r. 1772 koupil, vydražen teprve r. 1818 Václavem Milnerem, jenž jej k Lhotě Hlaváčkově přivtělil.

Praha.

Minist. rada Jan Kakš.

Duchovní listy Dom Chapmana

(Dokončení z čísla 2.)

Vydání „Duchovních listů“ Johna Chapmana je rozděleno na tři části: v první jsou listy psané laikům („Letters to Lay Folk“), v druhé listy psané řeholním osobám a v třetí části jsou listy psané členu řádu jezuitů („Letters to a Jesuit“).

Jsou to vesměs odpovědi, někdy velmi obšírné, na dotazy v záležitostech duchovního života, takže každý z těch listů patří k duchovním skutkům milosrdenství, mezi nimiž uvádí katechismus: „neumělé učit“, „pochybujícím dobře raditi“, „zarmoucené těšiti“. John Chapman prokazoval tuto službu s příkladnou ochotou; nespokojil se s několika řádky, nýbrž kde to považoval za potřebné nebo užitečné, podal důkladné a obšírné vysvětlení a poučení. List, který psal pod datem 10. října 1911 z Erdingtonu členu řádu jezuitů, studujícímu filosofie, zabírá v tisku 14 stránek. Na konci listu sděluje vydavatel v poznámce, že původní dopis obsahoval čtyřicet dvě hustě psané stránky na obyčejném dopisovém papíře. Jeho mladý dopisovatel očekával od filosofie odpověď na záhady vesmíru. John Chapman píše: „Někteří moderní nekřesťanští („non-Christian“) filosofové snaží se ji (t. j. odpověď) dáti. Pomohli vám tu a tam; avšak neuspokojili vás svým systémem a první-

mi principy. Scholastická filosofie se nesnaží (dáti tu odpověď). Zdráhá se to činiti. Tvrdí, že nemůže. Byl jste s ní zklamán, protože jste v ní hledal, co ona neslibuje. Avšak theologie dává tu odpověď, a zde máme příčinu, proč scholastická filosofie se zdráhá ji dáti a jen připravuje pro ni cestu.“ — List psaný témuž dopisovateli pod datem 26. října téhož roku obsahuje téměř 34 stránek v tisku. Je to celý traktát, ve kterém John Chapman učeně vykládá svému mladému dopisovateli naprostou potřebu zjeveného náboženství. Končí svůj list slovy: „Nikdy jsem nepsal tak dlouhý dopis. Doufám, že také již nikdy nebudu takový psáti.“

Při čtení těchto dopisů, kterých je zde celkem uveřejněno devadesát pět, dělá nejlepší dojem, že John Chapman při svých hlubokých vědomostech z filosofie a theologie a při své znalosti duchovního života je prost vší domýšlivosti. V zjevených pravdách nezná kompromisu, ale ve věcech, o kterých mohou býti různé názory, k svému názoru a výkladu rád přidává poznámku: „I am not infallible“, t. j. „Já nejsem neomylný.“

Vzdělání laikové a zvláště kněží, kteří dostatečně ovládají angličtinu, naleznou v těchto listech mnoho zajímavého a poučného.

Vydavatel těchto Duchovních listů, Dom Roger Hudleston, O. S. B., slibuje další sbírku a kromě toho životopis Johna Chapmana. Emauzy. P. Bernard Velíšek.

L I T E R A T U R A

Dr. Dietrich v. Hildebrand. Liturgie und Persönlichkeit. Verlag Anton Pustet. Salzburg 1933. — 2. Auflage. Ballonleinen RM 3.50, S. 6. Asketická cena liturgie leží v její objektivnosti, která je úplným opakem subjektivního vyžívání jiných asketických směrů. To ovšem neznamená, že v liturgii se ztrácí osobnost, individuální život. Autor hlubokými pohledy v liturgii ukazuje, jakým ohromným výchovným

prostředkem osobnosti je liturgie, pakli se jí člověk odevzdá bez přímého úmyslu použít jí za tento výchovný prostředek. Tím, že se člověk úplně odevzdá slávě Boží, bohoslužbě chvály, že se zdržuje před tváří Boží, že se raduje z existence Boží a slávy Boží, že žasne nad veledíly Boha, přetvořuje svého ducha v ducha Kristova. Člověk osla-

(Pokračování na 3. str. obálky.)

¹ The Spiritual Letters of Dom John Chapman O. S. B., fourth Abbot of Downside. Edited with an introductory Memoir by Dom Roger Hudleston O. S. B., of the same Abbey. Duchovní listy nejdůst. pána Johna Chapmana, čtvrtého opata v Downsidu. Vydané s úvodní vzpomínkou od dp. P. Rogera Hudlestona O. S. B. z téhož opatství. Sheed and Ward. 1935. 8; stran XIV, 330. Cena 8 s. 6 d. (t. j. půl deváta šilingu, asi 54 Kč).

TŘETÍ LITURGICKÝ TÝDEN V OPATSTVÍ EMAUZSKÉM V PRAZE

od 15. do 17. dubna 1936

Pracovní program:

Středa velikonoční, 15. dubna:

V 7 hodin:

Missa recitata (svatováclavská kaple v Emauzích).

V 8 hodin:

Zpívaná Terce, pontifikální Mše sv., Sexta (opatský chrám Páně v Emauzích, gregoriánský zpěv Benediktinů).

V 9.30 hodin:

Zahájení prací Týdne:

Úvodní proslov.

1. Eucharistie středem svátostí a nadpřirozeného života (P. Dr. Silvestr Brait O. P.).
2. Eucharistie jako obět a účast věřících při Oběti (prof. Msgre Antonín Melka).

V 15 hodin:

3. Nástin dějin Mše sv. (Opat Arnošt Vykoukal O. S. B.).

4. Svátostná účast věřících na Oběti — sv. přijímání (spirituál Dr. František Cinek).

V 17.30 hodin:

Slavné nešpory a svátostné požehnání.

Ve 20 hodin:

Přednáška o starokřesťanských eucharistických symbolech se světelnými obrazy (P. Basilius Lang O. S. B.).

Čtvrtek velikonoční, 16. dubna:

V 7 hodin:

Missa recitata (svatováclavská kaple v Emauzích).

V 8 hodin:

Zpívaná Terce, Missa sollemnis, Sexta (opatský chrám Páně v Emauzích).

V 9.30 hodin:

5. Přechovávání a úcta Nejsvětější Svátosti (spirituál prof. Jan Jalovecký).
6. Svátost pokání: Její význam v životě křesťana. — Kajiční prakse dříve a nyní (ředitel semináře Karel Reban).

V 15 hodin:

7. Zpovědní obřady v Církvi západní a východní (prelát Dr. Josef Foltynovský).

8. Poslední pomazání. Účinky a význam v životě křesťana. — Obřady v rozličných dobách (ředitel semináře Dr. Josef Beran).

V 17.30 hodin:

Slavné nešpory se svátostným požehnáním.

Ve 20 hodin:

Básnická krása eucharistických hymnů sv. Tomáše Aq. Přednáška (odbo-
rový rada Dr. Alfred Fuchs).

Pátek velikonoční, 17. dubna:

V 7 hodin:

Missa recitata (svatováclavská kaple v Emauzích).

V 8 hodin:

Zpívaná Terce, Missa sollemnis, Sexta (opatský chrám Páně v Emauzích).

V 9.30 hodin:

9. Stavovské svátosti: a) Svátost svěcení kněžstva. — Vývoj a stupně (prof. Msgre Dr. Josef Večera).
10. Výklad obřadů: Společné schema. — Stupňující se bohatství obřadů a modliteb (prof. Bedřich Malina).

Ve 14 hodin:

Porada liturgických pracovníků (na zvláštní pozvánky).

V 15 hodin:

11. Stavovské svátosti: b) Svátost posvěcení manželů. — Význam. — Obřady podle římského rituálu (prof. Dr. Josef Burýšek).
12. Posvěcení rodiny: Mše sv. a požehnání snoubenců. — Požehnání příbytku. — Požehnání matky před narozením dítěte a po něm. — Požehnání dítek (převor Dr. Augustin Schubert O. S. Aug.).

Zpráva o pracích Týdne.

Doslov.

V 17.30 hodin:

Pontifikální nešpory a svátostné požehnání.

Ve 20 hodin:

Liturgie velikonočního týdne nadšeným hymnem o svátostech. Před-
náška (P. Placid Wenzel O. S. B.).

S liturgickým Týdnem je spojena výstavka liturgické literatury
o svátostech ve všech řečích.

Místo přednášek: přednáškový sál Emauzského opatství.

Účast na přednáškách je volná bez legitimací. — Režijní pří-
spěvek.

Informace: Emauzské opatství, Praha II.-320, Na Slovanech.

Hymnus k poctě Panny Marie Montserratské*

Quae perenne extolleris
lumen, decusque gentium,
salve; tuaque filios
virtute, Mater, sospita.

Laetis polorum laudibus
dum nostra tellus assonat,
rosasque miscens liliis,
aram vetustam contegit.

Celsis benigna e montibus
Tu, stella, cunctis emicans,
erroris atras candido
umbras nitore discute.

Diris averni e fraudibus
fidos tuere servulos,
mundoque felix naufrago
tutam reclude semitam.

Všech věků září nejčistší,
a národů ty perlo všech,
buď zdráva; a nás, dítky své,
rač, Matko, sílit ve strastech.

Hle, zpěvem nebes jásavým
již rozléhá se celá zem,
a květy růží, lilií,
jest oltář dávný zaplaven.

S hor nebetyčných mile všem
ty, hvězdo, svítáš v širou dál,
ó, kéž by tvůj lesk bělostný
všech bludů mraky rozehnal.

Rač krutých pekla úkladů
své věrné dítky ušetřit,
a zbloudivšímu lidstvu rač
zas k štěstí cestu otevřít.

* Koncem dubna slaví se v Katalonii a zvláště na Montserratě svátek Panny Marie Montserratské, jehož oktáv zasahuje ještě do měsíce května. Papež Lev XIII. prohlásil Pannu Marii Montserratskou za Patronku Katalonie a schválil zvláštní officium složené na její počest. Uvádíme zde hymnus z Chvál. V tomto krásném hymnu činí se narážky na starobylost milostné sochy (2. sloka, poslední verš) i na vyvýšené místo poutní svatyně (3. sloka). Zmínka o květech růží a lilií ukazuje na dobu, v které se slaví tento svátek.

Tuisque sacris aedibus,
o Virgo, coetus respice;
per te Patronam gaudeant
vitam beatam consequi.

† Gloria tibi, Domine,
qui natus es de Virgine,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula.

Amen.

A na zástupy v chrámu svém
rač shlédnout, Panno, s milostí,
by skrze Tebe dosáhly
kdys sladkých nebes radostí.

† Zněj tobě, Pane, chvály ples,
jenž z čisté Panny zrodil ses,
i Otci, Duchu chvály hlas
ať ozývá se v každý čas.

Amen.

Přel. Jos. Škrášek.

Voda v liturgii

Svěcení vody na den Zjevení Páně (sv. Tří králů).

Jisto jest, že se světila voda na východě k účelům léčebným a k odvrácení démonických vlivů již od 3. století. S počátku světila se voda jen na přání věřících, kteří si ji přinášeli, později již bez ohledu na přání jednotlivců. Byla svěcena ve zvláštních nádobách, odkud si věřící mohli bráti ke své potřebě. V mnohých chrámech bylo to svěcení svěřeno zvláštnímu duchovnímu, který se nazýval hydrokómétés nebo hydromýstés.

Dále vyvinul se na východě obyčej světiti slavným způsobem vodu na den Zjevení Páně 6. ledna, jak vidno z homilie sv. Jana Zlatoústého, konané 1. ledna 387 v Antiochii. Zjevení Páně, svátek nazývaný jinak sv. Tří králů, je velký a důležitý prastarý svátek, starší než svátek Narození Páně, který připomíná tři důležité události ze života Páně: příchod sv. tří mudrců, kteří obětovali narozenému Spasiteli zlato, kadidlo a myrrhu, dále připomíná tento svátek křest Páně v Jordáně, kde se zjevila Nejsvětější Trojice, a konečně první zázrak Páně v Káni Galilejské. Původně slaveno Zjevení Páně „Epiphania“ na východě jako slavnost narození Páně. Klement Alexandrijský († asi 215) činí první zmínku o tomto svátku.

Původ svěcení vody na tento svátek vyšel pravděpodobně z Jerusalema, v jehož blízkosti je Jordán s vodou skrze křest Páně posvěcenou. U Jordánu dle svědectví poutníka Antonína z Piacenzy (asi 570) shromažďovalo se množství poutníků z celého světa k slavnostnímu svěcení vody. Vykoupání pak v Jordánu platilo podle Řehoře Tourského jako mocný lék proti ranám těla i duše. Napodobením tohoto slavnostního svěcení vody Jordánu vznikl oby-

čej světití vodu na den Zjevení Páně na památku křtu Páně. Tak se dalo již od druhé poloviny 4. stol. v mnohých chrámech syrských a maloasijských, nikoliv v Egyptě.

V řeckém formuláři svěcení vody je předepsán jako zvláštní úkon — ponořování kříže do vody. Modlitby při svěcení jsou překrásné výtvary literatury náboženské; vlastní modlitba začíná slovy: „Veliký jsi, ó Pane.“ Modlitba ta projevuje chválu a díky za stvoření světa, za vtělení Syna Božího: „Požehnej tuto vodu a dej jí milost vykoupení a požehnání Jordánu. Učiň ji pramenem neporušitelnosti, darem léčebným, očištěním od hříchů, odvrácením od nemocí, zkázou démonů, plností andělské síly.“ Svěcení vody se konalo v předsíni chrámové, jinak u řeky nebo rybníku, byly-li nablízku.

Svěcení vody na den Zjevení Páně byl zvláštní obřad východní církve, který přešel i do slovanských chrámů od východní církve závislých, kterýžto vliv se udržel od pradávných dob i v zemích českých, kde se konalo a koná svěcení vody t. zv. tříkrálové. V západní církvi vyskytují se první formuláře svěcení vody na den Zjevení Páně teprve od 15. stol. Také v pražském rituálu tištěném 1520 je formulář svěcení obsažen. Ve starých formulářích jsou zřejmé stopy vlivu východního a řeckých předloh a předepisují ponoření kříže do vody. Ponořením kříže do vody mělo se ukázat, že křížem Kristovým došlo splnění to, co bylo znázorněno ve Starém zákoně, kde se vypravuje, jak Mojžíš hodil do hořké vody dřevo, a tak se voda hořká stala poživatelnou. Tento formulář byl výnosem kongregace obřadů 6. prosince 1890 zakázán a nahrazen úplně novým; o ponořování kříže není již ani zmínky.

Nyní se svěťí voda v předvečer svátku Zjevení Páně, spolu s kadidlem, solí a křídou. Touto svěcenou vodou vykropují se a kadidlem vykuřují domy a příbytky. V modlitbách při tomto liturgickém úkonu vyjadřuje Církev radost nad svátkem Zjevení Páně, dále prosí Boha, aby ze světla milosti, které jest nad Církví vylito, vnikl paprsek i do tohoto domu; v tomto domě má pak přebývatí zdraví, cudnost, síla, sebezapření, pokora a dobrota.

Voda tříkrálová byla velmi ceněna; vratislavská agenda z roku 1499 vychvaluje její sílu proti nemocem, pro zdraví zvířat a připisuje jí neporušitelnost na celý rok.

Svěcená voda ze svátku Zjevení chovaná v domech věřících i ve chrámech měla vystačiti na celý rok. V 8. století zavedli mnozí biskupové řečti ještě druhé svěcení vody, a to o kalendách každého měsíce, to je vždy na první den v měsíci.

Podle Balsamone konal lid o kalendách mnohé pověrečné věci; biskupové pak, aby odvrátili lid od toho, zvali jej do chrámu ke slavnostnímu svěcení vody. Toto měsíční svěcení se nazývalo mikros hagismos — malé svěcení.

Vody tříkrálové i měsíčně svěcené užívalo se k přerozmantým účelům, věřící jí kropili sebe, domy, pole atd., dokonce ji pili, aby uzdraveni byli od nemocí. Nikdy však na východě nesloužila

voda ke kropení věřících, vcházejících do chrámu, jako je v církvi latinské, kde k tomu slouží připravená voda v kropenkách.

Kropení lidu o nedělích přede Mší svatou (Aspersio populi).

Ke konci prvního tisíciletí se rozšiřuje obyčej kropiti věřící o nedělích přede Mší svatou svěcenou vodou. Obyčej tento vznikl v klášteřích, kde již v 8. století před slavnou Mší svatou vykropuje se konvent, lid, kostel i klášter. Hinkmar Remešský († 882) nařizuje, aby se tak dalo i ve světských chrámech.

V kropení lidu viděl středověk symbol křtu: každá neděle je totiž v liturgickém smyslu památkou a oslavou zmrtvýchvstání Páně; i my jsme vstali z mrtvých duchovně skrze křest, na který připomíná nedělní aspersio — kropení.

Tento symbolický význam přichází k platnosti teprve v pozdější době. Durandus praví: „Vodou posvěcenou kropíme sebe i místa na památku křtu; nekropíme se však, abychom znovu byli křtěni, nýbrž, abychom vzývali milost Božského jména v upomínku na křest.“

Toto nedělní kropení lidu se rozvinulo ve středověku ve veliký obřad, jak vidno ze středověkých rituálů.

Nejdříve byl pokropen oltář, pak kráčel průvod řeholních bratří do křížové chodby kláštera a vykropovány byly jednotlivé místnosti. Rituál ze sv. Floriána z 12. stol. uvádí svěcení kapitulního sálu, školy, ložnice, místnosti pro nemocné, sálu písařského, šatní komory, dvora, pekárny, stodoly, mlatu a zahrady. V kostele po návratu se konala pobožnost za zemřelé. Počínaje 15. stoletím přestávalo vykropování jednotlivých místností klášterních, aby se bohoslužba zbytečně neprotahovala. Je přirozeno, že se toto slavnostní vykropování mohlo dít jen v klášteřích a katedrálních chrámech, kde obytné budovy přiléhaly ke kostelu; ve venkovských chrámech to bylo vyloučeno. Je zajímavo, že vykropování chrámu a věřících o nedělích ke konci středověku tak upadalo, že synoda ve Freisingu r. 1440 výslovně nařizuje farářům, aby je konali. V některých diecésích je dodnes předepsáno, aby se průvod konal kolem kostela a učiněna zastávka v hřbitovní kapli, kde jsou uchovány kosti zemřelých (carnarium — kostnice), a tam se modlil žalm „De profundis“.

Podle nynějšího ritu koná se aspersio populi — kropení lidu před hlavní Mší sv., a koná je ten, kdo celebuje Mši sv.; jestliže slouží biskup pontifikální Mši sv., odpadá aspersio, poněvadž biskup kropí lid, vcházeje do chrámu. Celebrant pokropí třikrát oltář, zpívaje: „Asperges me“: pokropiž mne, potom kropí sebe, pak jáhna a podjáhna, akolyty, klerus v chóru a lid. Věřící kropí počínaje na epištolní straně a vraceje se na evangelní straně; je to upomínka na staré nedělní průvody, konané kolem chrámu.

Symbolický výklad tohoto úkonu je tento: Oltář se vykropuje, aby se znova očistil a posvětil pro slavení nejsvětější Oběti. Du-

randus praví: „Oltář se vykropuje pro úctu k Nejsvětější Svátosti, aby se zabránilo přítomnosti všech zlých duchů.“ Je-li však vystavena Nejsvětější Svátost na oltáři, aspersion se nekoná (S. R. C. 18. července 1885 č. 3639).

Na počátku kropení zanotí kněz „Asperges me“ a chor pokračuje: „Domine, hyssopo et mundabor — Pokropiž mne, — Pane, hysopem a očištěn budu, obmyjž mne a nad sním zbělen budu.“ Je to antifona vzatá ze žalmu 50., z něhož se po antifoně zpívá první verš: „Miserere mei, Deus — Smiluj se nade mnou, Bože, podle velikého milosrdenství svého“; následuje „Gloria Patri... Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému...“; antifona „Asperges“ se opakuje.

Slova: „Pokropiž mne hysopem“, připomínají starozidovské rituální nařízení, podle něhož od znečištění, které nastalo malomocenstvím nebo dotekem mrtvoly, očišťoval kněz kropě větvičkou namočenou do vody smíšené s popelem z červené jalovice. Také nyní kropení nedělní má význam lustrativní — očištný, má odstraniti každé znečištění připomínající smrt a malomocenství hříchu. Aby tato myšlenka na hřích jasně vystoupila, modlí se kněz kající žalm: Miserere.

Je-li o obyčejných nedělích zřejmý kající ráz, je v době velikonoční nad křtem a nad milostí skrze křest dán průchod radostí. Místo „Asperges me“ intonuje kněz „Vidi aquam“ — „Viděl jsem vodu“, místo žalmu „Miserere“ říká se žalm „Confitemini“. (Ž. 117, 2.), který se kdysi zpíval při průvodu novokřtěnců při velikonočních nešporách. Slova „Vidi aquam“ jsou vzata z Ezechiela proroka (kap. 17.), který ve skvělém vidění líčí požehnání, t. j. požehnání ze křtu, které z chrámu, t. j. z Krista, jenž je hlavou církve, vychází. Na zmrtvýchvstání Páně a naše vlastní zmrtvýchvstání skrze křest upomíná žalm „Confitemini“ — „Oslavujte Hospodina, neboť jest dobrý, a na věky milosrdenství jeho.“

Když kněz pokropil věřící, vrací se k oltáři, kde se modlí modlitbu: „Exaudi, Domine, sancte Pater“ — v níž se vzývá Bůh, aby po odstranění vlivu a účinků démonů poslal anděla svého, který by vzal do své ochrany celou obec shromážděnou k bohoslužbě.

Nedělní pokropování věřících působilo velmi mnoho na soukromé užívání svěcené vody, neboť v tomto pokropování viděli věřící upomínku na křest a na povinnosti ze křtu vyplývající a také upomínku na Krev Kristovu, kterou byly smyty hříchy světa.

V Německu brali si věřící o nedělích i všedních dnech svěcenou vodu domů, nebo ji dostávali od kněze. Ve Francii a Anglii byla od 12. stol. voda svěcená donášena od zvláštního k tomu určeného klerika do domů věřících. Obvyčejně ji odnášeli scholariové — žáci duchovních škol, kteří byli za to vydržováni. Konečně se stalo donášení vody tak jako žehnání příbytků (na Zjevení Páně a velikonoční sobotu) zvláštním právem obročním, dokonce proti mnichům chráněným papežskými výnosy, na př. Innocence III.

Užívání svěcené vody.

Svěcená voda jakožto svátostina spojována byla s jinými liturgickými úkony, její užívání se pak během staletí neobyčejně rozšířilo. Čím více se rozšiřovalo užívání svěcené vody, tím více se jí připisovala větší moc. Dekret Pseudo-Isidorův připisovaný papeži Alexandru I. (vzniklý asi ve 12. stol.) praví: „Vodu smíšenou se solí světíme pro lid, aby bylo skrze ni všechno posvěceno a očištěno, což poroucháme činiti všem kněžím. Neboť jestliže pokropení vodou s popelem z jalovice očišťovalo a posvěcovalo lid, tím spíše posvěcuje a očišťuje lid voda, posypaná solí a modlitbou kněze posvěcená. A jestliže od proroka Elisea byla uzdravena vyspáním soli neplodnost vody, tím spíše odstraňuje voda posvěcená modlitbou k Bohu neplodnost v lidském životě, očišťuje, je-li zde poskvrnění, rozmnožuje dobra, odvrací úklady ďábelské a chrání člověka před zaslepeností.“

Užití vody svěcené bylo všestranné: jí se světily pokrmy, chléb, víno, plody, maso; domy byly vykropovány, povětří zařikáváno a proti zlému duchu vody svěcené užíváno; šestinedělky se pokropovaly; při božích soudech (ordáliích), při vymítání démonů z posedlých jí bylo používáno skoro až „marnotratně“ tím, že byla dávana do pokrmů a nápojů, ruce i nohy nemocných omývány, neboť ničeho tak nenávidějí démoni jako právě svěcené vody. Ba i ve zvláštních nádobách dávana voda do hrobu zemřelých, jak dosvědčují ve 13. stol. Sikard z Kremony a Durandus.

Ve středověku byla vžita myšlenka, že mnozí duchovní mají zvláštní moc, výsadu světiti vodu o vynikající působivé moci. Legendy vyprávějí o zázracích, které světci vykonali pomocí svěcené vody, jak léčili nemocné, posedlé osvobodili z moci démonů, pole i nivy očišťovali od ničivého hmyzu. Biskup Wilfried z Yorku († 709) uzdravil nemocnou ženu vodou svěcenou, sám pak se v době noční omýval touto vodou. Učený biskup Hildebert z Mansu doporučoval jí proti tělesným žádostem. Naproti tak zv. zázračné vodě některých světců, přijímá svěcená voda svou sílu z církevního svěcení. Různými legendami vzrůstalo v mnohých krajích a v různých dobách středověku mínění, že se ve svěcené vodě skrývá zvláštní magická síla, která působí bez vůle, ba proti vůli toho, kdo jí užívá. Legenda vypráví: Jakýsi boháč odpírá sv. zpověď na smrtelné posteli; je mu dána k pití bez jeho vědomí svěcená voda, po požití projevuje touhu se vyzpovídat! Svěcená voda, užívaná při nemocech uvnitř i zevnitř; dávana zvířatům k pití k ochraně proti vlkům. Je jisto, že se vody svěcené zneužívalo ve středověku, ba ještě v novověku k čarování, k vyhledávání zlodějů atd. Církev zakročovala proti výstřelkům, a v jakési veliké theologické encyklopedii z 15. stol. je projeveno mínění, že je hříšnou domněnka, že by svěcená voda léčila nemocné tělesně; léčí nemoce, ale duševní, a pomáhá při zapomenutých a neznámých těžkých hříších.

Účinky svěcené vody.

Souhrn účinků svěcené vody obsahuje traktát dominikána Jana Turrecremata na koncilu basilejském r. 1433 (Tractatus de aqua benedicta). Tato voda působí pak: 1. zahání zlého nepřítele, 2. očišťuje zmateného ducha od fantastických obrazů, 3. působí zvroucnění srdce, 4. odpuštění časných hříchů, 5. připravuje k dobré modlitbě, 6. dává schopnost k zbožnému konání služeb Božích, 7. odstraňuje neplodnost, 8. působí plodnost a úrodu, 9. ochraňuje před nemocemi a 10. zahání mor. V lidových poučeních o účincích svěcené vody uvádí se v 15. st. ještě pomoc zemřelým, jak se uvádí v rukopise kláštera svatohavelského; pokropují se zemřelí vodou, aby se jí potěšili. Již ranní středověk spatřoval v pokropování nebožtíků a hrobů mocný prostředek pro zahánění zlých duchů; na hrob se stavěla svěcená voda, aby zaháněla a zapuzovala demony, kteří často zuří proti tělům mrtvých a co nemohli za života, to činí aspoň po smrti. Velmi krásně mluví o vykropování mrtvých těl Durandus: „Těla se pokropují, nikoli aby se s nich sňaly hříchy, ježto tímto úkonem sňati se nemohou, nýbrž aby se zabránilo jakékoliv přítomnosti duchů nečistých; a děje se tak na znamení společnosti a jednoty svátostí, kterou s námi za svého života měli.“ Má tedy svěcená voda význam apotropeický, t. j. zahánění démonů, a význam symbolický, t. j. ukázati, že zemřelí byli ve svém životě účastni svátostí; zvláště skrze svatý křest. Konečně mohou býti zemřelým přivlastněny účinky svěcené vody skrze milost Boží.

Ve všech formulářích, kterých užívá Církev při žehnání a svěcení vody, vyzdvihuje se moc svěcené vody proti démonům, dále moc působící očistu a milosrdenství Boží skrze Ducha Svatého; neboť není hmoty na světě, která by jako voda vše čistila a oživovala. Voda vytryskla v době utrpení Páně společně s krví z boku, zřejmě, aby bylo naznačeno, že přijala proto tajuplnou, očištnou a posvětnou moc. Ke svěcené vodě se nutně přiměšuje sůl; toto přimíšení vyplývá z rozkazu Božího, jak učinil již Eliseus. Přirozenost soli dle názorů středověkých symboliků je příbuznou přirozeností vody a s ní je co nejužší spojena, neboť voda čistí od špíny, sůl zahání hnilobu, voda propůjčuje lesk, sůl pak neporušitelnost; voda značí nápoj moudrosti, sůl pak té moudrosti jeví chuť.

Nádoby k uchovávání svěcené vody.

Tak jako ve zvláštních nádobách z různého materiálu (kamene, kovu) byla uchovávána křestní voda, tak také v podobných nádobách byla již v prastarých dobách svěcená voda a tyto nádoby byly již v románských dobách blízko vchodu; taktéž přenosné nádoby na svěcenou vodu jsou z té doby známy. Před dobou románskou byly v atriích (předsíních) basilik nádoby zvané Cantharus, ve kterých vstupující křesťané si umývali ruce, nežli vkročili do chrámu. Podle mínění zejména francouzských liturgiků (Duchesne) byly tyto nádoby příčinou vzniku kropenek. Když atria, neboli veliké pro-

stranné předsíně basilik, změnily se při stavbách pozdějších chrámů v malé předsíně, nebylo již možno tam umístiti veliké nádoby na umývání, nýbrž daleko menší. Nějaký čas se udržel zvyk umývat si ruce, po př. i obličej, což však pro malý prostor a množství věřících stávalo se nemožným. Umývání pak se prostě naznačovalo tím, že se ponořily špičky prstů do svěcené vody a věřící, říkajíce krátkou modlitbu, se pokřičovali. Tak se vysvětluje vznik kropenek. Jiní však neuznávají tohoto výkladu a uvádějí, že v těchto kašnách, Cantharus zvaných, byla dle svědectví Eusebiova obyčejná voda k umývání rukou, a kašny sloužily k profánním účelům, třebaže byly na nich nápisy: „Budete čerpati vody v radosti“ (Is. 12, 3) a symboly beránka, kříže, palmy a j. Teprve od 8. stol. počínaje umisťují se do chrámů, zejména do předsíně, kropenky se svěcenou vodou, zřejmě pod vlivem nedělního kropení věřících předemší sv. A to, co se dělo v neděli slavnostně, to měli věřící sami konati soukromě při vstupu do chrámu. Ostatně byla-li již dávno svěcená voda v domech věřících, slušelo se, aby byla i v domě Božím.

Nejstarší kropenky z doby románské ve své umělecké výzdobě podobají se křtitelnicím, ovšem v menších rozměrech. Kropenky jsou buď samostatně stojící, mají podobu hlubokých misek, upevněných na jednom nebo více sloupcích anebo figurách a jsou většinou z mramoru; nebo jsou připevněny ke zdi v podobě mušlí, misek jako konsoly při zdích často s ozdobnými stříškami. V době gotické jsou z bronzu nebo jiného kovu, váhy tak značné, že jistě nebyly přenosné. V některých kostelích (ovšem velmi zřídka) byly zvláštní kropenky pro hříšníky; malé kropenky sloužily dětem. Kropenky od pozdějších dob až do dneška jsou umísťovány u vchodů do chrámu. Jsou to pevné nádrže připevněné ke zdi nebo stojí volně na podstavci. Jsou z kovu i z kamene; dokonce i z umělého kamene; zejména v přímořských krajích se užívá velikých mušlí, jinde jsou mušle napodobené. Jsou hluboké nebo mělké dle potřeby; při tom se dbá, aby se nepodobaly křtitelnicím, nemají tudíž vík. Jsou opatřeny nápisy nebo reliefy vztahujícími se k jejich významu.

Mimo tyto pevné kropenky jsou v užívání přenosné, jichž je potřebí pro nedělní kropení věřících, k nemocným a různým úkonům, kde je potřebí svěcené vody. Jsou zhotovovány od doby románské i gotické z kovu (mědi, stříbra, bronzu, cínu). Nádherně byly vypraveny kropenky určené k vykropování šlechtických osob. Dokonce byly kropenky ze slonové kosti z doby ottonské, sloužící ke kropení císařů.

Kropenky domácí, ve kterých věřící mají svěcenou vodu, jsou podobné formy jako liturgické kropenky.

K samotnému kropení slouží aspergil = kropáč. Původně to byla větvička hyssopu (ještě dnes předepsaná při svěcení chrámu), na venkově často svazek klásků; ve středověku používalo i ohonu zvířat nebo košťátek.

Dnešní aspergil, skládající se z držadla, na němž je koule s otvo-

ry a uvnitř houba, nasáklá vodou svěcenou, je téže podoby, jako byl v raném středověku.

Končíme pojednání o vodě v liturgii; snažili jsme se ukázat, jak důležité a vynikající postavení měla a má voda v křesťanské liturgii, zejména jak široké pole měla ve středověku. Nynější střízlivá a studená doba odstranila až na malé zbytky užívání této svátostiny ze života křesťana, a to neprávem. Nebude nikterak na škodu i modernímu katolíku, když bude užívati této vody s plnou důvěrou v nadpřirozenou moc, které dostává svěcením a žehnáním kněze, a když tato svátostina bude v každé katolické domácnosti k dennímu pokropování ve jménu Boha Trojjediného.

Polička.

Prof. Bedřich Malina.

Církevní hymny

15. Summae Parens clementiae.

Hymnus v sobotu na Jitřní. Autorem jest pravděpodobně sv. Ambrož († 397).¹

O b s a h: V mnohém připomíná páteční hymnus na Nejsv. Trojici... Harmonie, která vládne ve vesmíru, je jakýmsi odleskem tajemné jednoty tří božských osob. Jediné hřích ničí tuto krásu a harmonii. Proto básník ukončuje hymnus prosbou za očistu srdce, abychom mohli Bohu zpívat chvalozpěvy i na věčnosti.

Summae Parens clementiae,²
mundi regis qui machinam,
unius et substantiae,
trinusque personis Deus.

Ó nejvyšší dobrý Otče všech,²
jenž stroje světa řídíš běh,
podstaty jedné, Bože náš,
jenž v osobách třech přebýváš.

Nostros, Pius, cum canticis
fletus benigne suscipe:
ut corde puro sordium
te perfruemur largius.

Pláč zpěvů našich, Přesvatý,
rač milostivě přijati,
kež bychom srdcem prostým vad
tě mohli věčně požívat.

Lumbos jecurque morbidum³
flammis adure congruis,

Chorobná játra, ledviny,³
rač zanítit v žár nevinný,

¹ Tak soudí Dreves, Schulte, Albin a Biraghi na základě svědectví Hincmara z Remeše.

² Podobně nazývá sv. Pavel Boha: „Otec milosrdenství a Bůh veškeré útěchy“ (2. Kor. Kor. 1, 3).

³ Ledviny a játra považovány za sídlo nízkých žádostí (Schulte str. 64).

accincti⁴ ut artus excubent
luxu remoto pessimo.

Quicumque ut horas noctium
nunc concinendo rumpimus,
ditemur omnes affatim
donis beatae patriae.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

by vstaly údy spoutané,⁴
až zlý chtíč jejich ustane.

A ježto noční hodiny
dnes přerušujem písněmi,
kéž dary blahé otčiny
nás bohatě Bůh odmění.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

16. Aurora jam spargit polum.

Hymnus v sobotu k Chválám. Neznámý autor z doby sv. Řehoře Vel.¹

O b s a h: Jitřenka jest v křesťanské poesii jedním z nejoblíbenějších obrazů Ježíše Krista, jenž osvěcuje paprsky svého božství nitra lidská.

Jako pod paprsky vycházejícího slunce rozplývají se temnoty a mlhy, tak i hřích mizí před příchodem Slunce spravedlnosti. Kéž poslední ráno našeho života bude pro nás začátkem věčného rána v krajinách věčného světla.

Aurora jam spargit polum,²
terris dies illabitur:
lucis resultat spiculum,
discedat omne lubricum.

Phantasma noctis exulet,
mentis reatus corruat,
quidquid tenebris horridum
nox attulit culpae, cadat.

Již skrání zora nebes pól,²
a den se snáší v zemský dol,
šíp ostrý světla tryská výš:
vše nečisté ať zmizí již.

Ať prchnou noční vidiny,
ať zmizí z duše proviny,
ať rozplyne se hrozný hřích,
jež přinesla noc ve tmách svých.

⁴ „Spoutané“ = ovládané. Srv.: „Bud'te bedra vaše přepásána a hořte svíce v rukou vašich“ (Luk. 12, 35). Obraz ten vzat z obyčeje východňanů, kteří chtíce cestovati neb přísluhovati neb práci tělesnou konati, podkasávali dlouhý šat svůj pásem kolem beder, aby se mohli volněji pohybovati (Sýkora, Bible česká, str. 257).

⁵ Původní text tohoto hymnu značně se liší od textu zde uvedeného. Zvláště první sloka byla změněna; v originále zní: „Summae Deus clementiae — mundique Factor machinae — unus potentialiter — trinusque substantialiter“.

¹ Tak soudí Pimont, Dreves a Biraghi. Schulte připisuje jej sv. Ambrožovi. Podobně i Albin a Sušil. Vanderstuyf připisuje jej škole sv. Ambrože (V. st.).

² „Polus“ = pól světové osy (srv. Polárka), pak: obloha.

Ut mane, quod nos ultimum
hic deprecamur cernui,
cum luce nobis effluat,
hoc dum canore concrepat.³

A poslední ať ráno zas
- tak vroucně prosí každý z nás -
pak ukončí se v světle tvém,
když zazní trouby vesmírem.³

† Deo Patri sit gloria,
ejusque soli Filio,
cum Spiritu Paraclito,
nunc, et per omne saeculum.

† Buď Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvála dnes i v každý čas.

Amen.

Amen.

17. Jam lucis orto sidere.

Hymnus k Primě. Autorem jest pravděpodobně sv. Ambrož († 397).¹

Obsah: Stojíme na prahu nového dne. Zanedlouho se rozejdem po svých pracích. K řádnému vyplnění dnešního svého díla potřebujeme pomoci a požehnání Božího. Kéž Bůh chrání nás dnešního dne největšího neštěstí, jež nás může potkat, hříchu. I my musíme se přičinit a bdělostí nad svými smysly chrániti se pokušení. Tělo se bude vzpírat, ale sebezápor v jídle a nápoji bude nás posilovat. Jen tak dočkáme se bez úhony večera dnešního dne a jednou i svého života.

Jam lucis orto sidere,
Deum precemur supplices,
ut in diurnis actibus
nos servet a nocentibus.

Když vyšla jasná denice,
my prosme Boha klečíce,
ať nás dnes v denním konání
od zlého všeho uchrání.

Linguam² refraenans temperet,
ne litis horror insonet:
visum fovendo contegat,³
ne vanitates hauriat.

Kéž uzdou jazyk umírní,²
děs sváru by se neozval,
kéž pečlivě zrak zastíní,³
by marností již nevnímal.

³ Stejně překládá tento verš i Pauly (Hymni Breviarii Romani, Aachen 1868—70). Jiní vztahují slovo „canore“ na chvalozpěv sám. Záleží na tom, zda zájmeno „hoc“ se bere jako nominativ ve vztahu na dnešní ráno, či jako ablativ ve vztahu na slovo „canore“. Krásně vykládá tento verš Vanderstuyf, Les hymnes de l'Ordinaire du Bréviaire Romain, na str. 112.

¹ Tak soudí většina učenců.

² Srv.: „Neboť kdo chce milovati život a viděti dobré dny, zdržuj jazyk svůj od zlého a čiň dobré“ (1. Petr 3, 10; Ž 33, 13).

³ Srv.: „Odvrať mé oči, ať nepatří na marnosti;“ (Ž 118, 37). „Svící tvého těla jest oko tvé. Je-li oko tvé zdravé, bude světlým celé tělo tvé; je-li však oko tvé špatné, celé tvé tělo bude tmavým“ (Mat. 6, 22).

Sint pura cordis intima,
absistat et vecordia:⁴
carnis terat superbiam⁵
potus cibique parcitas.

Ut cum dies abscesserit,
noctemque sors reduxerit,
mundi per abstinentiam
Ipsi canamus gloriam.

† Deo Patri sit gloria,
ejusque soli Filio,
cum Spiritu Paraclito,
nunc, et per omne saeculum.

Amen.

Olomouc.

Své srdce každý čisté měj,
všem hrubostem⁴ se vyhýbej,
a sklony těla k odboji⁵
kroť újmou v jídle, nápoji.

Až k západu se schýlí den
a až svět schvátí noční sen,
kéž čisti pro své mrtvení
Mu chvály pějem v nadšení.

† Bud' Bohu Otci sláva, čest,
i Synu, který jeden jest,
i Duchu, který těší nás,
zněj chvála dnes, i v každý čas.

Amen.

Jos. Škrášek.

Na anatolských březích

(Pokračování z čísla 3.)

O původu a jménech mnohých bezvýznamných a částečně zbažinatělých říček, jež jsme přecházeli nebo procházeli, nenabyl jsem žádné pravé jasnosti vzhledem k elementární neznalosti mého „dragomana“. Právě tak málo jsem se dověděl o původu a jménech různých silných pramenů, jež vyvěrají u paty Limyrské hory a jež se pak hned spojují v prudkou řeku. Zdá se mi však, že to byla řeka Arykandus, ústící po spojení s Limyrem u finecké skály, přes níž vedla naše cesta probíhající pak pobřežní rovinou, rozkládající se před západním výběžkem Tauru v šíři něco přes hodinu cesty a s květenou i pro orientální poměry obdivuhodně bujnou.

Vedle zvláště četných palem rozličného druhu, z nichž mnohé též bujely v podobě hustého křoví, vyskytovaly se zde ve skupinách nebo ojediněle mnohdy ohnivě kvetoucí keře granátové, olean-drové, stejně jako i skromné myrty. Mimo ně pistácie a aloe, fíkovník a planika, platany a cypřiše, divoký a pěstovaný olivovník, svým tmavým lesklým listím nápadný chlebovník, citronovník, oranžovník a mandloň a konečně, abychom seznam nečinili dlouhým, vinná réva pnoucí se vysoko až do korun stromů: vše to věci a jména, jejichž pouhý zvuk již působí na severské citění okouzlujícím způsobem. Nemluvím ani o nízké květeně, bující a rozkošně kvetoucí a vonící ve vlhkém teplém stínu.

Zřejmé, ba doslova hmatatelné požehnání, jak je ostatně také

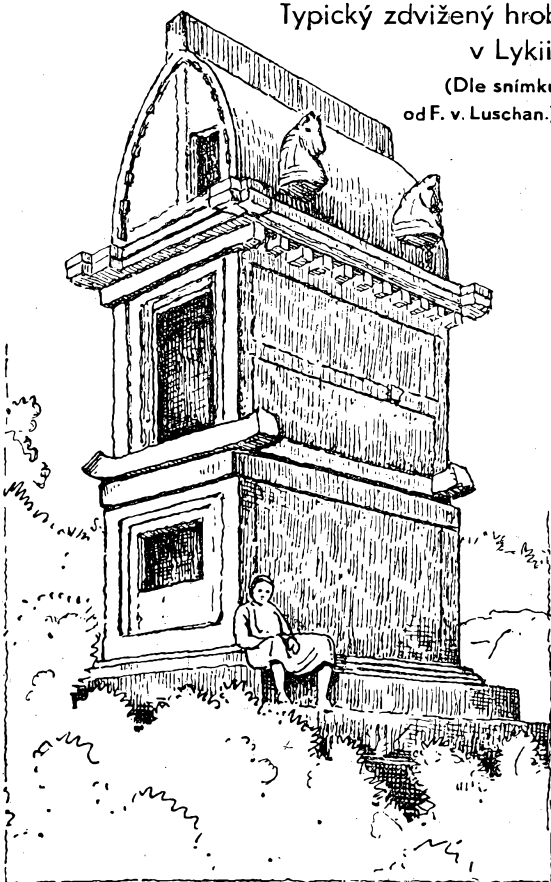
na mnohých jiných místech pobřežní krajiny lze pozorovati — tak na př. na Pamfylské rovině, nebo na velké rovině východní Kilikie — a jež v pradávnu podle dokladu četných, nyní již jen v hromadách zřícenin známých, dříve však velmi vážených měst přispělo k vytvoření obdivuhodného uměleckého a kulturního života. Od tisíce let však je tato země zasypaná zlořečením Islamu, takže na rozsáhlých územích jen málo nároční lidé mohou ještě nalézt skromné živobyčí.

Vše v celku jako v jednotlivostech zcela krásně vyhlíželo. Byl by to ráj, kdyby člověk nemusil větriti horečnatý vzduch a nebezpečí pro svůj život v dusivě tížícím, parném, vlhkem a výpary nasyceném ovzduší.

Tak nebylo pro mne žádnou obětí, zřekl-li jsem se delšího pobytu a užívání přírody, jakkoli by to bylo krásné. Tím spíše, že mi nešlo o takoveto přítomné krásy, ale o několik tisíciletí staré stopy, jež již dávno zaniklý národ Lykiů jako na mnohých jiných místech svého působení také zde zanechal mezi ssutinami antického města Limyry, které bylo dnešním mým cílem. A tyto památky měl jsem též v hojnosti nalézt, pokud mi to dovozovala krátkost času. Díla stavitelství a plastiky, i ve svém často nebo většinou nerozeznatelně trosečném stavu, cenné doklady doby vysoce vyvinutého smyslu pro kulturu a umění. V údolí, omývaném Limyrem, nyní již rozvalené věže a zdi opevnění, jež snad náleželo pozdějším dějinám města; ve vnitřním okruhu změt balvanů a krásně utvořených sloupů ze zničených nebo rozpadlých staveb, na svahu divadlo, jež své řady sedadel téměř úplně již v zříceninách beznadějně rozpíná jako ruce po divácích z života se radujících, obzvláště však na vrchu zbytky helenského hradiště, na úbočí pak a na celém protáhlém hřbetu s malým stoupáním nad městem se zvedajícího pohorí, jež ve svých rozsedinách a úžlabích je skrovně pokryto křovím a travou, vyskytují se nápadně četné skalní hroby od nejjednodušších v podobě prosté skrýše až k figurálně bohatým průčelím, na nichž je vyjádřen tak správně a pravdivě čistě lykický nebo řecky ovlivněný umělecký sloh, zatím co v nížinách nacházíme spíše

Typický zdvižený hrob
v Lykii.

(Dle snímku
od F. v. Luschan.)

vlastní vybudované lykické náhrobky v podobě vícepatrových sarkofágů.

Z četných, v mnohých případech pestře pomalovaných hrobních nápisů je třeba uvést pro jazykovědu obzvláště důležitý dvoj-
jazyčný (lykicko-řecký) nápis na náhrobku, zbudovaném z mohutných desek a kvádrů, jež si zřídil jakýsi Sidarios pro sebe, pro svou ženu a syna, stranou od vlastní nekropole. Lykické nápisy nejsou pryč nikde tak četné jako v Limyře a o limyrském nápisu, sestaveném v jazyce a písmu řeckém a staroaramejském, zmiňuje se proslulý orientalista Ed. Sachau jako o vzácnosti první třídy.

Za nejvzácnější památník z Limyry je však pokládána antická deska, známá jednoduše pod názvem nápis z Limyry, na které se nám zachovalo v abecedním pořádku vyrytých 24 t. zv. pythických průpovědí nebo rčení, výmluvný to doklad vyspělého ducha, jímž byl oživován národ Lykiů v době své vlastní osobitosti, nezkalené cizími vlivy a jenž zvláště ve svém sophrosyne, t. j. sebeovládání v každém požitku, stejně jako ve své eusebia, t. j. bohabojnosti, našel svůj živý výraz.

Třebas své vědomosti o existenci a obsahu této památky nezískal jsem přímým prohlédnutím si originálu, jenž ostatně se svého původního místa byl zavlčen do Evropy, nýbrž vděčím za to vědeckým knihám o tom pojednávajícím, přece se domnívám, že by chybělo něco podstatného v této zprávě o mé návštěvě v Limyře, jež vlastně byla pouť k mateřské zemi tohoto nábožensky a kulturně historicky tak důležitého nápisu, kdybych jej alespoň ve výběru slovně nepředvedl.

Zní takto:

„V štěstí, praví Bůh, vše se jednou skončí.
Země odměňuje tvé námahy jen polovičním ovocem.
Také tebe vidí Helios, neboť vše on, zářící, prohlédá.
Je kyselý i pot, ale s věrností staneš se ve všem mistrem.
S vlnami zápolit, příteli, je tvrdé, proto buď rozvázný.
Osudné jest musiti trpěti, ale vznešené jest jednou vítězství.
Vítězný dar bude vyplněním výroků božích.
Ze suchého dřeva nelze nikdy sbírat plody.
A bez setí nebudeš nikdy sklízeti.
Kdo nezralé již trhá ovoce, z výtěžku se nebude nikdy radovati.
Kdo v mnohých bojích věrně stojí, dosáhne vítězné ceny.
Mnohem snáze dosažen bude cíl tím, jenž určitou dobu
dovedl trpěti.
Od tebe budou nehody, jež tě nyní tíží, jednou odňaty.
Kdo zde musí trpěti a snášeti, může za to vznešenou očekávat
odměnu.
Kdo zlé činí, je snadno nakloněn obžalovati bohy.
Že ryzí jako zlato je výrok bohů, dokazuje, že věrně se vždy
vyplní.“

Známému znateli lykických dějin a lykického způsobu života J. J. Bachofenovi lze dáti jen za pravdu, když o tomto „nejvzne-

šenějším památníku lykické životní vážnosti“ praví, „že žádný výplod antického ducha se nepřiblížil tak blízko zásadám křesťanské mravouky“. Jádro jeho znění (Corp. Inscr. Graec.) vyjadřuje takto: „Napomenutí k bezpodmínečné důvěře v boží pomoc a v pravdivost božího slova, k vnitřnímu studu před okem vševidoucím, k rozvážnosti a umírněnosti střídavě s vybídnutím k poctivé práci, k vystříhání se nesprávných prostředků a oné opovázlivosti, jež bez boží pomoci chce vykonati vše vlastní silou, k trpělivému vytrvání v těžké práci a námahách, jako největší odměna pak jsou otevřeny vyhlídky na záměnu zdejších strastí za lepší tam úděl pro sirotky.“

Je skutečně velké uspokojení, pomocí těchto výmluvných dokladů cítiti se v duchovním spojení přes tisíciletí s národem zcela cizím dobou i místem, obzvláště pak s národem, jenž podle dokladů oněch průpovědí svým smýšlením byl tak výtečně připraven na radostnou zvěst křesťanství, takže v jeho okruhu našla vítané přijetí a horlivé pěstění před většinou ostatních krajů římské provincie Asia. Úspěch ten byl tak veliký a tak trvale působivý, že již v dobách pronásledování křesťanů zuřícího v říši římské bylo podřízeno lykické metropoli Myře více než třicet biskupství, mezi nimi též Limyra, že mezi národy prostými jakéhokoli bludu na čestném místě jest uvéstí též lykický, že na významném církevním sněmu v Nicei (325) byla úspěšně hájena čistota katolické víry od celého lykického episkopátu, obzvláště pak výmluvností a přirozeně prudkou osobností svého metropolity sv. Mikuláše, a konečně, že lykická církev za časů pronásledování byla oslavena též četnými mučedníky, k nimž náleží vedle mnohých jiných i Tarachus, Probus a Andronikus, Castor a Dorotheus, Zenais a Anthusa, jmenovitě však onen vpravdě apoštolský arcipastýř, jehož památku teprve před několika hodinami měli jsme příležitost uctítí v jeho biskupském sídelním městě, sv. Methodius z Olympu, který, když čistotu katolické víry obhájil skvělými spisy, byv štat, neváhal ji zpečetiti též svou krví.

Emauzy.

P. Kornel Kniel.

Z B E N E D I K T I N S K É H O Ř Á D U

Z výroků svatého Otce o liturgii.

J. M. ndp. opat z Lovaně Dom Bernard Capelle při své audienci u svatého Otce (12. prosince) žádal o direktivy pro liturgické hnutí v Belgii. Jeho Svatost Pius XI. odpověděl takto:

„Všude se nyní pracuje o liturgii, ale ne vždy tak, jak by bylo třeba a jak bychom chtěli. Klade se často

největší důraz na vnější vzhled, na hmotnost věcí, zatím je to duch, jenž jest důležitý: Modliti se podle ducha Církve v modlitbách.

Církev je velmi široká. Je někdy tak široká, až to ohromuje. Přijímá způsoby modlitby, jež jsou velmi nedostatečné a velmi nedokonalé, neboť má útrpnost se slabostí lidí. „Budiž,“ praví, „poněvadž se neumíte

modlití jinak, modlete se tak, jen když se budete modlití opravdově!“ Chceme-li však vědět, jak se ona modlí, pak je to něco jiného: liturgie to je, v níž to nalezneme.

Je třeba napodobiti Církev svatou a nebrániti tomu, co připouští jako způsob modlitby. Ale je třeba snažiti se pozvolna pozvedati a učiti věřící modlití se jako ona.

Liturgie je velikou věcí. Je nejdůležitějším orgánem učitelského úřadu Církve.“

Svatý Oče, nezabýval bych se jí, kdybych nevěřil, že je to věc tak důležitá, podstatná a posvátná.

„Máte pravdu. Je to věc velmi důležitá. Zde na zemi je tak málo věcí opravdu důležitých, jež stojí za námahu, s kterou se člověk tím zabývá: Kristus, duše, život Církve! Vše ostatní, jakou má cenu?“

Nuže, liturgie není učení jakékoli, ale učení Církve!

Pokračujte ve svém díle: Optimam partem elegisti — nejlepší stránku jste si vyvolil.“

Opatské svěcení u Svatého Jeronyma v Římě. Naši čtenáři již slyšeli o bolestné ztrátě, jež potkala nové římské opatství úmrtím ndp. opata Dom Quentina. V druhém čísle letošního ročníku našeho časopisu jsme se též zmínili, že na návrh J. M. ndp. opata z Clervaux Svatý Otec ustanovil novým opatem u Sv. Jeronyma P. převora Dom Pierre Salmona. Opatské svěcení bylo určeno na den 15. ledna, svátek to památný pro všechny benediktiny, obzvláště však pro mnichy z Clervaux, dědice to opatství Glanfeuil. — Ačkoli opatský chrám u Sv. Jeronyma nemůže se měřiti s některými biskupskými katedrálami, přece obřadům nechybělo nic na důstojnosti a vznešenosti. Obřadům předsedal J. Em. kardinál Cremonesi, povýšený k své hodnosti v prosinco-

vém Konsistoriu. Ndp. opat Dom Salmon obklopen svými asistenty, ndp. opatem z Clervaux a ndp. opatem ze Sv. Pavla za hradbami, přijal Jeho Eminenci u chrámového portálu a pak začaly obřady. Mše svatá podle římského zvyku při podobných příležitostech nebyla zpívána, ale obřady za řízení papežského ceremonáře byly vykonány důstojně a přesně. Mimo jiné četné církevní hodnostáře svěcení se též zúčastnili opati Dom Etcheverry a Dom Ferretti a několik opatů olivetánů a cisterciáků. Benediktini z Věčného města byli zastoupeni hloučkem mnichů ze Sv. Pavla a několika profesory a studujícími z koleje sv. Anselma.

Kolej sv. Anselma. Dne 15. ledna slavil zlaté profesní jubileum P. Dom Pierre Bastien, profesor církevního práva v koleji sv. Anselma. Dom Bastien narodil se r. 1866, sliby složil r. 1886, byl jedním z prvních žáků koleje sv. Anselma, znovuzřízené papežem Lvem XIII. a umístěné v paláci „Convertendi“. Stav se 15. srpna 1890 knězem, vrátil se do Maredsous, kde jako profesor theologie působil v různých oborech. Činně zúčastnil se též zakládání opatství v Lovani, kde byl podpřevorem. Nějaký čas byl též redaktorem „Revue Benedictine“. Nejplodnější činnost však rozvinul po svém návratu do Říma. Jsa obzvláště obeznámen v oboru církevního práva, měl důležitou účast na pracích kodifikace západního práva za papežů Pia X. a Benedikta XV. Když r. 1906 byl jmenován konsultorem posvátné Kongregace biskupů a pro věci řeholní, byla mu Svatou Stolicí svěřena různá důležitá poslání. Na svých cestách navštívil několikrát též naši stověžatou Prahu. Vydal též různé spisy, týkající se církevního práva, z nichž má zvláště význam dílo „Directoire canonique à l'usage des Congrégations à voeux simples“.

Znovuzrození z vody a Ducha Svatého

L á s k a.

Po odpovědi, že víra nám dá život věčný, pravil kněz dále: „Chceš-li tedy dojítí života věčného, zachovávej přikázání. Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, ze vši mysli své i z celé duše své a bližního jako sebe samého.“

Mluvil jsem kdysi s jedním známým knězem o tom, jak to přijde, že u našich katolíků nacházíme tak málo radosti z víry a nadšení pro víru, ačkoli víra je beze sporu to nejkrásnější, co nám Boží prozřetelnost dala. Domníval se, že nenecháváme lidem čas, aby se ze své víry radovali. Hned, jakmile byla řeč o víře, řekli jsme: Ale tato víra má jen cenu, když zachovááš přikázání a konáš dobré skutky. — Je na tom něco. Vzhledem k reformátorům, kteří jednostranně zdůrazňovali víru a dobré skutky nechávali stranou, na naší straně byly zdůrazňovány jednostranně dobré skutky.

Je nejvyšší čas, aby celé katolické učení se opět rozšířilo. Víra má absolutní hodnotu a my máme našim katolíkům dáti čas, aby se z ní jakožto takové radovali.

Nyní zdá se však, že Církev svatá činí totéž. Ihned po víře zdůrazňuje zachovávání přikázání.

Avšak nezapomínejme, o jaká přikázání se jedná. Je to velké přikázání lásky, bez jehož zachovávání by nám přístup k věčnému životu zůstal uzavřen. Láska však není přikázáním v přísném slova smyslu. Láska se nedá nadiktovati. Láska se musí utvořiti.

O lásce k Bohu platí totéž, co jsme řekli o víře. Má svou stránku objektivní a subjektivní, a ta objektivní je mnohem důležitější. Také láska byla při křtu jako Božský dar vložena do naší duše. Je částí onoho života Kristova, jenž tenkrát přišel do naší duše. A má-li naše subjektivní milování býti pravé a trvalé, musí vyrůst z oné objektivní lásky. Proto také nemůže býti láska k Bohu tak snadno ztracena, jak mnozí věří. Necítíme-li ji a neokoušíme-li ji, je-li v duši, jak se říká, suchopárno, není to zdaleka ještě žádný důkaz, že v duši není láska, neboť pociťování oněch afektů ve většině případů závisí na tělesných stavech, jež našemu přímému vlivu jsou odňaty. Kde je dobrá vůle na naší straně, nemůže býti jen tak beze všeho vyrvána tato láska k Bohu, vlitá do naší duše na křtu svatém.

Z řečeného vyplývá, že chceme-li v lásce růsti, chceme-li ji chrániti od nepřátel a od nebezpečí, musíme především přihlížeti k tomu, aby zasetý život Kristův rostl, a tak je pokrmem lásky Eucharistie. Nezávisí to tedy v první řadě na našem subjektivním namáhání. Naše láska k Bohu je skutečně láska, kterou Kristus miluje svého Otce.

Vše řečené platí též o lásce k bližnímu. Ona jest spojena přirozenou nutností s láskou k Bohu. Také ona byla vštípena do naší duše jako část života Kristova na křtu svatém. Proto částečným naším odepřením nemůže býti tak snadno vyrvána z naší duše. Také ona roste a je chráněna proti nebezpečím tím, že život Kristův v naší duši sílí, a to především slavením svaté Oběti. Také naše láska k bližnímu, je-li pravá, je částí lásky Kristovy, kterou miluje lidstvo. Proto musí míti také vlastnosti jeho lásky k bližnímu. „Nové přikázání dávám vám, abyste se milovali navzájem, jako já jsem miloval vás.“ Jeho láska je tedy vzorem pro naši lásku. Jeho láska k bližnímu byla však podřízena jeho poslušnosti k Otci. Nikdy ho nemůže láska k bližnímu pohnouti k něčemu, co by bylo v rozporu s jeho láskou k Bohu. Pro nás je to velkým napomenutím, není žádné lásky k bližnímu, jež by mohla býti v rozporu se svatými ustanoveními Božími. Je-li tomu tak, pak to není láska, ale nenávisť. Kristova láska byla silná. U těch, které miluje, něco předpokládá. „Kdo mne chce následovati, zapři sebe sám, vezmi kříž svůj a následuj mne.“ Také naše láska k bližnímu, má-li býti pravá, musí býti silná, pravá útrpnost může býti i tvrdá jako ocel, a pak teprve jest pravou láskou. Nemiluje nemocného lékař, který povoluje jeho vrtochům, ale ten ho miluje, který, je-li to nutné, řeže a pálí.

Láska se jeví v zachovávaní přikázání. „Kdo zná mé přiká-

zání a je zachovává, ten mne miluje." Ale i plnění přikázání je částí života Kristova, jenž křtem svatým přišel do naší duše. Také ono vyrůstá z jeho života. Proto není zevně vnuceno, ale je v harmonii a v poměru k našemu křesťanskému životu.

Musíme si čím dále tím více zvyknouti na to, abychom milovali přikázání Boží jako výron jeho svaté vůle. Většina křesťanů vidí ve svaté vůli Boží stále ještě nějaký druh nepřátelské moci, které se člověk podrobuje, protože to jinak nejde. Ne, tomu není tak! Svatá vůle Boží a její výron, jeho přikázání, nejsou našimi nepřáteli, ale drahými milými přáteli, svatými anděly Božími, kteří nás na cestě k nebi upozorňují na nebezpečná místa a tak nás chrání před zřícením se do propasti. Svatá ustanovení Boží a jeho přikázání nejsou nám strohým m u s í š, ale sladkým, svatým s m í š.

O tom nemá ponětí žádný z těch, kdo ve svém chování je jednostranně morálním a etickým. A většina křesťanů ve svém životě nepřejde nikdy dále přes hranice morálky a etiky. Nemají proto ponětí o tom, že křtem svatým jsou pojati do života Kristova, a že pomocí Nejsvětější Svátosti mají stále více čerpati z pramenů Spasitelových.

Grūsava.

P. Justin Albrecht.

Církevní hymny

18. Nunc, Sancte, nobis, Spiritus.

Hymnus k Terci.¹ Autorem jest sv. Ambrož († 397).

O b s a h: Časově odpovídá terce naší deváté hodině. V této době sestoupil Duch Svatý na apoštoly. Proto v hymnu obracíme se s prosbou na Ducha Svatého, aby vstoupil do našeho srdce a roznítil v něm takovou lásku, aby všechny naše mohutnosti spojily se v jednotný zpěv díky a chvály Bohu a touto láskou zapálily i srdce bližních.

¹ Římané dělili den na 4 díly (stationes): od hodiny první do třetí (do 9 hodin-terce), od třetí do šesté (naší 12.-sexta), od šesté do deváté (naší 15.-nona), od deváté do dvanácté (naší 18.). Podle tohoto denního rozdělení zařídili si i Židé svou trojí denní modlitbu a s nimi i apoštolé: O hodině třetí byli apoštolové shromážděni k modlitbě, když na ně sestoupil Duch Svatý (Sk. ap. 2, 15). Srv. Foltynovský, Liturgika str. 248.

Nunc, Sancte, nobis, Spiritus,
unum Patri cum Filio,²
dignare promptus ingeri
nostro refusus pectori.³

Os, lingua, mens, sensus, vigor,
confessionem personent,
flammescat igne caritas,
accendat ardor proximos.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

Rač nyní, Svatý Duchu náš,
jenž v Otci, Synu přebýváš,²
nás milostivě navštívit,
a v útroby se naše vlít.³

Ret, ústa, smysly, myšlení,
ať chválí tě vždy v nadšení,
ať ohněm vzplane láska v nás,
a bližní schvátí její jas.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

19. Rector potens, verax Deus.

Hymnus k Sextě. Atozem jeho jest sv. Ambrož († 397).

O b s a h: Poledne. Slunce dostoupilo svého vrcholu. Paprsky žhnou a pálí bez milosrdenství. Ztrnulé ticho rozložilo se v přírodě. Je to obraz lidského srdce, které vzplálo vášněmi a jehož svědomí uzavřelo spánkem svá oční víčka¹... Odtud naše vroucí modlitba:

Rector potens, verax Deus,
qui temperas rerum vices,
splendore mane illuminas
et ignibus meridiem.

Extingue flammam litium,
aufer calorem noxium,²
confer salutem corporum,
veramque pacem cordium.³

Ó mocný správce, Bože náš,
jenž změny věcí pořádáš,
ty jitru skýtáš světla dar
a poledni zas ohně žár.

Ó, udus sváry prchlivé,
z nás odstraň záry škodlivé,²
nám v zdraví tělo uchovej
a do srdcí mír pravý vlej.³

² „Duch Svatý celý jest v Otci a celý jest v Synu.“ Conc. Florent. Viz Denzinger, Enchiridion symbolorum 704.

³ „Láska Boží vylita jest v srdcích našich skrze Ducha Svatého, kterýž nám byl dán“ (Řím 5, 5).

¹ Viz čl. „Sv. Benedikt a liturgie“ od P. Plac. Wenzla, „Pax“ 1935, str. 104.

² „Škodlivé záry“ = vášně.

³ Srv. Jan 16, 33: „Tyto věci jsem vám mluvil, abyste měli ve mně pokoj.“ „Pokoj Boží převyšuje všecko“ (Fil. 4, 7).

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

20. Rerum, Deus, tenax vigor.

Hymnus k Noně. Autorem jeho jest sv. Ambrož († 397).

O b s a h: Slunce se pomalu sklání k západu, aby zanedlouho zmizelo našim zrakům. A jako míjejí rychle hodiny denní, tak rychle míjejí i hodiny života. „Člověk — jako tráva jsou dni jeho, a jako květ polní, tak odkvétá. Ovane jej vítr, a už ho není, není znáti po něm ani stopy“ (Žalm 102, 15 n.). Jen Bůh zůstává věčně tentýž. V něm mají všechny věci zdroj, On je udržuje a zachovává. On jest všeho počátek i konec, alfa i omega, i lidského života. Proto obracíme se k Němu s prosbou, aby navečer našeho života dopřál své milosti a uvedl tam, „kde nezhasíná život již“.

Rerum, Deus, tenax vigor,
immotus in te permanens,
lucis diurnae tempora
successibus determinans.

Všech věcí živný prameni,
naš Bože, v sobě neměnný,
tys denním dobám určil řád,
jak za sebou se mají brát.

Largire lumen vespere,
quo vita nusquam decingat,
sed praemium mortis sacrae
perennis instet gloria.

Kéž večer světlo udělíš,
v němž nezhasíná život již,
však svaté smrti v odměnu
nás přived' k štěstí věčnému.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

21. Lucis Creator optime.

Hymnus v neděli k nešporám. Autorem jest asi sv. Řehoř Vel. († 604)¹.

O b s a h: Hymny k nešporám jednotlivých dnů v týdnu navazují na biblickou zprávu o stvoření světa (Gen 1, 1—31).

Nedělní hymnus opěvuje stvořitelské dílo prvního dne, stvoření světla. V druhé části prosí básník, aby Bůh zachránil naše duše

¹ Tak soudí Pimont, Guéranger, Blume a Schulte. Pro sv. Ambrože jest Albin, Thomassi a Daniel.

před věčnou nocí, jež hrozí všem, kdo žijí na zemi v temnotách hříchu. Pak vyzývá nás, abychom litovali svých hříchů a varovali se jich v příštích dnech svého života. Jen tak můžeme jednou dosáhnouti života věčného.

Lucis Creator¹ optime,
lucem dierum proferens,
primordiis lucis novae
mundi parans originem.

Ó Tvůrce světla,¹ Bože náš,
jenž denní světlo rozžiháš,
ty prvním světla úsvitem
jsi otevřel svět věkům všem.

Qui mane junctum vesperi

Čas od mlh ranních k nočním
tmám,

diem¹ vocari praecipis:
illabitur tetrum chaos,
audi preces cum fletibus.

chceš, aby dnem byl nazýván;¹
hle, sklání se noc tmavá v svět;
rač tklivé prosby vyslyšet.

Ne mens gravata crimine
vitae sit exsul munere,
dum nil perenne cogitat
sesequē culpīs illigat.

By duch, jež tíží kletba vin,
se nezbavil mzdy života,
když nelze k věcem nebeským
a v hříchů síť se zaplétá.

Caeleste pulset ostium,
vitale tollat praemium;
vitemus omne noxium,
purgemus omne pessimum.

Ať tluče v bránu nebeskou
a obdrží mzdu nadzemskou;
nuž, stranou vše, co škodí nám,
co znečišťuje duše chrám.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

Amen.

22. Immense caeli Conditor.

Hymnus v pondělí k nešporám. Autorem jest pravděpodobně sv. Řehoř Vel.²

O b s a h: Stvořitelské dílo druhého dne: „Dále řekl Bůh: „Budiž obloha uprostřed vod a děl vody od vod!“ Učinil tedy Bůh oblohu a oddělil vody, které byly pod oblohou, od těch, které byly nad oblohou. I stalo se tak. Nazval pak Bůh oblohu nebem. A nastal večer a jitro, den druhý“ (Gen 1, 6—8).

¹ Srv. Gen 1, 3—6: „Tu řekl Bůh: „Budiž světlo!“ I stalo se světlo. I oddělil světlo od tmy. Nazval pak světlo dnem a tmu nocí. A nastal večer a jitro, den první.“

² Pimont, Albin a Biraghi připisují jej sv. Ambroži.

Immense caeli Conditor,
qui mixta ne confunderent,
aquae fluenta dividens,
caelum dedisti limitem.

Firmans locum caelestibus,
simulque terrae rivulis;
ut unda flammis temperet,
terrae solum ne dissipent.

Infunde nunc, Piissime,
donum perennis gratiae:
fraudis novae ne casibus
nos error atterat vetus.¹

Lucem fides adaugeat;
sic luminis jubar ferat;
haec vana cuncta proterat,
hanc falsa nulla comprimant.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

Olomouc.

Ó nebes Tvůrče nezměrný,
tys rozdělil vod prameny,
by neslily se v jednu směs,
dals oblohu jim jako mez.

Tys pevné místo nebeským
i vodám určil pozemským;
by žár byl vodou ochlazen,
by neobrátil v popel zem.

Ó Předobry, rač v hojnosti
nám vlít dar věčné milosti,
by nesvedl nás novou lští
blud starý zase na scestí.¹

Ať mocnou září víra vzplá,
ať přinese jas ze světla;
ať všechnu marnost zavrhne,
ji ať blud ve hřích nestrhne.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

Přel. Jos. Škrášek.

Svaté společenství

Liberalismus registroval jen individuum, a to po jeho materiální stránce. Zjistil pečlivě, které požitky člověk potřebuje ke svému blahobytu a staral se svědomitě, aby každého jednotlivce vyluhoval z každé duchovnějši myšlenky. Především odstranil vědomí osobní odpovědnosti, ze kterého by mohlo vyklíčiti nebezpečí pro komplikovanost až anonymitu hospodářského řádu na liberalismu zbudovaného. Liberalistické útvary společnosti, zejména kapitálové: kartely, koncerny, trusty i Holdingové společnosti, jsou jen ve službě nekontrolovatelného a čistě hmotářského blahobytu několika jedinců.

¹ Někteří exegeté zde vidí narážku na ariánství (Albin 77). Jiní myslí zde na hřích Adamův a na d'ábla (Vanderstuyf 75).

Proti tomuto kapitalistickému pojetí jde komunistická revoluce, která podtrhuje stát jako spasitele. Stát má zmařit choutky kapitalistů, stát má všechno řídit, rozdělovat, spravovat. Jedinec je nic, stát všechno. I odpůrci komunismu: fašismus a hitlerismus kopírují tyto myšlenky o všemohoucnosti státu. Kde se uchytíme v tomto varu myšlenek? Existuje ještě nějaké Já? Máme právo žít svému Já či existuje jen My?

Pojďme se zeptat liturgie! Zatím je to ještě hodně nemoderní cesta u nás, ale bude se i po ní chodit stále víc a více. Dočkáme se, že po té cestě půjdou i národohospodáři a státníci, nebudou-li se chtít dát v plen revoluci. Justin vidí v liturgii společnou službu Bohu. To je pro naši společnost opravdu něco nového a s tím musíme prostě počítat. Nesmí nás udivovat, že jsou lidé překvapeni. Ani liberalismus ani socialismus nezná správného pojmu služby, kterou krásně definoval středověk, a neznají služby Bohu. Liberalismus má své Já, socialismus My. Bůh se jim ztratil. Oba krajní směry, vychovávající téměř většinu našeho národa, snaží se o ráj na zemi. Nepotřebují nic po smrti, nepotřebují Spravedlnosti, Boha.

Ale právě proto zkrachují, poněvadž tyto dvě příšerné protivy: Já a My nelze nijak usmířit, než v něčem třetím, co by je sloučilo a nepřipravilo o jejich charakter. To je Bůh. Proto můžeme tak určitě předpovídat, že tyto směry zkrachují. Kdy, to nevíme, ale kromě smrti není na světě nic tak jistého jako krach liberalismu a socialismu.

Ale krach směrů a myšlenek se neobejde bez zmatků a bez zlo- mu v nitru lidstva, které se zemětřesením ocitá najednou tváří v tvář před propastí a neví, kam by se mělo uchýlit. Proto voláme ke znalosti liturgie.

Naše Já nejen že nalézá v liturgii plnost vnitřního uspokojení, ale také plnost svého oprávnění, poněvadž se ve svatém prostoru liturgické služby Bohu šíří do veliké plochy My.

Liturgií roste jednotlivec do společnosti a neztrácí se v ní, individuum roste v Církev, osobní ústí v nad- osobní a vše v principu Boží ekvivalence. Já i My zůstává v na- prosté rovnováze, poněvadž na obou stranách je Bůh, poněvadž Bůh je i uprostřed. Tady není jednotlivec proto, aby mu společnost obstarávala peníze a všechno, co lze za ně kou- pit, tady není společnost proto, aby vyssávala jedince a zbavovala ho každé stopy autonomie. Tady se správně hodnotí služba proti- službou. Jedinec slouží společnosti pro Boha a společnost kvituje

tuto službu protislužbou rovněž pro Boha, poněvadž jednotlivec i společnost v liturgii slouží Bohu.

Liturgie uzavírá kněze s věřícími v jeden kruh svatého společenství.

V liturgii tvoří všichni věřící bratrstvo, všichni jsou děti jednoho Otce, jsou ratolestmi jednoho stromu, proudí jimi táž míza téhož organismu, oživuje je svatá láska bratří.

Liturgie nám výmluvně ukazuje na toto svaté společenství, kde zraje naše Já. Ukazuje nám křtitelnici, kde jsme se zrodili z vody a Ducha Svatého k životu vyššímu, než ukazuje liberalismus nebo komunismus. Křtitelnice je píseň o našem synovství Božím, o našem dětství Božím. Proto jako katolíci slavíme den svých jmenin, ponechávající slavení narozenin těm lidem, kteří se dali zbavit vědomí, že byli povoláni k vyššímu životu, než usoudil Darwin.

Den jmenin nám připomíná našeho nebeského ochránce, patrona, ventiluje náš poměr k věčnosti a Bohu, den jmenin je dnem bilance našich snah po duchovnějším životě. To všechno nám mohou jmeniny připomínat, poněvadž jejich hlasem mluví k nám křtitelnice, která není posledním artiklem kostelního inventáře, jak by se snad leckde zdálo, ale často výmluvnějším kazatelem než kazatelna.

Liturgie nám ukazuje dále hřbitov nejen jako místo společného odpočinku našich kostí, ale jako místo uvedení do svaté společnosti posmrtného života. Dvě jsou brány: křest a smrt, které nás uvádějí v obcování svatých.

Proto křesťanský hřbitov není místo bezútěšného zármutku, ale zahradou naděje. Jeho mluva je symbolická: tělo zemi, duši Bohu.

Proto ty moderní útoky hlavně proti křtu a křesťanskému pohřbu. To není náhoda, že naše doba má tolik dětí nepokřtěných a tolik lidí nekřesťansky pohřbených. To jsou promyšlené útoky na dvě brány, kterými se vchází do života.

Liturgie se k nám dále obrací množným číslem svých modliteb, aby nám připomínala neustále společnost, ke které náležíme. Orate, fratres. Dominus vobiscum. Oremus. Zde musí umlknout mluva naší sobeckosti. Žádný jedinec si nemůže vyvlastňovat Boha pro sebe. Pán s vámi. Nemodlím se jen já, modlíme se všichni jako bratří, když přednášejí společně své blahopřání otci.

Také latinská řeč liturgie jest výrazem našeho společenství a spojuje nás bez rozdílu rasy a řeči v jeden svazek po celém světě.

Proto Církev je také velmi opatrná v otázce t. zv. privátních Mší, Mší svatých jen pro někoho, a nevyklučuje nikdy věřící z účasti na takové Mši svaté.

Kostel a liturgii si nemůže vyvlastňovat ani kněz ani někteří věřící. Kostel není jen pro kněze, ani jen pro jeden spolek nebo pro jednu skupinu věřících. Z toho důvodu nebylo by snad ani příliš dobře označovat některou Mši svatou jako školní nebo jako orelskou, mládeže a podobně.

Mše svatá je pro všechny věřící. Či se něčím liší ta školní Mše svatá od jiné? Víme, co zla toto rozdělování již napáchalo a co nedorozumění i proti dobré vůli a dobrému úmyslu iniciátorů způsobilo.

Jako kalvarská Oběť nebyla obětí jen pro nějakou skupinu lidstva, nýbrž pro všechno lidstvo, tak i její reprisa nekrvavě na našich oltářích opakovaná je pro všechny a třebaže užítky z ní jsou nestejně a jistě největší pro účastníky, přece plynou z ní určité užítky všem věřícím, a no všem lidem zcela ve smyslu vykupitelské smrti Kristovy.

Proto se s lítostí díváme, když některá Mše svatá je vyvlastňována jen pro některou skupinu lidí a ostatní věřící jsou připravováni i o užitek z přítomnosti na ní. Bývá to tam, kde se na př. v neděli celebruje ráno tichá Mše svatá, snad původně určená na př. pro řeholníky nebo pod., ale neohlášená lidem, a tak mnozí věřící, kteří by se mohli dobře vystřídat, připravují se o nedělní účast na Mši svaté, protože je hlášena jen jedna Mše svatá a o té druhé nikdo neví, nebo nemusí vědět.

Ještě málo sami chápeme cenu liturgie, když ji tak nedůtklivě vyvlastňujeme jen pro hrstku lidí. A přece mravní obroda společnosti, na jejíž zpusťlost stále hubujeme, nepřijde sama od sebe, ale zrodí se z pochopení svatého společenství, ke kterému nás vychovává liturgie.

Vidíme, že tolik a tolik lidí leží v náručí falešných bohů: jeden v náručí senačního večerníku, druhý v náručí práce všedního dne, třetí v náručí utrpení, ze kterého nemůže kromě revolveru najít východisko, a tak to jde téměř bez konce.

A přece je potřebí, aby se lidé dostali zase do náručí Boha. Jsou jistě mnohé cesty, ale liturgie je cesta, kterou nám ukázal Syn Boží. Je to cesta nejmetodičtější, protože nás vede od smyslů k nadsmyslnému, od osobního k nadosobnímu.

Svatý Jan p. sk.

Karel B. Hroch.

Na anatolských březích

Arykanda.

Původně, to jest již dlouho před světovou válkou, jsem měl záměr, že navštívím město Lymiru a pak že mě povede ještě několik hodin trvající cesta údolím severním směrem od Lymiry k městu Arufú. Toto turecké město jest prý na témže místě vystavěno, kde bylo kdysi antické město Arykanda. Nebylo mi však možno, abych ještě do Arykandy zavítal, a věru, bylo mi, jako bych se něčeho velmi pěkného vzdával, jako kdybych přinášel jakousi obět, když jsem šel na zpáteční cestě z Lymiry mimo takřka dokořán otevřených bran Arykandy a nevkročil jsem do nich.

Ovšem, zříceniny antické Arykandy ve svém celku neposkytují snad ničeho zvláštního, avšak jsou v nich podle zpráv některých učených cestujících badatelů (Fellow, Spratt, Petersen, Luschan) skryty četné, pro dějiny umění důležité starožitné památky... a také o tom se cestující zmiňují, že poloha Arykandy a celé okolí jsou hornaté krajiny oplývající oslňující krásou. Nad skalnatým údolím strmí sněhem pokrytý Ak Dagh, na jehož úpatí se Arykanda rozprostírá. Údolí tvoří zponenáhlu sestupující terasy, na kterých je město rozloženo.

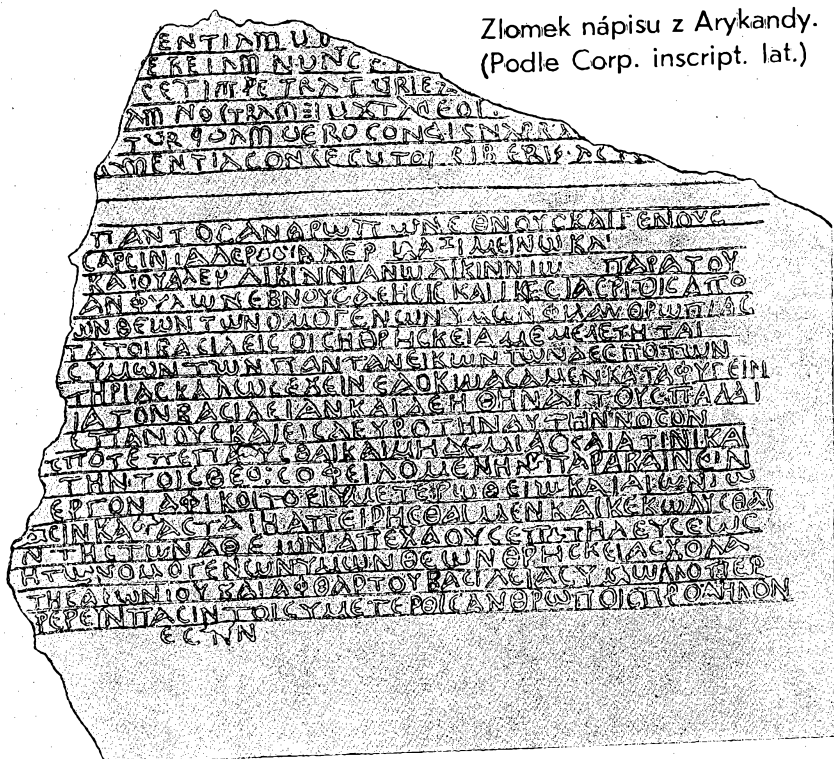
Tyto terasy pak dosáhnou skalnatého údolí, v jehož hlubinách šumí řeka Arykandus.

Některé nepříjemné okolnosti ovšem nedopouštěly, abych při svém cestování všech těch přírodních krás náležitě užíval, ale ty, které jsem spatřil, mě uchvátily, a úplně souhlasím s anglickým cestovatelem Fellowem, který, ačkoli není žádný sentimentální snilek, tvrdí, že se cítil těmito opravdu okouzujícími zjevy takřka znovu zrozeným. Tento cestovatel praví dále, že nezná žádné krajiny na světě, která by krásou a vznešeností překonala toto lykické území. To prý není prostá horská krajina, tvořící se svými výškami a hloubkami obvyklý chaos; zde jsou však, jak praví Fellow, tvary dokonalé harmonie, z nichž vyrůstá celek kouzelné krásy. Slyšíme tam šumění a burácení vod, které v hlubinách odtékají, náš zrak spočívá radostně na smaragdové zeleni bujných lesních stromů, cedrů a pinií, jichž stín poskytuje příjemného pobytu, vzhlížíme k bělostným ledovcům mile se odrážejícím na blankytné obloze... to vše se nám představuje jako čarokrásné zátíší v horské krajině.

V této skvostné přírodě jižního Tauru tedy se nám představují zříceniny starobylého města Arykandy. Dost zachované jsou některé části divadla, obzvláště postranní, kdežto zadní opevňující zeď tomu nemohla zabránit, aby balvany, které se zřítily se strmé skály dolů, zničily úplně zadní sedadla. Zachované jsou také některé stavby, jichž vnitřek byl asi rozdělen na příbytky lidské. Jejich okna mají překrásnou architektonickou ozdobu. Střechy těchto budov tvořily základ pro stavby vystavěné na skalní terase

o stupeň vyšší. Spatříme tam také věže krásného řeckého slohu, též dvorany zakončené polookrouhlými výklenky a konečně spočívá náš zrak na starobylém stadionu.

Tento stadion právě jest vlastní příčinou, proč jsem toho při své cestě tak velice litoval, že jsem nemohl vejíti do Arykandy. V roce 1892 totiž byl v tomto stadionu objeven do kamene vrytý nápis v latinském a v řeckém jazyku. Stal se tak proslulým, že se učenci o něm prostě zmiňují názvem: „Nápis z Arykandy.“ Po době mého cestování deska s tímto nápisem již v Arykandě není, poně-

Zlomek nápisu z Arykandy.
(Podle Corp. inscript. lat.)

vadž by ji byli někteří učenci z důvodu důkladnějšího prozkoumání někam zavlekli. Pro mne by se byla podobala návštěva stadionu pouti, kterou bych byl vykonal pro uctění památky našich křesťanských bratří z prvních dob naší Církve. V Arykandě bývali podrobeni strašnému utrpení pro svou nepřemožitelnou lásku a věrnost ke své víře. Tuto statečnost projevovali jak biskup a kněží, tak i věřící křesťanský lid.

„Nápis z Arykandy“ pochází z roku 312, tedy z onoho času, kdy dlouhá doba utrpení křesťanů se chýlila již ke konci. Jest to úřední projev císaře Maximina, jenž v tomto výnosu odkrývá, aniž tomu chce a aniž o tom ví, všechny hanebné prostředky, jimiž tenkrát římská státní politika pracovala za účelem, aby pokazila křesťanství toho velmi zbožně založeného lykického národa. Chtěla rozšířiti mezi lidem opovržení a nenávisť proti křesťanské víře a donucovala jej vyhrůžkami, lichocením a sliby pro ty, již by víru zradili, až konečně došlo k zmíněnému výnosu. Tento nápis jest pro nás

tedy velmi cenným a poučným dokladem z dějin pronásledování naší Církve.

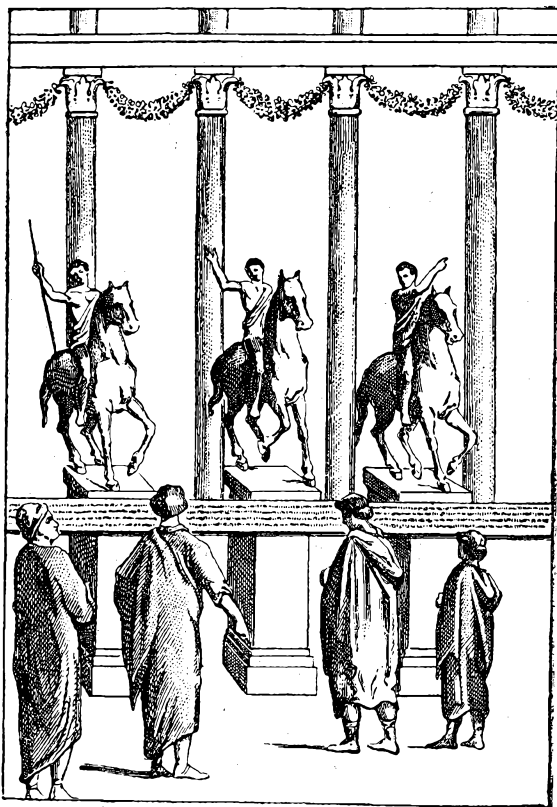
První díl „nápisu z Arykandy“ nám představuje zdánlivě dobrovolnou, doopravdy však vynucenou prosbu obyvatelstva obou v jeden celek spojených provincií Lykie a Pamphyliie, v níž jest císař žádán, aby „to bezbožné křesťanství“ potlačil.

Druhý díl výnosu pak obsahuje blahosklonnou odpověď na onu prosbu. Tenkrát byly výnosy vyryty do kamenných desek, a tak, jako jsou dnešního dne vytištěny a na veřejných místech vyvěšeny, byly i tehdy na obecných budovách připevněny, na př. na divadlech, chrámech, stadionu atd. — Dvojjazyčný „nápis z Arykandy“, který se nachází na zlomku kamenné desky rozměrů 50×55 centimetrů, byl objeven po půl druhém tisíciletí na téže místě, kde byl pro všeobecné uveřejnění připevněn. Zní takto:

„Ochráncům člověčenstva, vysoce vznešeným, bohům podobným císařům Galeriu Valeriu Maximinovi (Flaviu Valeriu Constantinovi) a Valeriu Licinianu Licinovi!

Žádost obyvatelstva Lykie a Pamphiliie. Připomínajíce si blahověli bohů, jimž Vy, císařové, jste podobní svou přirozeností, a uvědomujícíce si, že věční bohové vždy ráčili milostivě obdarovati ty, již z celého srdce o blaho našeho nepřemožitelného vojska dbali: uznali jsme za správné, abychom pokorně požádali Vaše nesmrtelná veličenstva, aby ti stále se vzpírající křesťané byli konečně přemoženi, aby již neuráželi svými směšnými novotami úcty, která věčným bohům se vzdávati má. — Toho by se dosáhnouti mohlo boho-císařským pro všechny případy platným výnosem, který by bezúčelná cvičení křesťanská zakázal, a jímž by křesťané byli donucováni, aby uctívali bohy, s nimiž Vy, císařové, jste stejného rodu, a aby vyprošovali od bohů slávu a blaho Vašich věčných a nezaniknutelných Veličenstev; tím by se ovšem i Vaším věrným poddaným pro jejich štěstí a blaho přispělo.“

Tato žádost byla již dávno připravena, jak se dá doložiti z jiných

Pompéjané čtou v kamení vyryté úřední prohlášení. (Podle staré malby.)

podobných případů, nehledě k tomu, že řídicí úředníci provincií a měst již předem věděli, že vláda, totiž císař, tato opatření od nich očekává. Zároveň s žádostí se v císařských kancelářích již vypracovala odpověď. Vždyť všechna velká pronásledování křesťanů nebyla nikoli pohanskými obyvateli připravena, nýbrž císaři buď přímo nařízena, nebo diplomatickými prostředky vymáhána. Byly to pak prostě tresty císaři křesťanům uložené, o čemž svědčí i okolnost, že všechna velká pronásledování křesťanů jsou označena jmény jistých caesarů.

Císařská odpověď, která je na nápise shrnuta s žádostí v jeden celek, zní takto:

„Kde by byl člověk tak pošetilý a nerozumný, aby nechápal, jak vroucně a poníženež musíme děkovati bohům za to, že země nevyvrhuje semen jí svěřených a neklame prázdnými klasy naději rolníkovu? Koho by nerozčilovala stálá bázeň, že bude naše vlast zpusťována válkou? Nebo že nezdravý vzduch naše těla otráví a uvrhne do hrobů? Věru, divíme se, že moře se zuřivě nerozvlní, že průtrž mračen nezpůsobí ohromné povodně, že země, naše společná matka a živitelka, se nezvedá v ohromných otřesech z nejhlubších propastí a se s námi nezřítí do nejtemnějších hlubin! Vždyť jsme již byli svědky takových hrozných událostí následkem neblahých omylů těchto bezbožných křesťanů a jejich bláznivé víry!“

Po dalších podobných frázích počítajících s hloupostí a vášní pokračuje císařská odpověď lichotným a zároveň podrážděným způsobem:

„Pohled'te na svá úrodná pole, vodnaté řeky, kvetoucí louky! Těšte se z nich, jakož i z mírného podnebí své vlasti! ... Vy, kteří jste prosti oné bezbožné víry, radujte se, jako kdybyste unikli hroznému bouři nebo zlé nemoci! Jsou-li však mezi vámi nějací přívrženci toho křesťanského bláznovství, nechť se vyženou z vaší oblasti, jak si toho přejete! Pak bude vaše město osvobozeno od toho zločinství a vy se budete moci věnovati bez překážky službě nesmrtelných bohů. Abyste však věděli, jak milá nám vaše prosba jest, jak rádi vám přicházíme vstříc a jak jest ochotné naše srdce, abychom vám vyhověli, dovolujeme vám, abyste si vyprosili nějakou milost. Učiňte tedy svůj návrh a buďte jisti, že se vám stane, jak si přejete!“

Přirovnejme původce výnosu s křesťanským lykickým lidem! Uvidíme s jedné strany prohnanost a vášnivou zaujatost, s druhé strany pak prostosrdečnost a upřímnost, jež mají oporu ve mravní síle a v přesvědčení, že dobrotivý, moudrý a spravedlivý Bůh řídí svět a osudy lidské ...

* * *

Až dosud jsem byl nadšen posvátnými dojmy při svém putování krajinou, kde skoro každý kámen je pokryt písmeny nějakého dávnověkého jazyka.

Když jsem však zabočil na křižovatku směrem k Arykandě a usedl unaven na jakýsi takový památný, písmeny pokrytý kámen,

tu se mne zponenáhlu zmocňovala hluboká soustrast s těmi, na něž se obsah onoho nápisu vztahoval, s našimi tehdejšími bratřími. Bylo mi, jako když slyším uprostřed té překrásné, nádherné přírody tiché šeptání, bolestné vzlyky a vzdechy. Tak jako dnes, byl i tehdy ten skvostný soulad moře, hor, údolí a lesů, mírné vání vzduchu, sladká vůně květů... ale těmito silnicemi a cestami kráčeli spoutaní křesťané — do žaláře!... Bůh sám zná všechna jejich jména, některá se nám však zachovala a mezi nimi jedno, jež se vznáší nad jinými jako bělostný Ak Dagh nad ostatními horami a nad celou tou rajskou krajinou; jest to jméno biskupa oné křesťanské osady, byl jím sv. Mikuláš z Myry. Nakládali s ním tak, jak bylo možno očekávati z vyhrůžek na „nápisu z Arykandy“; byl ztýrán stejně jako ctihodní otcové slavného shromáždění z Niceje, na jejichž těle byly shledány znatelné stopy ukrutného mučení za věrnost k svaté víře. Asi hodinu cesty od místa, kde jsem odpočíval, se nachází hrob sv. Mikuláše z Myry. Poslal jsem světci tím směrem pozdrav vroucí úcty a oddanosti...

Ještě jedním dlouhým pohledem jsem se rozloučil s mohutnými horami Tauru a se zříceninami Arykandy. Mezitím se stal sluneční žár až nesnesitelný. Přesto jsem musil kráčet ke kotvišti u Fineky, kde bárka již na mne čekala. Čerstvý vzduch mořský mne osvěžil po cestování dusným pobřežím. (Pokračování.)

Emauzy.

P. Kornel Kniel.

L I T E R A T U R A

Tihamér Tóth: Vítězství Kristovo — Panna Maria. Stran 212, cena váz. Kč 25.—. Na další díla Tóthova jest vypsána výhodná subskripce do 15. května. Právě před velikonoce zahájilo nakladatelství „Vyšehrad“ v Praze obsáhlý výbor z díla slavného budapeštského kazatele a universitního profesora dra Tihaméra Tótha svazkem: „Vítězství Kristovo - Panna Maria“. Svazek obsahuje 17 kázání přednesených před akademickou mládeží. Vynikají jak bohatstvím myšlenek a novostí hledisek, jimiž osvětluje náboženské pravdy, tak také zpracovanou formou homiletickou. Knihy Tóthovy jsou překládány do všech světových jazyků, jest tedy český autorisovaný překlad z maďar-

štiny dílem opravdu záslužným, a setká se jistě s pochopením jak u duchovenstva, tak u laické inteligence.

Dr. Alfred Fuchs: Demokracie a encykliky. Stran 108. Cena Kč 12.—. Známy autor populárním, jasným způsobem vysvětluje v knize ožehavé otázky sociální a hospodářské, o nichž se nyní mnoho mluví, ale jimž se málo rozumí. Dílko jest nezbytnou příručkou pro pracovníky v sociálních kroužcích, které se snaží provésti myšlenky hlásané v sociálních encyklikách posledních papežů. Na konci jest podán stručný obsah encykliky „Quadragesimo anno“, aby tak byl podnícen zájem o studium celé encykliky. Záslužné dílo vyšlo jako 3. svazek sbírky „Myšlenky a život“.

Adolf Pelikán S. J.: Světla na úskalích. Stran 208. Cena Kč 18.—. Vydalo nakladatelství „Vyšehrad“, Praha 1936. Svou novou knihou se obrací autor hlavně k mládeži a jejím vůdcům. Přístupným způsobem probírá autor otázky, které tolik zajímají mladé lidi, v nichž však mívají přechasto tolik nejasností, že z nevědomosti mnoho mladých duší ztroskotává na těchto životních problémech. V první části jedná spisovatel o themech mravnostních, jako na př.: Tělo lidské, Katolíci a sport, Stydlivost a nahota, Etika a estetika, Nerozlučitelnost manželství. V druhém díle rozptyluje spíše mnohé pochybnosti náboženské, jak se to jeví v themech: Původ víry v Boha, Kristus a Budha, Nesmrtelnost duše, Svoboda svědomí atd. O ceně díla svědčí, že předmluvu knize napsal známý katolický sociolog Dr. Bedřich Vašek.

Dr. Joseph Lorz, Geschichte der Kirche in idengeschichtlicher Betrachtung. 4 díly a rejstřík v jednom svazku. Str. 462. Münster i. W. 1936, Aschendorff. Váz. RM 6.75. — Touto knihou dává se po prvé do rukou vzdělaného katolíka, ano každého myslícího člověka dílo, jež plně uspokojuje veškeré požadavky. Každý, kdo jen poněkud zná metodu, ale i potíže historické práce, uvidí, jak mistrně dovedl autor ovládat rozsáhlou látku církevních dějin. Autor však nedokázal jen svou velkou znalost, dal též — a v tom spočívá velký význam jeho díla — historickému badání církevních dějin nové směrnice. Základní myšlenkou totiž jeho díla jest: Plnost křesťanství, jak je uložena v nauce Kristově a jeho apoštolů, během století se rozvinula k dějinám Církve a v těchto dějinách jakožto v druhém, historickém „zjevení“ dává sama o sobě výklad. Tento výklad je vyznačen stálým nárazem

lidských kultur na božské zřízení Církve Kristovy, bojem zla o vniknutí do Církve a touhou dobra dostati od Církve požehnání a hlubší smysl. Takové nazírání na církevní dějiny dává možnost zcela nového, ale též jedině možného rozdělení jednotlivých období: podle toho, jaké zaujala stanovisko ta která kultura, to které hnutí ideové vůči božskému poslání Církve. Tento způsob jednání o církevních dějinách jednak zcela odpovídá nadpřirozené povaze Církve, jednak však čelí nebezpečí, že místo dějin podávala by se theologie s pouhým hlediskem historickým. Že autor sleduje veškeré události až k jejich ideovému původu, souvisí logicky s jeho způsobem historické práce a dává jeho dílu nárok, aby mu byla dána rozhodně přednost před všemi ostatními. Neboť jen tehdy, zkoumáme-li události, hnutí atd. v jejich ideovém obsahu a původu, má historická práce nějaký smysl, jen tehdy též lze se učit z dějin a porozumět jejich důsledkům v přítomnosti. Pouhé vypočítávání historických fakt a dat nestačí. Právě toto poznání vzal autor vážně a jako první se odvážil vyvést z něho důsledky a dáti je za základ svého díla. Podařilo se mu to s úspěchem překvapujícím. Proto zasluhuje jeho kniha pozornosti co největší. Každého katolíka musí zajímat tato kniha, neboť v ní nalézáme jedině uspokojující odpověď na palčivou otázku: Proč je v Církvi také zlo a lidská slabost? Zajímavé je též autorovo stanovisko k hnutí národně-socialistickému v Německu. Posuzuje je jako katolík sub specie aeternitatis et providentiae. V tom nutno souhlasit. Snad ale vidí někdy leccos příliš optimisticky. Události v Německu odůvodňují mluvu jinou. Dílo lze co nejvřeleji doporučiti.

P. Basil Lang.

Ročník XI.

Červenec 1936.

Číslo 7.

Církevní hymny

23. Telluris alme Conditor.

Hymnus v úterý k nešporám od sv. Řehoře Vel. († 604).¹

Obsah: Hymnus opěvuje stvořitelské dílo třetího dne: „Dále řekl Bůh: Ať se shromáždí vody, které jsou pod nebem, na jedno místo, a ukáže se souš! A stalo se tak. Nazval pak Bůh souš zemí a shromážděné vody nazval mořem. A viděl Bůh, že je to dobré. Řekl pak: Ať zplodí země zelené a semenonosné rostliny, jakož i plodné stromy... I stalo se tak.“ (Gen. 1, 9—13.)

Duše lidská byla před vykoupením ponořena do nesmírných oceánů mravní bídy. Teprve vykoupením dána jí možnost, aby rozkvetla tisícerymi květy pravých ctností, aby přinesla požehnanou sklizeň. Ovšem hrozí jí i nyní nebezpečí, že žár vášni spálí v ní všecken nadpřirozený život, že ji obrátí v poušť. Jen pomoc Nejvyššího může ji uchránit tohoto neštěstí. Slzy lítosti zúrodní znovu liché zpustošené hříchem. Bude-li se chránit mravního zla a bude-li dbát božích přikázání, pak bude zachráněna před bedným údělem věčné smrti.

Telluris alme Conditor,
mundi solum qui separans,
pulsis aquae molestiis,
terram dedisti immobilem:

Ó dobrý Tvůrče zemských niv,
než od vod svět byl oddělen,
ty, vodni spousty zapudiv,
jsi přichystal nám pevnou zem:

¹ Jiní vykladaatelé připisují jej sv. Ambrožovi.

Ut germen aptum proferens,
fulvis decora floribus,
foecunda fructu sisteret
pastumque gratum redderet.

Mentis perustae vulnera
munda virore² gratiae,
ut facta fletu diluat
motusque pravos atterat.

Jussis tuis obtemperet,
nullis malis approximet,
bonis repleti gaudeat
et mortis ictum nesciat.³

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

By rodíc vhodná semena,
jsouc zlatem květů oděna,
též požehnanou nesla žeň
a stravu milou lidem všem.

Rač do vyprahlé duše ran
vlít svěží² milost, Bože, nám,
by slzami svůj smyla hřích
a zlomila vzdor vášní svých.

Ať rozkazů tvých povždy dbá,
ať všemu zlu se vyhýbá,
ať vzrůstá v dobra konání,
kéž smrti hrot jí nezraní.³

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

24. Caeli Deus sanctissime.

Hymnus k nešporám ve středu. Autorem jeho jest sv. Řehoř Vel. († 604).

Obsah: Hymnus navazuje na stvořitelské dílo čtvrtého dne: „Dá-
le řekl Bůh: Ať jsou světla na obloze, aby rozdělovala noc a den,
a byla znameními označujícími časy, dny a roky. Ať planou na ob-
loze a osvětlují zem! A stalo se tak...“ (Gen 1, 14—19).

Jedním z největších dobrodiní v řádu přirozeném je zajisté svět-
lo. V řádě nadpřirozeném podobnou roli hraje milost posvěcující.
Očišťuje duši a naplňuje ji nebeskou září, vyprošťuje ji z moci tem-
not a vlévá do ní klid, štěstí a spokojenost.

Caeli Deus sanctissime,
qui lucidas mundi plagas¹
candore pingis igneo
augens decoro lumine.

Ó svatý Bože nebeský,
jenž zlatíš jasnou světa tvář¹
v žár vznícenými paprsky,
ji stříbrem světla opřádáš.

² Viror — od viresco = zelenám se, rostu.

³ Srv. I. Kor. 15, 56: „Ostnem pak smrti je hřích“; t. j. ostnem usmrcujícím, jímž nabyla smrt moci nad lidmi.

¹ Plaga = krajina, pláň, povrch světa, obloha.

Quarto die qui flammeam
dum solis accendis rotam,
lunae ministras ordinem
vagosque cursus siderum.

Ut noctibus vel lumini
diremptionis terminum,
primordiis et mensium
signum dares notissimum.

Expelle noctem cordium,
absterge sordes mentium,
resolve culpae vinculum,
everte moles criminum.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

Ty čtvrtého dne v plameny
sluneční kouli rozžiháš,
ty řídíš luny proměny,
běh bloudících hvězd pořádáš.

Bys záři dnů i nočním tmám
tím k proměnám dal hranici,
bys znamení dal jasné nám,
kdy první dni jsou v měsíci.

Rač vypuditi z duše tmy,
a mysl z poskvrn očistiž,
vin kletá pouta rozetni,
tíž hříchů odval s hrudi již.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

25. Magnae Deus potentiae.

Hymnus k čtvrtěčním nešporám. Autorem jeho jest asi sv. Ambrož († 397).

Obsah: Stvořitelské dílo pátého dne: „Dále řekl Bůh: Vyvod'tež vody živá zvířata, která se pohybují, a ptactvo nad zemí pod nebeskou oblohou. Stvořil tedy Bůh veliká zvířata vodní a všelijaké pohybné živočichy, které vydaly vody podle jejich druhů, jakož i všeliké druhy ptactva...“ (Gen 1, 20—23).

Každá duše rodí se na křtu sv. k nadpřirozenému životu. Stejný zdroj nadpřirozeného života, ale konečný úděl není stejný: Jedny zaujmou po pozemské pouti místo v nebesích, jiné „v tůni věčných běd“... Myšlenka tato rozechvívá pokorné nitro. I ono bylo očištěno Nejsv. Krví, ale jediný těžký hřích je s to, aby duši strhl do věčných plamenů. Dvě nebezpečí hrozí jí zvláště: přílišná sebedůvěra a zoufalství. Obě mohou být stejně osudné. Vyhne-li se šťastně těmito úskalím, pak její plavba bude mnohem bezpečnější.

Magnae Deus potentiae,
qui fertili¹ natos aqua

Ó Bože, jenž vše v moci máš,
ty úrodných¹ vod ze tvorů

¹ Fertilis, e = úrodný, životodárný. Hymnus opírá se zde o nesprávný překlad Vulgáty, z něhož vyplývá, že živočišstvo vzniklo z vody. Původní text zní však: „Ať se vody hemží hemžícími se živočichy.“

partim relinguis gurgiti
partim levas in aëra.

Demersa lymphis imprimens,
subvecta caelis erigens,
ut stirpe ab una prodita
diversa repleant loca.

Largire cunctis servulis,
quos mundat unda Sanguinis,²
nescire lapsus criminum,
nec ferre mortis taedium.

Ut culpa nullum comprimat,
nullum efferat jactantia,
elisa mens ne concidat,
elata mens ne corruat.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

Olomouc.

část ve vodách z nich necháváš,
část bereš na vzduch nahoru.

Ty první tiskneš v tůně níž,
ty druhé zdviháš v nebes výš,
by různá místa zabrali,
ač z téhož zdroje povstali.

Rač udělit všem sluhům svým,
jež očisťuje Krev tvá² z vin,
by nikdy v hříchy neklesli,
hrůz věčné smrti nenesli.

Ať kletba vin je netísni,
ať nikdo z nich se nepyšní,
duch stísněný by nechřadl,
a zpyšnělý zas nepadl.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

Josef Škrášek.

Bývalý kostel sv. Prokopa na Menším městě pražském

(Ke dni 4. července.)

Prokopská ulice na Malé straně v Praze, vedoucí z Karmelitské ulice na Maltézské náměstí, má jméno po bývalém kostele sv. Prokopa, jenž stával na místě domu nyní čp. 376-III.

O založení této svatyně vypravuje Václav Hájek z Libočan ve své „Kronice české“ tuto pověst: R. 1213 ukázal se sv. Prokop ve snách zbožným a bohatým manželům Sudislavu a Dobromile, kteří měli stavení v Menším městě pražském na památném místě, kde prý za knížete Přemysla byl vystavěn první pražský dům. Světec

² Srv. I. Jan 1, 7: „Krev Ježíše Krista, Syna jeho, očisťuje nás od všelikého hříchu.“

manželům rozkázal, aby dům svůj obrátili v dům Boží. Ti uposlechli a dali tu vystavěti chrám, který příštího roku byl zasvěcen památce sv. Prokopa.

První listinná zmínka o kostele sv. Prokopa na Malé straně děje se teprve na počátku r. 1346, kdy byl již farním a přivtělen ke chrámu Panny Marie „pod řetězem“ konventu Johannitů, kterýž řád jej nepochybně na prostranství domů jemu pod roční platy náležejících v XIII. stol. sám zbudoval. Veliký požár Malé strany r. 1420 svatyni těžce poškodil a ježto řád Johannitů nepřízní doby dlouho strádal, zůstával chrám drahná léta bez opravy.

Fara tu zanikla a kostel označuje se od r. 1483 až po znovuvybudování r. 1693 pouhou kaplí.

R. 1669 byla tato neveliká gotická stavba opravena. Svědčí o tom podle Pamětní knihy kostela Panny Marie „pod řetězem“, uložené nyní na faře u Panny Marie Vítězné, listina datovaná dne 23. listopadu r. 1669, která při zboření kaple r. 1689 nalezena byla v báni snešené vížky v zavoskované plechové krabici. V listině té se uvádí, že kostel sv. Prokopa, zbudovaný na místě prvního domu celého města Prahy, byl r. 1669 z rozkazu velkopřevora maltézskeho Františka hraběte Vratislava z Mitrovic renovován a na něm nová věž vztyčena.

R. 1689 dal velkopřevor Ferdinand Ludvík hrabě Kolovrat Libštejnský chátrající kapli až na jedinou zeď stranou k domu Luragovskému zbořiti a svým nákladem nový kostel sv. Prokopa zbudovati. (Byl tu r. 1701 i pochován.) Podle Pamětní knihy výše uvedené položil k němu základní kámen dne 13. dubna 1689 administrátor převorství u Panny Marie „pod řetězem“ P. Jakub Zikmund Kucborský za přítomnosti Jana Clercka, přisedícího maltézske jurisdikce a architekta Antonia Luraga, který — jak se zdá — plány ke kostelu tomu vypracoval a stavbu řídil. Listina o budování nového chrámu s datem 11. května r. 1690, vložená do báně nové vížky zmíněným Kucborským, má chronogram, který uvádí, že stalo se tak za papeže Alexandra VIII., za císaře Leopolda I. a za představeného řádu maltézskeho Řehoře Caraffy.

Celá stavba od základu i s vnitřní úpravou byla provedena nákladem 6723 zl.

Nový kostel, v němž postaveny tři oltáře, byl dne 10. listopadu r. 1693 posvěcen arcibiskupem pražským Janem Bedřichem hrabětem Valdštejnem. Podle záznamů matriky farní u Panny Marie „pod řetězem“ asistoval arcibiskupovi při konsekraci hlavního oltáře, když byly vkládány do něho ostatky sv. Angela a sv. Benigna,

zmíněný stavitel Antonio Lurago. Slavnou mši sv. celebrouval svě-
tící biskup pražský Jan Ignác Dlouhoveský. V novém kostele bývala
sloužena mše sv. pouze v neděli a o svátcích knězem od Panny
Marie „pod řetězem“. Po celý oktáv svátku sv. Prokopa konána
tu rušná pout, která starými Pražany považována za slavnost ná-
rodní. Ještě r. 1726 jest u pražského kronikáře Karla Adolfa Redel-
na zmínka, že tento kostel, jenž byl filiálním chrámu Panny Marie
„pod řetězem“ a úpravně zbudovaný, tehda v dobrém stavu se
nalézal.

R. 1784 byla svatyně sv. Prokopa na Malé straně zrušena. Od-
svěcenou budovu koupila za 735 zl. Marie Anna hraběnka Kolo-
vratová roz. Ogiloi. Ta přestavěla ji v činžovní dům, nyní čp.
376-III., na němž posud dobře lze rozeznati tvary bývalého chrá-
mu, zejména zaokrouhlené kněžiště na straně východní. Na pa-
mátku bývalého kostela dala jmenovaná šlechtična postavití nad
nově zřízeným vchodem barokní sošku sv. Prokopa s čertem na
řetěze, která tu ve výklenku dosud jest. Z hlavního oltáře býva-
lého kostela sv. Prokopa na Malé straně zachoval se podnes jedi-
ně obraz světce sázavského; nalézá se v sakristii chrámu maltéz-
ského.

Praha.

Ministerský rada Jan Kakš.

Svatý prostor

Chodíme do kostela.

Turisté také chodí do kostela. Hledají tam umělecké památky.
Prohlížíjí staré obrazy. Podivují se krásně vyřezávaným sochám.
Šeptají nadšeně o smělé klenbě. Hledají zajímavosti, kterými by
doplňili své turistické zážitky, jako se doplňuje turistická brašna ka-
mením, květenou a pohlednicemi.

Vědci také chodí občas do kostela. Pátrají po kamenných ná-
hrobcích staré šlechty. Otvírají pozorně hroby. Určují stáří kostí.
Badají o zvonech na věži. Zjišťují cenu ornátů. Obkreslují výzdobu
kalichů. Všechno pečlivě znamenají a třídí. To prý je znak vědecké
práce. Kostel je jim soubor takových utříděných poznatků.

Estéti také chodí do kostela. Líbí se jim mystické šero zpověd-
nic. Ale nepřiklekaají k nim. Básní o dýmu kadidla. Ale nevědí, že
je to pocta Všemohoucímu a že to má být symbol pozdvižení na-
šich srdcí. Milují hru světla a stínů na zašlých freskách. Je prý to

kouzelně podmanivé a podmanivě kouzelné. Kostel má pro ně dost věcí, které je příjemně šimrají. O důsledky se nestarají. Krása nemá pro ně mravní závaznost.

My také chodíme do kostela. Nehledáme staré obrazy. Uznáváme cenu uměleckých soch, ale hledáme výš. Hledáme v kostele Ježíše. Víme bezpečně, že ho najdeme. Víme to od něho. Věříme mu. Věříme svatostánku, že to nejsou jen pozlacená dvířka, skrývající prázdnotu. Věříme, že je tam živý Ježíš, náplň všech věků. Věříme, že je tam celá Nejsvětější Trojice, poněvadž celá měla účast na našem vykoupení. Kostel je nám svatým prostorem.

Tři rozměry určují prostor a odlišují od chaosu: délka, šířka, výška. Do těchto rozměrů stavíme všechn svůj život. Naše domy mají tyto tři rozměry. I naše plány a sny jsou trojrozměrné. Naše práce a naše díla vyrůstají z klína těchto rozměrů.

I kostel určují tyto tři rozměry a můžeme o nich říci, že tyto tři jedno jsou. Tvoří nejen přirozený prostor chrámu, ale i jeho nadpřirozený prostor. Svatý prostor.

Pro nevěřícího člověka existují také délka, šířka a výška kostela. Pak ještě materiál, zda kámen nebo cihly. A ještě výzdoba vkusná či nevkusná. Ale to nečiní kostel kostelem pro nás věřící. Vidíme více. Musíme více viděti, poněvadž jsme byli povoláni, abychom prohlédli.

1. Kostel směřuje od západu k východu. Od stínů k vycházejícímu slunci. Od zániku k životu. Zachycuje stejně první pozdrav slunečního majestátu jako poslední. Kostel je celý den plný světla. Je stále v jasu. Nikdy mu neschází slunce.

Stejně ve smyslu nadpřirozeném. Kristus je slunce. Kostel je plný jeho světla. Je tam ve dne i v noci. Jeho cena se nemění jako cena historických obrazů a uměleckých soch. Nezáleží na náladě, na kursu.

Směr dráhy tohoto nadpřirozeného světla je směr kostela. Je to i mluva nám, věřícím. Máme chodit také tak, abychom byli stále plni světla. Náš život nikdy nemá být ve stínu hříchu. Ani okamžik bez posvěcující milosti. První paprsek máme stejně zachycovati jako poslední. První paprsek je křest svatý. Znovuzrození z vody a Ducha Sv. Poslední paprsek je svátost umírajících. Mezi těmito krajními paprsky jsou ostatní pro každou důležitou chvíli života. Stále máme po nich lačněti. Stále máme po nich vztahovati ruce jako okna kostela je natahují po paprscích slunečních ráno i večer.

2. Při evangeliu se přenáší kniha s epistolní strany na evangelní. Z jihu na sever. Po šířce kostela. Z jihu přichází teplo. K jihu odlé-

tají tažní ptáci. Z jihu se k nám vracují s novým jarem. Sever je studený a chladný. Z jihu přichází k nám také teplé slovo spásy. Z jihu přichází Slovo Boží, které je světlem i teplem. Dostává se i na sever. Kříž, shozený na severní točnu, je symbolem cesty Slova z jihu na sever.

K jihu odlétají často naše myšlenky. K Betlemu, Nazaretu i Jerusalemu. Chodíme v duchu s Ježíšem a za ním. Zaposloucháváme se do jeho slov. Znějí právě tak jako kdysi. Jsou stejně časová. Mluví stejně k srdci všech. Burcují rozum i vůli.

K jihu zalétáme i svými vzpomínkami do Říma, křesťanské metropole. Děti si říkají, že tam odlétají na Zelený čtvrtek zvony od nás. Výborná myšlenka! Kromě vlaštovek i zvony nás spojují s Římem: něha a oddanost k Otci. Nevěřící se prou, je-li svatý Otec Ital nebo dovede-li v sobě zapíratí vrozený cit. Bláhoví. Papež je především Otcem a jeho starosti nejsou ani italské, ani německé, ani československé, ale výhradně otcovské. Objímá všechny jako druhý Kristus.

3. Třetí rozměr kostela se uplatňuje nejmórazněji při pozdvihování. Chápu úctu věřících, kteří se hluboce při něm sklánějí. Ale raději bych se díval vzhůru, za Tělem Spasitelovým. Tak se asi dívala Maria a Jan na Golgotě. Tak se dívali apoštolové za Kristem, když vstupoval na nebesa.

„Až budu pozdvižen, všechno potáhnu k sobě.“ Dívám-li se za Kristem, vzhůru, je v tom pohledu stesk po kráse stoupati. Býti jím tažen vzhůru, protože sami nic ze sebe nemůžeme.

A proto se ještě rád dívám za Hostií, že jsme tak malí. Co jsme? Pláčeme vnitřně stále nad svou ubohostí. Litujeme denně svých chyb a znova do nich upadáme. Jsme k lákavosti hříchu bezhlavější než mouchy k lepidlu. Tolik si zakládáme na tom, čím jsme. Musíme mít nějakou hračku pro útěchu. Jeden titul, druhý peníze, třetí rozkoš. Ale úhrn všeho? Marnost nad marnost. Jen pro naši ubohost jsou ty hodnosti, vyznamenání a uznání. Je to podšívka pomluv a klepů, zneuznání. Podšívka lepší než sukno, ale přece jen podšívka.

Co pro nás plyne z poznání svatého prostoru kostela?

1. Povinnost mítí otevřené srdce. Otevřené pro Boha a jeho podněty. Přístupné srdce a vůli ochotnou jíti za Světlem. Srdce otevřené pro bližního. Pro jeho bídu fysickou i mravní. Rozum otevřený pro potřeby doby. Modlitba o zachování při zdravém rozumu není zbytečná. Mnoho hříchů je založeno na nepoznání po-

třeb doby. Na odpírání dobrému, které by se mělo konati a které nekonáme.

2. Povinnost apoštolátu. Nesmíme studit. Odpuzovat neláskou. Nesmíme znát jen sebe. Z nachlazení pochází mnoho chorob. Neláskou zastuzujeme celé své okolí. A přece Kristus je Láska. Apoštolát je povinnost hřát. Slovem i skutkem. O všechno se zajímat, všude mít teplé slovo. A je to povinnost i svítit. Proto nám nebylo světlo dáno, abychom je schovávali. Abychom si je nechávali sami pro sebe. Světlo se chce rozlévat. Nebraňme, usnadňujme mu cestu.

3. Povinnost míti vzhůru zamířené srdce. Neztrácet se zřetele hlavní cíl. Pro sekundární nezapomínat na primární. Nedělat ze služebníků pána. Ani technické vymoženosti nejsou pánem. Pozor, aby se jim děti neklaněly! Ani radio, ani film a televise není Bohem. Jsou to služebníci naši. Svědkové o Bohu a člověku. Vzhůru srdce znamená velkomyslnost. Dovednost odpouštět. Jinak nebude ani nám odpuštěno. Umění přezírat malá nedorozumění. Vidět u bližního spíš jas než stín. Mít ochotu k pochopení druhého. Pravda je jedna, ale lidí je mnoho. Nebudeme slevovat z Pravdy, ale budeme se učit chápat lidské omyly.

Tolik toho dovede povědět svatý prostor kostela. A každému to umí říci po jeho způsobu, jasně a srozumitelně. Pojd'me a klaňme se Bohu!

Svatý Jan p. sk.

Karel B. Hroch.

Na anatolských březích

Myra.

Málo nás potěšilo — mne cestujícího a lodníky — že jen velmi slabý větřík odváděl naši loď z přístavu Fineky. I ten zponenáhlu utichl, když jsme se blížili k předhoří, a konečně nastalo bezvětří, takže plachty visely zcela volně na stožáru a lodníci se musili pustiti do úsilovného veslování. Ale náhle se zdvihl tak silný vítr, že jsme se dostali již za půl druhé hodiny — tedy mnohem dříve, než jsme předpokládali — k západní části roviny obklopující město Myru, nedaleko malého předhoří Pyrgo, odkudž do nepatrného starožitného přístavu Andriaki bylo nám plouti jen půl hodiny. Museli jsme však ještě dříve přistati, může-li se přistáním nazvati najíždění lodi na plochý pískovitý břeh. Bylo to pro mne štěstí, že byl mezi lodníky muž obrovské postavy a síly; ten mne beze všech okolků vzal na

svá široká záda a donesl na sucho. Pak jsem se odebral cestou, která vede k Myře.

Teď, milí čtenáři, se asi budete tázati, jaká ta cesta byla. Nuže, podle břehu byla ještě dosti obstojná, ale dále v nitru země byla taková, že mi přišla na mysl policejní tabulka, kterou jsem kdysi četl v nějakém okrese své vlasti. Zněla takto: „Tato cesta není cestou.“ To platilo také tam na břehu anatolském. Stále jsem musel nějaké překážky buď obcházeti nebo překonati a poznal jsem, že příčina toho jest náplavní půda oné krajiny. Náplav se usadil částečně zponenáhlu,

částečně však také prudkými přírodními katastrofami. Za nějaký čas jsem přišel na stopy lidské a na ušlapanou, schůdnější stezku. Myslil jsem, že jdu rovnou k svému cíli, avšak najednou opět nečekaná překážka! Ohromný černý hlídací pes stál proti mně! Zůstal jsem nehybně státi, co jsem mohl jiného dělati proti tomu zuřivému hlídači? Co hlídal?

Teď jsem to teprve spatřil. Byl to hustým křovím zakrytý stan, jenž náležel k táboru Juruků.

Divil jsem se tomu, neboť jsem četl, že „pud k jaile“, t. j. k letnímu pobytu v horách, se zmocňuje celého obyvatelstva pobřežních krajin a že se stěhují celé osady s ženami, dětmi, dobyt看em, drůbeží atd. z nížin do hor. Doma zůstanou prý jen ti, kteří mají na starosti pole a zahrady. — Nuže, hned jsem byl obklopen hejnem docela nahých nebo polonahých dětí, ne právě hezkých ani čistotných, které na mne vyvalily úzkostně oči, velké jako sázená vejce, a divily se tomu, že po cestě, „která cestou není“, přece přicházel cizinec. Brzy vyšli ze stanu muži i dvě ženy.

Jürüci tvoří s pravými Turky dohromady menší část obyvatelstva pobřežního pohoří Malé Asie. Jejich jméno znamená „cestující“ a oni jsou skutečně kočujícím národem. Liší se nápadně od ostatních obyvatel, předně již svým zjevem dosti divokým, pak svým jazykem, dosud učenci neprozkoumaným, (prý slovanským) a také svými stany. Jiní obyvatelé, tak zvaní Tachtašys (= dřevorubci), mají totiž stany v podobě polokoulí, pokryté větvemi a deskami z plsti; Jürüci však mají příbytky podobné stanům syrských beduinů (čtverhranný základ pokryt tkanivem z temné kozí srsti). Vnitř mají pytle se zásobami, nahromaděné tak, že dělí prostor na dvě části, jednu pro muže, druhou pro ženy. Jejich původně křesťanská víra jest prý nyní jakousi od-

Lykický ploskohlavec - Jürük.

růdou islamu. Dosti zajímavý a zároveň divný jest způsob, jímž tento národ pěstuje krásu: Hned po narození se dětem po 6—10 měsíců obvazuje hlava, takže nabývá tvaru s úplně plochým čelem.

Nuže, co teď? Asi mne ti lidé neměli za nějakého zlého a nebezpečného člověka; první zaražení bylo přemoženo, chvílku jsme ještě stáli mlčky proti sobě, pak jsem byl vlídnými posunky pozdravován a pozván, abych přistoupil blíže. Vedli mne do stanu, já jsem byl v nejistotě, jak to přivítání asi dopadne. Nabídli mně místo k sezení na pěkném koberci, asi ve vlastní domácnosti tkaném. Posadil jsem se tedy, ovšem dosti neobratně, přes to, že jsem již dlal dlouho ve východních zemích. Pak se odehrálo vše tím obvyklým východním způsobem: Pán stanu mi vlastníma rukama zhotovil a zapálil cigaretu, dostal jsem šálek mokky, pak sklenku raki, který byl přimícháním vody bílý jako mléko, po malé přestávce ještě cigaretu a nyní jsem doufal, že bude těch požitků dost. Mluvíli na mne vlídně, já však jsem mohl jen odpovídati výmluvnými posunky... vždyť jsem jejich jazyka neznal...

Je to zajisté nepříjemný pocit pro Evropana, který si na svém vzdělání něco zakládá, že nedovede ani slůvka odpovědětí těmto dětem přírody. Člověk připadá si sám sobě velmi nejapným a neobratným. Snažil jsem se, abych si získal jakousi vlídností alespoň těch umazaných dětí, což se mi snadno podařilo, neboť byly ihned přítulnější. I ženy se na povel svého pána vynořily z temného pozadí stanu a blížily se ostýchavě a stydlavě. Obdařil jsem je lesklými medailkami, čímž jsem jim způsobil velkou radost. Ale čas plynul! Vstával jsem tedy se svého koberce a tu jsem zpozoroval, že ženy cosi kutí v ploché nádobě s jakýmsi bílým obsahem, do něhož něco nakrajují. Zalekl jsem se, neboť jsem věděl, to znamená kvašené mléko s okurkami! Znal jsem toto jídlo. Jedl jsem je kdysi v tureckém chanu s třemi rozcuchanými, otrhanými domorodci z jedné mísy, kterou nám postavili na podlahu. Kvašené mléko — jmenují je tam jogurt — proč ne? To bych si byl dal ještě dosti rád líbit; viděl jsem před stanem těch dobrých Juruků jím těsně naplněnou kozí kůži; také okurky mi byly zcela přijatelné, ale — bez jogurtu. Jen takovou směšeninu ne! Ta se mi zdála osudnou. Přece však bych byl nerad urazil pohostinství a bezděky jsem začínal si dodávat odvahu. Vidiš, Kornelie, řekl jsem sám sobě, vždyť jsi již prodělal horší věci. Pamatuješ ještě, jak kdysi nějaký šeich na znamení nejblahosklonnějšího pohostinství svýma nemytýma rukama hnětl pro tebe rýžové, skopovým lojem kanoucí knedlíčky a strkal ti je do úst? A víš ještě, jak to bylo v Betlemě u arabského políra naší církevní stavby na Sioně? On uctíval hosty — většinou to byli Arabové — a trhal rukama s kostí kusy skopového masa, které nám pak podle řady předhazoval. — Nuže, tedy! Pusť se s odvahou do okurek politých jogurtem! Tu, jako strážný anděl, ale energický anděl, se vynořila v mém nitru záchranná myšlenka: Vždyť nemám ani dosti času! Mísa se již již ke mně vznášela, ale já jsem se vlídnými posunky rozloučil a rychle jsem spěchal ven.

Mimochodem jsem se dotkl plachty stanu. Je to, jak mi majitel stanu sdělil, v domácnosti zhotovené tkanivo z většinou černé koží srsti. Před stanem stál stav, před nímž byla schoulena třetí, již stará žena. Pracovala právě běhoun s východním (tureckým) vzorkem. Pak jsem si povšiml ještě nám Evropanům zcela neobvyklého nástroje z tvrdého dřeva a z kůže. Byla to jakási rukavice, které se používá jako ochrany při sklizni proti ostří srpů a pro snadnější sbírání obilí. Tato rukavice je opatřena dlouhými prsty v podobě drápů a nosí se na levé ruce.

Ještě němé, ale vděčné a srdečné stisknutí ruky — nechtěl jsem používatí bakšiše ve východních zemích jinak velmi obvyklého, neboť jsem věděl ze své zkušenosti u beduinů, že by byl v tomto případě urážkou — a obohacen novými životními zkušenostmi jsem odešel.

Na své další cestě, „která cestou nebyla“, jsem spatřil ještě jeden podobný tábor Jürüků, a po dobré půl hodině jsem byl u cíle své cesty, viděl jsem totiž před sebou zdi, které místo aby vyčnívaly, spíše do země zapadaly; mohly to býti jen zdi basiliky sv. Mikuláše! Pozdravil jsem je radostně. Má první návštěva však neplatila jim, nýbrž z důvodů zdvořilosti prostosrdečnému strážci této svatyně, řecko-pravoslavnému popovi. Setkal jsem se s ním v jeho obydlí, které se ovšem podobalo spíše krámu vetešníkovo než bytu církevního hodnostáře, jímž přece byl, poněvadž nosil zlatoskvoucí pektorale na svém ovšem ošumělém šatě, který byl někdy asi černý. Byl překvapen, že jsem se v jeho samotě tak znenadání octl, stal se však vlídným, když přečetl doporučující dopis od patriarchy z Jerusalema, a konečně i pohostinným, neboť mne zval na šálek mokky, což jsem však pro nedostatek času odmítl. Oslovoval jsem jej „Archimandrit“ a „Hegumenos“, byla to ovšem trochu přehnaná zdvořilost, ale líbilo se mu to. Uctil mne nabídnutím, že mne provede, to jsem ale přijal jen pro obvod basiliky, nikoli pro pozoruhodnosti města Myry, neboť jsem je znal lépe než on. Vůbec se rád vyhýbám všemu, co se zdá býti nějaký cicerone (vůdce); byl jsem velmi dychtivý na dojmy tak významného místa a nechtěl jsem, aby mne někdo rušil v mých rozjímavých úvahách. Domluvil jsem se s tímto ctihodným popem zcela dobře, částečně mezinárodními posunky a výrazy tváře, částečně několika francouzskými a vlašskými frázemi, které si ještě ze své jerusalemské doby byl zapamatoval — a konečně stačilo nám to, vždyť se naše rozmluva netýkala tak důležitých věcí...

Tento chrám se někdy zaměňuje s dřívějším biskupským a klášterním chrámem sv. Mikuláše Hagia Sion. Ten, o němž vypravuji, je však basilika o třech lodích, je prostředních rozměrů a vystavěn byzantským slohem. Vstoupili jsme do chrámu přízemkem a byli jsme ve výši kruchty, poněvadž — zpozoroval jsem to již při svém příchodu — jen hořejší části budovy vyčnívají nad naplavenou hmotou, kdežto vlastní dno se nachází 6 a více metrů pod ní. V šedesátí letech 19. století byla provedena přestavba celé budovy alsáským stavitelem Salzmannem na útraty tehdejší ruské vlády;

při té příležitosti se předdvorí zbavilo náplavu, teď však je jím opět naplněno.

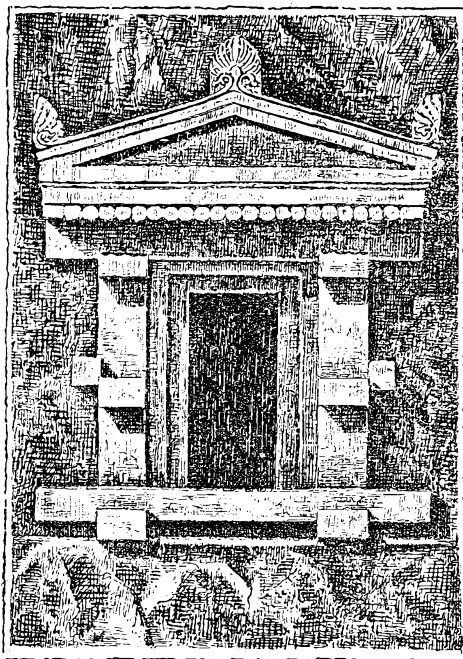
Západní předsíň, která byla náplavem zcela zpusťována, byla tehdy úplně obnovena a prostřední hlavní lodi, již dříve překlenuje kopulí, bylo znovu vystavěno a překlenuje zároveň s postranními lodmi.

Presbytář má v opak polokoulovitých postranních apsid rovné zakončení. Přes skromnost celého zařízení toho chrámu cítíme, že stojíme nad něčím důležitým, ctihodným, a naše zbožné usebrání se tímto dojmem ještě prohlubuje.

Z pravé lodi uvádí nás popk vlastní svatyni, kde býval dříve hrob svatého Mikuláše. Bohužel se přesvědčíme brzy, že celek toho, co spatříme, si zaslouhuje tohoto čestného názvu jen tou měrou, pokud uznáváme historické důvody za správné, aby zde stále vládl týž stav, do něhož byl chrám násilným oloupením před 900 lety uveden. Mramorové sloupy a zábradlí mají zřetelné stopy násilného poškození a za nimi vidíme prázdný mramorový sarkofág. Stěny jsou částečně pokryty mramorovými deskami, částečně figurálními malbami, ty však jsou až k nepoznání poškozeny. Podlaha jest pokryta bahnem.

Ovšem nemohou tyto nepotěšitelné dojmy úplně porušiti úctu před vznešeností tohoto místa, ale přece jen překážejí tomu silnému, živému vzletu duše, na nějž se návštěvník této proslulé svatyně těšil.

Je tedy pochopitelné, že prchá z této nepříjemné přítomnosti a zahloubá se raději do prastaré doby minulosti... Jde zpět o půl druhé tisíciletí a prožívá v duchu onu slavnostní hodinu, v níž bylo zde uloženo s neobyčejnou církevní okázalostí tělo sv. Mikuláše k poslednímu odpočinku. Většina těch třiceti biskupů, kteří byli podřízeni Myrskému metropolitovi, doprovázela tělesnou schránku světce, jehož práce pro Boha a Jeho království na zemi má cenu nesmrtelnou. Po několik staletí byl tento chrám slavným poutním místem pro křesťany východních a západních zemí. Brzy po smrti slavného světce povstala ona známá legenda, podle níž Bůh sám uctil tělo sv. Mikuláše vonnou manou, která prý kanula z jeho ostatků. Byla velice zvelebována za všech dob, mezi jinými jí chvalořečil také císař-báseň Konstantin VII. Porphyrogenetos († 959). Nadšeně pozdravuje město Myru řeckou slovní hříčkou a

Typický portál lykického skalního hrobu v Myře.

prohlašuje je za přetéající libovůní mastí (Myrion = mast) a třikrát blahoslavenou.

Čím méně máme příčiny, aby naše zraky byly k místu někdejšího odpočnutí našeho světce připoutány, tím snadněji se vznáší náš pozdrav na vlnách něžné zbožnosti přes vlny mořské ku břehu Apulie až k městu Bari; tam odpočívají nyní tělesné pozůstatky vznešeného světce již po staletí a město Bari se stalo dějištěm a střediskem světoznámých poutí a zároveň průkazů milostí a divů, které Bůh udílí a dopouští na přímluvu sv. Mikuláše.

Jak se dostaly relikvie do města Bari? ...

Neobyčejně zajímavé a vysoce dramatické jsou okolnosti, za nichž se přenesení stalo.

Poněvadž Řekové, kteří střeží prázdný hrob, stále mluví o jakémsi „oloupení“, povstává snadno domněnka, že se jedná o nějaký zločin v Myře spáchaný. A byl to přece jenom záchranný, ačkoli násilný čin, a stav zrušování, v němž se prázdný hrob nachází, svědčí jenom o spěchu, jímž musel býti vykonán, aby se neminul s dobrým výsledkem.

Často se východní vladaři, na př. císař Basilius (996—1025), o to pokoušeli, že přenesou tělo sv. Mikuláše z Myry do nějaké své vzdálené východní residence. Ovšem dosud bez úspěchu ...

Proto se někteří obyvatelé apulského města Bari mezi sebou usnesli, že při první vhodné příležitosti dopraví relikvii do svého města. V roce 1087 vyplulo několik obchodních lodí z přístavu města Bari a mělo namířeno do syrské Antiochie. Mezi lodníky a cestujícími, celkem 60 osob, byli 47 rodáci z Bari. Tito upozorňovali se navzájem na příznivé okolnosti pro vpád do Myry. Věděli totiž, že mohamedáni vpadli do Lykie, že všichni křesťané odtamtud uprchli, že opustili také město Myru i chrám a klášter sv. Mikuláše. Rodáci apulští byli však opatrní. V přístavě Andriaki s Myrou spojeném poslali na pevninu vyzvědače, poutníka do Jerusalema, který jim sdělil, že pro pohřeb tureckého vojevůdce v Myře je v městě a v okolí mnoho Turků shromážděno, a proto loď plula dál do Antiochie.

Tam se však tajně dozvěděli, že posádka několika lodí má také úmysl přenést tělo sv. Mikuláše, a to do Benátek. Tedy se vraceli apulští cestující nenápadně z Antiochie dříve, než bylo původně ujednáno a dověděvše se, že Turci z Lykie odešli a že klášter sv. Mikuláše v Myře jest opuštěn, přistáli na břehu a zanechali svoje cestující na lodi. Přišedše do kláštera sv. Mikuláše, našli tam však nečekaně čtyři mnichy. Zanechali tedy zbraně před fortanou a tvářili se, jako by se chtěli v chrámě pomodlit. Uznavše však, že by tím způsobem svého cíle nedosáhli, chopili se zbraní a objevili na smrt ulekaným mnichům, hrozíce jim mečem, svůj pravý úmysl. Několik lodníků hlídalo mnichy, aby si nemohli nikoho přivést na pomoc, ostatní lodníci pak spěšně vnikli do svatyně, rozbili mramorový sarkofág a vyňali pozůstatky světce. Poněvadž neměli pro ně žádné schránky, shrnuli svaté relikvie a všechno, co při nich by-

lo, do komže lodního kněze jménem Grimvalda a spěchali se svou vzácnou kořistí k lodi. Oni čtyři mniši mohli jen svým nářkem a svým bédováním sledovati odnášení těla sv. Mikuláše, nikoli zabrániti. V přístavu již čekala loď s nadmutými plachtami na návrat útočníků.

Emauzy.

P. Kornel Kniel.

L I T E R A T U R A

F. Cayré O. A. A., Précis de Patrologie. Histoire et doctrine des Pères et Docteurs de l'Église. **Tome I**, livres I et II. Broché, Belgas 7.75. **Tome II**, livres III et IV. Broché, Belgas 9.75. Tournai 1931/33, Desclée & Cie. — Čtyři knihy toho dvousvazkového díla podávají nám přehled o vývoji a rozvoji křesťanské literatury a katolického dogmatu. Prvé tři knihy pojednávají o době patristické až do r. 800, čtvrtá zachycuje rozvoj náboženský od stol. 12. do 16. Poslední doba přinesla mnoho děl, zabývajících se literárními plody křesťanského starověku a středověku; jaký má proto význam tato kniha? Jistě je nechce nahraditi. P. Cayré snaží se podati přehled tohoto opravdového labyrintu vědeckých prací a při tom s užitkem čerpá z těchto děl. Pilný badatel spisů sv. Augustina ukazuje zde, že stejně dobře ovládá i ostatní období patristické literatury a theologické literatury vůbec. Kniha přináší hojný bibliografický materiál jak francouzský, tak i cizí. Kniha je zároveň zpracována jako dějiny katolického dogmatu. Proto mimo rejstřík jmenný a věcný podává též rejstřík věroučný. Dílo najde jistě všude radostné přijetí.

P. P.

Annuaire Salvator 1935. Indicateur des Libraires-Éditeurs, Imprimeurs, Revues et Périodiques Catholiques de langue française. 3e édition. In 8° écu de 224 pages. Mulhouse 1935, Éditions Salvator. Prix: 20 fr., 21 fr. 50

franco. — Druhé vydání ročenky katolických knihkupectví a nakladatelství francouzských našlo tak příznivé přijetí, že celý náklad byl v krátku rozebrán. Nakladatelství Salvator připravilo pro r. 1935 nové, značně rozšířené vydání se změněným názvem „Annuaire Salvator“. Nejen, že byl doplněn nový seznam katolických časopisů se stručnými údaji o jejich obsahu. Též celková úprava vykazuje značné zlepšení. Dílu přejeme hojnost zdaru.

P. P.

Le Dictionnaire d'aujourd'hui. „Toujours a jours.“ Tours 1936, Maison Mame. Format 19×13. Cartonné 20 fr. Percaline, 22 fr. — Tato nová encyklopedie vydaná francouzským katolickým nakladatelstvím „Mame“ řadí se čestně k ostatním pracím toho druhu. Na více než 1100 stranách přináší přes 51.000 výrazů, četné rytiny i několik barevných příloh. Stručné poučení u jednotlivých hesel je sestaveno od zkušených odborníků, vyobrazení odpovídají moderním požadavkům a také četné mapky a rodokmeny doplňují názornost a přehlednost. Knihu můžeme každému vřele doporučiti.

P. Thomas Jüngt O. S. B., Meinrad Eugster (1848—1925), Laienbruder im Stift Maria — Einsiedeln. Nach den Erinnerungen und Aufzeichnungen seiner Mitbrüder. Einsiedeln 1936, Verlag Benziger. Geb. Fr. 3.60. — Svatý Benedikt v 7. kapitole své Řehole podává nám ideál pokory. Jeho

synové mají proto jaksi stavovskou povinnost snažiti se o uskutečnění tohoto ideálu. Pro čtenáře však větší přitažlivost než psaná pravidla má to, vidí-li tento ideál v životě uskutečněn. Životopis bratra Meinrada Eugstera je líčením takového života pokory. Nynější době je ctnost pokory cizí, ale právě proto má tato knížka svůj veliký význam, neboť ukazuje, že cesta pokory odstraňuje z života všelikou spletnost a vede přímo a bezpečně ke spáse. F. P.

Annuaire pontifical catholique pour 1936. Un volume petit in-8° compact à 2 colonnes, de 960 pages avec 197 illustrations. Prix: 45 francs; port recommandé, 2 fr. 65. Etranger: port recommandé, 4 fr. 55 ou 7 fr. 10, selon le régime postal. Maison de la Bonne presse 5. rue Bayard. Paris-8e, C. c. 1668. — Rok co rok přináší tato katolická ročenka nějaké novinky a vychází v zdokonalené úpravě. Také tento, již 40. ročník je proti předějším bohatší. Mezi jiným pojednává o starých biskupstvích francouzských, o dvou historických jubileích v arcidiecési toulouské a konečně je zde též pokračování všeobecné studie o kardinálech, jež sahá až do 15. století, kniha najde jistě své příznivce.

P. P.

Vonier, Ansgar, O. S. B., Abt, Die Persönlichkeit Christi. Aus dem Englischen übertragen von Winfried Ellerhorst O. S. B., Abtei Weingarten. Veröffentlichung des Katholischen Akademikerverbandes 8° (VIII u. 208 S.) Freiburg im Breisgau 1935, Herder. Geheftet 2.60 M.; in Leinen 3.80 M. Podle názvu knihy by člověk očekával život Kristův. Přece však není úmyslem autorovým něco takového předložiti čtenářům. Ani žádnou apologii ani knihou rozjímání nemá býti tento spis. Mnohem spíše chce toto dílo nenucenou formou probrati

nejdůležitější body z třetí části Theologické Summy sv. Tomáše Aquinského o Osobě Kristově. Tedy čistě theologická kniha. Pro širší kruhy laiků bude proto stěží srozumitelnou a i mnohým theologům, pokud nejsou dobře thomisticko-scholasticky vyškoleni, bude se zdáti dosti těžkou. To tím spíše, že jednotlivé kapitoly jsou velmi stručné a poměrně krátké a nijak ani zdaleka neposkytují vyčerpávající důkazy. Kdyby místo překladu bylo poskytnuto čtenářům volně přepracování anglického originálu, mohly by přijíti vývody spisovatele přes všechnu stručnost více k uplatnění. Takto však nepodává čtení nijak nezkalený požitek, třeba poskytuje mnoho povznášejícího a mnoho námětů. P. Leo Aicher.

Dr. Sigismund Waitz, Fürstbischof von Salzburg, Paulus in Stürmen und Verfolgungen. 376 Seiten. Tyrolia-Verlag. Ganzl. S 9.50, RM 5.20, kart. S 7.50, RM 4.—. Innsbruck-Wien-München 1935. Tento čtvrtý svazek „Zeitgemässe Erwägungen über christliches Leben u. Seelsorge“ knížete-arcibiskupa ze Salzburku pojednává ve třech částech o posledních pracích a osudech Apoštola národů, navazujíc na Skutky apoštolské 18, 1 až 20, 1, na Druhý list ke Korintským a opět na Skutky apoštolské 20, 1 až 28, 31. Celkem vzato máme zde živý doklad pro slova Spasitelova o Pavlovi: „Chci mu ukázat, kolik bude muset pro mé jméno trpěti.“ (Sk. ap. 15, 16.) Jednotlivá rozjímání jsou zvláště pro duchovní správce zdrojem bohatého poučení a podnětu na příklade Pavlově učiti se poznávati a napodobiti rozumnou horlivost pro duše, neochvějně zachovati odvahu a neohroženost a důvěru v Boha přes všechny překážky a útoky. Dobrý rejstřík osobní i věcný je pro použití velmi příjemný. P. Leo Aicher.

Znovuzrození z vody a z Ducha Svatého

Ďábel.

Kněz vdechne na křtěnce a praví: „Odstup od něj nečistý duchu, a učiň místo Duchu Svatému, Utěšiteli.“ Církev svatá zaujímá stanovisko, že prvým hříchem všechno tvorstvo dostalo se do moci satanovy. Tato satanova moc je smrtí Kristovou zlomena, ale každé jednotlivé stvoření, i nerozumné, musí jí býti odňato v poměru k vykupitelskému dílu Kristovu. Proto ty četné exorcismy, jichž Církev užívá.

Tak také před křtem je satan přinucen křtěnce opustiti. Svět nepočítá již s ďáblem a proto tím více může jej ďábel ovládat. Kdosi napsal, že nám chybí theologie d'ábla. Máme ji však v křestním ritu.

Satan jest oním nečistým duchem. Nemůže se zde mluvíti o nečistotě těla, neboť ďábel těla žádného nemá. Nečistota ducha je horší. Záleží v tom, že se zdráhá uznati právo svrchovanosti Boží a to jest vrchol nečistoty ducha. Proto je satan hlavou všech, kteří nezřízeným způsobem hledají sami sebe.

Satan klade léčky, aby neopatrné na ně chytil. Ví zcela dobře, že utrpením a smrtí Bohočlověka přišel na svět silnější, než je on sám. Proto neodvažuje se již veřejně bojovati. Musí loviti v kalu. — Křtem jsou satanova tenata přetrhána. Satan je nazýván prokletým, zavrženým, ďáblem. Jsou lidé, kteří z falešné lidskosti mají dokonce se satanem soucit. To jest zcela nemístné. Naopak, máme-li někdy potřebu použití silných výrazů, vůči satanovi podle příkladu Církve, můžeme jich zcela klidně použiti.

Říká se satanovi, že přišel silnější než on, že mu poroučí ten, jenž kráčel suchou nohou po vodách, a jenž podal pravici Petrovi, když mu hrozilo utonutí.

Církev svatá však předvídá, že ďábel neopustí tak snadno své pole. Proto ta naléhavost jejich exorcismů. — „Zapřísahám tě, nečistý duchu, ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.“ A opět: „Uznej rozsudek nad sebou a vzdej čest pravému a živému Bohu, vzdej čest jeho Synu, Ježíši Kristu, vzdej čest Duchu Svatému a ustup od tohoto služebníka Božího.“ Při všech těchto exorcismech poznamenává kněz křtěnce vždy znovu znamením kříže. Jednou vtiskuje znamení kříže na čelo křtěncovo a praví při tom: „A toto znamení kříže, jež na jeho čelo dáváme, neopovažuj se nikdy proklatý ďáble, poskvřniti.“ Kříže se ďábel bojí. Dřevem zapovězeného stromu ďábel v ráji zvítězil, dřevem Kříže byl přemožen. „Qui salutem humani generis in ligno Crucis constituisti, ut unde mors oriebatur, inde vita resurgeret et qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur per Christum, Dominum nostrum.“ — Tvou vůlí to bylo, aby z dřeva kříže vyšla spása lidského pokolení; ze stromu přišla smrt, ze stromu měl znovupovstati život. Ten, jenž na dřevě zvítězil, měl býti na dřevě přemožen, skrze Krista Pána našeho.

Vždy naléhavější stávají se exorcismy: „Já zapřísahám tě, nečistý duchu, ať jsi kdokoli, ve jménu všemohoucího Otce, ve jménu Jeho Syna, Ježíše Krista, našeho Pána a soudce, v síle Ducha Svatého, abys ustoupil od tohoto tvora Božího.“ Zde je tedy naznačeno, že není jen jediný nečistý duch, nýbrž že i několik nečistých duchů může se zmocniti jednoho a téhož člověka.

A konečně je satanovi pohroženo Božím soudem, který se blíží. Tento soud nad satanem koná se při křtu svatém. Jím je křtěnec, samo o sobě vzato, na vždy odňat vlivu ďábla a postaven na stranu Boží.

To, co Bůh činí křtem svatým, to křtěnec musí uznati a stvrditi. To je smysl následujícího odřikání se. Křtěnec zřiká se ďábla, nechce s ním míti již nic společného. Zřiká se skutků ďáblových. Satan může zkusiti vše možné, lákáním, vnadidly, prostřednictvím lidí nebo náruživostí, křtěnec slibuje, že zůstane na straně Boží, na niž ho křest postavil. Křtěnec zřiká se nádhery ďáblovy. Není přístupný jeho šálení. On ví, že vznešenost Kristova je zcela jiná, že je pravá a pravdivá, třebaš tak na venek nevystupuje. To je učení Církve svaté o ďáblovi, jak nám je skýta při udílení svátosti sv. křtu.

Nepřítel člověka zoufale se namáhá, aby si svou moc udržel. A přece smrtí Vykupitelovou jest přemožen. Do této smrti jsme křtem přijati. Proto ten, jenž zůstává věrným svému křtu, nepotřebuje se satana obávat. Ten může konati zoufalé pokusy, Kristus zůstane však vítězem ve svých znovuzrozených.

Grüsava.

P. Justin Albrecht.

Církevní hymny

26. Hominis superne Conditor.

Hymnus k pátečním nešporám od sv. Ambrože († 397).

O b s a h: Šestý den stvořitelského díla: „Bůh dále řekl: Učiňme člověka k obrazu a podobě naší. Ať panuje nad mořskými rybami, nad nebeským ptactvem a nad všemi živočichy, kteří se po zemi pohybují. Stvořil tedy Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu božimu stvořil jej“ (Gen 1, 24—26).

Bůh podřídil člověku všechno tvorstvo. Když se však první člověk vzbouřil proti svému Pánu, porušena byla i harmonie stvoření. Od té doby se bouří tělo proti duchu a tvorstvo se vzpírá nadvládě člověka. I síly lidské byly oslabeny. Smutný odkaz Adamův doléhá na nás tolikrát v celé své síle. Tělo strhuje duši k zemi a chce ji učinit otrokyní svých vášní. Záludné jeho politice odolá jen bdělé srdce, jež posiluje milost Boží.

Hominis superne Conditor,¹
qui cuncta solus ordinans,
humum jubes producere
reptantis et ferae genus.

Ó Tvůrce lidstva přesvatý,¹
jenž všecko řídíš mocí svou,
ty kážeš zemi vydati
rod plazů a zvěř všelikou.

Et magna rerum corpora,
dictu jubentis vivida,
per temporum certas vices
obtemperare servulis.

I velká těla zvířat těch,
jež oživil jsi slovem svým,
by byla, Bože, v dobách všech,
vždy podrobena sluhům tvým.

¹ Místo obvyklého jambu je zde anapaest. V původním textu zní tento verš: „Plasmator hominis Deus“.

² Cieo, ere = vzbuditi, vyvolati, vzněcovati.

Repelle quod cupidinis
ciento² vi nos impetit,
aut moribus se suggerit,
aut actibus se interserit.

Da gaudiorum praemia,
da gratiarum munera,
dissolve litis vincula,
astringe pacis foedera.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

Amen.

Vzdal od nás, co nás vzněcuje,
co k smyslnosti pohání,²
ať už se v mravy vplízuje,
či vniká v naše konání.

Slast v odměnu nám věčnou dej
a hojnost všech svých milostí,
i svárů pouta přetrhej
a utuž pouta svornosti.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

27. Jam sol recedit igneus.

Hymnus k sobotním nešporám. Od sv. Ambrože († 397).

O b s a h: Obsahem svým vymyká se hlavní myšlenke ostatních hymnů k nešporám opěvujících stvoření světa. Do brevíře se dostal teprve za reformy papeže Pia V. V mozarabském officiu jest na jeho místě hymnus opěvující stvoření světa... Lze však jej chápati ve vztahu k předešlým hymnům jakožto chvalozpěv a díkyčinění tvorstva Nejsv. Trojici za to, že ve své nekonečné dobrotě stvořila svět. Není tedy divu, že hymnus byl převzat do officia ve svátek Nejsv. Trojice.

Jam sol recedit igneus;
tu, lux perennis Unitas,
nostris, beata Trinitas,
infunde lumen cordibus.

Te mane laudum carmine,
te deprecamur vespere:
digneris ut te suplices
laudemus inter caelites.

† Patri, simulque Filio,
tibi que sancte Spiritus,
sicut fuit, sit jugiter,
saeculum per omne gloria.

Amen.

Již hasne slunce ohnivé?
ty, Světlo věčné, zářivé,
ó Bože jeden v Trojici,
své světlo vlej nám do srdcí.

Ti ráno chvály zpíváme,
tě večer vroucně vzýváme,
dej, bychom jednou s anděly
ti v nebi chvály zapěli.

† Ať Otci, Synu v každý čas,
i tobě Svatý Duchu náš,
jak dříve, tak ať na věky
zní chválou vesmír daleký.

Amen.

28. Te lucis ante terminum.¹

Hymnus ke Kompletáři, od sv. Řehoře Vel. († 604).

O b s a h: Po denní práci, když umlkl ruch dne, před nočním odpočinkem, dovoláváme se naposledy ochrany Boží. Po celý den zakoušeli jsme jeho pomoci, kéž i této noci pod jeho ochranou dočkáme se bez úhony jitra nového dne.

Te lucis ante terminum,
rerum Creator, poscimus,
ut pro tua clementia
sis praesul et custodia.

Než zhasne ve tmách denní jas,
ó Tvůrce světů, slyš náš hlas,
bys v dobrotě své chránil nás,
byl naší stráží v noční čas.

Procul recedant somnia,
et noctium phantasmata,
hostemque² nostrum comprime,
ne pollutantur corpora.

Ať v dáli prchnou noční tmy,
i nočních příšer vidiny,
drž nepřítele² v řetězích,
by neposkvřnil těla hřích.

† Praesta, Pater piissime,
Patrique compar Unice,
cum Spiritu Paraclito
regnans per omne saeculum.

† To dopřej, Otče přesvatý,
i Synu téže podstaty,
i s Duchem, který těší nás,
s nímž kralujete v každý čas.

Amen.

Amen.

Olomouc.

Josef Škrášek.

Útisk individuality liturgií

Potřebujeme silné jedince. To je heslo. O hesle se nemyslí. Za heslem se jde. Každý chce být silný. Každý chce být p o s v é m silný. Jeden chce mít silné paže. Jiný chce mít široká ramena. Jiný chce mít všechna pole. Jiný se chce stát milionářem. Jiný nechce nikoho poslouchat. Každý z nich si myslí, že je silný.

Tak vyrůstá nesprávná individualita. Jedinec chce mít kolem sebe volný prostor. Proto vidíme zámožné muže, kteří se nechtějí ženit. Proto vidíte dvojice lidí, kteří si říkají manželé, ale bojí se dětí. Pro-

¹ Tímto hymnem končí se první část hymnů římského breviáře: hymny žal-táře. Na řadu přicházejí nyní hymny Propria de tempore.

² T. j. ducha zlého, našeho největšího nepřítele.

to vidíte závist, která nepřeje druhému krajíc chleba. Proto vidíte, že dva lidé, zase si říkají manželé, zastávají troje zaměstnání a dívají se klidně, jak jiným umírají děti hladem. Ať pomřou ostatní. Aspoň bude víc místa. Víc volného prostoru.

Moderní člověk je individualita. Moderní člověk nemiluje stísněnost. Nesnese omezování. Stydl by se za sebezápor.

Chce všechno sám. A chce to pro sebe. Myslí si, že tak nejlépe prospěje ostatním, čím více jich vypudí ze slunce. Zrovna jako kopřiva na smetišti. Ta si také myslí, že zachrání botaniku, když všechny ostatní rostliny přeroste.

Moderní člověk se proto rozchází s Církví. Nevyhovuje mu. Myslí moc na všechny a málo na jedince. Říká, že jsme všichni vykoupeni Krví Kristovou. To je nebezpečné. Pak bych neměl krást. Když okrádám bližního, okrádám Krista. Neměl bych být sobcem. Můj bližní má na čele totéž znamení spásy. Měl bych dovést aspoň někdy sám ustoupit a popřát bližnímu místa na slunci. Ale to přece není možné. To bych nebyl silný. Nebyl bych individualitou.

Moderní člověk proto nevyhledává kostel. Tlačí ho tam. Cítí útisk liturgie:

1. Slyší společně odříkávané modlitby. Někdy v rytmu, někdy i bez rytmu. To nejsou sborové recitace z divadel a z radia. To je něco horšího. Slyší zpěv. Sta lidí zpívá. Masa se tu ozývá. Ztrácíš se v ní. Nemůžeš ji překřičet. Je to strašlivá skutečnost pro moderního člověka. Cítí tu brutalitu a teror společnosti. Vidí v tom spiknutí proti individualitě. Vše se v něm vzpírá. Já že bych měl také zpívat? Také se modlit? Ztratit se v této mase? To by znamenalo ostříhat si vlasy, ve kterých je všechna síla. Vzdát se sebe. Přestat být silný.

2. Ale ani s obřady u oltáře není moderní člověk spokojen. Zase Mše svatá. Zrovna tak jako včera. Leda v jiné barvě, ale kdo tomu rozumí. A zase ve stejném směru. Kdyby aspoň někde se sloužila Mše svatá od konce, snad by se silné povahy přišly podívat. Nebo kdyby nebyla Mše svatá pro všechny lidi stejná. Co je to za pořádek? Vysokoškolák má být na Mši svaté, která je právě taková jako pro horaľa v nevyčištěných holinkách. Není to urážka fraku a vzdělání?

Mašinerie obřadů nevyhovuje prý srdci moderního člověka. To je automat. Hodíš peníz, zvonek zacinká a vyjde kněz, který bude sloužit Mši svatou zrovna tak, jako támhle jiný u jiného oltáře. To přece nemůže působit na srdce. To je ubíjení citu. Strojovost.

Kus jako kus. To nemůže nadchnout silného jedince. Mše by měla být individuální, pro každého jiná.

3. A konečně silní lidé říkají, že jsou zbožní. Proč by nebyli. Říkají, že mají osobní zbožnost. A té naprosto nevyhovuje liturgie. Kostel stíhá jejich osobní zbožnost. Nemohou tam chodit.

Tak se pozoruhodně dostává moderní člověk k závěru, který vyřkl předem: Nemohu tam chodit. Proto sehnal si jen tak chabé podpěry.

Liturgie neznamena útlak individuality.

Mám-li radost, sděluji ji s druhým. Normální člověk se neschovává do ulity samotářství. Proto nám Bůh nedal ulity, abychom se neschovávali. Máme svůj poměr k Bohu. Lépe řečeno s Bohem. Říká se mu náboženství. Nestydíme se za tento poměr, za tuto lásku. Vnější osvědčením náboženství je liturgie. Neukrajuje naše já. Nebere nám nic osobního. Chce, abychom se dívali k Bohu, jako se tam mají dívat všichni lidé.

Přišli do lesa básník, malíř a komponista. Všichni se dívali na les. Básníkovi nevadilo, že je tam malíř a komponista si nestěžoval na přítomnost básníkovu. Každý viděl les a nebylo jich. Když odcházeli z lesa, nesl si básník verše o lese, malíř obraz o lese a komponista skladbu o lese.

Tentýž předmět každý vyjádřil svým způsobem. Podobně je tomu při liturgii. Táž Obět. Táž Mše svatá. Dnes jako včera. V Újezdě jako v Římě. Pro Eskymáka jako pro Francouze. Všichni se při ní díváme na téhož Krista. Proč bychom se museli rmoutit, že se s námi dívá na Něho ještě někdo jiný? Proč by přítomnost Boha na oltáři nemohla nasytiti vysokoškoláka stejně jako horala, když stvořená věc, les, dovede nasytiti stejně básníka jako laika?

Špatně si stále představujeme Boha. Myslíme si, že nás neslyší, když se tolik lidí k němu modlí. Že se na nás nedostane. Měříme pořád lidsky. Díváme se stále naivně.

Bůh o nás ví, dříve než k němu přijdeme. Bůh netrpí únavy z lidí, jako presidenti a králové. Bůh je nás všech a proto i každého z nás. Nechtějme si vyvlastňovat Boha. Nestavme přehradu mezi bližního a sebe. Tím se vzdalujeme od Boha. Tím projevujeme, že nechápeme Boha. Bůh musí být náš, všech nás. Také my musíme být nejen svoji, ale musíme patřit všem pro Boha. Neříkáme, že stejným způsobem. Někdo v rodině a dětech, jiný v chudině, jiný ve spolcích. Tady roste pravá individualita. V zaměření k nadosobnímu teprve zraje osobní síla. Dokud myslíme jen na sebe, nejsme silní. Leda tloustneme pýchou.

Každý máme osobní vztah k liturgii. Tam je křtitelnice, kde jsme se zrodili z vody a Ducha Svatého. Stali jsme se Božími. Tady je mřížka, kde přikládáme s rukama žebrajícíma o chléb živých. Zde jsme byli oddáni. Zde jsme dostali novokněžské požehnaní od velebného pána z naší vesnice.

Celý náš život má své stopy v kostele. Liturgické stopy. Kostel je náš, ale je i můj. Mše svatá je naše, ale je i moje. Dovedu v ní nalézt, co potřebuji. Dovedu se liturgií připojit na síť Boží lásky. Ta síť je pro kolektivní dobro. To světlo z ní je moje.

Liturgická společnost to není jen organizace. To není schůze svolaná plakáty. To je svatá jednota celé obce, diecése, Církve. Hlas liturgie je hlas jedné modlitby, jedné písně. To je jeden obecný katolický chorál.

A my jsme noty. Nejsme tedy pro liturgii tak bezvýznamní. Ne- ní tu utopena naše individualita. Neztrácíme svou osobnost. Jsme osobní noty obecného chorálu Církve.

Třemošnice.

K. B. Hroch.

Na anatólských březích

(Dokončení.)

Myra.

Ještě jednou ke konci zaujala mou pozornost jedna mramorová deska. Z ní jsem se dověděl, že hrob, po pokusu znásilnití jej za sultána Harun-el-Raschida a po pustošivém vpádu Arabů, byl již jednou zcela obnoven za císaře Konstantina Monomacha v roce 1042. Nyní již opouštím svatyni a nepřihlížím-li k určitému zklamání, zaviněnému snad ode mne samého přepjatým očekáváním, byl jsem ohromen nad posvátnou důstojností a vznešeností tohoto místa. Mé srdce naplňovala radost, že návštěvou jednoho z klasických míst raného křesťanství pozdě sice, ale přece jen se splnila část mého snu z dálného ráje mých dětských let.

Ve skutečnosti bylo to splnění starého krásného snu, jenž rok co rok jistě hýbe srdcem i mnoha jiných dětí a naplňuje je touhou vidět na východě ona místa, kde „svatý muž“ — jen tak bylo lze jej nazvat — kdysi žil. Tam, jak krásně nám matka vypravovala, otcí třech nezaopatřených dcer pomohl tajně z bídy, vhodiv mu v noci oknem tři zlaté koule nebo tři sáčky dukátů, a od té doby, jak rádi jsme věřili, nosí i nám pod pláštěm noční tmy takové dobroty, jako kaštiny, ořechy, jablka, fíky a jiné sladkosti.

Bylo zcela přirozené, že oblažující myšlenka na tento dlouho vytoužený zážitek, jenž přes svou hmatatelnou skutečnost zdá se mi přece tak nepravděpodobným, doprovázela mne ještě během malé půlhodinky, zatím co jsem byl na cestě ke druhé skupině místních památností, jimiž je divadlo a nekropole antické Myry.

Příležitost obnovení basiliky na náklad ruské vlády, jak bylo již řečeno, měla příliš nápadně sloužiti politické propagandě Rusů a proto byly práce na rozkaz turecké vlády zastaveny; celé území pak kolem dokola bylo prohlášeno za krajinu zvláštních sultánských zájmů, ale tím byl též život daleko široko odsouzen k odumření. Tak se stalo, že z malého tureckého městečka Dambre — toto nové jméno mělo etymologicky vzniknouti ze starého názvu Myra — je v celku žebrácky chudým hnízdem. V tomto rajsky nádherném okolí působilo dvojnásob žalostným dojmem a z bývalého hlavního města a biskupské metropole skýtalo by jen chudý stín, nebýti basiliky svatého Mikuláše a skupiny antického divadla s celým městem mrtvých, stejně jako ojediněle se vyskytující antických náhrobků, vše to svědků vymřelé nádherné kultury, vedle nichž četné stany nomádských Jürüků a cikánů hrály jen ubohou úlohu.

Květy stejně jako světelnou září oblitým oleandrovým houštím a staletými ssutinami vynutil jsem si přístup do plochého půlkruhu orchestry, jak tehdy byl nazýván přízemek v divadle. Stoupám pak k nejvyšší řadě sedadel po četných schodech, jež z části zemětřesením, zvětráním a násilným poškozením staly se nepravidelnými a nyní byly již zcela zarostlé myrtovým a vavřínovým křovím, kaktusem, agavem a kořenitými rostlinami. Schodů mělo býti 32. Když pak ve stínu jednoho ricinového keře, ve kterém jsem hledal útočiště před slunečním žářem prudce se odrážejícím od kamenných sedadel, obrátil jsem zrak zpět, zmocnil se mě obdiv nad nádherou panoramatu přede mnou se otvírajícího. Zároveň s obdivem naplňovala mne však jakási pýcha, že tato ohromná stavba, jež dříve příležitostně mohla v sobě shromáždit 20.000 diváků, v této opravdu slavnostní hodině měla sloužiti mně jedinému k divadlu, ve smyslu ne méně vznešeném, než když před časy se odehrávaly na jevišti mistrovské kusy od Sofokla, Aschyla a Euripida.

Již jen široký půlkruh hlediště o průměru 125 metrů, k němuž se pojilo jeviště většinou již v sutinách, vybudované kdysi s uměleckým vkusem z pravidelných kvádrů přímo pod kolmo se sklánějící hradní skalou, působily mohutným dojmem zvyšovaným ještě prázdnotou prostoru.

Mnohem více však uchvacoval smysly a citění pohled do přírodního jeviště, které se otvíralo v dál za hrubě do očí bijícím hledištěm a jevištěm vytvořeným rukou lidskou. Byl to pohled, jaký si nemohla vymysleti fantasie žádného umělce a na němž téměř jako s velkorysou rozmařilostí se rozprostíraly ty nejvznešenější dary přírody: Východně, to jest po levé ruce, počínaje od mohut-

né, před velehorskou skupinou Aladja-Dagh se rozkládající skalní brány, již v prudkém chvatu s hučením se valil Myros, před mými zraky spěchající z taurského Masivu do roviny u ústí až k prudce do moře vybíhajícímu horskému úzlu mezi pobřežní rovinou od Fineky k Myře; západně, t. j. po pravé ruce počínaje od v dosahu ležícího masivního skalního útesu akropole přes mírnější, k jihu směřující pohoří v dál až ke Kapu Pyrgo, jenž je sám o sobě sic bezvýznamný, ale přec s velebnou důstojností zdůrazňuje hranici mezi zemí a mořem; a od obou těchto skalních ramen jako by obepnut úprostřed se rozprostíral s lehkým vzestupem plochý půlkruh, delty Myros, roztrhaný z části již vyschlými, z části ještě živými bystřinami, ponechaný většinou v divoce bujném původním stavu a jen z části hospodářsky obděláný. Vše to, obzvláště ve svém hřejivějším tonu barev a bohaté různotvárnosti horských a velehorských skupin, bylo již velemalbou důstojnou štetce Rottmannerova nebo Lindemanna, avšak ve svém překonávajícím dojmu bylo stupňováno ještě nekonečnem, v němž z bílé se třpytícího pobřeží rozkládajícího se v dál až k ostře narýsovanému obzoru moře zdá se budovati mocný horský masiv ve svém zbarvení, počínaje od jemné a nejjasnější modrozeleně a pokračuje až k tmnému ultramarínu.

Skvostné pohledy na moře a na krajinu, v takovém množství, že upomínají na olejovité pobřeží u Sarepty, a stávají se tím hojnější, čím více se člověk po nich ohlíží a rozhlíží. Neméně skvostné však bylo, co mi má klasická rozhledna skýtala v duchovním smyslu. Jaký pohled musil to býti na čilý lidský život v dobách, kdy ještě celé jižní pobřeží římské Asia Minor, nyní jako by vymřelé a odumřelé, bylo ještě obydleno množstvím lidí přičinlivých ve všech odvětvích kulturního života! Když na příklad ve zcela neobvyklé míře a se stejným úspěchem byla pěstěna výtvarná umění a když od obchodních lodí křižujících mezi světovými městy Římem, Athenami, Efesem, Antiochií a Alexandrií stejně jako mezi ostatními bohami pobřežními městy, jako Patara, Phellos, Apollonia, Attaleia, Pompeiopolis, Tarsus bylo přistáváno v stejnorodém a velmi lidnatém hlavním městě Myře.

A k tomu jaké množství vynikajících mužů, neboť tu na světovém jevišti vysoké a nejjemnější kultury, vyskytovali se též představitelé předních jmen! Jak by nevytvářela před mým zrakem křesťansky hledícím postava sv. Pavla! V mé mysli se vynořuje obraz plachetnice, která jednoho dne od východu, od kilického pobřeží a od chelidonských ostrovů zaměřila do zdejších vod. Tato obchodní loď, plující z palestinské Caesaree do Adrymeta pod vedením Centuriona Julia, nesla na své palubě cenné břímě — Apoštola národů, vězně Kristova, dobrovolně doprovázeného pomocníkem v hlásání Evangelia, sv. Lukášem, a ještě jiným až do římských okovů neodlučitelně oddaným spolupracovníkem, sv. Aristarchem z Makedonie. Již odpočívá v blízkém přístavu Andriaka, jenž sloužil též městu Myře, zakotvená velká alexandrijská loď, nesoucí z Egypta do Říma náklad obilí. Jen několik dní a

s touto lodí budeme viděti, jak sv. Pavel s celým svým doprovodem nastupuje další cestu; pro něj byla to cesta na smrt.

Avšak mezi tím, poněvadž Centurio v plné důvěře ponechal mu svobodu pohybu, směl podle odůvodněného mínění zbylého času použití k tomu, aby alespoň v omezené míře také v Myře hlásal Evangelium, jak to činil též v ostatních velkých městech, jako Efezu, Korintě, Athénách. A tak jej vidím, jak dole doprovázen svými věrnými v oněch málo dnech a hodinách, které mu byly popřány, kráčí městem, aby navštívil malou obec křesťanskou, která tu již pravděpodobně byla a jejíž jednotliví věřící musili snad již i pro víru Kristovu trpěti.

Ostatně nebyl zde asi po prvé, neboť podle jiného ne příliš vzdáleného, ani nepravděpodobného mínění exegetů též na zpáteční cestě z Patery při poslední apoštolské cestě, tam kde měnil loď k další cestě do Fenicie, dotkl se Myry.

Dvěstě let později. Tentokráte vidím z jiné části, od západu v Andriake přistávají plachetnici. Od biskupa Mikuláše Staršího z Myry, je očekáván a přijat čilý a zpola urostlý chlapec. V Paterě zesnulý otec svěřil ho na výchování bratrovi-biskupovi. Událost, která je předzvěstí světla nesoucího štěstí. Neboť tento chlapec stane se jednou velkým biskupem z Myry; — je to svatý Mikuláš, Boží milostí povoláný k tomu, aby od krvavého pronásledování — jež také město Myru a okolí navštívilo a jejíž zemi napojilo mezi mnohými jinými mučednickou krví svatého Krescence (15. dubna), svatého Lva a Juliany (18. srpna), svatého Nikandra a Hermasa (4. listopadu), svatého Themistokla — převedl ji do doby velikého míru. Nad mou vysoko nad biskupským městem se vznášející rozhlednu nebylo vhodnějšího místa k tomu, abych v duchu sledoval jeho život věnovaný skutkům milosrdné lásky a vyznačující se štědrostí i divy. Viděl jsem jeho arcipastýřskou působnost za spolupráce více než třiceti biskupů jemu podřízených, sledoval jsem ho na jeho pouti k uctění svatých míst v Jerusalemě, v hájení práv Církve u císařského dvora v Cařihradě, v hájení pravé víry na velkém církevním sněmu v Nicei, a konečně po tolikerých jiných skutcích jeho plodného života doprovázel jsem jej až k prvnímu místu odpočinku jeho tělesných pozůstatků, nad nímž se tam dole v údolí klenula starodávná, památná basilika.

Ještě jednou krouží můj zrak kolem do kola: Obraz tak vznešený se jeví mému zraku, tak rozmanitý a tak jemný v klasických liniích svého zbarvení, zvláště nyní, když stíny se již prodlužují a činí silnější kontrasty, tak okouzující krásy a zářící v takové bohatosti světla, že vzpomínaje severských zimních dnů oddal bych se spíše víře ve fata-morganu, než víře v opravdovou skutečnost.

Tak mohl jsem svou pozorovatelnou s vděčným uspokojením opustiti. Avšak ještě jiný duchovní požitek spíše kulturního a historickoměleckého rázu mne očekával. Stačilo jen několik málo kroků a spatřil jsem v bezprostřední blízkosti divadla akropolis, m ě s t o m i r t v ý c h, zjev to pro naše cítění na prvý pohled snad zvlášt-

ní, ale po delším uvažování sympaticky působící. Toto přátelské uspořádání dvou zdánlivě cizích prvků, spočívá na životním názoru starých obyvatelů země Lykiů, ovládaném hlubokou a ideální vírou v posmrtný život a přirozeně vyrovnaném jak ve vážnosti, tak i v radosti.

Nesčetné jednotlivé hroby podle zpráv badatelů nalezneme jak v blízkosti, tak i ve vzdálenějším okolí města, vysoko v horách stejně jako v rovině, arci nánosy Myru namnoze zničené nebo zasypané. Vlastní město mrtvých, v celku velmi podobné medovému plástu, táhne se po příkrém, místy dokonce kolmo spadajícím úbočí hradní skály, o níž též divadlo je opřeno. Počínaje od prostých chudobných slují je zde sta skalních hrobů částečně zcela nenáročných, částečně umělecky a bohatě vyzdobených; jedny svými veřejemi mají vzhled malých chrámů, jiné, obzvláště starší, jsou v typicky lykickém slohu dřevěných staveb, a opět jiné zcela o samotě stojící vytesané z přírodní skály nebo vybudované z balvanů, opravdové domy mrtvých. Mnohé z nich, obzvláště starší jsou opatřeny kratšími nebo hojnějšími nápisy, většinou ještě nerozluštěnými. O někdejším bohatství a vysokém stavu kultury tohoto města a celé země, nyní v nekropoli odpočívajících mrtvých, svědčí veliký počet většinou dobře zachovaných náhrobků, které obsahují celý systém komnat a jež jsou vyzdobeny částečně figurálně bohatými polovypuklými obrazy, zhotovenými více nebo méně jemně, ale vždy s klasickým vkusem. Tyto důmyslné obrazy jsou zároveň němým výmluvným svědectvím o zbožném smýšlení jejich mrtvých obyvatelů a o jejich důvěrné oddanosti k Bohu.

Rozsáhlé hřbitovní zařízení ve svých jednotlivostech zasloužilo by si zvláštní prohlídky a zvláštního estetického ocenění. Ale sklánějící se den nutil mne k zřeknutí se toho a k odchodu, obzvláště proto, že ztrátu alespoň plné čtvrt hodinky vzhledem ke krátkosti času mi poskytnutého musil jsem oželeť jako opravdovou ztrátu. Přes silné dojmy v divadle při pohledu na okolí, o nichž jsem se zmínil, a přes studený mráz, jenž mne přešel při pohledu na tučného svinutého hada, kterého jsem spatřil při stoupání na horu, a přes přesvědčení, že tato žhavá kamenná poušť musí býti opravdovým příbytkem štírů, zmocnila se mne zcela mimovolně ochablost všech nervů a sil, jež pak přešla úplně bez odporu v polovědomou, polonevědomou blahodárně působící umdlenost a ta se projevila v příjemné, ostatně po neklidu posledních dnů nijak zahablivě nezasloužené dřimotě.

Na štěstí byl to čas dlouhých dnů a přes nějaké zpoždění o svou další cestu mohl jsem býti bez starosti, neboť můj kapitán, aby svůj slib u sv. Mikuláše splnil, také již přišel na místo. Zakončení mého denního pobytu v Myře poskytlo mi proto zážitek, jehož zřeknutí se bylo by mi opravdovou obětí. Na cestě k přístavu oklikou dobré půl hodiny, navštívil jsem antickou rybářskou věštírnu v Suře.

Západně opustíme rovinu řeky Myros a vkročíme do přírodně půvabného údolí. Po levé straně zůstává skalní bradlo, táhnoucí

se v blízkosti podél pobřeží a po pravé straně je vysoké, příkře stoupající pohoří. Míjíme opět antické náhrobky a římské zříceniny, obzvláště architektonicky krásnou čtvercovitou stavbu římské obilnice Horrea Hadriani a přicházíme k silnému prameni odporu chuti. Tento pramen, podobně jako pramen Ombla v Krusu, avšak ne tak mocně, tvoří zde krátkou řeku Andriaki a vtéká do stejnojmenného mořského zálivu.

Do severní zátoky, oddělené od ostatního zálivu Andriackého a od živého moře malým bradlem vede úzká rokle. Toto málo obydlené údolí, bylo by u nás doma nazváno veleromantickým, ale pro bahnitou řeku v něm uloženou, může tam člověk vstoupiti jen s nechutí. Na vysoko se pnoucí skále jsou zbytky antické akropole, na úpatí vyvěrá nuzně tekoucí, teplý a hořký pramen; blízko něho nacházejí se zbytky malého antického chrámu a zříceniny rozsáhlého byzantského kostela a kláštera. Zde byla kdysi rybářská věštitna Apollo Suria, pro niž byly používány ryby z moře sem veplouvající bradlem k tomu účelu prokopeným. Kněží Apollonovi, jejichž představeným byl Hierokaryk, věštili z pohybů ryb, jež krmili kousky masa. Rybí kult náleží k semitským stopám v Lykii. Zanikal stejnoměrně s helenisací a pořímštěním a konečně pokřesťaněním země.

Nad zátokou obklopenou vysokými horami rozprostírají se již víc a více šeré stíny a pobízejí k odchodu. Již se kmitají světélka na stožáru našeho „Dromea“, zakotveného v přístavu. Po denním vedru osvěžující chůze večerním chládkem. Pak několik málo rozmachů vesel a jsme na palubě. Ještě poslední pozdrav Apoštolovi národů a velkému svatému Mikuláši; oba zde kdysi vstoupili na tuto půdu, jeden při jízdě za svým činností i ctnostmi bohatým životem, druhý pak při jízdě ke své přeslavné smrti. A již pryč od „anatolských břehů“, jež byly tak štědré na povznášející dojmy a s nadějí na nový duchovní zisk ven na slavnostně klidné moře do hvězdnaté noci.

Emauzy.

P. Kornel Kniel.

L I T E R A T U R A

Franz Michel Willam, Das Leben Marias, der Mutter Jesu. 8° (598 Seiten, 32 Bilder). Herder & Co., Wien I., Wollzeile 33, für Österreich und die Nachfolgestaaten, 1936. Geheftet S 8.—, in Leinen S 11.03. — Již samotné jméno autora, jenž si spisem „Leben Jesu im Lande und Volke Israel“ získal opravdu jména světového, zaručuje nám hodnotnost té-

to knihy. Dílo je budováno na stejných zásadách jako život Pána Ježíše. Autor nejprve na základě pečlivého historického, kulturního a zeměpisného studia snaží se vystihnouti, jaké bylo postavení dívky a ženy v Palestině v době, kdy žila Panna Maria. To je jen podklad, do něhož pak vsunuje obraz života Matky Boží. Ze skrovných zpráv, které nám

Písmo sv. o ní dochovalo, snaží se též ukázat vnitřní vývoj a růst Matky Ježíšovy. Aby obraz Marie Panny byl pokud možno úplný, autor používá též zpráv, dochovaných tradicí, arci podle zhodnocení moderní kritiky. Přejeme knize, aby našla stejné přátelské přijetí ve všech zemích, jako život Ježíšův.

Émile Mersch S. J., Le Corps Mystique du Christ. Études de théologie historique avec préface du R. P. Jules Lebreton. Seconde édition revue, corrigée et considérablement augmentée. Deux volumes in 8° de 551 et 498 pages. Bruxelles 1936, L'ÉDITION UNIVERSELLE, S. A. Prix: 90 francs. — P. Mersch podává nám v této knize pojednání nanejvýš časové, neboť ačkoli se nyní hojně přednáší, mluví a píše o mystickém těle Kristově, přece nemáme vědecké práce, která by v takové úplnosti podávala historický vývoj učení Církve o tomto předmětu. Autor věnuje zvláštní péči zvláště výkladu částí Písma sv., majících vztah jak k samotnému učení o mystickém těle, tak k otázkám s ním souvisejícím. V prvním svazku navazuje pak na tuto část učení východních církevních otců, neboť otázky spekulativního rázu se řešily více na východě než na západě. Tak sleduje vývoj učení až do 8. století; pak v druhém svazku přechází k církevním otcům západním, kde, zvláště sv. Augustin, má cenné texty. Čím více se blíží autor nové době, tím je práce nesnadnější, ne snad, že by bylo rozšiřováno a prohlubováno učení o tomto tématu, nýbrž důsledek toho tkví v množství spisů, dotýkajících se tohoto učení. Spisovatel proto podává jen v hlavních a nejdůležitějších rysech vývoj věcí, jak postupoval v nové době, při čemž přihlíží však k nejnovějším projevům různých biskupů, a zvláště sv. Otce Pia XI. v en-

cyklice „Miserentissimus Redemptor“. Co nemohl autor obsáhnouti v textu, to může čtenáři poskytnouti literatura, na niž je poukázán na konci jednotlivých statí. Jemnost a hloubka, s jakou autor vykládá různá místa z Písma sv. a ze sv. Otců, činí ze spisu opravdovou knihu pro rozjímání. Stejně hodnotnou však je dílo i co se vědecké stránky týče. Četné citáty jsou užívány s vědeckou přesností. Druhé vydání je rozšířeno o 109 stran, a zvláště co se bibliografie týče, značně doplněno.

Dr. Rudolf Graber, Die Gaben des Hl. Geistes. 208 S. Kartoniert RM 3.40, in Leinen RM 4.40. — **Dr. Matthias Laros, Pfingstgeist über uns.** Die heilige Firmung als Sakrament der Persönlichkeit, des allgemeinen Priestertums und des apostolischen Geistes hier und heute. 2. Aufl., 224 S., kart. RM 3.60, in Leinen RM 4.40. Regensburg, F. Pustet. — V nakladatelství Fr. Pustet vyšly před nedávnem dvě knihy o působení Ducha Svatého v nás. Kniha Dr. R. Grabera „O darech Ducha Svatého“ je spíše theologicky spekulativního rázu. Autor jasným a poutavým slohem probírá v tomto oboru málo známé učení sv. Tomáše Akv. A přece právě zde jsou nejskvělejší místa ze Summy. Nejsou to však žádné nadsázky, nýbrž jen líčení holé skutečnosti. Kniha má proto zvláštní důležitost, že znalost darů Ducha Svatého a jejich působení je podmínkou hrdinného, neohroženého křesťanství a důležitým základem pro pěstění duchovního života. V druhé knize od Dr. M. Laros je zhodnoceno hlavně působení svatého břimování, jako svátosti osobnosti a všeobecného kněžství. Autor s neohrožeností a až k praktickým důsledkům připomíná katolíkům povinnosti, jež jim ukládá přijetí této svátosti. Stejně shodně jako duchaplně je zde použita myšlenka vzájemné polarity,

odvozená z životních zákonů a aplikovaná na působení sedmi darů Du-cha Svatého. Obě knihy jsou oprav- dovým obohacením literatury o Du- chu Utěšiteli.

Nouveau Petit Larousse illustré. 6200 Gravures, 220 Planches et Ta- bleaux. 140 Cartes. 250 Édition. Paris (6e) 1936, Librairie Larousse, rue Montparnasse. Prix: 32 fr. — Kdo po- znal dřívější vydání tohoto dictionai- ru, musí uznati, že letošnímu vydání skutečně přísluší název „Nouveau Petit Larousse“. Tento zcela nový, moderní ráz dodávají slovníku přede- vším četná vyobrazení podle foto- grafických snímků, jež nahradila za- staralý způsob perokreseb. Zvláště v druhé, historicko-zeměpisné části se- tkáváme se s četnými vyobrazeními toho druhu, ať již v textu, nebo na zvláštních křídových přílohách. Čet- né přílohy do této druhé části vlože- né znázorňují nejpřednější díla svě- tových umělců, jako Murillo, Ribera, Gerodet, Raphaela, Rembranta, Leo- nardo da Vinci, Delaroche a j. Stejná péče, jaká je věnována vnějšímu vzhledu, je patrná i ve vnitřní ú- pravě. Nacházíme zde mnoho nových jmen, jak již v terminologii technic- ké, tak i v části historické, literární a zeměpisné. Na 1772 stranách je shromážděno tolik podrobností, že bychom je marně hledali v jiných en- cyklopediích. A tak i letošní vydá- ní „Petit Larousse“ udržuje si prven- ství mezi ostatními francouzskými publikacemi toho druhu.

Dr. Ernst Tomek, Kirchengeschich- te Österreichs. 1. Teil: Altertum und Mittelalter. Grossoktav. 392 Seiten. Innsbruck-Wien 1936, Tyrolia-Verlag. Ganzleinen S 19.— — Profesor Dr. Tomek, jeden z předních autorit cír- kevních dějin v Rakousku, podává v tomto prvním svazku nástin církev- ních dějin starověkých a středově- kých, jak se vyvíjely na půdě zemí

rakouských. Dílo má být zároveň dů- ležitým příspěvkem ke kulturním dě- jinám Rakouska, ačkoli právě to mů- že být na škodu objektivity v líče- ní poměru k sousedním státům neger- mánským. Jinak velice cenné dílo, bu- de jistě s vděkem přijato od kněží stejně jako studujících.

Ludwig Hertling S. J., Der Himmel. 80. 144 Seiten u. 1 Titelbild. Mün- chen (13, Friedrichstr. 9) 1935, Ver- lag „Ars Sacra“, Josef Müller. Bro- schiert RM 2.70, in Leinen RM 4.— — Autor pojednává v této knize jed- noduchou mluvou o článku víry, jenž širšímu okruhu katolíků je jen málo znám. I mnozí křesťané mají o ne- bi představy velmi fantastické a zma- tené. Autor na základě Zjevení a učení scholastického, bez řečnické- ho pathosu, ale jasně a poutavě líčí zde naši nebeskou otčinu. Ve všech pojednáních: o čase a věčnosti, o milosti a nebeské slávě, o zdokona- lení lidské bytosti a o společném patření na Boha, je víra předpoklá- dána. Autor snaží se čtenáře přivésti pokud možno k ryzímu chápání vě- cí, pokud je to pro pozemského člo- věka možné. Každý věřící křesťan na- jde v knize jistě hojně útěchy a po- vznesení pro duši.

Mgr Pierre Batiffol, Saint Grégoire le Grand. 4e édition. Prix: 9. fr. Na- kladatelství Lecoffre vydalo ve sbír- ce „Les Saints“ již úctyhodný počet opravdu hodnotných biografii světců. Jednou z nejnovějších je životopis sv. Vincence Ferrerského. Život tohoto velikého kazatele je namnoze velmi málo znám, ačkoli ve středověkých dějinách jeho postava vyjímá se stej- ně mohutně, jako jiných světců. Pl- ným právem může být nazván po sv. Martinu z Tours druhým apoštolem Francie. Neboť podobně jako sv. Martin i on po druhé obrátil Francii a velkou část celého Západu. Založil též řeholní družinu. Ve svých kázá-

ních hlásal konec světa a jeho život je obestřen četnými zázraky. Měl zvláštní dar jazyků, takže všechen lid rozuměl jeho katalánským kázáním. K odstranění velikého schisma přispěl více, než se kdo domnívá. P. Gorce, vraceje se v této knize ke svému starému tématu, o němž před dvacíti lety měl doktorskou práci, podává živě a plasticky život tohoto velikého světce. — Kardinál Dubois podjal se obtížného úkolu, podat život jednoho z největších světců, jehož uctíváme jako patrona celé Církve, ale o kterém též máme nejméně historických zpráv. Sv. Josef jako pěstoun Pána Ježíše vystupuje před náš zrak na počátku Evangelia; jinak jeho postava našemu zraku úplně mizí. Kardinál Dubois podal nám zde soustavný obraz tohoto úseku ze života sv. Josefa. Čím je snad tento úsek kratší, tím pronikavější byl jeho vliv na vývoj křesťanství. To dosvědčuje celý kult sv. Josefa a bohatá literatura, pojící se k jeho jménu. Kniha podává přehled jak úcty sv. Josefa, tak i rozsáhlé bibliografie. — Třetí kniha ze sbírky „Les Sains“ líčí život velikého papeže, stojícího takřka na nejzazším konci doby patristické. Tento papež — benediktin, slabý a neduživý tělem, ale silný duchem, řídil lodičku Petrovu v době, kdy Itálie byla zmítána nájezdy Lombardů. V této nanejvýš neklidné době, sv. Řehoř se snaží obnoviti pořádek v Církvi a povznesti náboženský život, ale dokonce rozvíjí i bohatou literární činnost a též soustavnou činnost charitativní. Tak může býti nazýván plným právem „otcem“ Říma. Petr Batiffol podává nám zde živý obraz tohoto světce, takže mizí odstup časový a postava velikého papeže rysuje se jasně před naším zrakem. K této životi hojně přispívají zvláště četné citáty z bohaté korespondence sv. Řehoře. P. P.

Vědecké odhalení umučení Páně. Věda lidská nesporně pokračuje, řeší různé záhady a uskutečňuje věci, o nichž dříve se nám ani nezdálo. Tak nejmodernějším pokrokem vědy dostalo se nám nových objasnění v otázkách podrobnosti umučení Páně a vzhledu Jeho lidské osoby, což nám zcela nečekaným způsobem odkrývá vědecká fotografie sv. rubáše turinského. Na podkladě těchto vyplňuje věda lékařská překvapujícími nálezy nejcitelnější mezeru této tragédie Golgotské ve směru odhalení přesné techniky ukřižování a vysvětlení příčin smrti na kříži. Není proto divu, že kniha Dra Hynka: „Umučení Páně vědou odhalené“, razí si cestu z naší vlasti do širokého světa, neb vyšla již česky v II. vydání, německy, slovensky a devět dalších překladů se připravuje. Obsahuje nanejvýš zajímavý fotografický a lékařský materiál o nejmýlnějším výrazu lásky Syna Božího k nám — o Jeho oběti Golgatské, kterou dokonáno bylo naše vykoupení. Obsahuje naprosto nová osvětlení, hlediska, náměty, pozorování vědecká, ale zároveň hluboké vroucně citěné rozjímání, téměř modlitby k Ukřižovanému. Vskutku zřídka najde se tak úchvatný soulad hluboké učenosti a překypující zbožnosti jako v této knize, která jistě získá mnoho nadšených čtenářů. Zvláště v naší době jest kniha Dra Hynka mocnou pomůckou pro uskutečnění duchovního života, jakož i vítěznou zbraní a slávou víry proti těm, kteří by pochybovali o skutečnosti smrti a zmrtvýchvstání Božského Spasitele. Kniha Dra Hynka „Umučení Páně vědou odhalené“, je církevně schválená, obsahuje mnoho autentických snímků sv. rubáše s pravou podobou Spasitele. Vyšla nákladem firmy Kropáč a Kucharský v Praze I., Konviktská ul. 5. Druhé vydání, rozšířené a pietně upravené, stojí 14 Kč.

Církevní hymny

II. část: Hymny Propria de tempore.

Doba adventní.

Doba přípravy na příchod Spasitelův. „Králi, který přijíti má, pojdte, klaňme se jemu“ (Invitat). Vzpomínka na množství a velikost našich hříchů, hrůza z trestů nám hrozících, vzpomínka na poslední Soud, kdy po druhé přijde Spasitel na zemi, to vše nutí nás, abychom zkroušeni, ale s důvěrou, očekávali příchodu Toho, jenž osvobodí lidstvo ode všech hříchů a uvede na cestu spásy. A Spasitel je již na cestě, neboť žije již v lůně Mariině. Odtud si vysvětlíme, proč hymny mluví o příchodu Spasitelově v přítomnosti a ne v budoucnosti.

V římském breviáři jsou tři hymny pro dobu adventní:

29. Creator alme siderum.¹

Hymnus k nešporám. Ze stol. V. (škola sv. Ambrože).

O b s a h: Básník obrací se ve své modlitbě k Bohu, původci dvou velikých tajemství, stvoření a vykoupení. Opomíjí stvoření světa a opěvuje tajemné údobí ve vykoupení lidstva, v díle nejvyššího božského milosrdenství. — Úplné vykoupení světa předpokládá vlastně tři příchody Spasitelovy: jeho vtělení, jeho příchod milostí posvěcující do duší lidských a příchod jeho jako soudce k poslednímu soudu. A to je obsah i ostatních dvou hymnů adventních. Hymnus k nešporám všímá si však více vtělení, kdežto hymnus k Jitřní věnuje se víc příchodu Kristovu k poslednímu Soudu, zatím co hymnus k Chválám připravuje naše srdce k svátostnému příchodu Spasitelově.

Creator alme siderum,
aeterna lux credentium,
Jesu, Redemptor omnium,
intende votis supplicum.

Hvězd Stvořiteli zářících,
ty věčné Světlo věřících,
všech Spasiteli, Ježíši,
kéž nás tvé srdce vyslyší.

Qui daemonis ne fraudibus
perinet orbis, impetu
amoris actus, languidi
mundi medela factus es.

Ty nechtě d'áblu svět v plen dát,
jsa mocné lásky ve vleku
sám sebe za lék, Jezu, rád
dals umdlenému člověku.

Commune qui mundi nefas
ut expiaries, ad crucem
e Virginis sacrario
intacta prodis victima.

A kletbu abys s lidstva sňal,
jíž každý člověk propadal,
jdeš na kříž z Panny svatyně,
oběti čistá jedině.

Cujus potestas gloriae,²
nomenque cum primum sonat,
et caelites et inferi
trememente curvantur genu.

Onť nejslavnější Vládce jest;²
když zavzní jeho jména zvěst,
zem, peklo, nebe jímá strach,
že sklánějí se bázní v prach.

Te deprecamur, ultimae
magnum diei Judicem:
Armis supernae gratiae
defende nos ab hostibus.

My prosíme tě s vroucností,
dne posledního Soudče všech:
Nás štítem boží milosti
chraň s nepřáteli v zápasech.

† Virtus, honor, laus, gloria,
Deo Patri cum Filio,
Sancto simul Paraclito
in saeculorum saecula.

† Moc, oslava, dík, chvála, čest,
ať Otci, Synu vzdána jest,
i Duchu, který těší nás,
ať vzdávána jest v každý čas.

Amen.

Amen.

¹ Text před opravou za pap. Urbana VIII.:

Conditor alme siderum
aeterna lux credentium,
Christe, Redemptor omnium,
exaudi preces supplicum.

Vergente mundi vespere,
uti sponsus de thalamo,
egressus honestissima
Virginis Matris clausula.

Qui condolens interitu
mortis perire saeculum,
salvast mundum languidum,
donans reis remedium:

Cuius fortij potentiae
genu curvantur omnia,
caelestia, terrestria,
nutu fatentur subdita.

Te deprecamur, hagio,
venture Judex saeculi,
conserva nos in tempore
hostis a telo perfidi.

² Cujus scil. est = mu náleží. Tak překládá Schulte lc. 134. Jiní vztahují i tento verš na slova: cum primum sonat. Smysl sloky jest tento: Jeho (Spasitelova) sláva je tak veliká, že když zavzní jen jeho jméno, tu celý svět se před ním bázní sklání.

30. Verbum supernum prodiens.

Hymnus k Jitřní. Od sv. Řehoře Vel. († 604).

Verbum supernum prodiens
e Patris aeterni sinu,
qui natus orbi subvenis
labente cursu temporis.

Ó božské Slovo, které již
od věků z Otce vycházíš,
když uplynula řada let,
tys v těle přišlo spasit svět.

Illumina nunc pectora,
tuoque amore concrema,
ut cor caduca deserens
caeli voluptas impleat.

Mé srdce rač dnes osvitit
a je svou láskou roznítit,
by, marností až zanechá,
v něm vzešla rajská útěcha.

Ut, cum tribunal Judicis
damnabit igni noxios,
et vox amica debitum
vocabit ad caelum pios:

Až jednou Soudcův přísný soud
dá hříšné v oheň uvrhnout,
a svaté jeho milý hlas
v ráj zasloužený pozve zas:

Non esca flammaram nigros³
volvamur inter turbines,⁴
vultu Dei sed compotes
caeli fruamur gaudiis.

Kéž nejsme v černém³ plameni⁴
co strava ohňů vláčení:
Kéž můžeme v tvář boží zřít
a rajských slastí okusit.

† Patri, simulque Filio,
tibi que sancte Spiritus,
sicut fuit sit jugiter
saeculum per omne gloria.

† Buď Otec spolu se Synem
i s tebou, Duše, veleben;
jak jindy, tak i na věky
zněj chválou vesmír daleký.

Amen.

Amen.

31. En clara vox redarguit.

Hymnus k Chválám. Od neznámého autora ze VI. stol.

O b s a h: Hlas sv. Jana Křtitele, „hlas volajícího na poušti,“ rozléhá se krajem v okolí Jordánu a burcuje lidi z duchovního spánku. Je na čase, abychom se i my vymanili z pout duševní malátnosti a pozemských zájmů. Blíží se kvapem doba, kdy objeví se mezi námi „Beránek, který snímá hříchy světa“. Lituujme tedy svých hříchů, abychom mohli doufat v jeho ochranu při posledním Soudu.

En clara vox redarguit
obscura quaeque, personans:
Procul fugentur somnia,
ab alto Jesus promicat.

Hle, jasný hlas zní po krajích
a pranýřuje každý hřích:
Ať rozplynou se noční sny,
neb svítá Ježíš s výšiny.

³ Podle názoru theologů pekelný oheň, ač je skutečný, nevydává světla.

⁴ Turbo, inis = vír, vířící kotouč pekelných plamenů.

Mens jam resurget torpida,
non amplius jacens humi:
Sidus⁵ refulget jam novum,
ut tollat omne noxium.

En Agnus ad nos mittitur
laxare gratis⁶ debitum:
omnes simul cum lacrimis
precemur indulgentiam.

Ut, cum secundo fulserit,⁷
metuque mundum cinxerit,⁸
non pro reatu puniat,
sed nos pius tunc protegat.

† Virtus, honor, laus, gloria,
Deo Patri cum Filio,
Sancto simul Paraclito
in saeculorum saecula.

Amen.

Kroměříž.

Mdlá duše, vstaň již ze snění
a nedli v prachu na zemi,
neb nové Hvězdy⁵ zářný svit
chce škodlivé vše odstranit.

Hle, Beránka k nám sešle Bůh,
by bez zásluh⁶ náš smazal dluh:
nuž poprosme jej v slzách svých,
by odpustil nám všecken hřích.

By po druhé až zaplane,⁷
až hrůza v světě nastane,⁸
nás podle vin pak netrestal,
by ochráncem se naším stal.

† Moc, oslava, dík, chvála, čest,
ať Otci, Synu vzdána jest,
i Duchu, který těší nás,
ať vzdávána jest v každý čas.

Amen.

P. Josef Škrášek.

Evangelická čistota liturgie

Katolictví dávalo lidem bibli a vykládalo ji. Sektářství dávalo bibli a o víc se nestaralo. Každé museum má svého historika. Každý hrad má svého vykladače. Některé trosky mají docela kuriositu dětských výkladů. Nejdříve se lidé živili tím, že kradli kamení hradu a stavěli vesnici. Teď chytají děti turisty a podávají jim výklad o hradu. Obvykle tři děti. Jedno předává slovo druhému. Všecko se vykládá. Jen prý bible nepotřebuje výkladu. Ať si ji každý vyloží, jak chce. A říká se tomu čistota náboženství. Nesmyslnost zabalená do lesklého pozlátka a prodávaná zkaženým lidem, kteří si říkají, že jsou děti.

Sektářští kolportéři biblí jsou největší odpůrci katolické liturgie.

⁵ Tak označil Messiáše prorok Balaam: „Vychází hvězda z Jakuba...“ (Num 24, 17).

⁶ Srv.: „Nikoli ze skutků učiněných ve spravedlnosti, které bychom vykonali my, nýbrž podle milosrdenství svého Bůh nás spasil“ (Tit 3, 5).

⁷ „Neboť jako blesk vychází od východu a ukazuje se až na západ, tak bude i příchod Syna člověka“ (Mat 24, 27).

⁸ „A tu se ukáže znamení Syna člověka na nebi; i rozkvílí se tehdy všechna pokolení země.“

Je prý to pohanství. To, co katoličtí kněží provozují, je čarodějnic-
tví. Magie. Někteří jsou docela ochotní tvrditi, že jde o zavržení-
hodné kejkle. Rozhodně prý je katolická liturgie proti Evangelii,
kde bylo řečeno, že se budeme Bohu klaněti v duchu a pravdě.

Jisto je, že Kristus nesloužil první Mši svatou tak, jak se dnes ce-
lebruje. Také při udělování svátostí nebyly konány všechny obřady
a modlitby jako dnes. My také nechodíme tak oblečeni jako apo-
štolové. Vývoj liturgie je důkazem živosti Církve. Je důkazem po-
slání Církve mluvit ke všem národům a ke všem dobám.

Liturgie i bible prorůstaly s Církví židovstvím, helenstvím a řím-
ským pohanstvím. Bibli Církvev úzkostlivě střežila, aby se do ní ne-
dostal cizí živel. A také ji uchránila. Bez této péče Církve neměli
by dnes ani sektáři bible. Čistota Evangelia sílila Církvev k velkému
dílu asimilačnímu. Slovo Boží ji živilo, že mohla uchopovati i věci
pohanské a stavěti je do služeb křesťanských. Tak rostla liturgie.

Církvev se nikterak tím netají, že mnohé obřady, roucha, nádoby
bohoslužebné i svátky mají svůj původ v pohanství. Církvev je vi-
děla. Chápala, co znamenají pro lid. Zavrhlá jejich pohanský ob-
sah a smysl. Formu jejich podržela a postavila do služeb duší. Co
snad dříve bylo duším k zavržení, stalo se nyní nádobou slova Bo-
žího a duším ke spáse.

Tento velkolepý pochod právě ukazuje, jak v neustálém kontaktu
bylo Evangelium a liturgie. Kdyby nebylo Evangelia a síly, která
vyzařovala z jeho slov, nebylo by ani růstu liturgie.

Zároveň však se nám ukazuje v novém světle Církvev. Byla nám
pořád málo pokroková. Nemoderní. Bez smyslu pro aktualitu.

A hle. Církvev vidí úpadkové pohanství a neštítí se ho. Vidí, jak
se pohanství řítí do záhuby. Nestojí nečinně nad jeho hrobem.
Církvev věděla, že i pohanstvím lidé ztratí, co bylo kusem jejich já.
Že budou opuštěni a neskonale smutní, až dopijí na dno a místo
zlata uvidí kal. Proto Církvev opatrně vybírá z pohanství zejména
to, co mělo největší vliv na lidi: některé obřady, roucha, svátky.
Nekřesťanský jejich význam naplňuje křesťanským myšlením a
křesťanským smyslem. Ukazuje, že pravdu má Evangelium: Církvev
musí být kvasem, který by pronikl všechno. A tak hledá Církvev
cestičku k lidskému srdci. K srdci pohanů. Jak jinak si počínala Cír-
kvev a jinak ti, kteří pod záminkou křesťanství dobývali kraje. Cír-
kvev šlo o duše. Proto ta jemnost péče. Mohla drtit trosky pohanství
násilím, mohla jen bořit a smetat všechno pohanské s povrchu.

Církvev toho nečinila. Její liturgie má stopy pohanství helenského
a římského právě jako stopy židovství. Je proto neevangelická?

Strom roste ze zrna. Ke svému vzrůstu však potřebuje víc než zrna. Ssaje potravu i ze země, i ze vzduchu. Popřeme proto vzrůst stromu ze zrna?

Evangelium má zrno liturgie. Zrno musí růst. Proto také Evangelium dalo liturgii svobodu a právo přijímati i cizí živel slučitelný se světlem Evangelia a přeměnitelný tímto světlem. Církev se nestala pohanskou tím, že prorostla pohanství. Ani liturgie není pohanská. Nepřijala všechno, co mělo pohanství. Jen to, co bylo slučitelné s Evangeliem. Co nebylo proti jeho duchu. Jen to, co se dalo světlem Evangelia proměnit na křesťanské.

Je tedy liturgie evangelická. I ta všechna její nádhera, které někdy nerozumíme nebo špatně rozumíme, i ty obřady a řeč, vše je evangelické, protože koření v Evangeliu. To první v liturgii nejsou její formy, ale láska Otce a pramen věčně nových a věčně potřebných milostí.

Liturgické asimiláty, můžeme-li tak nazvat světlem Evangelia přetvořené prvky židovství i pohanství, způsobují ovšem jistou vzdálenost liturgie od dneška. Nejsme uprostřed helenistické kultury, abychom mohli lehce chápat symboly z ní odvozené. Ale tato okolnost není liturgii na škodu. Vytváří nadosobní svět a vytahuje nás ze studny osobní malichernosti.

Člověku dneška je cizí skoro všechno z obřadů katolické liturgie: okuřování, mazání, omývání, skládání rukou, oděv kněží, melodie gregoriánského chorálu, latina atd. Přiznejme si, že liturgie je někdy cizí i katolíkům. Pro nějakou modlitbičku vyrobenou naivně nějakou zbožnou duší se katolické ženy lehko nadchnou, opisují ji a rozšiřují. Pobožnosti jsou oblíbenější než liturgie. Zdobit sošky a oltářičky vkusně i nevkusně — to se líbí. Při soukromé pobožnosti vydrží mnozí katolíci dlouhou dobu. Ale při Mši svaté je jim dlouhá chvíle, svatých obřadů křtu a manželství se zúčastňují jen ze zvědavosti atd. Liturgie je i katolíkům cizí. Je nadosobní a k tomu, co je nad námi, se těžko dostáváme. Liturgie chce nás. Liturgii si nelze zohýbat podle osobních choutek.

Ale není i v tom obdoba s Evangeliem? I Evangelium nám ukazuje cizí svět. Kristus bral podobenství z tohoto světa, aby ukazoval jiný svět, lepší. Od konkrétního vedl k abstraktnímu. I učedníkům se zdála někdy jeho řeč tvrdá a nemohli ji poslouchat.

I mluvou, která se obracela k určitým, živým lidem, orientálcům, je nám Evangelium cizí. Nikdy plně neporozumíme lahodě jeho obratů a vět. Kdyby Kristus mluvil k nám, mluvil by po našem způsobu. Užíval by obratů u nás běžných. Ale přes to nemluví k nám

Evangelium cize. Přes to, že v něm vystupují určité osoby určitého národa, přes to, že potřebujeme výkladu, abychom porozuměli mnohým slovům, cítíme, jak nás Evangelium hřeje. Nebylo jen pro jeden národ. Je naše, protože pro nás. Pro všechny lidi. Je nadosobní.

Právě tak liturgie. Je naše, ale proto, že je pro Boha. On nás sevrhel liturgií v jednotu svého mystického života. Tenkrát, když nám liturgickými úkony uděluje svou neviditelnou milost, tenkrát jsme zvlášť Jeho a s Ním.

Třemošnice.

Karel B. Hroch.

Znovuzrození z vody a z Ducha Svatého

Kříž Spasitelův.

Při křtu svatém jsme opět a opět označováni znamením svatého Kříže. Tím jest našemu nitru nevyhladitelně vepsáno. Tomu není tak, jako když píší na psací tabulku. To může býti kdykoli opět smazáno. Kříž však, jenž nám byl na křtu svatém vtisknut, nemůže býti opět z naší duše vyrván.

Kněz nejprve učinil křtenci znamení Kříže na čele a na prsou a při tom pronesl tato slova: „Přijmi znamení Kříže, které ti dáváme jak na čelo, tak na srdce, vezmi víru nebeských přikázání a takových bud' mravů, abys již mohl býti chrámem Božím.“ Tím jest celý náš vnitřní život postaven pod spasný vliv Kříže. Naše poznávání je jím zbaveno škodlivého vlivu dědičného hříchu. Dostali jsme tím schopnost pojímati vše ve světle víry a ve světle věčnosti. Pod zcela zvláštní vliv Kříže Kristova je postavena naše pudová stránka, takže nyní s milostí Boží můžeme býti pány nad nezřízeným v nižším člověku, tak aby se podřídil v nás harmonicky tomu, co jest duchovní a božské. Tímto vtištěním znamení Kříže máme, jak praví následující modlitba, nárok na ustavičnou Boží ochranu, poznáváme Boží vznešenost, můžeme následovati jeho příkazy — Kříž Kristův je příčinou našeho znovuzrození, křtem svatým.

A opět nám dělá kněz kříž na čele, abychom byli chráněni proti útokům ďáblovým. O tom byla řeč v minulém článku.

Při všech těch rozmanitých exorcismech je pak opět a opět nad

námi děláno znamení Kříže, k vyjádření toho, že satan musí ustoupiti před silou Kříže Kristova.

Zcela zvláštní pozornosti zaslouží to, že voda při křtu je nám lita na hlavu třikráte ve způsobě kříže. Tím se ukazuje, že tato základní svátost čerpá svou sílu z Kříže Vykupitelova. Vše velké, vše božské, co budeme ještě vyprávěti o účincích svatého křtu, je ovocem Kříže Kristova.

Nyní chápeme, proč všichni opravdoví křesťané byli milovníky Kříže Kristova. Svatý Pavel, klasický učitel o účincích křtu svatého, o „Kristu v nás“, o „nás v Kristu“, jest současně nejnadšenějším hlasatelem Kříže Kristova. On nechce se ničím jiným honosit, než Křížem Kristovým, jímž svět jest ukřižován jemu a on světu. Židům jest podle něho Kříž pohanou, pohanům jest bláznovstvím, nám však povoláním a vyvoleným Božím je silou. Obdivuhodně mistřným způsobem oslavuje Církev svatá v liturgii na svátek sv. Ondřeje, tohoto učedníka Kříže, Kříž našeho Spasitele.

Zcela zvlášť třeba uvést oba svátky sv. Kříže. Svátek Nalezení a Povýšení Kříže našeho Vykupitele. Církev, ve svém nadšení pro Kříž nemůže ani dosti učiniti.

Kdo myslí na svůj křest, kdo věří v účinky křtu, kdo si váží drahocenného života Kristova, jenž křtem byl naší duši udělen, ten bude i milovati Kříž Vykupitelův. Pro toho bude to samozřejmým, že kříž bude v jeho obydlí. A nebude v nějakém zastrčeném koutě ložnice, ne, kříž náleží do každé místnosti, náleží obzvláště do nejkrásnější místnosti, která je všem přístupná.

Všichni mají viděti a věděti, že tu bydlí někdo, kdo se za Kříž Kristův nestydí, že tu bydlí někdo, jenž ještě ví, zač musíme býti vděčni Kříži Kristovu.

Kdo si váží a miluje Kříž Kristův, pro toho je nejvzácnějším pokladem Obět Mše svaté. Neboť tu jest tajemně vztyčen Kříž se svým velikým děním. Obět golgotská tajemným způsobem jest v našem středu. Zde jsme přetajemně pojati v Obět Kříže. Tu ve zcela zvláštní hojnosti proudí prameny požehnání Kříže. Zde s radostí čerpáme z pramenů Spasitelových. K čemu křest položil základ, to je zde dokončeno.

A z tajemného spojení s Kristem a jeho Křížem ve křtu a ve svaté Oběti odnáší si křesťan lásku ke Kříži a ochotu k snášení kříže do života. V životě chápe stále více následování kříže. Je dalek toho, aby utíkal před Křížem Kristovým, ví zcela dobře, že je to významáním a důkazem lásky našeho Vykupitele, když učiní nás účastnými svého Kříže. Máme v tom jistou záruku, že budeme mo-

ci míti účast i na jeho oslavě. Kříž Kristův je pramenem všeho právého, pravdivého a velikého pro čas i pro věčnost.

O Crux, ave, spes unica!

Ó Kříži, pozdraven buď, naděje
jediná!

Grüssava.

P. Justin Albrecht.

Sv. Řehoř VII. a jeho officium v breviáři

Do dějin římského breviáře zasáhl papež sv. Řehoř VII. (1073 až 1085) dvakrát; po prvé jako papež svými reformami, po druhé jako světec, když Benedikt XIII. (1724—1730) předepsal 25. září 1728 jeho svátek pro celou Církev a poručil, aby se dne 25. května konaly církevní hodinky k jeho cti. Veliký duchovní syn sv. Benedikta, mnich Hildebrand, stal se papežem v dobách pro Církev tak osudných, kdy se světská moc střetla s duchovní v nejtěžším boji; boj, který papež vedl s německým císařem, byl vítězně vybojován pro Církev. Avšak Řehoř VII. věnoval pozornost i otázkám liturgickým a vyvinul na tomto úseku církevního života nejobyčejnou činnost. Nejlepší liturgik té doby, ba snad celého středověku, Bernold z Kostnice, nazývá Řehoře VII., s nímž osobně projednával mnohé otázky liturgické, *doctor precipuus*. Někteří liturgikové pozdější doby šli tak daleko, že označují pontifikát Řehoře VII. za obrat v dějinách liturgie římské.

Papež tento byl roku 1584 prohlášen za svatého od Řehoře XIII. a papež Alexandr VII. dovolil konati officium, t. j. církevní hodinky, k jeho cti v basilikách římských, jakož i v řádu Benediktinů a Cisterciáků. Papež pak Benedikt XIII. rozšířil dekretem ze dne 25. září 1728 toto officium s vlastní orací a novými lekcemi II. nokturna v matutinum na celou Církev. Učinil jistě tak s tím úmyslem, aby čelil šířícím se snahám gallikanismu, který prohlašoval státní moc za všemohoucí. Čin papeže Benedikta XIII. má v dějinách církevních a zvláště v dějinách římského breviáře svou vlastní historii; neboť žádný svátek nesetkal se s takovým odporem, jako svátek Řehoře VII., kdy světská moc státu plnou silou zasáhla do čistě církevní věci, jako je zavedení nějakého nového svátku.

Co bylo vlastně příčinou neobyčejného rozbouření a zasáhnutí světské moci? Je to místo v páté lekci matutinální: „*Contra Henrici Imperatoris impios conatus fortis per omnia athleta impavidus permansit seque pro muro domui Israel ponere non timuit ac eundem Henricum in profundum malorum prolapsus fidelium communionem regnoque privavit atque subditos populos fide ei data liberavit.*“ — Proti bezbožným snahám císaře Jindřicha statečný povždy zápasník bez bázně zůstal a neváhal sebe položit za zeď domu Izraelova (t. j. Círкви) a zbavil téhož Jindřicha, propadnuvšího do hlubin

zla, obcování věřících (t. j. dal jej do klatby) a osvobodil poddané národy od věrnosti jemu dané (t. j. zbavil poslušnosti vůči císaři).

Nové oficium, obsahující slova o nadřizenosti moci duchovní nad světskou, vyvolalo bouři rozhorlení nejprve ve Francii, ovládané gallikanismem a jansenismem; ohlas tohoto pobouření projevil se v Nizozemí, v Rakousku a sev. Itálii.

O posice ve Francii. Jakmile toto oficium spolu s papežským dekretem došlo do Paříže, bylo vytištěno a prodáváno v knihkupectví Coignard fils na lístku v 8°. Kněží a ti, kteří byli vázáni modlití se breviář, měli si je tam obstarati a pak vložit do svého breviáře. Tento čin popudil hněv gallikánů a jansenistů; na návrh generálního advokáta Gilberta de Voisins, vydal parlament pařížský dne 20. července 1729 zákaz officia a nařídil zničení všech výtisků. Parlament nařizoval, aby každý byl potrestán, kdo by tohoto officia při bohoslužbách užíval; neboť kdyby z úst kněží slyšel lid tento přídavek breviáře, obsahující podle mínění gallikánů pobuřující výzvu, bylo by se obávati, že budou tím principy státní moci otřeseny a pouta vížící poddané ke svému panovníku přetrhány.

Ačkoliv kardinál Fleury, první správce království, vytýkal parlamentu tuto odvážnost, a zakázal, aby se bez vědomí krále samého nestavěli poslanci proti řečenému officiu, vzrůstala naopak odvážnost parlamentu, zvláště, když sami někteří biskupové na státní rozkaz schvalovali tento čin. O několik dní později (24. července 1729) gallikán a jansenista Daniel-Charles-Gabriel de Caylus, biskup v Auxerre, který v r. 1726 dal svým diecézánním kněžím nový breviář, složený v duchu nových ideí, vydal pastýřský list (instructio pastoralis) svým diecézánnům, kde dokazuje, že ani Kristu ani Církvi nepatří království tohoto světa, nýbrž že jest dávatí císařovi, co jest císařovo; křesťanské pak náboženství, kdyby požadovalo práva na časné věci, bylo by k nenávisti knížatům; pročež světská moc je úplně rozdílná od moci církevní. Řehoř VII. pak první z papežů zbavil krále autority a království jeho předal jiným; tato usurpace odporuje slovu Božímu, Svatým Otcům a svobodě církve gallské. Závěr listu Caylova zní: „Aby byl dán králi nový důkaz našeho věrného smýšlení a naší péče o bezpečnost jeho posvátné osoby, která by se ocitla v největším nebezpečení, kdy v novém officiu vyslovené zásady Řehoře VII. došly k platnosti, ... zakazujeme všem duchovním a všem řeholním společnostem používati toho officia veřejně i soukromě, ať je to při službách Božích nebo modlitbě breviáře.“ (Guéranger, Inst. lit. tom. II., str. 478.)

Listy podobného obsahu vydali i jiní, stejně smýšlející biskupové, jako Charles-Joachim Colbert, biskup v Montepellier, Henri-Charles de Coslin, biskup v Metách atd. Po boku jejich zakazovaly i parlamenty v Bretagni, v Bordeaux a jinde oficium Řehoře VII.

Papež Benedikt XIII. se však nedal zastrašiti, ani oklamati, a dal zkoumati tyto pastýřské listy od kardinálů a theologů, a odsoudil

je v brevech 8. října a 6. prosince 1729; za neplatné prohlásil rozkazy a trestní ustanovení v pastýřských listech francouzských.

Papežská brevia vzbudila ještě větší odpor; věci se ujal francouzský parlament, který vydal 23. února 1730 nový zákaz nejen oficia, ale i rozšiřování a výkon brevií. Avšak kancléř kardinál de Fleury překazil vydání tohoto zákazu, neboť se chtěl za každou cenu vyhnouti škandálu a hrozícímu přerušení styků s Římem. Lekce o papeži Řehoři VII., které byly příčinou celého tohoto vzbouření, měly být odstraněny a pohřbeny bez hluku usnesením generálního shromáždění francouzského kléru, jež se mělo konati téhož roku. Arcibiskup pařížský Vintimille de Luc psal papeži, aby „zavřel oči nad touto záležitostí (affaire), poněvadž k tomu patří již mnoho odvahy nevystoupiti pastýřským listem proti oficiu. Jen arcibiskup v Nîmes, Jean César de la Parisière, s několika jinými měli odvahu postavit se proti vášnivým odpůrcům ve snaze udržeti římskou liturgii a římský breviář.

Zakročením kardinála de Fleury a zasáhnutím samotného krále (ordre du roi) koncem r. 1730 nebo počátkem 1731 usnula záležitost; přece však officium a svátek sv. Řehoře VII. nebyl konán ve Francii do konce 18. stol. Teprve po veliké revoluci, počátkem 19. stol. vložen tento svátek do kalendáře kleru francouzského a teprve zavedením jednoty s církví římskou, pokud se týče breviáře, recitováno officium Řehoře VII. i ve Francii.

Oposice proti oficiu Řehoře VII. projevila se také v království Neapolském, kde místokrál, zastupující císaře Karla VI. (1711—1740), hrabě z Harrachu, oznámil nejvyššímu tribunálu neapolskému vydání oficia Řehoře VII.; brzo však vyšel zákaz publikovati a rozšiřovati ony lekce; vytištěné pak exempláře měly být zničeny. Přece však nezdálo se býti vhodným zakázati kleru recitaci tohoto oficia pro obavy z pohoršení pro věřící, a bylo by to bývalo provokací proti kurii papežské, což bylo přece jenom nebezpečné. Tak vyložil situaci hrabě Harrach císaři Karlu VI.

Také v Nizozemí se projevila snaha napodobiti oposici biskupů a parlamentů francouzského. Arcibiskup v Utrechtu, Cornelius Jan Barchmann, jansenista, zakázal officium výnosem ze dne 12. května 1730. To mělo za následek, že generální shromáždění spojených provincií hollandských a západofrýsských vydalo výnos 20. září 1770, kterým se zakazovalo tištění oficia Řehoře VII. a jeho veřejné i soukromné užívání v kostelích a kaplích kultu římského. Kněžím, kteří by jednali proti, byly stanoveny tresty jako rušitelům veřejného pokoje.

R. 1750 vydala císařská správa rakouského Nizozemí (Belgie) oběžník všem tamějším biskupům, kde bylo officium Řehoře VII. označeno jako „nebezpečné pro stát“, proto zakázala jeho rozšiřování. Poněvadž se o toto nařízení, resp. zákaz nikdo v Německu ani v Belgii ani v rakouských dědičných zemích nikdy nestaral, vydala vídeňská vláda r. 1774 nový zákaz. Přece však rakouská vláda nešla tak daleko, aby úplně zakázala jak svátek, tak i officium Řehoře VII.; spokojila se jen s tím, že potlačila ona místa

v lekcích, která se zdála nebezpečnými cesaropapismu, všemohoucnosti a neomylnosti císařské. (Bäumer, Geschichte des röm. Brev. 520.)

Dvorní dekret ze dne 7. května 1774 nařizoval v dědičných zemích rakouských (o dvě léta později vydala podobné nařízení Marie Teresie pro Uhry), aby „bludná a nebezpečná lekce o papežské moci sesazovati panovníky byla přelepena bílým papírem a zakryta; kdyby pak v budoucnu vyšel breviář s onou lekcí, aby byl ihned zkonfiskován a jeho majetník co nejpřísněji potrestán pokutou 50 zl. (Roskovány: De coelibatu et Breviario VII. 429.)

Důkladným pátráním v breviáři bylo nalezeno ještě jedno nebezpečné místo, a to v lekcích svátku sv. Bennona, proto vyšel 16. září 1782 nový dekret císařský, kde „jeho apoštolské veličenstvo velmi milostivě nařizuje, aby urážlivá slova, počínající slovy „Ex nimirum diro schismate“ až „interfuit et subscripsit“ z lekcí II. nokt. svátku svatého Bennona (16. června) v breviáři a Propriu diecésánním byla přelepena bílým papírem, aby Ordináři oznámili výslovně kleru světskému i řeholnímu, že jejich breviář, bude-li v něm nalezeno ono místo nezalepené, bude ihned zabaven, ale majetník sám bude považován za přestupitele zákona a bude potrestán pokutou 50 zl. do pokladny chudých. Úřady politické mají prohledávat breviáře, a v případě, kde se naleznou ona slova nevymazána nebo nepolepená, mají ihned požadovati pokutu bez milosti, avšak mají býti potrestáni i ti, kteří jsou odpovědni za vykonání dekretu.

Poslední dvorní dekret, týkající se oficia sv. Řehoře VII. ze dne 20. června 1784 zní:

„Již dne 7. května 1774 bylo vydáno výslovné a zřetelné nejvyšší nařízení, že má býti v zakázaném, přece však ve většině diecésí užívaném Breviario Gregori VII. obsažená, tak bludná, jak nebezpečná lekce o moci papežově sesazovati panovníky (monarchy) zalepena bílým papírem, a že má býti uloženo od pánů Ordinariis podřízenému kleru co nejdůtklivěji, že kdekoliv v ruce se objeví podobný, nepravý (!) breviář, tentýž bude na místě nejen zabaven, nýbrž i majitel potahován, jako ten, kdo jedná proti nejvyššímu nařízení, k nejostřejšímu odpovídání.

Stejně bylo právem zjištěno, že toto odporující a zeměpanskou moc nejvyšší urážející místo in Festo Gregorii VII. ještě ve většině breviářů, zejména v klášteřích a řeholních domech buď úplně nebo jen částečně nevymazané se nachází; proto ráčilo Jeho Veličenstvo (Josef II.) nejmilostivěji rozhodnouti a rozkázati, aby byla připomenuta tato trestní povinnost všem pánům Ordinářům s tím příkazem, aby všemu světskému a řeholnímu duchovenstvu nejvyšší uložené zalepení míst dotyčných opět vážně přikázali a potom se skrze určené komisaře o skutečném výkonu tím spíše zajistili, jelikož kdyby se v opácném případě a při zkoušce někdy se strany politických míst našel breviář, ve kterém by toto místo nebylo přelepeno, byli by sami představení potahováni a od nich za

každý takový breviář peněžitá pokuta 50 zl. ve prospěch chudých požadována a bez nejmenšího ohledu vymáhána byla."

Toto nařízení trvalo v Rakousku ještě dlouho po smrti Josefa II. R. 1825 denuncoval farář Dreisch z Mürzzuschlagu vídeňského arcibiskupa, že mu dal breviář, tištěný u Mechitaristů ve Vídni, kde byla obsažena místa lekcí II. nokt. svátků sv. Řehoře Velikého, Bennona a Řehoře VII., ač tam neměla býti, nebo měla aspoň býti zalepena; farář žádal pokutu 1200 zl. C. M. pro svůj ústav chudých. Výsledek denunciace byla horlivá činnost vídeňské policie a dvorské kanceláře, která nařídila ihned zalepit ona místa v breviářích ještě neprodaných. Když ještě r. 1847 chtěla konsistoř v Tarnově v Haliči obstarati pro seminaristy breviáře tištěné v Kemptenu r. 1844, poněvadž byly přesné, přehlednější a lacinější než v Rakousku vydávané, bylo to rektorovi semináře zakázáno s ohledem na dvorské dekrety z let 1774, 1781(?) a 1782, protože v oněch kemptenských breviářích nebyla odstraněna nebezpečná místa pro státní autoritu.

V Itálii rozkázal Napoleonův ministr kultu Bigot de Préamenu r. 1810, v době, kdy papež Pius VII. byl držán v zajetí, aby biskupové italští odstranili z breviáře všechno, co připomínalo Řehoře VII. a připojili se v „záležitosti Hildebrandové“ k biskupům francouzským. Arcibiskup turinský Hyacint de la Tour sdělil uctivým dopisem 1. března 1810 ministrovi, že zakázal officium Řehoře VII. a opis tohoto zákazu dal vyvěsiti v sakristiích všech kostelů ve své diecési (D. Guéranger l. c. II. str. 511.).

Roku 1830 učinil v Římě dotaz arcibiskup Novoyorský ze Spoj. států, zda by vzhledem k ustavičným útokům v protestantských novinách a časopisech proti Církvi mohlo býti škrtnuto officium Řehoře VII. v jeho diecési. Z Říma přišlo rozhodnutí, že se musí officium recitovati sub poena non satisfaciendi.

Ve Francii přišla otázka officia Řehořova v r. 1828 ještě jednou na přetřes. Vydavatel Poussielge-Rusand v Paříži připravoval nové vydání breviáře a domníval se, že může vložit officium Řehoře VII. aspoň v přídavku (in appendice). Několik dní po vydání breviáře spustily liberální noviny křik o nesnášenlivosti a invasi ultramontanistů; křik nebyl nadarmo — pařížský arcibiskup učinil to, co Josef II. před 50 lety, dal prostě zalepiti závadná místa.

Revoluční rok 1848 přinesl v otázce officia Řehoře VII. klid; od té doby je officium toto klidně v breviářích i v těch zemích, kde se tolik proti němu brojilo. Církev zvítězila a Řehořovi VII., velkému papeži a bojovníku za svobodu Církve, dostalo se plné satisfakce.

Polička.

Bedřich Malina.

Povstal Řehoř jako oheň a slovo jeho plálo jako pochodně.

(Antifona, Brev. Monast. officium sv. Řehoře VII.)

Vzrůst Benediktinského řádu. Před nedávnem vydaný nový schematismus „Sdružených rodin svatého Patriarchy Benedikta“ přináší mimo jiné přehled stavu Benediktinského řádu v roce 1935. Podle této statistiky náš řád má 2 kardinály (Jiří Justinián Serédi, arcibiskup ostráhomský a primas uherský, a Alfréd, Ildelfons Schuster, arcibiskup milánský), 4 arcibiskupy, 12 biskupů a 12 opatů nullius, t. j. opatů, kteří mají určitou pravomoc biskupskou. — Benediktini jsou sdruženi ve 14 kongregacích; mezinárodní kolej sv. Anselma v Římě a 4 kláštery jsou mimo kongregaci. Celý řád čítá 26.741 členů (v roce 1925 bylo jich jen 21.152). Ve 190 (180)¹ mužských klášterech je 10.356 (8.170) řeholníků a v 322 (303) ženských klášterech je 16.385 (12.982) řeholnic. — Beuronská kongregace, k níž náleží naše opatství, má celkem 12 opatství a 2 převoráty; celkový stav kongregace koncem roku 1935 byl tento: 1199 (847) benediktinů, z toho 365 (283) kněží, 108 (64) kleriků, 40 (23) noviců a postulantů, 555 (353) bratří laiků, 111 (124) noviců a kandidátů pro bratry, 20 oblátů. Opatství Emauzské spolu s převorátem v Lubíně má 82 (71) členů, z toho 30 kněží, 9 (4) kleriků, 2 (1) novice, 30 (24) bratří laiků, 9 (11) noviců a kandidátů pro bratry, 2 (1) obláty. Doufejme, že i přes neutěšené poměry v některých zemích bude se dále s milostí Boží rozvíjeti toto štípení sv. Benedikta.

Zlaté kněžské jubileum. Benediktinské opatství v Sekavě vzpomínalo slavné události, která se konala před 50 lety v jejich vznešené basilice. Bylo to 5. srpna 1886, kdy zavítal do tamního opatství J. Exc. biskup z Lai-

¹ Čísla v závorce udávají stav z roku 1925.

bachu a později kardinál Dr. Jakub Missia, aby udělil 7 řeholním klerikům tři vyšší svěcení. Slavné obřady začaly hned následujícího dne na svátek Proměnění Páně udělením podjáhensství; v neděli nato 8. srpna obdrželi jáhenství a na svátek sv. Vavřince 10. srpna přistupovalo 7 jáhnů k oltáři, aby obdrželi svaté kněžství. Při posvátném okamžiku svolávání Ducha Svatého a vkládání rukou tvořili slavnostní půlkruh kolem světitele 2 opati (Benedikt Sauter, prvý opat emauzský, a Placid Wolter, tehdy opat v Maredsous), 16 kněží-benediktinů a 12 světských kněží. Bohužel, zakladatel kongregace, opat Maurus Wolter krátce před tím musil opustiti Sekavu a odejiti na léčení. Po svátku sv. Vavřince následovala den co den pak celá řada primic, každá za velké účasti lidu. — Z těchto 7 kněží tři (P. Placid Berner, P. Nepomuk Ganter, P. Wilibrord van Heteren z Maredsous) byli odvoláni již na věčnost, ale čtyři mohli v minulých dnech v plném zdraví slaviti svoje jedinečné jubileum. Jsou mezi nimi dva opati, totiž Ansgar H ö c k e l m a n n, opat z Erdington-Weingarten, a Alban Schachleiter, druhý opat emauzský. Oba přenechali vedení klášterů již mladším silám a tak letos se sešli 10. srpna v Arciopatství beuronském, aby tam přinesli obět chvály a díky za 50 let kněžství. Třetí z jubilarů P. Kornel Kniel, jenž je čtenářům znám ze svých článků v našem časopise a jenž před několika lety slavil v Emauzích zlaté jubileum svých řeholních slibů, prožíval své kněžské jubileum mezi svými krajany v rodné obci Oberkassel u Bonnu. Čtvrtým mnichem, jemuž dostalo se toho štěstí dožiti se padesátého výročí kněžských prvotín, je P. Jero-

n y m K i e n e z Beuronu. Všem jubilárům přejeme z celého srdce, aby ještě další léta mohli přinášeti Největější Obět u oltáře, kde Bůh obveseluje jejich mladost.

K těmto čtyřem jubilárům přistupuje ještě pátý v Opatství St. Mathias v Trevíru. Je to skromný mnich, ale i učenec a filosof světového jména P. J o s e f G r e d t. Dne 24. srpna dožil se též on svých kněžských padesátin. P. Gredt pochází z města Luxemburka, kde jeho otec by ředitelem gymnasia. Po středoškolském studiu věnoval se teologii. Své boho vědné vzdělání nabyt na dominikánské universitě v Římě na Angelicum, kde též v osmdesátých letech minulého století dosáhl doktorské hodnosti. Touha po hlubším studiu vedla jej nakrátko na universitu Orientalia do Inšpruku. Později však zvítězila u něho touha po kontemplativním životě a na radu R. P. Chrysostoma Stelzera, později prvního převora v opatství Sv. Josefa ve Westfálsku, vstoupil roku 1890 do mladého beuronského opatství v Sekavě. Představení poznali záhy jeho vědecké vlohy, a tak již hned po prvních slibech bylo mu svěřeno vyučování filosofie. A katedra profesora filosofie stala se jeho životním působištěm, kde odchovával stále nové generace benediktinských kleriků v duchu filosofie sv. Tomáše Akvinského, ať to již bylo v různých benediktinských opatstvích, hlavně v opatství v Sekavě, nebo na mezinárodní koleji sv. Anselma v Římě, kde působil dlouhá léta a působí až dosud. Brzo po převzetí profesorského stolce ve sv. Anselmu bylo mu svěřeno vedení většího kursu filosofie, jenž podle nových ustanovení trvá čtyři léta a při němž lze dosáti doktorské hodnosti. Světového jména získal si P. Gredt svým dvousvazkovým dílem „Elementa Philosophiae aristotelico-thomisticae“, které má vyjít koncem tohoto

roku již v 7. vydání. Totéž dílo, ale volnou a širším vrstvám přístupnější formou vydal r. 1935 německy pod názvem „Die aristotelisch-thomistische Philosophie“. Mimoto napsal též vedle různých kratších pojednání pozoruhodnou knihu „Unsere Ausenwelt“. Dne 24. srpna dožil se svých kněžských padesátin a jistě se zadosťučiněním může pohlížeti na uplynulá léta; církevní slavnost jubilejní bude však slaviti teprve 18. října po návratu trevírského pana opata, jenž nyní dli na visitační cestě v Brasi-lii. Jistě že v tento den budou ho doprovázeti v modlitbách k oltáři jak jeho žáci, tak i všichni ostatní spolu-bratři.

Z východu i ze západu. Před několika dny při návratu ze svého měsíčního pobytu v Rusku navštívil naše opatství P. Ildefons Dirks z belgického převorátu v Amais. Jako bystrý pozorovatel kulturních a náboženských poměrů sdělil nám, že v sovětském Rusku náboženské poměry se lepší. Ačkoli nynější ruská literatura a výchova je úplně materialistická a atheistická, přece ruská města mají již nyní své pravidelné pravoslavné bohoslužby. Účast je mnohde malá, ale přes to mezi věřícími nachází se i dosti mládeže a tak je naděje, že přes všechno úsilí atheismu učení Kristovo jako kvas pronikne ruský národ a vychová novou křesťanskou generaci. Chmurnější obraz komunistické kultury podává dálný západ, kde ve Španělsku krutá občanská válka je příležitostí pro komunisty, aby vybili si všechnu nenávisť proti katolicismu. Nás nejvíce dojí má smutný osud benediktinského opatství na Montserratě, s nímž nás pojí více pout, než jen společná Řehole. Před nedávnem proléta našimi novinami zpráva, že Montserrat je obležen a že má býti proměněn v sanatorium. Jak dalece je věrohodná tato zpráva, nevíme, jisto

však je, že tento proslulý klášter byl benediktiny opuštěn a že se stal svědkem hrůz válečných. Podrobnější zprávu o našich spolubratřích z Montserratu dostali jsme v minulých dnech z Říma. Podle této zprávy po vypuknutí války vláda z Barcelony poslala na Montserrat policisty, aby klášter a jeho obyvatele chránili. Když však luza z Monistrolu se bouřila a stále více se dožadovala smrti mnichů, policie, která byla proti lidu slabá a nechtěla si to s ním pokaziti, vybidla benediktiny, aby v přestrojení opustili klášter. Tak se též stalo, mniši se uchýlili do blízkých hor, aneb též do hospice. Na smluvené znamení se pak všichni sešli a byli auty odvezeni buď k svým příbuzným, nebo do Barcelony. Celá klášterní komunita čítala asi 160 mnichů. Část komunity, asi 35 řeholníků, mezi nimi i ndp. opat Marcet, zůstali ještě v klášteře. Ti byli jati a autem, doprovázeným komunisty, dopraveni do Barcelony. Tam komunistickým tribunálem byli odsouzeni k zastřelení. Ndp. opat stál již u zdi a 100 komunistů naň mířilo své zbraně,

když přišel rozkaz, aby nebyl ještě zastřelen. Jako zázrakem dostal se do rukou francouzského konsula, jenž ho opět předal italskému konsulovi v Barceloně. Jedině tak byl zachráněn a mohl počátkem srpna přijeti do Říma. Podobný osud stihl i ostatních 35 benediktinů, kteří po několika dnech dojeli rovněž do Říma a z nichž část byla poslána na Montevergine, většína však je v Římě, v koleji sv. Anselma. Mnozí z nich byli postřeleni, nebo hrozným způsobem ztýráni. O osudu kláštera a ostatní větší části komunity není žádné zprávy. V Barceloně po týdny byly prohledávány domy od sklepení až po střechu, a kde byl nalezen kněz nebo řeholník, byli na místě usmrceni. Také v montserratském klášteře pátraly komunistky po ndp. opatovi a P. převorovi, aby je usmrtily. Na štěstí „Matička, jež divy tvoří“, poslala jim zázračně svou pomoc a doufejme, že bude chrániti i ostatní své svěřence, kteří ji věrně sloužili ve svatyni na vysoko strmícím Montserratě.

Dr. Jos. Kratochvíl, „Meditace věků“. Vývoj filosofického myšlení. Díl I. Filosofie starověká. 2., zcela přepracované a rozšířené vydání. V Brně (Barvič & Novotný) 1935. Str. XII., 248, cena Kč 30.—. Skutečnost, že Kratochvilovy „Meditace věků“ vycházejí po třech letech od svého dokončení v novém vydání, svědčí nejen o vzrůstajícím zájmu o filosofické otázky, ale je zároveň dokladem vysoké úrovně tohoto díla, v naší vědecké literatuře vsutku jedinečného. Právě vyšlý I. díl tohoto čtyřsvazkového kompendia pojednává o filosofii starověké. Na rozdíl od jiných českých děl toho druhu všimá si i filosofie indické a čínské; jinak se autor přidrzuje obvyklého rozdělení na filosofii před-sokratickou, attickou, helénsko-řím-

skou a helénsko-orientální. Kratochvilova práce má všechny přednosti dobré odborné příručky: vyniká nejen přehledností a naprostou objektivností, ale zároveň neobyčejnou jasností a přístupností podání; pro tyto vlastnosti se zvláště dobře hodí za studijní pomůcku. Proti vydání původnímu bylo nové vydání značně rozšířeno; čet. kapit. byly přepracovány.

Oprava: V minulém čísle na str. 159 u pravého odstavce nad 17. řádkem zdola bylo omylem vypuštěno toto:

Gorce M. M., O. P. St. Vincent Ferrer. Un volume in-16 (192 pages) de la Collection „Les Saints“. Paris 1935, V. Lecoffre, J. Gabalda et Cie. 9 fr.

S. E. Le Cardinal Dubois, Saints Joseph. Un volume in-16 (224 pages). La même collection. Prix: 9 fr.

Zbožnění člověka

Je zvláštní touha v bytostech nedosahujících dokonalosti Boha. Pyšní andělé volají: Non serviam. Je jim málo, čím jsou. Tak vysoko jsou a cítí se malí. Chtějí dosáhnout Boha neposlušností. Pýchou. Protivením se ustanovenému řádu. Ani v okamžiku, kdy poznávají velikost své ztráty, nelitují. Jsou zaslepeni. Místo aby dosahovali Boha službou, ztrácejí ho pýchou. Ale i v té pýše je kus tragické lásky. Lásky zkažené sebeláskou.

Člověk na zemi. Sotva trochu ochutnal krásy, kterou mu připravil Bůh, vidí svou maličkost. Nechápe, že i malé je Boží. Že oblásek v rukou Božích má větší cenu než drahokam bez Boha. Chce být jako Bůh. Revoltuje. Vypovídá poslušnost. Ne sice tak zpupně jako padlí andělé, ale se stejným klamem. Místo radostného okoušení blízkosti nejvyššího Dobra vzdaluje se od něho hříchem.

To byl první hřích lidí. A od té doby je historie lidí den ze dne podobnější historii Adamově. Čím více se popírá pravdivost biblických příběhů slovy a tak zvanými teoriemi, tím více se dokazuje skutky. Je v tom humor dějin, jejich zvláštní sklon k opakování. Lidé se vzdálili od Adama časem, ale ne myšlením. Je v nich stále touha být jako bohové. A stále to lidstvo chytá za nepravý konec. Místo aby se k Bohu blížilo láskou, vzdaluje se od něho nenávisť. Několik romantických povah si usmyslí, že slunce zhasne, když budou křičet: Není slunce. Proklínáme slunce. Několik potrhých vědců napíše o tom mnohoslovné pojednání, doložené nezbytnou statistikou. A učitelé ze všech škol jednoho dne vejdou do škol a budou učit: Slunce nevyšlo. Není slunce.

Člověk chce být bohem. Variace pohádky o nespokojené stařence. Ale poněvadž Bůh nás dobrotivě příliš dlouho nevrací k rozbitým neckám naší nemohoucnosti, kde jsme máchali špinavé prádlo svých skutků bez Boha, tak ničemných, myslíme si domýšlivě, že se tím bohem staneme. A to prý potom bude největší vítězství: až lidský duch bude neomezeným pánem celé přírody. Až pro něho nebude záhad a tajemství. Až bude vše probádáno. Ale také, až se vše bude pohybovat podle lidské vůle.

Starý seň Adamův v novém rouše. Adam svůj hřích zaplatil ztrátou ráje. Modernímu člověku se zdá, že nemá co ztratit. Povídal mi jeden člověk: Jaká vlast, když v ní není pro mne život? A jiní říkají: Jaké nebe, když je až po smrti? Lépe být bohem na zemi, než svatým v nebi.

A tak moderní člověk je mučedníkem. Falešným mučedníkem, ale zkusí mnoho. Jako svatí trpěli pro Boha, trpí i moderní člověk pro boha. Proto, že není bohem. Proto, že se o všechno možné pokouší, aby byl jako bohové. A v nejlepším rozběhu naráží na křehkost stěny hrníčku z hlíny.

Těžce nese rozpor mezi chtěním a skutečností. Člověk může chtít všechno vědět, ale skutečnost a pravda jsou daleko od této touhy. R. Aldington klade v románě „Všichni lidé jsou nepřátelé“ bohyni Atheně do úst tato slova, jimiž doprovází zrození nového člověka: „A bude mít jen tolik vědění, kolik je proň vhodné, neboť rozum člověka je jenom křehká škeble a žádnému se nikterak nepodaří, aby do ní nabral velké moře.“ Jsem vděčen Aldingtonovi, že dává tato slova pronést pohanské bohyni. Dneska se víc věří pohanským bohům. Z úst jediného Boha znělo by to modernímu člověku příliš stroze a drsně.

Pohanští bohové jsou v módě, protože jsou tak lidští. Není v nich, co by nebylo v člověku. A tak lehko se lze dostat na pohanský Olymp. Když tedy i pohanští bohové začínají uvažovat o křehkosti lidského rozumu, nestane se asi škeble nádobou božství. Nebude bohem ten, kdo nemůže do svého rozumu pojmout všechno, oceán vědění.

Tuhle mi jedna paní vypravovala o svém jedináčkovi: Já jsem ho zkazila. Já to vím, ale nemohu za to. Byl mi vším, byl mi bohem. Opatrovala jsem ho jako nějakou figuru, jako modlu. Jen aby se mu nic nestalo.

Bohužel, nebylo v jejích slovech příliš lítosti a touhy po nápravě. Příchylnost k lidským bohům je tak veliká. Jsou to bohové hmotní, vidíme je, můžeme se s nimi laskat. A hlavně, dávají nám

možnost, abychom se my, tatínkové a maminky těch všelijakých bůžků, cítili jako bohové. Adam redivivus.

A přece Bůh dobře znal a zná tuto lidskou touhu. Ví, kam člověk míří. Nemůže z něho udělat boha, ale nabízí mu štěstí patření na Boha a okoušení Boha. Nabízí mu cestu k dokonalosti, jejímž vrcholem je sám. Ukazuje mu tuto cestu. Nabízí mu zbožnění, ale jiné, než po jakém toužili padlí andělé.

Petr Chrysolog praví: „Tam je říše Boží, kde je vůle Boží.“ Denně se modlíme: Bud' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi, ale příliš snad při tom myslíme na svou vůli. Tam není křesťanství, není říše Boží, kde není důsledného podrobování vůli Boží. „Mysle naše a těla, prosíme, Pane, nechť působivost nebeského daru ovládá, aby nikoliv naše chtění v nás, nýbrž onoho vždycky převládal účinek.“ Tak se modlíme po přijímání v patnácté neděli po Svatém Duchu.

A jaký je to dar, jehož působivost nás má vyzbrojiti na křesťany a občany říše Boží? Je to Bůh sám. Bůh v Eucharistii. Chléb s nebe.

Je tedy nebe na zemi? Je. Tam, kde je Ježíš.

Může být tedy zbožněn člověk? Ano. Tam, kde „nežiji již já, ale Kristus“. Kde se vytvořilo přijetím Chleba s nebe tak těsné spojení mezi mnou a nebem, že nemyslím již já, ale Kristus, nemluví již já, ale Kristus, nepracuji již já, ale Kristus.

„Tam je říše Boží, kde vládne vůle Boží, kde je v lidech Bůh, kde v lidech žije, jedná, vládne, je vším.“

Hle, měřítko křesťanství! Bůh má v nás žít. Nic nemá být naše, ale Boží. Proto nemá a nesmí mít křesťan jiných bohů. A jak to přijde, že někteří křesťané jsou lakomí, že činí bohem lidi nebo své děti, že činí bohem své karty nebo sny? Nežije v nich Bůh. Jsou prázdnými nádobami. Proto je vyplňuje svět.

Volá-li nás Církev liturgií k Bohu, ví, proč tak činí. Chce nás vyplnit Bohem, aby přišlo jeho království, jak o to prosíme.

Bůh musí v nás i jednat. Zlodějství není Boží. Okrádání bližního není Boží. Pomluvy a nactiutrhaní nejsou Boží. Smilství a vraždy nejsou Boží.

Činy křesťanovy mají vyzařovat čistotou a láskou. Láska i čistota jsou Boží. Proto tak často prosíme v liturgii za očištění: „Očist nás prosíme, Pane, účinkem této Oběti a způsob v nás milosrdně, abychom zasloužili účastni jí býti.“ Nebo: „Dej, prosíme, Pane, aby lid tvůj se vyhýbal nakažení ďáblem a tebe, jediného Boha, s čistou následoval myslí.“ Nebo: „Přijímajíce, Pane, nebeské dary,

snažně prosíme, abychom tvou milostí v pravém duchu chápali, co nám dáváš ustavičnou služebností slaviti."

Naše služebnost je Bohu. Jeho vůli. Celé náboženství není nic jiného než poznávání této vůle. Děti naslouchají Otci, aby ho mohly milovat skutky.

Bůh musí nám být vším. Hierarchie hodnot. Sluch pokažený falešnou hudbou si musí zase zvykat na čistotu tóniny. Řád jsou stupně. Nelze stavět nahoru to, co má být dole. Ve světě umělec-kém je to nevkus. Ve světě mravním je to zlo, hřích. Obojí se nám nelíbí. Nebo má nelíbit.

Nejčistší stupnice zaznívají z liturgických modliteb. Tam to není člověk, který by sebevědomě oslavoval Boha. V liturgii Bůh sám se oslavuje. Člověk je jen hudební nástroj, na který Bůh sám hraje ke své poctě. Tam je dokonale zachována hierarchie hodnot. V liturgii je nejvýrazněji promítnut Boží řád.

Podrobíme-li se mu ochotně, vrhneme-li se s láskou do Božího náručí jako děti k svému otci, pak pochopíme, jakého štěstí lze dosáhnouti v Bohu, pochopíme, zač prosíme, když říkáme s knězem slova modlitby: „Bože, jenž nás vznešenými dary této Oběti účastny činíš jediného nejvyššího Božství, uděl, prosíme, abychom, jelikož tvou pravdu poznáváme, také ji osvědčovali důstojnými mravy.“

Svatý Jan p. sk.

Karel B. Hroch.

Církevní hymny

Doba vánoční.

Ocítáme se v ovzduší prosyceném zvláštní něhou a teplem. Milý zjev Ježíškův v jesličkách vlévá do našich modliteb vroucnost a do srdcí tichý mír. Klečíme v pokoře před Králem v jesličkách, které se podobají v dnešní dny ostrovu v moři chvály a slávy, jež shromáždila nevěsta Páně ze všech končin světa u nohou svého maličkého Krále. I my připojujeme se k sboru nebešťanů holdujících svému Pánu.

I. Hod Boží vánoční.

32. Jesu, Redemptor omnium.

K nešporám a na Jitřní v době vánoční. Snad od sv. Ambrože.

Obsah: Básník naplněn radostí z příchodu Spasitelova jása

s veškerým tvorstvem nad láskou, již nám projevil svým vtělením sám božský Spasitel.

Jesu, Redemptor omnium,
quem lucis ante originem
parem paternae gloriae
Pater supremus edidit.¹

Tu lumen, et splendor Patris,
tu spes perennis omnium,
intende quas fundunt preces
tui per orbem servuli.

Memento, rerum Conditor,
nostri quod olim corporis,
sacrata ab albo virginis
nascendo, formam sumpseris.

Testatur hoc praesens dies,²
currens per anni circulum,
quod solus e sinu Patris
mundi salus adveneris.

Hunc astra, tellus, aequora,
hunc omne quod caelo subest,
salutis Auctorem novae
novo salutatur cantico.³

Et nos, beata quos sacri
rigavit unda sanguinis,
natalis ob diem tui
hymni tributum solvimus.⁴

Všech Spasiteli, Ježíši,
před vznikem světla jasného
tě zplodil Otec nejvyšší
ve slávě sobě rovného.¹

Tys světlem, z Otce výbleskem,
tys naší věčnou nadějí.
Slyš věrné v kraji pozemském,
jak v prosbách k tobě úpějí.

Ó, pomni, Tvůrče, Ježíši,
žeš přijal naši podobu,
když opustil jsi nejčistší,
přesvatou Panny útrobu.

To připomíná dnešní den,²
jenž vrací se vždy po roce,
že, aby svět byl vykoupen,
k nám přišels z lůna od Otce.

Tě vodní pláně, hvězdy, zem,
a všechno, co jest pod nebem,
co Strůjce svého spasení
novými zdraví písněmi.³

I my, jež svažil v toku svém
zdroj Krve svaté, nevinné,
v tvých narozenin slavný den
daň chvály tobě splácíme.⁴

¹ Ž. 109, 3: „Z lůna před jitřenkou zplodil jsem tebe.“

² T. j. den narození Páně.

³ Původní znění: „Hunc caelum, terra, hunc mare,
hunc omne, quod in eis est,
auctorem adventus tui
laudans exsultat cantico.“

⁴ Původní znění: Nos quoque, qui sancto tuo
redempti sanguine sumus,
ob diem natalis tui
hymnum novum concinimus.

† Jesu, tibi sit gloria,
qui natus es de Virgine,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

† Buď sláva tobě, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu nechť náš hlas
dík, chválu vzdává v každý čas.
Amen.

33. A solis ortus cardine.

Hymnus k Chválám. Od Coelia Sedulia.¹

O b s a h: Klečíme v duchu u jesliček. Pohled na chudobu a pokoru Krále králů budí v našich srdcích pevné předsevzetí věrnosti a oddanosti ke Kristu Králi.

A solis ortus cardine
ad usque terrae limitem,²
Christum canamus Principem,
natum Maria Virgine.

Až tam, kde slunce vychází,
a kam až sahá země hráz,²
zněj Kristu, Vládci, písni hlas,
neb na svět z Panny přichází.

Beatus auctor saeculi
servile corpus induit:
ut carne carnem liberans,
ne perderet quos condidit.

On božský světů Stvořitel
svých sluhů tělo na se vzal,
by otroctví sňal v těle s těl,
ty nezničil, jimž život dal.

Castae parentis viscera
caelestis intrat gratia:³
venter Puellae bajulat
secreta, quae non noverat.

Nejčistší Matky v nitra chrám
Zdroj vniká Boží milosti:³
taj, jenž Jí nebyl dosud znám,
klín Panny chová v skrytosti.

Domus pudicis pectoris
templum repente fit Dei:
intacta nesciens virum,
concepit alvo Filium.

A nejčistější Panny klín
se stává chrámem posvátným:
neb ta, jež muže neznala,
v lůně svém Syna počala.

Enititur Puerpera,⁴
quem Gabriel praedixerat,
quem ventre Matris gestiens,
Baptista clausum senserat.⁵

Byl od Rodičky⁴ světu dán
ten, o němž věstil Gabriel,
ježž plesající poznal Jan,
když ještě v lůně Matky dlel.⁵

¹ Coelius Sedulius žil v V. stol. za císaře Theodosia II. a Valentiána III. Hymnus je vzat z abecední básně (carmen abcdarium) o 23 slokách, jež opěvuje narození, život a smrt Spasitelovu. Zde jsou pouze sloky A—G. Následujícími pak slokami začíná hymnus: Hostis Herodes..., jehož některé sloky jsou v breviři.

² Starý názor, že Země má podobu desky plovoucí na vodě.

³ Ve významu: Duch Svatý, jenž je rozdavatelem milosti.

⁴ Puerpera (z puer + parere) = Rodička.

⁵ Možno vztahovati jak na Ježíše Krista, tak na sv. Jana Křtitele.

Foeno iacere pertulit:
praesepe non abhorruit:
et lacte modico⁶ pastus est,
per quem nec ales⁷ esurit.

Gaudet chorus caelestium,
et Angeli canunt Deo,
palamque fit pastoribus
Pastor, Creator omnium.

† Jesu, tibi sit gloria,
qui natus es de Virgine,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

Jen na seně chtěl spočívat,
chtěl v chudých jeslích ležeti,
jen trochou mléka⁶ tižil hlad,
jenž nedá lačnět ptáčeti.⁷

Tu nebešťanů plesá šik,
andělé pějí Bohu dík,
I pastýřům se poznat dal
on Pastýř, Tvůrce všech a Král.

† Bud' sláva tobě, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu nechť náš hlas
dík, chválu vzdává v každý čas.
Amen.

II. Svátek Mlad'átek.

34. Audit tyrannus anxius.

Na Jitřní o svátku Mlad'átek. Od Aurelia Prudentia Klementa.

Obsah: První mučedníci pro Krista. Jsou to skutečně „Flores martyrurum“, květy mučedníků, jež vynučely v mrazu nevěry. Život jejich byl záhy skosen katanskou rukou, ale jejich smrt byla jim narozeninami pro nebe, setkáním s Pánem, přechodem z noční vigilie v lunojasný den věčnosti.

Audit tyrannus anxius¹
adesse regum Principem,
qui nomen Israel regat,
teneatque David regiam.

Když slyší tyran s úzkostí,¹
že je tu Král všech mocností,
by řídil národ židovský,
měl Davidův trůn královský.

Exclamat amens nuntio:
„Successor instat, pellimur:
Satelles, i, ferrum rape:
perfunde cunas sanguine!“

Jsa omráčen tím zakleje:
„Již následník mě zahání!
Běž, kate, kopí popadni,
ať kolébky krev zaleje!“

⁶ Správně v orig.: „parvoque lacte pastus est“. — Zde nadbývá jedna slabika.

⁷ Srv. Mat. 6, 26: „Pohled'te na ptactvo nebeské, že neseje ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je.“

¹ Tento a následující hymnus je vzat z básně Prudentiovy, dvanácté ve sbírce „Kathemerinon“. Zde jsou pouze verše: 93 — 101, 133 — 137. Srv. Pax, roč. XI, str. 59.

Quid proficit tantum nefas?
Quid crimen Herodem juvat?
Unus tot inter funera
impune Christus tollitur.

† Jesu, tibi sit gloria,
qui natus es de Virgine,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

Co prospěje mu strašný hřích,
a všechny jeho zločiny?
Ač tolik bylo zabitých,
zdráv zůstal Kristus jediný.

† Bud' sláva tobě, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu nechť náš hlas
dík, chválu vzdává v každý čas.
Amen.

35. Salvete, flores Martyrum.

K Chválám o svátku Mlad'átek. Od Aurelia Prudentia Klementa.

Hymnus je vyňat z téže básně jako předcházející. Jest zde 125. až 133. verš dvanácté básně ve sbírce „Kathemerium“.

Salvete, flores Martyrum,
quos lucis ipso in limine,
Christi insecutor sustulit,
ceu turbo nascentes rosas.

Vos prima Christi victima,
grex immolatorum tener,
aram sub ipsam simplices
palma et coronis luditis.¹

† Jesu, tibi sit gloria,
qui natus es de Virgine,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

Bud', mučedníků květe, zdráv,
ježž na počátku žití hned
zlých katanů tak urval dav,
jak vichor útlý růží květ.

Jste první žertva Kristova,
vy něžné stádo obětní!
Dnes vavříin, snítka palmová
vás zdobí v kraji věčných dní.¹

† Bud' sláva tobě, Ježíši,
zrozený z Panny nejčistší,
i Otci, Duchu nechť náš hlas
dík, chválu vzdává v každý čas.
Amen.

¹ Doslovně: Vy, nevinní, hrajete si s korunou a s palmou pod samým oltářem. Srv. Zjev. 6, 9: „Uzřel jsem pod oltářem duše těch, kteří byli zabiti pro slovo Boží a pro svědectví, které měli.“ Sv. Jan viděl duše mučedníků pod oltářem: představovalo se mu tedy mučednictví pro Krista podstoupené jako oběť Bohu podaná. (Viz Sýkora, Bible česká II, str. 312.)

Křesťanský den v rodině

Chudí Boží.

Nechť jsou přijímáni s obzvláštní starostlivostí a péčí chudí.

(Sv. Řehole, 53 kapitola.)

Přihází se často, že chudý volá u brány domu Božího a ten Chudý není nikdo jiný, než Ježíš Kristus. Myslíte na to někdy?

Byl to Bossuet, jenž mluvil, jako snad nikdo jiný, kromě Pána Ježíše, o „Nesmírné důstojnosti chudých“ v Církvi Boží. Běda, je to křesťanská pravda, kterou moderní bezbožnost znesvětila, popírajíc i ji!

Když chudý, Ježíš Kristus, tluče na vaši bránu, kde je slyšeti jeho volání, odpovězte vždy „Deo gratias“ a dobrořečte Bohu; neboť třebas by dnes musil tlouci a volati stokrát, je to Pán, jenž jde kolem a tluče i volá stokrát.

Nechť vrátný domu Božího spěchá otevřítí Pánu se vsí přívětivostí, kterou dodává bázeň Boží všem projevům lásky.

Ať se neobrací s nedůvěrou někdy na nešťastníka, jenž tluče. Naše vírá má se povznést nad obyčejné smýšlení, nad naši opatrnost příliš lidskou nebo podrážděnou. Vždy se najde prostředek k přemožení bytosti nebezpečné, a nejlépe je snad prokázati jí nějaké dobro.

Jsou chudí a chudí; křesťanská duše má dar pronikavého poznávání, který jí poskytuje Duch lásky a moudrosti. Každá křesťanská rodina měla by pečlivě vydržovati svou „pokladničku pro chudé“. Ten dvacetník, který by naše děti samotné se zálibou měly nositi nuzným z ulice, je půjčkou učiněnou Bohu, kterou najdeme jednou s úrokem.

Velcí chudáci, míním stydlavé chudé, ach, tito jsou přechoťo více k politování, často též opuštěnější. Mějme soustrast s Ježíšem, jenž nemůže, jenž již nemůže tlouci!

Otevřte své dveře těmto duším, jež nemají již jiného útočiště než utéci se k nějakému srdci, jež chápe, u kterého se mohou po chuti vyplakati a nabrati nové odvahy.

Zajímejme se o chudé všech tříd, všech stavů, každého věku. Almužna je velikou věcí, je to modlitba velmi vřelá, jež, povznášejíc se až k nebi, oroduje za nás samotné u nohou Všemohoucího, Nejdobrotivějšího!

Pěstujme tuto ctnost, mnohem méně chápanou dnes než kdysi: „Dávati almužnu a věriti v její posvěcující moc.“

Útrpnost také s „chudými zasvěcenými Ježíši Kristu“, s těmi, kteří opustili vše, aby se mu líbili, aby mu sloužili a vypořebovali se ve prospěch bližního, a kteří mají nouzi...! Je jich více, než myslíme...

Jsou takové kláštery, kde Ježíš Kristus má hlad; a vy, bohatí, kteří užíváte a můžete pomoci, zapomínáte poskytovat Pánu pro-

středky, které jednoho dne snad — a ten není daleko — socialisté vám uchvátí, za to, že jste je nesvěřili Bohu, mezi jeho ...

Pomáhejme chudým. To nestačí; povznášejme chudé. Dávejme jim chléb hmotný, jenž udržuje tělo; ale dávejme jim vždy současně a obzvláště ten Chléb Boží, jímž je Pravda, „dobré slovo, dar nejlepší“, slovo útěchy.

Poučujme chudé; vyvádějme je z bludů, vyrvěme je z tyranství neřestí, které tvoří nouze, zajišťujme jim ctnosti, jejich posvěcení, jejich spásu.

Navštěvujme chudé. Jděme do jejich domů se na ně podívat, je vyslechnouti, plakati a radovati se s nimi: to naučí mnohé záhadě, odhalí mnohá tajemství, a to posvěcuje více než sto řečí ... Zkuste to!

Milujme chudé, jako milujeme Ježíše Krista, jenž neměl ani kamene, kam by položil svou zbožňování hodnou hlavu, jenž se zrodil a zemřel chudý, zasnoubiv se se svatou chudobou, s tím živým bohatstvím všech Svatých!

Nemocní.

Bude se jim sloužiti, jako by se sloužilo Kristu v jejich osobě. (Sv. Řehole, 36 kap.)

Každá křesťanská domácnost spočívá na kříži Pána našeho Ježíše Krista. Bůh, aby nám to připomněl, navštěvuje někdy svůj dům a označuje jej celý pečeti svého utrpení.

Když Bůh miluje, trestá; když trestá, nemůže to být, leč ze zvlášť něžné lásky a nekonečného milosrdenství. Koho Bůh miluje, toho trestá (Žid. 12, 6). Je třeba tomu věřit.

Když Bůh zkouší domácnost, jakmile nechává trpěti její členy, jakmile připouští, aby úzkost je sklíčila, aby je těžké starosti trápily, aby je fyzické bolesti zkrušily, je nutno věřit — jak záslužný to úkon! — že Bůh miluje tuto domácnost, že jí připravuje nesmírné milosti pro čas i pro věčnost.

Nemocný v domácnosti je „věcí posvátnou“. Je třeba, abychom v něm viděli, milovali a ctili Ježíše Krista, Muže bolestí (Is. 53, 3), jenž v tomto nemocném těle pokračuje a dovršuje své tak blahoslavené utrpení (výraz z mešního kánonu). On jednou řekne v den soudu: „Nemocen jsem byl, a navštívili jste mne“ (Mat. 25, 36; Řehole 36).

Je třeba „především a nade vše“ (tamt.) mítí péči o tohoto nemocného, nezanedbat ho v žádné věci, učiniti vše, abychom mu ulevili, abychom ho zachránili a uzdravili. Ano. Ale mezitím je třeba občas vzbuditi úkon víry v toto zjevení se Krista, jenž nepřejde nikdy, aniž by nepožehnal.

Ano, zacházejme takto se svými nemocnými, zacházejme s nimi, jako bychom v jejich osobě jednali s Kristem, zacházejme s nimi jako s privilegovanými údý jeho mystického těla, údý, které uznal za hodné přidružení je k svému vykupitelskému dílu, dílu, jež záleží podstatně v křížování.

Tělo křesťana je něčím posvátným; od toho okamžiku, kdy jej obmyl křest, je zasvěceno a vyhrazeno službě Boží. Zacházejme s ním s úctou, se skromností a jakoby s Tělem, které držela ve své náruči Panna Maria, Matka bolesti. Zdaž nevíte, že vaše těla jsou údy Kristovými? (I. Kor. 6, 15.)

Nemocný sám má býti pamětliv, že se mu slouží z lásky k Bohu. Nechť proto nezarmucuje ty, kteří mu slouží, zbytečnými požadavky. (Sv. Řehole, 36.)

Přesto přese vše bylo by je třeba snášeti s velikou trpělivostí (tamt.), neboť trpěti jest tak málo přirozené, a člověk to snad nikdy nečiní úplně.

Jen ti a ty mohou tu mluvit, kteří mnoho trpěli a přede všemi Bůh Ukřižovaný.

Milujme, dávejme přednost našim drahým nemocným; snášejme je s vděčností k Bohu. V domácnosti, ve které se šetrně zachovává toto vzájemné snášení, nelze pochybovati o přízni nebes.

Navštěvujme nemocné. Navštěvujme nemocnice — byly nazývány kdysi a jak správně „hôtels Dieu — domy Boží“; je to poučné, dojíká to, někdy i obrací.

Dovedme někdy vystoupiti po schodech, které vedou do podkrovního příbytku nešťastných; je tu na zemi tolik neštěstí beze jména, tolik utrpení zcela netušeného a tolik hrozná bída.

Ó svatá, křesťanská lásko k bližnímu! Tobě přináležejí kráčet všude a osušovati slzy, obvazovati rány, vraceti zoufalým radost a mír!

Útrpnost, útrpnost s Ježíšem Kristem, Mužem bolestí, Bohem na Kalvarii, a s tím, jenž jediný může vzkřísiti tolik jiných nemocných, kteří umírají na duši, dříve než skonají na těle!

Maredsous.

P. Eugène Vandeur.

Archiv kláštera sv. Prokopa na Sázavě

Když za bouří husitských klášter sázavský r. 1421 byl obrácen v zříceniny, propadly zkáze ovšem i jeho uložené písemné památky. Klášter byl zbaven všech svých statků a pouze několik mniichů živořilo bídě ve zrušených příbytcích. Teprve po dvou stech letech umožněn byl vítězstvím katolicismu po Bílé hoře nový rozkvět kláštera po všech stránkách. Také knihovně a archivu, jež znovu bylo třeba založiti, věnován pozorný zájem, takže zakrátko v klášteře shromážděno nejen hojně cenných knih z oborů náboženského, historického a lingvistického, ale i originálních rukopisů a listin, jakož i opisů staršího pramenného materiálu, hlavně ze zemských desk čerpaného a dějin kláštera sázavského se týkajícího.

Sotva však počal se klášter zotavovati a k nové činnosti rozvíjeti, stihla jej nová pohroma. R. 1746 zničil požár téměř úplně kon-

ventní budovu, která musila býti znovu vystavěna. Poněvadž knihy byly z většiny, archivalie pak z malé části, před dravým živlem zachráněny, pamatováno v novostavbě na knihovnu a spolu archiv klášterní zvláštní místností, kde knihy chovány v dřevěných policích, archiv ve zvláštní skříni. Katalog knihovny se nezachoval. Byl sice v listopadu r. 1785 poslán bibliotékáři universitní knihovny pražské Ungarovi, dostal se však do Vídně, kde zůstal. Zato zachovaly se v archivu ministerstva vnitra tři soupisy archivalií kláštera sázavského, a to: 1. latinský katalog archivu, sepsaný r. 1766 tehdejším archivářem P. Benediktem Chvalkovským, vidovaný předsedou zrušovací komise, krajským hejtmanem Bienerem z Bienerberka dne 11. listopadu r. 1785, 2. německý inventář archivu, vyhotovený dne 11. července r. 1786 krajským komisařem Kundraticem, a 3. německý spis, datovaný dne 15. prosince r. 1788 a podepsaný skriptorem universitní knihovny pražské Karmaschkem, obsahující seznam rukopisů a listin, jež z archivu kláštera sázavského ponechány k uložení v uvedené bibliotéce. (Archiv ministerstva vnitra, sign. DK 1782—1785, fasc. F 23, sign. ČG 1786—1795, fasc. 145/23, sign. SM, fasc. B 45/6/19.)

Na základě těchto tří soupisů lze rekonstruovati obsah archivu kláštera sázavského v době jeho zrušení r. 1785. Nutné údaje, zejména o nynějším uložení jednotlivých archivalií, jsou uváděny v závorkách. Kde není ničeho poznamenáno, nepodařilo se zjistiti místo jejich uschování. Mnohé listiny hospodářského obsahu postoupeny správou universitní knihovny pražské komornímu úřadu bernímu a správě státních statků, hojně jich pak prodáno jako makulatura židům. Katalog Chvalkovského a inventář Kundraticův mají totéž vnější roztřídění materiálu ve skupiny podle velké abecedy, ale bez časového sledu a mnohdy i bez vnitřní souvislosti v tutéž skupinu zařaděných archivalií.

Přehled rukopisů a listin archivu kláštera sázavského při jeho zrušení.

- A. 1. Missale Ecclesiae Pragensis ab anno 1522,** kdež na straně před kánonem napsán seznam desátků odváděných od r. 1604 faráři O. S. B. při kostele sv. Martina v Sázavě. (V universitní knihovně pražské.)
- 2. Život sv. Prokopa, zázraky, jež se na jeho přímluvu v klášteře sázavském dály, modlitby a písně k světcům sázavskému a různá darování klášteru učiněná.** (Osm rukopisů, nyní v jedné knize svázaných a na prvním listu hromadně označených jako „ex archivo abbatiae ad S. Procopium cis Sazavam“, jest uloženo v universitní knihovně pražské pod sign. II E 5. Jsou to koncepty, psané členy kláštera sázavského, ke čtyřem spisům svatoprokopským. Jsou to: a) Překlad do češtiny knihy „Scintilla gloriae S. Procopii“, vytištěné r. 1662 pod názvem „Jiskra slávy svatoprokopské ve veliké pustině zřícenin kláštera sázavského, přes dvě stě let skrytá“, kterýž překlad vyšel tiskem r. 1689 a 1699. b) „Poutníček sázavský nebo pobožnost svatoprokopská od P. Ildefonsa Votary O. S. B. v klášteře svatoprokopském složená,“ kterýž rukopis obsahuje modlitby a písně

k světcí sázavskému bez udání roku vzniku. Tento spis nebyl vydán tiskem a není totožný s dílkem „Slaviček svatoprokopský“, vydaným tiskem r. 1720, od téhož autora († r. 1726). c) „Požehnaná památka velického světa divotvorce sv. Prokopa... sepsaná skrze kněze Hugona Fabricia O. S. B.“, vytisknutá r. 1764. d) Německý překlad českého spisu správce kláštera sázavského P. Bonifáce Friče O. S. B. „Památka požehnaná sv. Prokopa, obzvláštního patrona království českého“, vytisknutého r. 1753, kterýž překlad pod názvem „Glorreiches Andenken des grossen Welt-Wunderthäters Sanct Procopii, besondern Patrons des Königreich Böheimb“ téhož roku 1753 tiskem byl vydán.)

3. Památné události kláštera sázavského. (V universitní knihovně pražské, rkp. ze XVII. stol., pod sign. XIV G č. 29.)

- B. Seznamy statků náleževších klášteru sázavskému před polovicí XVII. stol.** (Archiv ministerstva vnitra, sig. SA. M. odd. B 45/6/20 z r. 1646 a MS 5/8a z polovice XVII. stol.)
- C. Různé zápisným držitelům statků sázavských panovníky udělené výsady** (majestáty Ferdinanda I. z r. 1542 a 1558 a Rudolfa II. z r. 1603 — opisy z XVIII. stol. v archivu minist. vnitra sign. FK odd. M sv. S č. 4. a 5.)
- D. 1. Smlouva z 8. května r. 1663,** kterouž Jan Viktorin hr. z Valdštejna prodal klášteru sázavskému původní statky klášterní, zejména městečko Sázavu s farním kostelem sv. Martina, sázavský dvůr, pivovar, pilu, vápenici, mlýn Kačkov a ves Vesce — vše s příslušnými pozemky a lesy. (Opisy v archivu minist. vnitra sign. SAM fasc. B 45/6/22 a sign. FK odd. M sv. S č. 5.)
- 2. Smlouva z 9. května r. 1667,** kterouž klášter sázavský postoupil dědicům po Janu Viktorinu hr. z Valdštejna městečko Mnichovice s několika dědinami proti tomu, že zmínění dědici klášteru postoupí jiné vesnice s pozemky. (Opis v archivu minist. vnitra sig. SM fasc. B 45/6/12 a sign. FK odd. M. sv. S č. 5.)
- 3. Rozličné směny klášterních pozemků z různých let.**
- E. Urbánní registra panství sázavského od r. 1614; berní role z r. 1654 a spisy stran vyměření pozemků klášterních.**
- F. Fascikl týkající se vyměření lesů klášterních a revisitace hranic.**
- G. Spisy ohledně sporů kláštera sázavského** 1. s panstvím ratajským o les Žákov u Ledečka, 2. s panstvím Komorního Hrádku o lesy Chlum, Studený a Plužiny, 3. s panstvím Ostředeckým o les u Bělokozels, 4. s obcí sázavskou o dvůr a les Sedliště — bez udání let.
- H. 1. Mešní fundace Jiřího Sackmüllera,** jenž r. 1639 daroval klášteru ves Mezholezy v Čáslavsku (opisy z XVIII. stol. v archivu minist. vnitra sign. FK odd. M sv. S č. 5 a sign. SA. účt. sv. VII/1.)
- 2. Kupní smlouva z r. 1669** o nabytí dvoru a vsi Církvíce v Čáslavsku (opisy z XVIII. stol. v archivu minist. vnitra sign. SM odd. B 45/6/21.)
- 3. Spisy, týkající se dvorů Škvrňova a Smrku,** patřivších klášteru již ve XIV. stol.
- I. Dva fascikle stran mlýnů Budinského a Kačkovského,** jež již před r. 1421 náležely ke klášteru sázavskému.
- K. 1. Konsignace mešních fundací z r. 1761 a 1774.** (Archiv minist. vnitra sign. ČG 145/23 a FK odd. M sv. S č. 5.)

2. **Exekuce valdštejnského kapitálu**, který obec Nymburk darovala sázavskému klášteru.

- L. Spisy stran **klášterního dvoru Třebovle u Kouřimě**, koupeného r. 1772.
- M. Fascikl, obsahující spisy **o záležitostech poddaných** kláštera sázavského (archiv minist. vnitra sign. St. M odd B 45/6/4 ze XVII. stol. a FK odd. M sv. S č. 5/8 z XVIII. stol.)
- N. **Smlouvy s klášterními úředníky a zřízenci.**
- O. Spisy týkající se **pytláků** poddaných klášteru sázavskému.
- P. Fascikl týkající se **zázraků při milostném obraze sv. Prokopa působených, jakož i arcibiskupské komise**, která v klášteře sázavském r. 1711 vyšetřovala podivuhodné zjevy při tomto obraze. (Rukopisná svědectví ze XVII. a XVIII. stol. o těchto zázracích v universitní knihovně pražské sign. II E 5.)
- Q. **Bulla Benedikta XIV.** z r. 1753 stran dispense některých svátků. „**Jubileum universale**“ **Klementa XIII.** z r. 1759 a **arcibiskupské kurrency.**
- R. Různé tištěné **císařské patenty a dekrety.**
- S. Spisy týkající se **voleb a potvrzení sázavských opatů** P. Celestina Jindřicha (r 1680) a P. Anastasia Slančovského (r. 1744). (Originály uloženy v archivu kláštera břevnovského sign. A VI/2 a G III 2a.)
- T. Tři svazky, obsahující **spisy o přijetí do řádu a o složení slavných slibů, katalog opatů, správců a členů kláštera sázavského od polovice XVII. stol. a necrologium.** (Necrologium rkp. ze XVII. a XVIII. stol. v universitní bibliotéce pražské sign. XIV G 12.)
- V. Různé knihy a listiny **hospodářského obsahu** ze XVII. a XVIII. stol. (V archivu minist. vnitra sign. DK fasc. F 23.)
- W. **Acta capitulorum.**
- X. **Promemoria po vykonaných visitacích.**
- Y. Sedm svazků, týkajících se **sporu opata P. Václava Košína** (r. 1703—1729) s **visitatorem řádu benediktinského v Čechách a na Moravě P. Otmarem Zinkem**, opatem břevnovským. (V archivním oddělení univers. knihovny pražské.)
- Z. Spisy týkající se **exempce benediktinského řádu v Čechách ze svazku arcidiecésního** s rozhodnutím apoštolské stolice z r. 1758. (V universitní knihovně pražské arch. odd. — Tato „acta processus seu litis in causa praetensae exemptionis inter curiam archiepiscopalem Pragensem ex una et quinque abbates O. S. B. Břevnoviensem, Cladrubiensem, S. Joannis sub rupe, S. Procopii ad Sazavam et S. Nicolai Vetero-Pragae ex altera parte anno 1758 die I. Decembris in curia Romana feliciter absoluta et terminata“ byla vydána tiskem v Praze r. 1759 — knihovna kláštera břevnovského sign. 2 a č. 7.)

V dodatcích ke katalogu Chvalkovského, jež převzal zcela i inventář Kundraticův, jsou uvedeny ještě spisy z XVIII. stol. stran **administrace far sázavské, úsobské, kvasetické a stříbrno-skalické, stížnosti kláštera do rozdělení peněz ze solní pokladny** a různé **žádosti poddaných kláštera.**

Z podaného přehledu jest zjevno, že archivalie sázavského kláštera, jak byly seznamenány při jeho zrušení, jsou jen náhodou dochované zbytky archivalií, vzniklých vzhledem k nepříznivým poměrům kláštera, vylíčeným v úvodě, teprve v XVII. a XVIII. stol.

Praha.

Minist. rada Jan Kakš.

Josef Bernhart, Der stumme Jubel. Ein mystischer Chor. Buchschmuck: Holzschnitte von Rose Reinhold. 386 Seiten. Salzburg 1936, Anton Pustet. Brosch. S. 8.42. — Autor vydává vlastně již po druhé tuto sbírku, kterou příhodně nazval „Ein mystischer Chor“. Toto nové vydání má však obsah mnohem bohatší a především je vyzdobeno četnými uměleckými dřevoryty. Ve třech knihách: přípravy (Bereitung), setkání (Begegnung) a sjednocení (Einigung) podává nám nejkrásnější texty z křesťanské mystiky. Na přední místo zcela správně staví vždy Písmo svaté, knihu knih. V celém svém tvůrčím díle, jež se jasně zračí ve spojení textů, Josef Bernhart jeví se nám nejen jako velký učenec, ale i jako hluboký myslitel. Jeho kniha v mnohých duších vzbudí jistě ohlas jeho myšlenek a naplní je onou tichou radostí, jež plyne ze sjednocení s Bohem.

Pieter van der Meer de Walcheren, Das Weise Paradies. Einführung von Otto Karrer, Vorwort von Jacques Maritain. Übertragen aus dem Holländischen. 8°, 160 S., 23 Tiefdruckbilder. Halbleder RM 3.75. München 1936, „Ars sacra“. — Jak již sám titul knihy napovídá, pojednává toto dílo o něčem zcela skrytém, ale při tom obdivuhodně krásném a úplně duchovním. A skutečně život kartusiánů, jež duchaplným způsobem líčí zde holandský konvertita, je tak skrytý, oddaný úplně rozjímání a službě jedině Bohu. Pro dnešního rozervaného a ve vnějších věcech se vyčerpávajícího člověka není nic tak nutným, jako takovýto úvod do vnitřního života, života trojjediného Boha. Kniha stručně líčí dějiny kartusiánského řádu a barvitě, duchaplně

pojednává o životě ve švýcarské Kartusii ve Valsainte. Vrcholem díla jsou mohutné myšlenky, které vyslovuje kartusián, jsou to pravé perly vnitřní zkušenosti a Božího zjevení. Kniha ve své sličné úpravě může být vhodným dárkem k různým příležitostem.

Hermann Franke, Österlicher Frühling. Von der Ostererwartung der Kirche. 96 Seiten. Paderborn 1936, Ferdinand Schöningh. Kart. RM 1.35. — Někomu se bude zdát snad nepřirozeným, že autor této knihy dobu, ve které se Církev odívá ponurou fialovou barvou a hlásá půst a pokání, nazývá velikonočním jarem. A přece stačí jen rozevřítí misál a hned u Popeleční středy najdeme výraz „sollemne jejunium — slavný půst“ a podobných výrazů našli bychom v této době mezi texty misálu a breviáře mnohem více. Quadragesima není jen dobou drsného postu, jak se nám často líčí; je a má být dobou duchovní obrody, zdrojem mnoha milostí, pravým duchovním jarem. To zcela správně pochopil autor, jenž s užitkem používá textů jak z liturgie, tak i ze svatých Otců. Kapitoly, jako: „S radostí duchovní touhy“ — Ver sacrum — „Jako synové světla“ — O mystickém smyslu postních úkonů atd., ukazují jasně, že autor chápe dobu postní úplně v duchu sv. Benedikta, jenž ve své Řeholi v kapitole o Quadragesimě připomíná mnichům: „Cum spiritualis desiderii gaudio expectent sanctum Pascha. — S radostí duchovní touhy nechtě očekávají svatou Velkou noc.“ Již pro tuto shodu s benediktinskými ideami a hlavně pro šíření správného názoru na ústřední dobu církevního roku, knihu vřele doporučujeme. P. P.

Josef Böckle, Das grosse Gastmahl. Gedanken und Ansprachen aus dem Pfingstkreise. 136 Seiten. Ganzleinen Fr. 4.—. Einsiedeln 1936, Verlag Benziger. — Jednoduchost stavby, vkusnost výrazů, živý styk s dnešní dobou prozrazují tyto krátké stati. Autor poskytuje zde čtenáři vhodné myšlenky hodné úvahy pro jednotlivé neděle po Sv. Duchu, kazateli pak vhodný námět pro kázání. Je to skutečně moderní výklad nedělních Evangelii.

Dom Eugen Vandeur O. S. B., Der Priester beim heiligen Opfer. Deutsch von P. Eugen Lense S. O. Cist. Freiburg i. Br. 1935, Herder. Leinen 2.20 RM. — Stejně duchaplným způsobem, jako jsou psána ostatní rozjímání Vandourova, je psána i tato knížka, ve které autor obrací se ke kněžím. Základním tématem tohoto díla je: Posvěcení kněžského života denním přinášením svaté Oběti. Obvyklé stupně askese: očištění, osvícení a sjednocení přenáší autor na sv. Obět a spojuje s jednotlivými částmi Mše svaté. Celé dílko ve svých 18 kapitolách ukazuje jasně, že pro kněze není lepší cesty vedoucí ke svatosti, než každodenní slavení Oběti Mše svaté. Praeparatio ad Missam a Gratiarum actio, jež jsou v dodatku připojeny, činí z knížky opravdovou příručku pro denní potřebu kněze. P. P.

C. De Clercq, Les Églises unies d'Orient. (Bibliothèque Catholique des Sciences Religieuses.) 160 pages. Paris 1934, Bloud & Gay. — Otázka východní zůstává stále ještě palčivým bodem pro naši církev. Autor snaží se vzbuditi náš zájem o východ a přehledně seznamuje se všemi s Apoštolskou Stolicí sjednocenými východními církvemi. Podle údajů knižky je 344 milionů katolíků latinského ritu, 8,243.500 katolíků sjednocených a 172 milionů ortodoxních křesťanů od Říma odtržených. Řecká

ortodoxní církev prožívá nyní trojí krizi: intelektuální, mravní a autoritativní. K úspěšným snahám o sjednocení musejí býti ortodoxním široce otevřena vrata a vracejícím se nesmějí býti činěny obtíže, zvláště co se ritu týče. Ale i jinak sjednocené církve musejí se snažiti o své vnitřní povznesení zdokonalením organizace. Vše to pak musí býti zvláště doprovázeno hojným apoštolátem modlitby. Celé dílo je velmi informativní.

Dr. Josef Foltynovský: Duchovní správa. Stran 282. Cena Kč 32.—. Zaslouhou olomouckého preláta, kanovníka Foltynovského dostalo se konečně naší literatuře moderní pastorálky. Bohatství látkové tohoto třetího dílu se jeví již v praktickém rozdělení díla. První část jedná o duchovním správci. Druhá část jest věnována duchovní správě jednotlivců, třetí duchovní správě farností. Ve čtvrté části ukazuje na prostředky duchovní správy, zde jest věnována největší pozornost svátosti pokání. V páté části jedná o farních písemnostech. Vydaly Lidové podniky tiskařské v Olomouci současně se značně rozšířeným 2. vydáním II. dílu pastorálky pod názvem „Liturgika“. Cena Kč 24.—.

Dr. R. M. Dacík O. P.: „Bůh v duši.“ Tajemný život milosti. Olomouc 1936, Edice Krystal, sv. 22., stran 118, cena Kč 9.50 i s poštovným. — Česká duchovní literatura je zase obohacena novým spisem o tajemném životě v milosti. Kniha dává nahlédnouti do tajů brzkého života v duši, přitom však je jasná a přístupná. Je psána na základě principů sv. Tomáše, ale jsou uváděni i autoři moderní doby. Bylo by si přáti, aby hodně pronikla a tak přinesla co nejvíce užitku všem, kdo touží po hlubším vnitřním životě. Doporučujeme!

Ročník XI.

Listopad 1936.

Číslo 11.

Naši v Pánu zesnulí

Práti si život věčný touhou zcela duchovní.

(Řehole sv. Benedikta, hl. 4.)

Requiem aeternam dona eis, Domine! Odpočinutí věčné, dej jim, Pane, a světlo ustavičné ať jim svítí! (Vstup Mše za zemřelé.)

Tak zpívala Církev svatá, ano, tak zpívala v den zrození pro nebe těch, jež jsme milovali a kteří již nejsou.

Ne, já se klamu, jsou stále, jsou více než kdy jindy, neboť vešli temnostmi slavnostní hodiny do plného jasu dne, jenž nemá konce, dne, kterým je Kristus. Lux lucis, diem Dies illuminans —

Jsou stále!... Ó, ano! Neboť nezapomínejte, není jen to, co vidíme, že jest. Největší skutečnosti jsou neviditelné; my je uvidíme až jednou tam nahoře, až my, celý pozemský „Dům Boží“, budeme přeneseni do Domu Otce, kde je tak mnoho příbytků (Jan, 14, 1).

Oni jsou stále. A věc obdivuhodná, oni budují v této vlasti tam nahoře dům důkladný, pevný, věčný, jež zde na zemi pokusili se založiti a zvednouti (vybudovati), jako přípravu pro onen nahoře!

Ach, ano, jak je to krásné, křesťanská rodina! Ona neumírá, od té doby, co spočívá na Ježíši Kristu, ona byla vzkříšena v Něm. Ona neumírá.

Když jeden neb druhý z jejích členů dobře „vykonal“ svůj úkol — od toho jméno defunctus, to jest ten, jenž splnil svůj úkol — Bůh mu dá „dovolenou“. Křesťanská rodina zcela podrobena a oddána radosti, které neznají smysly, ale jež jest hluboko v duši, dá mu ji též, tu posvátnou dovolenou, jež se nazývá návrat k Bohu.

Ne, my ostatní křesťané, my nemůžeme smýšleti o smrti, jako

o ní smýšlejí pohané a lidé našeho pokolení bez Boha. Slovo smrt je jedním z těch, jež není ve slovníku nás žijících pro Boha, v Ježíši Kristu (Řím. 6, 11).

Křesťan neumírá; stejně jako Kristus. On je „ukládán“ — všimněme si toho slova v posvátné liturgii — neděláme nic jiného, než že ukládáme, svěřujeme požehnané zemi to porušitelné tělo, jež sláva jednou obnoví; ale on, on žije více než kdy jindy od té hodiny, před kterou se třesou „mrtví tohoto světa“. Ti jsou jediné opravdu mrtví, ti tam...

Křesťané pláčí, ale ne jako ti, kteří nemají naděje (1. Sol. 4, 12). Oni pláčí, ale proto, že se milují a protože každé oddělení od Jednoty rodinné jest roztržením, kterému se přirozenost brání. Nadpřirozená milost přeměňuje tento slzavý nárek a mění jej brzy v hymnus díkůčinění. Stará liturgie za mrtvé byla radostnější než nynější; ona se tehdy odívala nejkrásnějšími rouchy, ne černými; neumlčovala aleluja. Opravdový křesťan to může pochopit.

Křesťané v domácnosti, křesťané, kteří jsou pozůstalí, vědí a věří, že jejich v Pánu zesnulí žijí v Ježíši Kristu zmrtvýchvstalém. Vědí a věří, že i oni sami vstanou z mrtvých, a že tak všichni společně, jednoho dne, budou navždy s Pánem Ježíšem (1. Sol. 4, 17).

Utěšujte se proto, vy, kteří ještě pláčete; ten nebo ta, kteří vás opustili, jsou vám dnes blíže než včera. Tam nahoře, ve slávě, tváří v tvář vidění svatých, ten nebo ta, kteří nás vidí ve věčném Slovu, nás znají lépe, nás milují lépe, zajímajíce se více o ty, které zanechali v slzavém údolí. Opravdu, čím více se přibližujeme k Bohu, tím více se přibližujeme ke všemu, co milujeme v Něm.

Nechť vzpomínka na naše v Pánu zesnulé, jichž podobizny jsou uchovány tam, ve skrytu, obklopující velký Kříž domácnosti, jako údové obklopují hlavu, nechť tato vzpomínka není ničím smutným pro křesťanskou rodinu. Oni jsou stále, oni existují pravdivěji než my sami. Když na ně myslíme, zatoužíme po věčném životě touhou zcela duchovní (Řehole sv. Benedikta, hl. 4.).

Konečně, oni jsou tam, kam my jdeme; oni nás předešli. Oni vztahují k nám ruku a volají na nás: „Euge, odvahu, je to jako část vás samých, která je již tam, a jež vás přitahuje do nesmrtelnosti.“

Život věčný, toť Ježíš Kristus! (1. Jan 5, 20). Pojdme k Němu, on má příslibení štěstí bez mezí, pokoje a míru, jež nic nekalí. V Něm budeme navždy spojeni, sjednoceni. V Něm křesťanská Jednota rodinná najde jednoho dne své dovršení.

Milujme tedy a myslme na drahé zesnulé jako na předchůdce do blaženosti, která nemá již míti konce.

A tak svátek Památky všech věrných zemřelých má se státi svátkem rodinným, intimním svátkem, v němž má obživnouti v dojemném obrazu každý z těch, kteří nás předešli do slávy. Žijme s našimi v Pánu zesnulými; modleme se s nimi, oni jsou nyní tak mocní! Oni jsou svatí Boží, třeba byli ještě v Očistci.

Modleme se za ně; oni snad potřebují našich modliteb a oni tak žízni po vodě Života věčného... Nechme je uhasiti onu žízeň u Pramenů Spasitelových (Is. 12, 3), nechme na oltáři stékati na ně Krev, jež očištuje od všech hříchů (1. Jan 1, 7).

Vše pomíjí... Odvahu! Smrt je vstupem do Života; je třeba ji milovati jako dobroditelku Jednoty; neboť je to ona, jež nás všechny sjednocuje, nás údy Domu Božího, v nádvořích nebeských, kde každé odloučení je navždy uvedeno v niveč. Amen.

Maredsous.

Dom Eugène Vandeur.

Církevní hymny

III. Svátek nejsv. Jména Ježíš.

Svátek tento zavedl r. 1721 papež Innocenc XIII. Předtím byl slaven v bohoslužebném kalendáři františkánském. Veliký vliv na rozšíření úcty nejsv. Jména měl sv. Bernardin Sienský. Officium pro dnešní svátek složil františkán Bernardin z Busty († 1500).

Jesu, dulcis memoria.

Hymnus „Jesu, dulcis memoria“ je jedním z nejkrásnějších zpěvů v breviři. Je to hymnus lásky k Ježíši, pokorná velepíseň, strhující svou vroucností, svou hloubkou, a na druhé straně svou prostou formou. Je to vzácný drahokam duchovního básnictví.

Za autora považovali staří vykladaelé sv. Bernarda, a to právě pro žhavou lásku a vroucnost, jež z hymnu vyzařuje. Pro tento názor nemáme však skoro žádných důkazů. Spíše se můžeme domnívati, že hymnus nebyl složen sv. Bernardem. Pochází však jistě z doby sv. Bernarda a zdá se, že i z jeho školy.¹

Původní hymnus, t. zv. „Jubilus de nomine Jesu“, má celkem 48 sloh. V breviři jsou pouze: 1., 2., 3., 5., 9., 11., 4., 14., 22., 20., 27., 10. a 35.

Obsah hymnu je v podstatě tento: Nic příjemnějšího, nic sladšího a milejšího nedá se pomysleti, vyřknouti a vyslechnouti nad Jméno „Ježíš“, jež srdci zjednává pravou radost, a těm, kdož je milují,

nejvyšší blaženost. Ježíš jest podivuhodný král, vznešený vítěz, jenž osvěcuje srdce naše, odvrací je od marností světa. Patří mu proto naše největší úcta a láska. Čest budiž tedy jeho jménu!

36. Jesu, dulcis memoria.

K nešporám o svátku nejsv. Jména Ježíš. Škola sv. Bernarda.

Jesu, dulcis memoria,
dans vera cordis gaudia;
sed super mel et omnia
eius dulcis praesentia.

Vzpomínko sladká, Ježíši,
slast srdcím skýtáš nejvyšší,
však med a všecko převýší
tvůj příchod v nitra zátíší.

Nil canitur suavius,
nil auditur iucundius,
nil cogitatur dulcius
quam Jesus, Dei Filius.

Nic nelze zapět sladčeji,
nic nezní uchu mileji,
nic nelze myslit vroucněji
než „Ježíš“, jenž mou nadějí.

Jesu, spes poenitentibus,
quam pius es petentibus!
quam bonus te querentibus!
sed quid invenientibus?

Kajícím snímáš s duše tíž,
prosící vždy rád potěšíš,
k chtějícím k tobě s něhou zříš;
jak šťastni, kdož tě našli již!

Nec lingua valet dicere,
nec littera exprimere,
expertus potest credere,
quid sit Jesum diligere.

Nelze to ústy vyslovit,
ba ani písmem vyjevit,
kdo zkusil jen, chce uvěřit,
co Ježíše jest v lásce mít.

† Sis, Jesu, nostrum gaudium,
qui es futurus praemium;
sit nostra in te gloria
per cuncta semper saecula.²
Amen.

† Bud' naší slastí, Ježíši,
odměno srdcí nejvyšší,
bud' naší chloubou jedině
v života každé hodině.²
Amen.

37. Jesu, Rex admirabilis.

Na Jitřní. Pokračování hymnu „Jesu, dulcis memoria“.

Jesu, Rex admirabilis,
et triumphator nobilis,
dulcedo ineffabilis,
totus desiderabilis.

Předivný Králi, Ježíši,
ó reku slávy nejvyšší,
tys sladkost, jež vše převýší,
jež všechny tužby utiší.

¹ Srv. Admonitio (Migne, Patr. lat. 184 p. 1307): „Nec quidquam certius habemus de Jubilo rhythmico de nomine Jesu jam pridem Bernardo adscripto: qui in quodam codice Vallis-Cernaii Ordinis Cisterciensis inscribitur: Meditatio cujusdam sanctae Virginis de amore Christi.“

² Poslední sloha je pozdějším přídavkem.

Quando cor nostrum visitas,
tunc lucet ei veritas,
mundi vilescit vanitas,
et intus fervet caritas.

Jesu, dulcedo cordium,
fons vivus, lumen mentium,
excedens omne gaudium
et omne desiderium.

Jesum omnes agnoscite,
amorem ejus poscite;
Jesum ardentem quaerite
quaerendo inardescite.

† Te nostra, Jesu, vox sonet,
nostri te mores expriment,
te corda nostra diligant
et nunc et in perpetuum. Amen.²

A když mé srdce navštívíš
a pravdy jas v něm zanítíš,
mu rozkoše se zhnusí číš
a srdce změniš v lásky říš.

Ó Jezu, srdcí sladkosti,
pravd zdroji, duší jasnosti,
tys nade všechny radosti,
nad nejvřelejší žádosti.

Kéž by tě všichni poznali,
tvé lásky jen si žádali,
tě vroucněji vždy hledali,
až láska hrud' jich rozpálí.

† Ret náš tě, Jezu, oslavuj,
ty z našich mravů vyzařuj,
kéž láskou k tobě každý z nás
Ine celým srdcem v každý čas!
Amen.²

38. Jesu, decus angelicum.

K Chválám. Pokračování.

Jesu, decus angelicum,
in aure dulce canticum,
in ore mel mirificum,
in corde nectar caelicum.

Qui te gustant, esuriunt;
qui bibunt, adhuc sitiunt,
desiderare nesciunt
nisi Jesum, quem diligunt.

O Jesu, mi dulcissime,
spes suspirantis animae,
te quaerunt piae lacrimae,
te clamor mentis intimae.

Mane nobiscum, Domine,
et nos illustra lumine,
pulsata mentis caligine
mundum reple dulcedine.

Květ andělů jsi, Jezu, všech,
tys uchu sladké písně dech,
tys zázračný med na mých rtech,
tys božský nektar v bolestech.

Kdo okusí tě, lačnější,
kdo pijí, žízní mocněji,
nic milovat si nepřejí
než Ježíše, svou naději.

Ó Jezu, slasti převroucí,
tys nadějí duše prahnoucí,
tě hledá slza horoucí,
výkřik se z nitra deroucí.

Bud' s námi, Pane, v úzkosti,
nám naplň hrud' svou milostí,
vzdal od nás tmy a hořkosti,
svět naplň lásky sladkostí.

² Poslední sloha je pozdější dodatek.

Jesu, flos Matris Virginis,
amor nostrae dulcedinis,
tibi laus, honor nominis,
regnum beatitudinis. Amen.

Výkvěte Panny Nejčistší,
má sladká láska, Ježíši,
bud' tobě sláva nejvyšší
a vlada v rajsčém zátíši. Amen.

IV. Zjevení Páně.

Epifania Domini — druhý vánoční velesvátek. Je původu východního. Kristus při svém zrození zjevil se světu jako světlo nebes v temnotách země, jako svrchovaný král a triumfující Vítěz-Vykupitel, jako Ženich, přicházející k duchovnímu zásnubu s lidstvem.

Slavnosti starokřesťanské Epifanie trvaly tři dni. Evangelní perikopy tři slavných mešních liturgií obsahovaly evangelní úryvky o adoraci svatých Tři králů, o křtu v Jordáně a o svatbě v Káni galilejské. Jsou to tři události, v nichžto božská důstojnost, přirozenost a moc zjevivšího se Spasitele zvláště zazářila. Holdování prvotín pohanského světa božskému Mesiáši manifestovalo božskou důstojnost Kristovu, křest v Jordáně s tajemným zjevením všech tři božských osob byl epifanií božské přirozenosti druhé božské osoby a v prvním zázraku v Káni započala epifanie božské moci Vykupitelovy... Tímto směrem nesou se i oba hymny, jež máme v breviři pro tento svátek. Druhý hymnus, „O sola magnarum urbium“, všimá si mimo to symboliky darů sv. Tři králů.

39. Crudelis Herodes, Deum...

K nešporám a na Jitřní o svátku Zjevení Páně. Od Coelia Sedulia.¹

Crudelis Herodes, Deum
regem venire quid times?
Non eripit mortalia,
qui regna dat caelestia.

Zlý Herode, proč strach tě jal,
když přišel na svět Božský král?
Říš neodnímá pozemskou,
kdo dát chce říši nebeskou.

Ibant Magi, quam viderant
stellam sequentes prae viam:
lumen requirunt lumine,
Deum fatentur munere.

Šli Králové, jak hvězda jim
směr označila světlem svým:
a Světlo světlem hledali
a Boha dary vyznali.

Lavacra puri gurgitis
caelestis Agnus attigit:
peccata, quae non detulit,
nos abluendo sustulit.

Tam v čistých vodách, jdoucích
v dál,
On, Beránek sám boží, stál,
by protože byl bez viny,
v nich umyl naše proviny.

¹ O autoru viz Pax XI, 10, str. 182, pozn. 1.

Novum genus potentiae:
aquae rubescunt hydriae,
vinumque jussa fundere
mutavit unda originem.

† Jesu, tibi sit gloria,
qui apparuisti Gentibus,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

Hle, moci nové znamení:
mok v džbánech již se rumění:
když: „Vino nalít!“, rozkaz zní,
svou bytnost voda promění.

† Zněj tobě, Jezu, chvály ples,
jenž pohanům dnes zjevil ses,
i Otci, Duchu, nechť náš hlas
zpěv chvály pěje v každý čas.
Amen.

40. O sola magnarum urbium.

K Chválám na Zjevení Páně. Od Aurelia Prudentia Klementa.²

O sola magnarum urbium³
maior Bethlém, cui contigit
ducem salutis caelitus
incorporatum gignere.

Quem stella, quae caeli rotam
vincit decore ac lumine,
venisse terris nuntiat
cum carne terrestri Deum.

Videre postquam illum Magi,
eoa⁴ promunt munera;
stratique votis offerunt
thus, myrrham et aurum regium.

Regem Deumque annuntiant
thesaurus et fragrans odor
thuris Sabbaei, ac myrrheus
pulvis sepulcrum praedocet.

† Jesu, tibi sit gloria,
qui apparuisti Gentibus,
cum Patre et almo Spiritu
in sempiterna saecula. Amen.

Tys největší z všech velkoměst,³
ó Betleme, neb sám mělš čest
zrodit nám k spáse průvodce,
jenž přišel z nebes od Otce.

Hle, hvězda, jejíž zář a třpyt
než sluneční víc září kruh,
ta přišla světu oznámit:
Na svět se vtělil pravý Bůh.

Když Králové jej spatřili,
své dary před ním odkryli;
kadidlo, zlato, myrhy prach
mu podávali v modlitbách.

Že Král a Bůh jest, hlásá všem
dar zlata s vonným kadidlem,
a myrha v prachu podobě,
že spočine kdys ve hrobě.

† Zněj tobě, Jezu, chvály ples,
jenž pohanům dnes zjevil ses,
i Otci, Duchu, nechť náš hlas,
zpěv chvály pěje v každý čas.
Amen.

Kroměříž.

Dp. Jos. Škrášek.

² Viz o něm Pax, roč. XI., str. 5 a 183.

³ Hymnus je ze sbírky „Kathemerinon“, a sice z dvanácté básně. Je vlastně pokračováním hymnu „Audit tyrannus anxius“. Zde jsou pouze tyto verše: 77—81, 5—9, 61—65 a 69—73.

⁴ Přídavné jméno od řec. slova eos = jitřenka, červánky, východ.

Liturgie adventu

Hod Boží vánoční má podobně jako velikonoční mimo vigilií a oktávu ještě delší přípravnou dobu, která, jak přirozeno, není starší nežli svátek sám. Trvalo to delší dobu, nežli se vyvinula doba přípravy. Poněvadž svátek Narození Páně není starší nežli od 4. století, nelze se diviti, že první zmínka o oficiálním slavení doby přípravné je teprve ze 6. stol.

Kořeny svými sahá doba přípravy na Narození Páně až do 4. stol., neboť synoda v Saragosse (380) předpisuje: „Viginti et uno die a XVI. kal. ianuarii continuis diebus nulli liceat de ecclesia se absentare nec latere in domibus nec nudis pedibus incedere sed concurrere ad ecclesiam.“ Jednalo se v tom případě sice o přípravu na svátek Zjevení Páně, kterýžto však byl původně i svátkem Narození Páně. Idea přípravy na vánoce projevovala se záhy postem, neboť již biskup Perpetuus z Tours († 491) předpisuje, aby se postilo od svátku sv. Martina (11. list.) do vánoc po všechny týdny vždy v pondělí, středu a pátek tak jako v postě. Podobné nařízení vydala první synoda v Mâcon (581): „Sacrificia quadragesimali ordine debeant celebrari.“ V Římě bylo přijato slavení adventu teprve po sv. Lvů Velikém, který nečiní ve svých Sermones o něm zmínky; zato se zmiňuje o něm sv. Řehoř Vel. ve svých homiliích, a jako liturgická podstatná část temporálu je v Gelasianu i Gregorianu.

Řecká církev nezná adventu; avšak od 8. stol. zachovává půst, který začíná na svátek sv. Filipa (14. listopadu) a trvá do 25. prosince, tedy 6 neděl; tak dlouho trval půst také v mozarabské a ambrosiánské liturgii. Podobně zachovávají i koptové půst od 19. Athyru (15. listop.).

Jakmile byl advent v Římě přičleněn k církevnímu roku, rozšířil se po celé západní církvi; na př. v starošpanělském ritu r. 650 je zastoupen s pěti nedělemi v lekcionáři ze Silos. Déle to trvalo, nežli byl přijat ve franské říši, ač právě tam položil základy sv. Perpetuus, neboť rituální knihy ze 7. stol. (lekcionář z Luxenil a t. zv. Missale Gothico Gallicanum, které vydal Mabillon) počínají vigilií Narození Páně bez adventu.

Název *adventus* byl původně určen pro samotný den Narození Páně: *Adventus Domini*. Misál mozarabský a Lanfrank ve svých Statuta, kde mluví o nedělích před Narozením Páně, nazývá je *Dominicae ante Adventum*. Podobně hymnus sv. Ambrože na Narození Páně je nadepsán „De Adventu Domini“. Jinde nazývána je doba přípravy: *ante Nativitatem Domini*. Zdá se, jak praví Grancolas (*Commentarius historicus Breviarii*, str. 188), že se od doby sv. Bernarda celá doba přípravy nazývala advent. Durandus (*Rationale lib. VI.*) nazývá tuto dobu *praeparatio Adventus*. Jiný název byl *Quadragesima ante Natale Domini* (Sakramentář opata Rutholda z Corbej), také název: *Quadragesima Martini*.

Vzhledem k počtu nedělí adventních panovala v různých církev-

ních provinciích nejednotnost, kterou lze vysvětliti z obyčejů a práv jednotlivých církví. Tak v Římě trval advent čtyři neděle. Gregorianum uvádí tři neděle v prosinci s oracemi de adventu Domini a jednu Dominica vacans (4. neděle); naproti tomu v přídavku se počítá pět neděl adventních. Liturgické knihy, které mají čtyři neděle adventní, náležejí římskému ritu. Gelasianum, které má pět neděl, je přepracováno po vzoru franském.

Během doby se pocítoval tento rozdíl mezi římským a franským obyčejem čím dále tím více jako rušivý. Amalar činí o tom poznámku: Ve všech misálech a lekcionářích je pět neděl, avšak v antifonári jsou jen tři oficia a jedno Dominica vacans; gregoriánský misál má jen čtyři neděle. Pro počet pěti neděl uvádělo se, že ze sedmi období světa uplynulo do příchodu Kristova pět. Zvláště se uvádělo, že při jiné praksi, když připadne Narození Páně na pondělí, trvá advent ve skutečnosti jen čtyři neděle. Ač římský usus převládl v 8. stol. a byly přijaty čtyři neděle, přece ještě v 10. stol. se zdvíhaly hlasy pro pět neděl. Milánský a mozarabský ritus podřel svých šest neděl, jako quadragesimu.

Počítání neděl adventních se dalo v opačném pořadu, takže pátá neděle byla první adventní a tou počínala doba přípravy, první pak neděle byla poslední nedělí adventní. Evangelia těchto pěti nedělí adventních byla:

V páté neděli: Zázrak o rozmnožení chlebů (když pozdvihl Ježíš oči svých); ve čtvrtou o vjezd Páně do Jerusalema; ve třetí: evangelium „Budou znamení“; ve druhé: „Když uslyšel Jan ve vězení“, a v první: „Poslali židé...“ Když byl zredukován počet nedělí na čtyři, počítalo se již obvyklým způsobem. Ve sbírce homilií připisovaných sv. Bedovi, jsou čtyři evangelia; v první neděli: Poslán byl anděl; ve druhé: evangelium o navštívení Panny Marie; ve třetí: „Byl Jan na poušti“; a ve čtvrtou: „Jan vydal svědectví.“

Původně byl advent d o b o u p o k á n í jako doba postní. Proto byl tolik půst rozšířen, ač nikdy nebylo všeobecného příkazu církve. Půst, zprvu velmi přísný, byl záhy omezován. Ratherius Veronský a synoda v Seligenstadtu 1152 nařizuje abstinenci jen klerikům. Sv. František z Pauly předpisuje půst v adventu ve středy a pátky, avšak od svátku Všech svatých do Narození Páně; sv. Karel jen pro kleriky. Gerson, kancléř university pařížské, známý ze sněmu kostnického, se diví, proč se kněží v adventu nepostí. Zato Radulf z Tongeru mluví o římském způsobu postu adventního, který začínal po svátku sv. Kateřiny. Zajímavé jest, že v době, kdy začínal půst po svátku sv. Martina, byl den tohoto světce spojen s různými radovánkami a tanci, jako masopustní úterý před postem čtyřicetidenním. (Snad má martinská husa také v tom svůj původ.) Pro kající ráz neuzavírala se manželství per hoc tempus (dobu adventní), per quod olim conjugati continentiam servabant.

Původně byla v adventě v užívání dle Amalara bílá barva rouch; od dob Innocence III. fialová. Bílá barva se udržela dlouho ve Francii (v Tours a jinde); naproti tomu bylo užíváno v některých chrámech francouzských rouch černých.

Posvátná doba adventní připomíná příchod Spasitelův v těle lidském a zároveň je připomínkou i druhého příchodu Páně v den poslední při druhé parusii, kdy přijde soudit živých i mrtvých. První příchod Páně byl pro celý svět příčinou největší radosti. Myšlenka na druhý příchod, k soudu poslednímu, vybízí k pokání. Proto má liturgie adventní dvojitý ráz: charakter pokání (fialová roucha, umlknutí varhan, nezpívá se Te Deum a Gloria v oficiu temporálním) a charakter radosti. Tato radost se projevuje v Aleluja, které se nevynechává, v častějším uctívání Panny Marie, která je „causa nostrae laetitiae“ (příčinou naší radosti) — je to připomínka Panny Marie ve feriálních Mších sv. a zejména Mše ke cti Panny Marie (rorátní); dále projevuje se radost zejména o třetí neděli „Gaudete“ a v sedmi t. zv. „O“-antifonách.

I. neděle adventní.

Oficium v breviáři.

Nešpory.

V Římě se často měnilo officium této neděle. V Ordo St. Petri (vydal Thomasius, str. 16) se říkaly v prvních nešporách (t. j. v sobotu před první nedělí) feriální žalmy sobotní pod jednou antifonou: „In illa die stillabunt...“, z nedělních chval. Antifona k Magnificat byla: „Spiritus Sanctus...“. V jiných ordinářích počínalo officium adventní od kapitula nešporního. Od této neděle se vynechávaly všechny připomínky svatých, neboť původně byla zásada neslaviti svátků ani v postě, ani v adventě. Zato denně se konala připomínka Panny Marie, což souhlasí s misálem, jak svrchu řečeno.

Kapitulum vzato jest z epištoly; ve Francii bylo však čteno v kapitulu nešpor prorocství Malachiášovo: „Ejhle, já posílám anděla svého...“, jinde se říkalo: „Ejhle, přijdou dnové...“.

Hymny: „Conditor...“, Verbum supernum... a Vox ecce clara...“, připisované sv. Ambroži, jsou již ve všech ordinářích. Orace: Excita... je ze sakramentáře sv. Řehoře ze Mše I. neděle.

Ryze adventní versikl „Rorate...“ (Rosu dejte...) je prastarý.

Graneolas (l. c. 191) praví o oficiu adventním, že z celého církevního roku vykazuje největší rozmanitost, poněvadž má po čtyři neděle tolik vlastních antifon a responsorií vyňatých z Písma sv., že je možno považovati za nepropracovanější z celého roku.

Ma tu t i n u m. Invitatorium „Regem venturum...“ je téměř všeobecné až na malé výjimky, kde je invitatorium: „Ecce venit Rex, occurramus obviam Salvatori nostro.“ Antifony v I. nokt. byly původně: Missus est..., Ave Maria... a Ne timeas Maria..., nahrazeny byly jinými: „Veniet ecce Rex, Confortate manus dissolutas a Gaudete omnes...“ Versikl byl původně Ostende nobis, nyní Ex Sion species...

Lekce I. nocturna jsou tuto nedělí vzaty a po celý advent jsou čteny z Isaiáše proroka, který popisuje v prorockém vidění Spasitele, takže jej možno „pokládati spíše za Evangelistu nežli proroka“.

Ve starých breviářích se četl titul první lekce: „Incipit Isaias propheta“, kdežto v dalších lekcích se bližší označení vynechávalo,

jak je tomu v lekcích z Isaiáše na den Narození Páně, kde podržen starý obyčej. V mnohých chrámech se četl Isaiáš i ve druhém nokturnu. V Paříži v katedrále se četl nejprve prologus sv. Jeronýma k Isaiáši. Tamtéž byl závěr lekcí: *Haec dicit Dominus, convertimini ad me et salvi eritis*, místo obvyklého *Tu autem Domine*. Kartuziáni podrželi obyčej katedrály pařížské.

Po první lekci je překrásné, původní responsorium: *Aspiciens a longe*, v němž pěvec vidí v dáli slávu Spasitelovu, která jako mlha pokrývá celou zemi, načez jako by pochyboval, zdali jest očekávat příchod Páně, se táže: *Nuntia nobis, si tu es ipse, qui regnaturus es in populo Israel*. Když jej skutečně poznává, vypuká ve vroucí prosbu: „*Qui regis Israel, intende*“ a ihned vyzývá lid: *Tollite portas, principes, vestras et introibit*.

V četných chrámech doprovázely toto responsorium mnohé liturgické obyčeje: Responsorium se zpívalo mnohohlasně, ba i s hudbou vzhledem ke sborům: *Ite obviam ei*. V Paříži se při něm zvonilo, aby se připomenul lidu příchod Mesiášův.

Ve II. nokturnu voleny antifony: „*Ecce ancilla... Angelus Domini... a Antequam convenirent...*“ pro příbuznost doby adventní se svátkem Zvěstování Panny Marie. V pozdější době nahrazeny tyto antifony výňatky z proroků; v dnešním oficiu jsou tyto: „*Gaude et laetare... Rex noster... a Ecce venio*“.

Lekce v tomto nokturnu byly ze sv. Augustina a sv. Lva. Nyní se čtou řeči sv. Lva I., který byl prvním papežem, jehož řeči a kázání byly sebrány pro svůj bohatý obsah a krásný sloh. Řeč sv. Lva jedná o postu desátého měsíce (prosince).

Ve III. nokturnu byly antifony: „*Ecce ancilla... Beata es Maria... a Beatam me dicent...*“, které nahrazeny „*Gabriel Angelus... Maria dixit a In adventu summi Regis*“.

První dvě lekce v tomto nokturnu byly z epištoly sv. Lva ad Flavianum, třetí pak homilií na evangelium.

Dokud bylo nedělí šest nebo pět, bylo evangelium o slavném vjezdu Páně do Jerusalema. Nyní je evangelium: *Erunt signa* o posledním soudu. V některých chrámech se četl počátek evangelia sv. Marka.

Až do 12. stol. se recitovalo v matutinu *Te Deum* i v Římě. Amalar praví, že se vynechávalo jen v některých chrámech. Ve 12. stol. se nezpívalo již *Gloria* při Mši v adventě, tudíž vynechávalo se i *Te Deum* v oficiu.

Chvály (Laudes). Antifony ve chválách: *In illa die...* jsou též ve všech ordinářích jako dnes. Všechny mají aleluja na konci. Versikl byl: „*Egredietur de loco suo*“, který změněn byl ve „*Vox clamantis in deserto...*“ V malých chválách byla pro žalmy v primě antifona druhá z chval, pro terci třetí, sextu čtvrtá a nonu pátá antifona. V nešporách se antifony laudální opakovaly.

Mši v Římě (statio) sloužil papež slavným způsobem u Panny Marie Větší.

(Pokračování.)

Sádek u Poličky.

Prof. Bedřich Malina.

Význam svátosti křtu

Svatý křest nejsou křtiny. Křtiny je hostina jako podstatná součást a několik nesrozumitelných obřadů v kostele jako přídavek. Pro zachování tradice. Protože to všichni počestní lidé ještě tak dělají.

Svatý křest je trochu více. To hlavní se odehrává v duši křtěného dítěte. Ostatní jsou přídavky. Ani víno ani bábovky nejsou podstatnou součástí svátosti křtu. Není banální to připomínat. Banální je mít tak nízké náboženské uvědomení, které nerozlišuje Božské od lidského.

Křest jako svátost nás především činí dítkem Božím. Chcete-li, tedy něčím víc než člověkem. Jsou ovšem lidé, kteří říkají: „Nepotřebujeme křtu. Nedáváme své děti křtít. Je to pověra. Nemá to smyslu.“

Tito lidé považují člověka za nejdokonalejšího obratlovce. Liší se vývojem některých partií sice od opic, ale jinak prý zcela podléhá zákonům smečky. Z této základní představy o člověku pramení všechny ostatní požadované reformy. Je potřebí zase ze společnosti udělat smečku. Někdy do toho mnoho neschází. Je potřebí odstranit umělé zákony Boží i lidské. Existovat může jen zákon smečky. Silnější zvítězí. Silnější obstojí. Darwin tomu říkal výběr. Soukromý majetek, manželství jsou přežitky, od nichž je potřebí člověka uvolnit. Bude-li člověk žít jako obratlovec, vyžije se dokonale, a to je cíl života.

Proti tomuto chápání staví křesťanství pevnou hráz. Není bezvýznamné, že brzy po narození dítěte uděluje se mu první svátost: křest. V prvních dobách křesťanských nebylo toho nebezpečí. Pohanství, které křesťanství obklopovalo, mělo přece nějaké bohy. Vyšší bytosti. Ať byly jakékoliv, měly přece co mluvit do života. Moderní člověk má jen ideál obratlovce. Proto je potřebí záhy, velmi záhy připomínati vyšší cíl člověka: Jsi dítko Boží!

Čím více se vzdalujeme životem od té chvíle, kdy jsme byli obmyti křestní vodou, tím více máme o křtu svatém uvažovati. Tím hlouběji se máme do křestní vody duchovně ponořovati. Vždyť tou křestní vodou je sám Kristus. Z jeho výslovného rozkazu se celý obřad koná. Kristova smrt na kříži je pramen stále napájející křtitelnice. Čím více se nám otvírá mohutnost rozumu, tím víc máme přemítati o otcovství Božím a o svém synovství.

Adoptuje-li člověk nezištně bezmocné dítě, které by jinak za-

hynulo, jde jistě o záslužný čin. Do smrti musí být dítě takovému otci vděčno.

Oč víc vykonal Bůh pro nás! Nejen že nás stvořil ke svému obrazu, nejen že nás obdařil dechem svého božství — nesmrtelnou duší; když tato duše klesla a nebezpečně se vzdálila od Boha hříchem prvních lidí, ustanovil vykoupení. Nešetřil svého jednorozeného Syna, aby duši lidskou zase k Sobě přivábil. Křtem svatým ji zbavuje stop dědičného hříchu. Tím z bezmocného dítěte činí obyvatele nebe. Z člověka, který by smutně musel hledět jen k zemi, jako oči stáda hledajícího potravu, činí Svě dítětko, které může a má pohlížeti k dokonalosti Otcově jako ke vzoru.

Jak veliký je rozdíl mezi obratlovcem a dítětem Božím!

Nacionalismus sousední říše nezná svátostí. Bylo řečeno, že jejich svátosti jsou práce, boj a láska. Neznají tedy ani dobrodiní křtu. Pohrdli náručím samého Boha. Nechtějí být jeho dětmi. Jejich pýše se protíví pocit bezmocnosti. Proto se chlubí náhražkami. Práce prý jim nahradí svátosti. Kdyby se upracovali, nebude to mít smyslu. Umrou na světské starosti, poněvadž nepřipustí interferenci s největší starostí: o spásu duše. Bojí se, že by křesťané myslili na Boha a ne jen na německou vlast. Mají pravdu. Křesťan nemůže být šovinista. Užijeme-li hodně vulgárního výrazu: křesťan nemůže zblbnout. Křesťan ví, že je Boží. Nebude tedy ani Petrův, ani Pavlův, ani koho jiného. Křesťan cítí stále živě křestní vodu. To je to spojení s nebem, které je zárukou před propadnutím do příšery otupělosti.

Ani boj nenahradí svátosti. Může přinést jen zapomenutí na hodnoty. Boj, válka nejvíc lidstvo snižují. V nespravedlivé válce není člověka, není individuality, osobnosti. Je jen zákon smečky.

Láska, opravdu láska je dar nebe. Je dar Boží. Může jí tedy rozumět jen dítě Boží, křesťan. Mluví-li o lásce někdo jiný, pak má na mysli asi něco jiného. Sexualita však není láska. Volá se po odsexualisování našeho života. Totiž po odstranění toho nemravného nadbytku neupřímného podivu jen pro sexus. Není člověk nic víc? Nemá nic víc? Nemůže nic víc dát? To nejsou otázky člověka bez citu. Ani v tom není nic proti přirozenosti. Vždyť ani mezi živočichy není sexus vývozním artiklem. Nevystavuje se na obdiv. Neprodává se.

Nemohou tedy práce, boj a láska nahradit význam křtu.

Ale i pro lidskou společnost má svátost křtu veliký význam. Člověk bez křtu zůstává zatížený dědičným hříchem. I ostatní hříchy

mu činí neustálou přítěž, poněvadž bez svátosti křtu nelze udělití jinou svátost.

To není popření přirozených schopností. I člověk bez křtu bude podle svých schopností dále studovat, pracovat, mnoho snad dokáže. Tady jde o poslední cíl. K čemu všemu to směřuje?

Dosáhne takový člověk vrcholu blaha své duše?

Obstojí přirozenými prostředky v boji s mnohými vášněmi? Potlačí sobectví anebo se o to nebude vůbec snažit, poněvadž zvířata tak také nečiní? Normální učebné osnovy našich škol říkají, že výuka i výchova na školách má směřovati k tomu, aby bylo zabezpečeno blaho národa a státu. Jak bude zabezpečeno těmi, kteří nechtějí rozlišovat dobro od zla? Kteří nechtějí zapírat sebe? Kteří nazývají obětavost a milosrdenství pathologickými zjevy? Kteří se vysmívají askesi jako zvrhlosti?

Sociolog E. Rosenstock správně píše: „Církev svou výchovou odstraňuje hřích a tím buduje základ ke štěstí jednotlivce i k blahu celého národa.“

Lze tedy právem mluvit o společenském, výchovném a chcete-li státně-občanském významu svátosti křtu, poněvadž právě tato svátost zbavuje člověka největšího zatížení a uschopňuje k dalšímu rozletu za dokonalostí, za Bohem.

Na křtu svatém nám bylo každému dáno jméno některého svatého za vzor. Píší to obecně. Jsou sice také výjimky, že se nedávají jména světců, nýbrž rozličné zkomoleniny, ale křesťané zachovávají tradici. Slyšel jsem jednou v rádiu, na co všechno se má myslet, když se volí jméno pro dítě. Aby to prý s příjmením pěkně znělo (div, že neudali akord), aby se za křestní jméno nemuselo dítě stydět atd. Produkt naší doby. Babičky se jmenovaly Kateřiny, Barbory a nestyděly se za to. Dobře žily a dobře umřely. Naplnily svůj život. Jen aby také tak dobře žily lčky, Fifinky a ostatní.

Katoličtí rodiče seznamují záhy své děti s životopisem světce, který je dítěti od křtu svatého ochráncem. Je to vlastně pro celý život náš nejbližší přítel, ke kterému se máme obracet v radosti i v žalosti a ke kterému máme vždy hledět jako na svůj příklad a vzor. Také slib, který jsme na křtu svatém učinili, máme často obnovovati na připomínku svého synovství Božího.

Svatý Jan p. Sk.

Karel Hroch.

Z B E N E D I K T I N S K É H O Ř Á D U

Z osudných dnů Montserratu. Již v předposledním čísle přinesli jsme několik zpráv o Montserratě, které nás došly z Říma. Na doplnění otiskujeme zprávu od očitých svědků, španělských Benediktinů, z nichž několik před nedávnem přijelo do Beuronu, kde též někteří španělští klerikové budou pokračovati ve svých studiích. Jeden z mnichů vypravuje: „V měsících červenci, srpnu a září za normálních poměrů počet cizinců na Montserratě — většinou praktických katolíků — není nikdy menší než dva tisíce. — Následkem zneklidňujících zpráv o víceméně hrozícím nebezpečí revoluce bylo letos 19. července, tedy v den, kdy v Barceloně vypukla revoluce, na svaté hoře jen 450 až 500 věřících. Ačkoli již 18. července bylo telefonní spojení přerušeno a v neděli 19. července přijely jen ranní vlaky, přece na Montserratě vládl naprostý klid až do odpoledne 21. července. Toho odpoledne přijelo prvé zvláštní auto s komunisty z Barcelony, kteří se sice vydávali za turisty, ale přišli vykonati jen předběžnou prohlídku ohledně možnosti branného odporu obyvatel kláštera. Mezitím přišly děsivé zprávy z Barcelony, které zpravily mnichy a cizince o požárech klášterů a kostelů v Barceloně. Proto pan opat poslal 22. července do Barcelony dva mladé lékaře, kteří v klášteře konali duchovní cvičení, aby od samosprávné katalonské vlády vyprosili pomoc. Mezitím byl kostel na Montserratě neustále naplněn věřícími a ženy zorganizovaly hodiny nepřetržitých modliteb před milostným obrazem Panny Marie. Bylo to 22. července ve 2 hodiny odpoledne, když se před branou kláštera objevila prvá skupina komunistů z Barcelony, ozbrojená ručními granáty a hodlající

klášter i kostel vyhoditi do povětří. Když komunist, který byl určen, aby prvý vrhl bombu, vystupoval z auta, tu setkal se — zázrak Panny Marie! — s mladým mužem, svým spoluzaměstnancem, jenž se svou matkou ztrávil několik dnů na Montserratě. Díky nepochybným a prosbám matky i syna zastyděl se komunist a s toutéž bombou opět vstoupil do auta a prohlásil k svému druhovi: ‚Já nechci a nemohu bombu odhodit.‘ Mezitím stanula v malé vzdálenosti na druhé straně kláštera další tři auta s komunisty z Barcelony, kteří čekali na vybuchnutí bomby, aby kostel a klášter napadli. Ve stejnou dobu přijel z Barcelony zástupce vlády dr. Solé y Pla, jenž byl vyslán vládou „Generalidad“ (samostatná vláda katalonská), aby klášter zachránil. Tento zástupce levicového směru, nikoli však komunist, přemluvil bolševiky, že od svého úmyslu upustili a vrátili se do Barcelony. Bezprostředně potom Dr. Solé y Pla mluvil s panem opatem a o dvě hodiny později opustili mniši ve světském oděvu klášter, jenž spolu s kostelem byl pro veřejnost uzavřen a nápisy na všech budovách hlásaly, že klášter zabral katalonský Generalidad.

Jakmile jednou vojsko a nacionalisté v Barceloně v neděli 19. července byli poraženi a bolševici stali se pány ulice, počali již večer 19. s vypalováním klášterů a kostelů v Barceloně. Brzo nato následovaly různé obce, které rovněž zapalovaly kostely a pustošily význačnější domy, v nichž bydlili praktičtí katolíci. V každém místě utvořilo se zvláštní revoluční komité, které se pokládalo za neomezeného pána situace. Montserratu nejbližší je vesnice Monistrol, a bylo známo, že část obyvatelstva od několika let vystupovala nepřátelsky

a nenáviděla klášter a jeho statky. Ačkoli Dr. Solé y Pla dal určitý rozkaz revolučnímu komitě v Monistrolu, aby opat ještě tu středu byl v doprovodu policie odveden do Barcelony, přece nebylo to možné, neboť radikálové z Monistrolu odporovali a hleděli se pomstítí krví opata a jeho mnichů. Tíseň a bídu opata, jeho mnichů a všech obyvatel Montserratu dne 23. července nelze ani popisovat. Pan opat byl odhodlán obětovati svůj život, aby zachránil své mnichy. S mučednickou odvahou byl hotov vydati se vrahům, aby svou krví uhasil jejich žízeň po pomstě proti mnichům. Přesto to nebylo žádným vyřešením, neboť smrti pastýře padly by též ovce. Konečně se podařilo několika dobrým přátelům kláštera odvrátiti oba vůdce revolučního komitě z Monistrolu od nelidského a ohavného úmyslu na atentát, jenž by se konečně na vsi samé mohl vymstítí. Tak mohl se pan opat navečer 23. července z Montserratu vzdáliti a jako zajatec dopraven býti do Barcelony v doprovodu svého bratra, Patera Adeodata. Tam byl předveden před katalonskou vládou. Následujícího dne počali nadobro Montserrat opouštětí mniši spolu s letními hosty. Jednotlivé autobusy odvážely je do Barcelony za doprovodu ozbrojené policie autonomní vlády a zástupců revolučního komitě z Monistrolu. Aby bylo uklidněno příliš pobouřené smýšlení komunistů v Barceloně a v okolních obcích kolem Montserratu, kteří stáli na svém přání, aby kostel i klášter byly zničeny, poslal Generalidad, jenž o tomto úmyslu byl zpraven, dva ze svých nejvýznačnějších zástupců na Montserrat. Byli to již jmenovaný Dr. Solé y Pla a J. Puig y Ferrater — nyní ministr. Poslední ze jmenovaných vyjednával s několika patres a přáteli kláštera, kteří tam ještě zůstali, a sepsal přesný seznam věcí v klá-

teře a kostele. Současně, bylo to již v noci, přišla na Montserrat prvá výprava tuberkulosně nemocných z jedné nemocnice v Barceloně, úředně přivedená Generalidadem a doprovázená lékaři a ošetřovateli. Nemocní byli umístěni v klášterní infirmerii (oddělení pro nemocné), jež je v tom ohledu vzornou v celé Evropě, a na věžích kláštera, stejně jako na nejvyšším vrcholu hory objevila se brzy vlajka Červeného kříže. Tímto způsobem podařilo se klášter Montserrat se všemi nesčetnými poklady, které skrývá, uchovati nedotčený.

Na neštěstí nemohl býti zachován život všech mnichů. Následkem úzkosti a hrůz 22. července zmizelo několik mnichů a uchýlilo se do skalních roklí. Mnozí z nich mohli se opět 24. vrátiti, a pak během 24. a 25. býti dopraveni do Barcelony, Tarragony, Gerony a příslušných osad. Tři z nich byli však chyceni od komunistů, kteří ještě na svaté hoře samotně nasýtíli svou zášť na jejich krvi. Mnozí jiní zůstali v Barceloně jako uvěznění; byla to ještě jediná působivá zbraň, která zůstala vládě proti bolševikům, aby zachránila životy řeholníků stejně jako politiků a přivrženců pravicového křídla." Potud zpráva očitého svědka. — Jiný montserratský mnich píše 3. září z Angory, kde má Montserrat kolej: „Patnáct našich patres a bratří je již zastřeleno, někteří jsou ještě ve vězení v Barceloně." 34 bratří však spolu s opatem pomocí italského konsula dostalo se do Itálie. „Uprchlíci skýtalí politováníhodný pohled. Po řeholním oděvu přirozeně ani stopy. Namnoze bez převlečnicku, z části i bez obuvi, tak přišli uprchlíci do Říma do benediktinské koleje sv. Anselma na Aventin, kde krejčí měl nejprve plné ruce práce." Tolik od očitých svědků.

Ročník XI.

Prosinec 1936.

Číslo 12.

Meditace

„Kristus nám se narodil;
pojd'te, klanějme se!“

Už se lidstvu nabízelo mnoho spasitelů, mnoho vůdců a zachrán-
ců, avšak zklamali všichni!

Žádný z nich mu nedovedl ani v nejmenším polevit. Každý však
uměl mu přidat nová břemena a rozhojnit jeho bolesti.

Cestou od bran Ráje táhne se kvílení a úpění, na trnech a hloží
visí cáry lidského štěstí a v ostrém kamení vlhnou krůpěje člověčí
krve.

Svržený pán přírody tudy prchal před svým prokletím a marně
se ohlížel, kdo jeho štvané srdce ukonejší!

Všecko tvorstvo se proti němu spiklo, ba i lesk hvězd se mu zdál
výsměchem. Toužil po poznání dobra a zla, a objevil, že ztratil
Dobro a zdědil všechny vlohy k vychutnávání zla.

K tomu přec nebylo stvořeno jeho srdce! Toho se děsila poko-
řená duše!

Když se mu však chvílemi podařilo stlumit vzlykání mučené hru-
di, zaslechl příslib nebeských sfér: „Přijde, přijde Vykupitel!“

Už se narodil a nebeská klenba chvěje se jásáním andělů: „Slá-
va na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“

Kristus, Pán a Vykupitel, už se narodil! Jak jinak vypadá tento
pravý Spasitel! Zmizte všichni samozvaní vůdcové!

Nepřišel, aby si nechal sloužit, nýbrž aby sloužil všem. Neposta-
vil svou slávu na šíji svých poddaných, nýbrž krví zbrcený nechal
se věšet na dřevo kříže.

Kam padly kapky Jeho krve, tam zazářilo nebeské světlo a vy-
tryskly bohaté prameny štěstí.

Nechme všech podvodníků, mamičů a lichotníků!

V Betlemě na zemi leží jediný, jenž je Pomazaný Duchem Sva-
tým, jediný, jenž miluje, a proto jediný, jenž spasí!

Kristus nám se narodil; pojd'te, klanějme se!

Emauzy.

P. Marian Schaller.

Neděle II. adventní.

V Ameliově Ordo Rom. z r. 1394 se předpisuje, aby svátek duplex, případně-li na některou neděli adventní, byl přeložen na jiný den, poněvadž tyto neděle mají své vlastní officium. Z toho vznikla v pozdějších dobách rubrika, aby se o nedělích, které mají vlastní responsoria a antifony (adventní a neděle počínající nedělí Septuagesima), nekonalo jiné officium.

Ve druhou neděli adventní byla statio u sv. Kříže Jerusalemského, kde měl papež sloužiti Mši sv. Neděle tato měla původně vlastní invitorium. „Rex noster advenit Christus, quem Joannes praedicavit Agnum esse venturum — Král náš přichází Kristus, o kterém Jan kázal, ejhle, Beránek přijde.“ Taktéž byly vlastní antifony v matutinu; responsoria však tatáž jako dnes. Antifony ve chválách: „Ecce, in nubibus...“ jako dnes. V prvním nokturnu se čte Isaiáš, ve druhém sv. Jeronym, ve třetím sv. Řehoř.

Neděle III. adventní.

Význačné místo v liturgii adventní zaujímá tato neděle, zvaná často *Dominica de Gaudete*, vzhledem k mešnímu introitu. V Římě byla slavena se zvláštnostmi liturgickými. V některých Ordines Rom. bylo předepsáno recitovati v I. nešporách, t. j. v předcházející sobotu, žalmy sváteční: „Dixit... a Laudate Dominum“. V noci bylo zastavení u sv. Petra, kamž konán byl průvod. Nejprve se konalo zvláštní nokturnum se třemi žalmy, třemi antifonami a třemi lekce a třemi responsorii. Lekce byly z Isaiáše: *Gaudens gaudebo*. Pak následovalo *Te Deum*. Teprve po *Te Deum* zpívalo se vlastní matutinum s třemi nokturny. Invitorium bylo: „Ecce, venit Dominus Rex; occurramus obviam Salvatori — Hle, přichází Pán a Král, vyjděme vstříc Spasiteli.“ Antifony chval a responsoria lekcí byly tytéž jako dnes. Lekce prvního nokturna z Isaiáše; ve druhém nokturnu četl se list sv. Lva k Flavianovi o tajemství Vtělení; tyto lekce četli kardinálové. První dvě lekce třetího nokturna obsahovaly výklad Isaiáše; třetí pak lekci, která byla homilií na evangelium, četl sám papež. Nato primicerius předzpěvoval *Te Deum*. Mši nedělní s *Gloria in excelsis Deo* sloužil sám papež.

V dnešní liturgii je invitorium: „Prope est iam Dominus“, vzhledem k blízkosti Narození Páně. Lekce ve druhém nokturnu jsou vzaty „de Collectis“ sv. Lva o postu desátého měsíce (prosince) — kvatemburu. Obsahují výzvu k lidu římskému, aby se v sobotu zúčastnil vigilie u sv. Petra. Šestá lekce uzavřena jest slovy: ... per Dominum nostrum Jesum Christum, tak jak se uzavírají kolekty a orace mešní. Ve třetím nokturnu čte se homilie sv. Řehoře o pokoře sv. Jana Křtitele.

Liturgie této neděle stojí pod vlivem vánoční radosti. Ve chrá-

mě zaznívají varhany, oltáře jsou ozdobeny a ministri sacri (jáhen a podjáhen) mají dalmatiku a tunicellu na místě planeta plicata, liturg. barva je růžová, tak jako o čtvrté neděli postní zvané Laetare. Radostná nálada projevuje se slovy „Dominus prope est“. Na tento radostný příchod Páně ukazují slova sv. Jana: „Uprostřed vás stojí ten, kterého neznáte.“

V týdnu po třetí neděli připadá z i m n í k v a t e m b r. V e s t ř e d u se četly v matutinu lekce z Isaiáše proroka; od doby Pia V. je mešní evangelium s homilií. Starý zvyk čísti dále lekce z Isaiáše podrželi kartuziáni.

Statio se konalo u Panny Marie Větší, kde sloužil papež Mši more quadragesimali, a to večer; Mše byla bez Gloria a Credo, ke kollektám: Flectamus genua. Taktéž byla oratio super populum jako v postě. Při této Mši oznamoval papež ty, kteří měli býti v sobotu ordinováni. Ordo kanovníka Benedikta praví: „Ibi D. Papa cantat Missam et annuntiat, quem ordinare disponit. Auxiliante Domino et Salvatore nostro Jesu Christo eligimus hunc Diaconum in Presbyteratum. Si quis habet contra eum, pro Deo, cum fiducia exeat et dicat verum, tamen memor sit conditionis suae. — Tam papež zpívá Mši a oznámí, koho určil k ordinování. S pomocí Pána a Spasitele našeho Ježíše Krista vyvolili jsme tohoto jáhna za kněze. Má-li kdo něco proti němu, vzhledem k Bohu, nechť s důvěrou vyjde a řekne pravdu, nechť je však pamětliv svého vlastního stavu.“

V adventní středu kvatembrovou se čtou ve Mši, která se nazývá „zlatou Mší“, dvě epištoly, podle starého zvyku; jedna ze Starého, druhá z Nového zákona. Evangelium vypráví o zvěstování Panny Marie: Missus est. Pro toto Evangelium sloužila se na četných místech slavná Mše sv. Také v matutinu středečním čtlo se Evangelium slavnostním způsobem jako při slavné Mši: se světly, kadidlem, v kasuli nebo tunice; rovněž se slavnostně při čtení tohoto Evangelia vyzvánělo.

Po přečtení Evangelia líbal celý chor knihu evangelií. V některých chrámech při oficii četl kněz, oděn v albu, celé Evangelium, jáhen pak četl homilii sv. Bedy. V Římě se čtla jako nyní homilie sv. Ambrože na Evangelium Missus est. Responsorium po první lekci „Clama in solitudine“ (nynější text „in fortitudine“) uvádí Mikrologus (cap. 32).

V kvatembrový pátek adventní je Evangelium o navštívení Panny Marie; homilie pak je opět sv. Ambrože.

Sobota pak třetího týdne adventního je význačná pro Mši a ordinace toho dne konané.

Právě tato sobota byla v Římě řádným dnem udělování svěcení, jak čteme v breviáři u četných sv. papežů z prvních dob: „Fecit ordinationes... mense Decembri, creavit... (na př. v 6. lekci svátku sv. Silvestra). Svěcení pak se dalo v noci ze soboty na neděli a trvalo až do ranního svítání nedělního, kdy obřady uzavřeny byly Mší svatou. Poněvadž tato Mše byla již i Mší nedělní, neměla neděle IV. adventní mešního formuláře a nazývána byla D o m i n i c a

v a c a n s. Když pak svěcení a celebrace Mše pro únavný půst byla přeložena na odpoledne a pak i na dopoledne sobotní, utvořen mešní formulář pro nedělní Mši. Evangelium zůstalo sobotní, ostatní části jsou ze středy kvatembrové, epištola je vlastní. Podobně tomu jest s mešním formulářem II. neděle postní, která byla také takovou Dominica vacans pro kvatembrovou sobotu před ní předcházející.

Pozoruhodný zbytek z původní liturgie sobotní jest, že se k poslední kolektě ve Mši neříká *Flectamus genua*, poněvadž ordinace byla u konce a neděle se blížila; také se neříkala podle svědectví Pseudo-Alkuina *oratio super populum*, poněvadž předpisy zapovídaly poklekování v neděli (Grancolas I. c. 204).

V pozdějších dobách, když se již neudělovala svěcení v noci, nýbrž ráno v sobotu, aby se neopakovalo totiž Evangelium, vloženo zejména ve Francii do mešního formuláře nedělního evangelium sv. Marka (počátek: *Sicut scriptum est in Isaia: Ecce, ego mitto Angelum*).

Statio v sobotu byla podle některých *Ordines Rom.* u sv. Petra; odkud se papež ubíral v průvodu do chrámu sv. Ondřeje, aby tam uděloval svátost svěcení. Z kostela sv. Ondřeje se vracel do chrámu sv. Petra, kde sloužil Mši sv.

Při Mši se říkalo původně dvanáct lekcí, proto nazvána byla sobotou dvanácti lekcí, které se říkaly před svěcením. Později stažen tento počet na šest. *Mikrologus* (cap. 32) uvádí, že se říkalo pouze šest lekcí, avšak nejprve řecky a potom latinsky: „*Hoc Sabbatum quamvis sex tantum habeat Lectiones, dicitur tamen duodecim Lectionum, eo quod antiquitus Lectiones bis legebantur, Graece videlicet et Latine.*“ Z těchto šesti lekcí je vzato pět ze St. zákona. Pátá lekce ve všech kvatembrových sobotách jedná o třech jinoších v peci ohnivé, aby tito neohrození jinoši sloužili za vzor ordinandům, jak vykládá Pseudo-Alkuin. *Doxologie Benedicamus Patrem* ..., vložená do kantika tří jinochů, není u Daniele. Byla vložena od Církve, tak jako se děje u žalmů nebo jiných kantik. Chvalozpěv tří jinochů s vloženou doxologií možno považovat za chvály (*laudes*) z prvních dob křesťanských.

Mezi pátou a šestou lekcí konal se dlouhý obřad ordinace předepsaný v Pontifikálu.

Velké či slavné antifony „O“ v nešporách.

Počínaje 17. prosincem do 23. prosince, tedy týden před Narozením Páně, recitují se k *Magnificat* v nešporách zvláštní antifony počínající písmenou O; antifon těchto je sedm, pro každý den jedna.

Amalar (*De Ordine Antiph.* c. 14) uvádí jich osm; sedm, které se zachovaly dodnes; osmá byla „*O Virgo virginum*“. Durandus píše, že za jeho věku bylo jich devět; osmá taktéž „*O Virgo*“, devátá pro svátek sv. Tomáše apošt. „*O Thoma Didyme*“. V Paříži byly tyto dvě antifony teprve 1680 odstraněny a zavedeny dvě jiné:

pro vigílii sv. Tomáše „O Pastor Israel“ a pro poslední den „O Sancte sanctorum“. V Římě bylo těchto antifon sedm, také sv. Honorius z Augustodunum zmiňuje se jen o sedmi, avšak uvádí chrámy, kde se recitovalo těchto antifon dvanáct, vzhledem k dvanácti prorokům „Si duodecim O cantantur, duodecim Prophaetae exprimuntur“. Honorius uvádí sedm O antifon v pořadu, jak jsou ještě nyní v breviáři; vztahuje pak tento počet k sedmi darům Ducha svatého, jak jsou v Isaiáši (kap. 21) vyjmenovány: O Sapientia — dar moudrosti, O Adonai — dar rozumu, O Radix Jesse — dar rady, O Clavis David — dar síly, jíž peklo zavřel a nebe otevřel, O Oriens — dar světla, pravdy a vědy, O Rex gentium — dar zbožnosti a O Emmanuel — dar bázně synovské. V některých ordinářích mimo osmi jmenovaných jsou ještě jiné jako: „O Gabriel, O Rex pacificus, O Mundi Domina, O Jerusalem...“

V mnohých římských Ordines počínají tyto velké antifony na svátek sv. Mikuláše a končí na sv. Lucii. V Paříži a v jiných chrámech francouzských zpívala se antifona O v refektáři nebo v kapitule, kamž se odebral průvod z chrámu za zpěvu tří responsorií a za hlaholu velkého zvonu. Klerus pak dostával po zpěvu občerstvení (collatio — večeri). Toto občerstvení pozůstávalo z vína, které se nalávalo do kalichu. Z toho pil nejprve ten, který zpíval „O“ antifonu a po něm ostatní pili. Ve zpívání se střídali klerus podle hodnosti; první, O Sapientia, zpíval děkan atd.

Antifony tyto se zpívají před Magnificat i po Magnificat celé, jako o svátcích duplex — dvojných. V Paříži a jiných chrámech se opakovaly třikrát: před kantikem, před Gloria Patri a po Sicut erat. Způsob tento se nazýval „triumphare: triumphabantur Antiphonae“.

Amalar uvádí (ve svém díle De ord. antiph. cap. 13), že se „O“ antifony zpívaly také k Benedictus ve chválách; taktéž některé Ordines římské mluví o tomto způsobu. Amalar se domnívá, že se spíše hodí k Benedictus, poněvadž se chvalozpěv Zachariášův více vztahuje na Mesiáše než chvalozpěv Magnificat; odpovídá si však sám, že se tyto antifony spíše vztahují k Panně Marii nežli k Zachariášovi, a proto byly dány k Magnificat.

Neděle IV. adventní.

Vzhledem k této neděli dlužno rozeznávat dobu před sv. Řehořem I., kdy tato neděle měla epištolu a Evangelium, které jest nyní na neděli třetí; a dobu, kdy, jak svrchu řečeno, konány ordinace a kdy se tato neděle nazývala Dominica vacat. Jakmile ordinace se Mší přeložena na dopoledne sobotní, utvořen nový formulář: Evangelium podrženo ze soboty, introit, graduale a postcommunio vzato ze středy kvatembrové, jediná epištola je vlastní (sv. Pavla I. ke Kor. 4, 1—5).

Neděle tato se nazývala také Dominica de Canite pro první antifonu ve chválách a také proto, že první lekce této neděle z Isaiáše začínala slovy Canite tuba. Nyní začíná těmi slovy první

responsorium. V druhém nokturnu bylo *Sermo* některého Otce, ve třetím nokturnu první dvě lekce z epištoly sv. Lva k Flavianovi; třetí pak lekce (devátá) byla homilie na Evangelium.

V nejstarších římských Ordines byla statio u sv. Eugenie, panny a mučednice, která měla v Římě chrám, a jejíž smrt se čtla v Martyrologiu 25. prosince, dokonce její jméno bylo v kánonu mešním. Statio, jak udává římský misál, je u dvanácti apoštolů. V jiném ordináři římském, který vydal Thomasius (str. 226) se nazývala tato neděle *Dominica proxima Natalis Domini*; tamtéž bylo invitatorium: „*Vigilate animo, in proximo est Dominus Deus noster.*“ Ve druhém nokturnu se četl list sv. Lva k Flavianovi o tajemství Vtělení. Ve druhém responsoriu byl verš „*Pulchriores oculi vino; dentes lacte candidiores*“; ten byl pak změněn: „*Lavabit in vino stolam, et in sanguine uvae pallium.*“

Nyní jest ve druhém nokturnu řeč sv. Lva o postu desátého měsíce (*de jejunio et collectis*). Třetí nokturno obsahuje homilii sv. Řehoře, kde svatý papež doporučuje, aby pokání odpovídalo tíži a počtu hříchů.

Týden před narozením Páně se nazýval týdnem přípravy (*hebdomada praeparationis*). Ve všech římských Ordines jsou každý den vlastní antifony ke chválám. Taktéž tento týden nebyl slaven žádný svátek mimo sv. Tomáše. Od 17. prosince přestávají všechny oktávy.

V tento týden jsou dvě zvláštní antifony k *Benedictus*: 21. prosince: „*Nolite timere: quinta enim die veniet ad vos Dominus noster*“ a 23. prosince v poslední den před *Vigilií* Narození Páně: „*Ecce completa sunt...*“ O těch dvou antifonách se zmiňuje *Mikrologus* (kap. 32).

V čtených chrámech konaly se 23. prosince slavné nešpory pro antifonu: „*O Virgo virginum, quomodo fiet istud, quia nec primam similem visa est, nec habere sequentem: Filiae Jerusalem, quid me admiramini, Divinum est Mysterium hoc, quod cernitis. — Ó Panno panen, jak se to stalo, že nenašlas sobě rovné před sebou ani po sobě. Dcery Jerusalemské, proč mne obdivujete, Božské tajemství to jest, na něž patříte.*“ Oficium se konalo v bílých rouších za slavného vyzvánění a s okuřováním.

Na čtvrtou neděli adventní slaven původně ve Španělsku a v Miláně svátek Zvěstování Panny Marie, a to z toho důvodu, že doba postní, do níž vlastně Zvěstování Panny Marie spadá, v těchto rittech, zejména španělském, nepřipouštěla slavení svátků. Později přijali Španělé do svého *Missale mixtum* i svátek Zvěstování na 25. března, ale slavili jej ještě jednou 18. prosince, jak nařizovala 10. synoda v Toledu 627. R. 1727 zavedl Benedikt XIII. v Římě svátek *Expectatio partus B. Mariae V.* (očekávání porodu bl. Panny Marie), jehož mešní formulář úplně souhlasil s formulářem Zvěstování. Svátek tento zaveden z ohledu na starogalské tradice a slaví se 18. prosince mezi svátky pro *aliquibus locis*, kde jest ještě i v nejnovějších římských misálech (na př. z r. 1935).

Adventní liturgie projevuje vedle radostného očekávání při-

chodu Spasitelova ještě vroucí úctu k Panně Marii. Ve feriálních a nedělních Mších je denně připomínka Panny Marie. Nejkrásněji projevuje ji votivní Mši sv. *Rorate*, denně na úsvitu slouženou. Formulář této Mše sv. odpovídá mešnímu formuláři středy květembrové a je prvním formulářem mezi pěti obecnými formuláři votivních Mší sv. mariánských.

Podobně jako u nás *Rorate* slouží se na př. v Německu od 17. prosince denně slavná votivní Mše ke cti Panny Marie, zvaná *Engelamt* pro Evangelium: Poslán byl anděl.

Řekové slaví v neděli před narozením Páně památku Adama a Evy a všech spravedlivých Starého zákona, kteří očekávali příchod Messiašův. U nás slaví svátek všichni ti, kteří nesou křestní jméno Adama (zejména Němci) a Evy dne 24. prosince.

Jak svrchu řečeno, není žádné údobí církevního roku tak bohatě vypracované jako krátká doba adventní. Bohatství myšlenek, krásy slova i starobylost jeví se jak v mešní liturgii, tak i v oficiu. V Čechách máme zbytek toho bohatství v rorátní Mši sv., kterou náš lid milovat nepřestal. Jinak v oficiu zatlačena jest krása adventní liturgie četnými svátky svatých, kterými setřen jest ráz této doby jako přípravy na příchod Páně. *Officium de Tempore* přichází k platnosti až po 16. prosinci.

Praha.

Bedřich Malina.

Církevní rok podle starého výkladu

Chceme-li všeobecně naznačiti smysl církevního roku, řekneme, že jsou to jakési duchovní dějiny stvoření a vykoupení lidstva. Církev ovšem nezachovává úzkostlivě časový pořad, neboť v adventě nám svojí liturgií připomíná touhu a volání padlého lidstva po Vykupiteli, a teprve v době devítníkové ve čtení breviáře vzpomíná stvoření a pádu lidí.

Zajímavý je výklad jednotlivých částí církevního roku italského biskupa Petra, zvaného *Natalis* nebo *de Natalibus*. Byl nejprve farářem v Benátkách a od roku 1370 biskupem v Equilio (Jesolo); umřel po roce 1400. V letech 1369—1372 napsal seznam *Svatých** s krátkými životopisy v jednotlivých dobách církevního roku. Vypravování v těchto životopisech o těch nejroztodivnějších zázracích by sotva obstálo i před mírnou kritikou, ale je tím pozoruhodnější předmluva k tomuto dílu. Anglický katolický učenec naší doby, Edward Ingram Watkin, nazval tuto předmluvu „katolickou filosofií dějin“ („*A Catholic Philosophy of History*“). Praví, že si tu předmluvu přečetl dvakrát, že první čtení v něm

* *Catalogus Sanctorum et gestorum eorum* (Seznam svatých a jejich dějů). Dílo vyšlo teprve r. 1493 ve Vicenze. Jiné vydání je z roku 1534 (v Lyoně ve Francii tiskli Petit a Penet).

vzbuzovalo podiv a působilo mu rozkoš, při druhém čtení podiv i rozkoš byly ještě větší. O čem tedy píše biskup Petrus v této předmluvě? Vykládá církevní rok a zároveň plán svého díla jako znázornění nadpřirozených dějin lidstva. Shrnuje celé dějiny lidstva a předvádí je jako uskutečnění posud neukončené jednoho svrchovaného faktu, totiž svatby Slova (Syna) Božího s člověčenstvím. A jako k svatbě v obyčejném životě patří pět věcí, tak také svatba Syna Božího s člověčenstvím musí mít pět vlastností. Biskup Petrus o tom praví: „Jelikož podle svědectví svatých Písem i Otců spojení Krista, Pána našeho a Církve jeho svatých je porovnáno s lidskou svatbou, jak dosvědčuje sama Pravda ve svém podobenství: Podobno jest království nebeské králi, který učinil svatbu synu svému, — kteréžto podobenství jest od Učitelů vykládáno o spojení Slova Božího s naším člověčenstvím, je zřejmo, že po příkladu časné svatby sňatek Beránkův musí mít těchto pět vlastností: vyjednávání o smlouvě, vzájemný slib obou stran, zasnoubení nevěsty prstenem, její slavné uvedení do domu jejího ženicha a dokonání manželství tělesným spojením, odkudž následuje šestá vlastnost, totiž zplodění dítěte... Pročež běh lidských dějin od začátku světa až do konce je rozdělen na pět částí, ve kterých můžeme nalézt pět zmíněných vlastností příslušejících Božské svatbě, kteréžto všechny vlastnosti jsou znázorněny svatou matkou Církví v pěti částech cyklu roku.“

Je to jistě hluboké nazírání na lidstvo a jeho vztah k Bohu. Ale sluší hned vzpomenouti, že to není vynález biskupa Petra, vždyť on sám se odvolává na Písmo svaté a na výklady církevních učitelů. Tělesně smýšlející člověk nemá ovšem pro takové hluboké výklady smyslu. Zrak rozumářů a materialistů (hmotařů) se podobá zraku netopyra, který nemůže snést světla zjevení Božího. Zvlažněný a odpadlý katolík nemá již smyslu ani porozumění pro tajemství, která se slaví v církevním roce; vánoce, velikonoce, svatodušní svátky jsou mu jen příležitostmi pro nové světské zábavy. Jak potěšitelné a povzbuzující je zase pro věrné a horlivé katolíky, když čtou nebo slyší, že obrázcenci na víru katolickou mají vzácné porozumění pro život Církve a že až s dojemnou vděčností přijímají všechno, co jim Církev poskytuje. K těmto patří také zmíněný pan Watkin, který s nadšením a s duchovní rozkoší se ponořuje do výkladů středověkého biskupa. — Ale vizme nyní, jak rozděluje biskup Petrus vlastnosti zasnoubení Syna Božího se svou Církví na jednotlivé části církevního roku.

První období bylo to, ve kterém se konaly přípravy k svatbě Beránkově. Sahalo od Adama až k příchodu Kristovu. Přípravy se konaly prostřednictvím patriarchů a proroků Starého zákona, kteří toužili s největší žádostí po Kristově vtělení a v nepřetržitě proudícím proroctví předpovídali jeho příchod.

V církevním roce je toto období naznačeno od začátku adventu až do vánoc. Jako zvláštní okolnosti této přípravy udává biskup Petrus vedení lidstva přirozeným zákonem od Adama až do Abrahama, ustanovení obřizky od Abrahama až do Mojžíše, prohlášení

psaného zákona od Mojžíše až do krále Davida a konečně předpovědi proroků od Davida do příchodu Krista Pána. Pro každé z těchto kratších období určuje jeden adventní týden a nalézá pro svůj výklad dostatečný důvod v epištolách čtyř adventních nedělí, při čemž vyměňuje epištoly třetí a čtvrté neděle. Co se týče epištol první a druhé neděle, lze říci, že se jejich obsah dosti shoduje s výkladem biskupa Petra, neboť na první neděli napomíná sv. Pavel ve své epištole k Římanům, abychom již povstali ze sna, odložili skutky temnoty a oblekli se v odění světla, a uvádí některé neřesti, kterých se máme vystříhati. Tento varovný hlas apoštola národů není konečně nic jiného, než ozvěna přirozeného zákona, který svým desaterem také přikazuje vystříhati se neřestí. Také epištola na druhou neděli adventní se shoduje s výkladem biskupa Petra aspoň svojí zmínkou o obřízce. Ale je těžko naléztí potvrzení pro jeho výklad v epištolách třetí a čtvrté neděle, i když se vymění jedna za druhou.

Druhé hlavní období, ve kterém byla uzavřena smlouva stran spojení Slova s člověkem oboustranným souhlasem, sahá od vtělení Syna Božího do křtu Kristova. Je to doba, ve které Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi a dospěvši zralého věku, veřejně vystoupilo. Tyto události nám Církev připomíná dobou od vánoc do Septuagesimy (Devítník). Biskup Petrus rozlišuje v liturgii této doby tři kratší období, kterými se naznačují tři zvláštní body čili momenty ve spojení vtěleného Slova s člověčenstvím. První z nich připomíná zasnoubení mezi Slovem a židy zjevením se pastýřům (období od vánoc do Zjevení Páně). Druhý připomíná uzavření téže smlouvy mezi Slovem a pohany zjevením se mudrcům od Východu. Třetí konečně připomíná sloučení židů a pohanů v jednom ovčinci Kristovy Církev společným jich spojením s Kristem. To jest naznačeno obdobím od Zjevení Páně do Septuagesimy, kdy se čtou v kněžském breviáři listy sv. Pavla, jejichž vůdčí myšlenkou je sjednocení vykoupeného lidstva v jednom těle Kristově. Smíření lidstva na nadpřirozeném základě, jako dokonalé a vzájemně závislé vyjádření Boha v člověku, bez všelikého rozdílu plemene a doby, jest vánočním pokojem lidem dobré vůle, který lidská společnost musí přijmouti, nechce-li se sama svými sváry zničit.

Třetí hlavní období, ve kterém bylo uskutečněno zasnoubení Církev Bohem darováním prstenu, sahá od Kristova křtu až do jeho zmrtvýchvstání.

V této době Kristus si zasnoubil Církev jako královskou nevěstu zlatým prstenem, ve kterém jsou zasazeny tři nevýslovně krásné drahokamy. První drahokam je safír, mající modrou barvu, což jest barva nebeské víry. Víra převyšuje vědomosti přirozeného rozumu poznáním nepochopitelného sebezjevení nekonečného božství. Vhodně je tedy naznačena modrou barvou, kteráž jest barvou nejvíce neobsáhlých věcí v přírodě. Moře je modré, avšak obloha je modřejší, a právě tato blankytná barva naznačuje nebeskou víru. Modrá je také barva mlhavých dálek. Bůh se zjevuje víře hlásá-

ním svého evangelia; v liturgii se nám to připomíná v době devítňikové až do začátku doby postní. Tak podobenství o dělnících na vinici na neděli Devítňik apoštolské kázání, připravující cestu Kristu Pánu; — podobenství o rozsevači na neděli první po Devítňiku předvádí nám vtělené Slovo, ano, nám káže ve vlastní osobě, a sice historicky učením Kristovým, duchovně pak věrou, která není nic jiného než přebývání Slova v našich myslích. Konečně evangelium o zázračném uzdravení slepého na neděli druhou po Devítňiku znamená potvrzení evangelia divy a zázraky, zejména pak uzdravení lidstva od jeho duchovní slepoty.

Druhý drahokam je s m a r a g d se zelenou barvou naděje. Ten znamená pokání, které Kristus sám konal nám za příklad a ke kterému nás vede Církev v době postní. Toto spojení pokání a naděje není libovolné. Pokání, jsouc zamítnutím přirozeného ukojení a potlačení přirozeného života k vůli nadpřirozenému životu, který dospěje k své dokonalosti teprve na věčnosti, jistě znamená vzbuzování a živění naděje. Přidejme k tomu, že zeleň, kterou vidáme z jara na nivách a na stromech, je barva rostoucího života, zápasícího s omezeností líné hmoty a podmaňujícího si tutěž hmotu k svým účelům. Právě z té příčiny je zelená barva naznakem boje kajícího se člověka, aby nadpřirozený život nabyl v něm převahy a podmanil si přirozený život v naději na dosažení konečného nadpřirozeného cíle. Ale jak činiti pokání? Kristus Pán sám nám to ukázal, a biskup Petrus vidí jeho příklad v evangeliích prvních čtyř postních neděl. K pokání patří totiž podle výkladu biskupa Petra půst, modlitba, almužna a poutě. Příklad postu Kristova máme v evangeliu na první neděli postní, v evangeliu na druhou neděli příklad jeho modlitby, neboť podle evangelia sv. Lukáše Kristus Pán se proměnil na hoře Tábor, když se modlil (Luk. 9). Je zvláštní, že biskup Petrus vidí příklad almužny v uzdravení posedlého, o kterém vypravuje evangelium na třetí neděli postní. Také výklad o příkladu pouti se zdá býti dosti hledaným, neboť biskup Petrus vidí tento příklad v přeplavbě Pána Ježíše na druhý břeh jezera Genezaretského po zázračném rozmnožení chlebů a rybiček.

Třetí drahokam v snubním prstenu jest „ohnivý karbunkul“ (rubín), znamenající lásku, jejíž příklad nám dal Kristus Pán ve svém utrpení. Kromě obvyklého symbolismu krve jest oheň vhodným symbolem lásky nejen svojí rudou barvou, nýbrž hlavně proto, že předmět, který hoří, se stravuje. Obět sebestrávení žárem je pramenem všeho přirozeného života. Slunce neustálým sebeobětováním poskytuje život a sílu všem živoucím věcem na zemi. Proto je symbolem Kristovy smrti, která je pramenem nadpřirozeného života. Této oběti v ohni lásky jsou věnovány oba pašijové týdny. Týden po smrtelné neděli připomíná duševní utrpení Kristovo, které mu bylo způsobeno tím, že jej židé zavrhli (evangelium na neděli Smrtelnou i mezi týdny). Ve svatém týdnu pak slavíme památku umučení Páně, ve kterém Tělo Kristovo mělo podíl na utrpení jeho duše. Z toho všeho plyne však vážné naučení, že ani jednotlivci ani Církev jako celek nemůže dojíti nadpřirozeného spojení se

Slovem a nabytí života, který se vykoupením Kristovým stal možným, leč účastenstvím jednotlivce i celku na jeho životě pokání, na jeho nadpřirozených ctnostech a na jeho umučení a smrti. Toto umírání k vůli lepšímu životu, kterým tělo i jednotlivé údy mají účast na umučení hlavy, t. j. Krista Pána, znamená nevěstino přijetí prstenu ženichova.

„Čtvrté období (duchovního sňatku Boha s lidmi), ve kterém nevěsta byla ženichem uvedena do svého nového domova, sahá od zmrtvýchvstání Páně až do svatodušních svátků. V tomto čase Kristus Pán vysvobodil z předpekli v osobě svatých otců Církev, kterou si zasnoubil svou předrahou krví, a takořka ji odvedl z domu jejího otce, t. j. z tohoto světa, obdařil ji výborným věnem na duši i na těle a ve svém Nanebevstoupení ji uvedl do její pravé a nebeské vlasti.“ Velikonoční týden podle výkladu biskupa Petra připomíná vysvobození spravedlivých Starého zákona z předpekli a tak naznačuje osvobození Církvě od omezenosti přirozeného řádu a určení, ve kterém padlé lidstvo bylo drženo jako v zajetí — Bílá neděle (první neděle po velikonocích) se svými novokřtělci v bílých rouších připomíná, že člověčenstvo, zasnoubené se Slovem, bylo obdařeno oslaveným tělem, které je dokonale podrobeno duši ovládané Duchem Božím, takže vrchovatě dosahuje původního ideálu Stvořitelova o lidské podobě. — Čtení z Apokalypse (Zjevení) sv. Jana na druhou a třetí neděli ukazují na blaženost duší v patření na tvář Boží. — Čtení z katolických listů na čtvrtou a pátou neděli odporučují lásku a tak ukazují na nedokonalou lásku spojení s Bohem, která následuje dokonalé poznání rozumu z patření na Boha. — Krátká doba od Nanebevstoupení do svatodušních svátků nám představuje přenesení vykoupeného lidstva v osobě Vykupitele jako Hlavy do onoho nebeského stavu blaženého vidění a milování.

Toto nadpřirozené vysvobození a obdaření lidstva je však zatím dokonáno jen v Kristu, kdežto v jeho údech se teprve připravuje. A proto máme p á t é hlavní období sňatku člověčenstva se Slovem, kdy se toto spojení děje během věků. Biskup Petrus to nazývá dokonání manželství (consummatio matrimonii). V zárodku má sice vykoupený člověk, který nabyl posvěcující milosti, také již nesmrtelnost zmrtvýchvstání, ale v dějích časů předchází oslavení Krista, jako hlavy, dokonání sňatku. Tento stav trvá od seslání Ducha sv. až do druhého příchodu Kristova. A jako v pozemském sňatku z dokonání manželství pocházejí děti, tak také z tohoto Božího spojení rodí se děti Církvě. O těch platí slova sv. Jana v první kapitole jeho evangelia: „Kterí se zrodili nikoli z krve, ani z vůle těla, ani z vůle muže, nýbrž z Boha.“ Toto duchovní plazení je v církevním roce naznačeno v době od Božího Těla až do adventu.

Biskup nezapomíná na svátky Svatých, hlavně v tom období až do svátků Všech Svatých, neboť ti, které ctíme jako svaté, jsou v plném slova smyslu dítkami Krista a jeho nevěsty Církvě.

Emauzy.

P. Bernard Velíšek.

Jakého obřadu byla slovanská liturgie, zavedená sv. Cyrilem a Metodějem, východního či západního?

(Předneseno v Čes. technice 12. února 1936.)

„Třebas že símě křesťanské víry, zaseté slov. apoštoly Cyrilem a Metodějem, na V. Moravě po smrti sv. Metoděje téměř bylo udušeno a poč. X. stol. při vpádu Maďarů kopyty jejich koní rozšlapáno, vlastní dílo řečených Apoštolů, liturgie slovanská, nejen že přežila stol. X., ona se zachovala po mnohých a rozmanitých událostech až do dnešního dne“ (Ginzel).

V Praze vídáte služby Boží slov. jazykem u sv. Víta nebo u sv. Jiří na svátky sv. patronů českých, mimo to každou neděli a svátek se sloužívají u sv. Klimenta - I.; kdo jim byl přítomen, zpozoroval na první pohled jistý rozdíl. U sv. Víta se slouží slovanská Mše jako latinská, obřadem římským (kněz zpívá: Sláva, Věřuju, Otčenáš), kdežto u sv. Klimenta slyšíte sice též jazyk slovanský, ale obřad je jiný, východní — byzantský. Nastává otázka: jakého obřadu byla slov. liturgie sv. Cyrila a Metoděje, východního či západního?

Tato otázka, sama sebou zajímavá, je tím pozoruhodnější, že na jejím rozřešení závisí do jisté míry i odpověď na otázku stran hodnověrnosti některých papežských listin;¹ mimo to snad nebude nemístné připomenouti zde, že sv. Otec Pius XI. v alokuci dne 18. prosince 1924 výslovně prohlásil, že je jeho přáním, aby se o těchto a s nimi souvisících otázkách přednášelo nejen na fakultách a v seminářích, ale i před širším posluchačstvem, a to jak možno důkladně.²

1. V otázce slov. liturgie jako v ostatních otázkách slavistických nutně začínáme naším J. Dobrovským († 1829), který začal tyto otázky vědecky projednávat. Jakého byl mínění Dobrovský stran slovanské liturgie? Dobrovský se domníval, že sv. Cyril a Metoděj po svém příchodu na Moravu z Cařihradu jako Řekové sloužili obřadem východním, do něhož, po způsobu východním, uvedli národní řeč. Tak píše v životopise sv. Cyrila a Metoděje³ (str. 66 a 67), podobně v legendě Moravské⁴ (str. 91) a j. Dobrovský se při tom odvolává na kroniku Dioklejskou ze století XIII., která tvrdí o sv. Cyrilovi, že přeložil evangelium Kristovo a žaltář a všechny božské knihy Starého i No-

¹ Viz list pap. Hadriana II. „Gloria in altissimis Deo“; od některých autorů je považován za nepravý; srov. Pannonský životopis sv. Metoděje, Kap. 8.

² Srov. Ordinariátní list pražské arcidiecése z r. 1925.

³ Cyrill u. Method der Slawen Apostel, Prag 1823; str. 66—67.

⁴ Mährische Legende von Cyrill u. Method. Prag 1826, str. 91—92.

vého zákona z řečtiny na jazyk slovanský, uspořádav i Mši po způsobu řeckém (more Graecorum).⁵

Ovšem že Dioklejská kronika se nepovažuje dnes za bezpečný dějepisný pramen, podobně jako u nás nikdo nebere vážně kroniku Hájkovu. Dioklejece dávno ocenil dějepisec Farlati (*Illyricum sacrum* II 144) a jeho pokračovatel Lucius, který píše o Diokleji, že psal spíše pohádky nežli dějepis (II 2).

Jen mimochodem připomenu, že Pavel Stránský, český exulant z Litoměřic, ve svém spise *Respublica Bojema* se přidává k mínění, že sv. Metoděj se přidržoval obřadu východního.

Opora tvrzení Dobrovského tedy padla, ale, jak uvidíme níže, jeho domnění, že slov. apoštolové po svém příchodu na V. Moravu sloužili slovansky, a sice obřadem východním — byzantským, zůstává. Při tom byl Dobrovský veden více šťastným dohadem, nežli skutečnými doklady.

2. Opáčné mínění zastával Dr. J. Ginzl, kanovník litoměřický, církevní historik. Ten ve svém spise, tehdy opravdu vynikajícím (*Geschichte d. Slavenapostel C. u. M. und d. slavischen Liturgie*, v Litoměřicích 1857, 107 násl.) dokazuje, že liturgie sv. Metoděje byla obřadu římského — západního. Upozorňuji, že Ginzl mluví o liturgii, kterou konal sv. Metoděj po roce 868, byv posvěcen za biskupa. Svému důkazu předesílá některé úvahy:⁶

a) Nikdo prý nepopře, že se před příchodem sv. Cyrila a Metoděje na Moravu sloužila zde liturgie římská — západní, tedy latinsky. Tomu nasvědčuje i legenda Pannonská sv. Konstantina.

b) Sv. Cyril a Metoděj, pod pravomocí biskupa Pasovského, znali řečtiny i latiny, byli povinni přidržeti se zákonů diecése, jinak' prý by jim odňal jurisdikci. (Ne všechna tvrzení jsou jistá.)

c) Kdyby byli sloužili obřadem východním, byli by způsobili zbytečný a škodlivý zmatek.

d) Zaváděti slovanský jazyk do Mše o své újmě jim nemohlo ani připadnouti na mysl, vzhledem k jejich podřízenému postavení; Cyril byl knězem, Metoděj jen mnichem.

V tomto bodě souhlasí s Ginzlem i Dümmler: „Es ist kaum zu glauben, dass die beiden Brüder eine so grosse Neuerung, die Liturgie in der Landessprache zu singen, eigenmächtig und willkürlich in Mähren eingeführt haben sollten, wo ihnen keine kirchliche Obergewalt zustand“ (*Archiv für Kunde österr. Geschichtsquellen* XIII, 182).

Tyto úvahy jsou namířeny proti mínění Dobrovského, „že sv. Cyril a Metoděj zavedli hned po svém pří-

⁵ Ibidem pag. 91.

⁶ Dr. J. Ginzl: *Geschichte d. Slavenapostel Cyrill u. Method und d. slavischen Liturgie*, Leitmeritz 1857, str. 42 násl.

chodu na Moravu, t. j. před r. 867, obřad řeckoslovanský“ (Životopis sv. C.-M., 57).

Toto předeslav, hájí Ginzela větu, že liturgie, kterou sloužil sv. Metoděj jazykem slovanským, byla římská. Uvádí tyto důvody:⁷

a) Sv. Bratři byli sice původem Řekové, řeční kněží, ale jen do r. 863, kdy přešli do služeb Církve západní, v níž setrvali do konce; od té doby byli více Slovany než Řeky, stolicí Apoštolské věrně oddaní, oddaní zákonům a obyčejům latinské Církve; Metoděj byl v Římě posvěcen na biskupa.

b) Nejvýmluvnějším svědectvím, podle Ginzela, o tom, že liturgie sv. Metoděje byla obřadu západního, jest spis solnohradského nejmenovaného autora, obsahující stížnosti a žaloby na sv. Metoděje, „De conversione Carantanorum“ z r. 873: „Graecus quidam, Methodius nomine, noviter inventis sclavinis litteris linguam latinam doctrinamque Romanam atque litteras auctoriales philosophice superducens, vilescere fecit cuncto populo ex parte (Sclavorum) missas et evangelia ecclesiasticumque officium, qui hoc latine celebraverunt.“ Žaloba obviňuje sv. Metoděje jedině se strany bohoslužebného jazyka, netýká se však obřadu. Z toho soudil Ginzela, že je historicky jisté, že Metoděj sloužil liturgii jazykem sice slovanským, obřadem však římským.

c) V listě papeže Jana VIII., Industriae tuae k Svatoplukovi z r. 880, kterým papež schválil a dovolil liturgii slovanskou, praví mezi jiným, aby se evangelium zpívalo napřed latinsky, pak teprv slovansky, pro větší úctu. I toto nařízení mělo smysl jen tehdy, běželo-li o liturgii římskou (latinskou) a ne východní (řeckou).

d) Konečně se dovolává Ginzela slavisty Kopitara,⁸ podle něhož je církevněslovanské názvosloví prodchnuté vlivem latinskonoěmeckým; jsou to zejména slova: mša (missa), križ (crux), pop (Pfaff), post (č. půst, Fasten) a j.

Zajímavé je, že sám Kopitar, který na tato slova latinsko-slovanská poukázal, nebyl přesvědčen o tom, kterou liturgií vlastně sv. apoštolové sloužili, praví totiž: „Die esse adhuc genuinos nobis codices primos, ipsius s. Methodii aetate (870—900) in ipsa Pannonia scriptos, nec tamen eos desperandos, quippe cum alii eiusdem aevi graeci latinique plurimi aetatem tulerunt“ (Glagolita Clozianus IX).

Stejně nerozhodným byl Kopitarův nástupce na katedře vídeňské prof. Miklosich, který ve své Slavische Bibliothek (Wien 1851), str. 51, píše: „Methodius aut graece aut latine perexisset dicere missam“; a tamtéž na str. 64: „Hoc ergo

⁷ Ibidem pag. 107 seq.

⁸ Viz jeho Glagolita Clozianus, Vindobonae 1836, cap. XII. Slavonum lingua sacrae origines, pag. VIII. ss.

nobile Graecorum par fratrum Moravis... sacra procurabant linguâ rituque nescias graecone... an cui assueti erant latino Moravi." Podobně ani náš dějepisec Fr. Palacký nikde se o věci určitě nevyslovil.

Připomenu jen, že s Ginzlem celkem souhlasil P. Gelas Dobner, který hájí, že pokud byli sv. Bratři na území patriarchátu cařihradského a císaře byzantského, tedy u Chazarů a Bulharů, užívali obřadu východního, ale na V. Moravě, kde přestávala jejich moc a kde Stolice papežská od začátku vykonávala svoji pravomoc, jakož i proto, že jim bylo známo, že se Fotios od Říma odklonil, aby ukázali, že jsou věrní synové Církve, přimknuli se k učení a disciplině západní (Abhandlungen d. böhm. Gesellschaft d. Wissenschaften zu Prag, 1776, 140 násl.). Při tom se Dobner odvolává na list papeže Jana VIII. z roku 879, „Predicationis tuae“, kde se mimo jiné praví:

1. audivimus, quod non ea, quae sancta Romana ecclesia ab ipso apostolorum principe didicit et cottidie predicat, tu docendo doceas...;

2. Audimus etiam, quod missas cantes in barbara hoc est in slavina lingua.

3. Co Kopitar tušil a co nepověděl, to se i vyslovilo. V druhé polovici minulého století a počátkem nynějšího se totiž našly doklady jedné i druhé liturgie cyrilometodějské, z nichž je vidět, jak asi liturgie sv. Apoštolů vypadala.

R. 1853 přinesl archimandrita Uspenskij a jáhen Krylov ze Sinaje, z kláštera sv. Kateřiny, tři lístky s liturgickým textem — část Služebníka.⁹ Nějaký čas se málo o nich vědělo, známějšími se staly teprv, když náš krajan L. Geitler cestoval na Sinaj a tam našel objemnou památku, známou jménem Euchologium sinajské (rituál, obřadní kniha), kterou vydal r. 1882 v Záhřebě nákladem Jihoslovenské akademije. Jak praví Geitler v úvodu, když se vrátil ze Sinaje a srovnával písmo oněch tří lístků s písmem řečeného euchologia, potvrdilo se, co tušil, přesvědčil se totiž, že se lístky shodují s rituálem nejen co do písma, ale i formátem, počtem řádek, ano i svéráznými rozdělovacími znaménky. Mínění Geitlerovo potvrdil i Jagić; jen prof. Vondrák vyslovil jakési námitky, když se po Geitlerovi ze Sinaje vrátil Kondakov s novým podobným lístkem. Vondrák tvrdil, že tento lístek náleží k Euchologiu, ne však druhé tři. Pochybnosti, které vznikly ohledem na formát, uvedl na pravou míru prof. Nachtigal v Rozpravách II., v čl. Starocerkvenoslavenski eotnologij (v Lublani 1925, 221 n.). Pochybnosti vznikly tím, že ně-

⁹ První o nich psal Sreznevskij v Drevnije glagoličeskije pamjatniki, str. 243—57, Petrohrad 1866, jako o zlomku z knihy „Služebníka“. Před světovou válkou se chovaly tyto zlomky jednak ve Veřejné knihovně v Petrohradě, jednak u Sreznevského. Podobně prof. Jagić ve svých „Specimina“ je uvádí na str. 29 násl. jako úryvky z bohoslužebných knih. Niklosich v Altslovenische Formenlehre (Wien 1874) je jmenuje na sedmém místě jako liturgii Sinajskou, str. XIV, č. 7.

kteřé lístky jsou ořiznuty, jeden z autorů udával rozměry v mm, druhý v míře ruské.

Pozoruhodný je obsah lístků; je tu kus liturgie sv. Jana Zlatoústého, a sice modlitba Epiklesis, která následuje po proměnění darů a Vzpomínání mrtvých. Tedy obřad cařhradský jazykem slovanským, v němž jsou jisté bohemismy. Tak na př. slovo *bratr*: Paky prinosimъ Tebě slovesnaja sija služba o umeršihъ vъ Hršstě Gospodu bratrěhъ našihъ. Tak by nikdo nenapsal za 100 let po smrti sv. Cyrila. Je to přepis slovanské liturgie Východního obřadu (asi z X. stol.), kterou přeložil sv. Cyril někde na Vel. Moravě. Ano, ani nejbližší žáci slovanských Apoštolů po svém návratu na jih by tak byli nepsali, tím méně v době pozdější.

4. Za několik málo let po vydání lístků Sinajských přišel roku 1877 Sreznevskij na III. archaeologický sjezd v Kyjevě s novým objevem; přinesl totiž 7 listů, krátce předtím objevených archimandritem Antoninem v Jerusalemě, psaných slovanským písmem hlaholským, a sice ještě starobylejšího rázu, nežli jaké se čte v II. Sinajských, majetek to duchovní akademie v Kyjevě, odkud jejich jméno listy Kyjevské. Nevím, komu máme více děkovati, zdali knihovně, která je po tolik století před zkázou zachovala, či ruce, která nám je z prachu zapomenutí vynesla na světlo. Je to bohoslužebná knížka obřadu západního (sakramentář, misál), opsaná asi v X. století, opět někde u nás, z předlohy snad samým sv. Cyrilem přeložené z latiny. Pravím, že je tento opis pořízený u nás, protože i v této památce jsou jisté bohemismy, jako: *o č i š č e n i e, n a s y c e n i, p o d a z a p o d.*

Obsahuje především Mši ke cti sv. Klimenta, pap. a muč., na den 23. listopadu; dále je tu sedm Mší na každý den v týdnu, jedna Mše ke cti sv. andělů, nebeských sil a jedna ke cti sv. mučedníků. První je uveřejnil sám Sreznevskij v článku „Rimskokatoličeskij misal v drevnom glogoličeskem spiskě“ (viz Sbornik otdělenija rus. jazyka i slovesnosti XV. sv., 1877); v aktech III. archaeolog. sjezdu kyjevského z r. 1878 se k nim vrátil znova. Po něm prof. Grunskij ve spise „Kijevskije glagoličeskije listki“, Jurjev 1904 a j. U nás přinesl o nich zprávu nejprv J. Kolář v Musejníku r. 1875 a opět 1878. Prof. Jagić nejprv ve „Specimina I. palaeslovenicae, v Petrohradě 1882, po druhé v obsažné studii „Glagolitica. Würdigung neuentdecker Fragmente“, Wien 1890 (Denkschriften d. Akademie S. Wissenschaften).

Hojná je literatura vztahující se k původu těchto lístků. Vzhledem k bohemismům je přičtl Sreznevskij k čeledi československé, Geitler myslil na Makedonii, Jagić ve vzpomenuté studii (Würdigung) jej opravuje a klade památku do počtu památek československých, stejně jako Pastrnek. Vondrák (viz jeho spis „O původu Kyjevských listů a Pražských zlomků“, v Praze 1904, 4—5) míní, že spis vznikl u Slovinců u Blatného jezera a teprv opisovač Čech že natrousil do něho bohemismy. Budilovič měl za to, že Kyjevské II. vznikly někde v Přímoří, ale Jagić jej opravil v Starinach XXXV. Durnovov také tvrdí, že pisatelem mohl být Čech, v jehož jazyce

byly ještě hlásky nosové *ę*, *ą* (viz *Slavia* I, 219 n.), Arasimovič soudí na Bulhara z grafiky (v *Slavii* VI, 18). Ani drobné značky délky a přízvuku neušly pozornosti autorů; tak prof. Vondrák (l. c.) usuzuje, že čárkami ' \ se značí přízvuk, ^ obloučky pak délka. Viz i u Nachtigala, *Rasprave* I, 156 „O postanku glagolici“; u Karinského „Ob udarenijah vo kijevskih gl. otryvkah“, *Izvestija rus. jazyka*, VI, 3; E. Sievers, *Die altslavischen Verstexte von Kiew u. Freising*, Leipzig 1924 (Berichte über die Verhandlungen d. Sächsischen Akademie d. Wissenschaften, phil.-hist. Klasse 76).

Více snad bude zájmati jejich obsah, odkud je ten Slovánek, ať to byl kdo chtěl, přeložil; jisté je, že jsou přeloženy z latiny. Prof. Jagićovi se podařilo zjistiti originál Mše ke cti sv. Klimenta, ne však předlohy ostatních Mší.

P. Cunibert Mohlberg OSB., vynikající znalec středověkých textů liturgických, byl tak šťasten, že rozluštil tuto otázku. S vděčností oceňují jeho velikou píli, s kterou se této práce ujal, on pouhý Němec, neznalý ani jediného jazyka slovanského. Výsledky své práce uveřejnil ve spisu „Il messale glagolitico di Kiew (s. IX.) ed il suo prototipo romano s. VI—VII“, vydaném v časopisu *Memorie della Pont. Accademia Romana di archeologia*, vol. II, 1925.

P. Mohlberg upozoroval jistou příbuznost Kyjevských listů s Padovským kodexem D 47, původně z Verony; sem jej asi přinesl mnich Raterius, bývalý mnich v Laubachu v Belgii, potom biskup ve Veroně a v Lutychu. Na tento původ, okolí Lutychu, Cách, Kolína n. R., ukazuje zevnější úprava, podobá se žaltáři a evangeliáři císaře Lotara ze stol. IX. Tento padovský kodex není bezprostřední předlohou našich K. listů; to vysvětluje již z nadpisu: *mъšє na vъsє deni vъsєgo lєta* — v kod. Padovském: *Incipiant orationes cottidianae s. Gregorii pape . . .* Ale s předlohou kodexu Padovského souvisí listy K. časově i místně. Podle P. Cuniberta předloha ta sahá až asi do sedmdesáti let po smrti sv. Řehoře V. († 604), některá slova jsou tu z původního sakramentáře Řehořova. Předloha s. Padovského i listů K. nebyl sakramentář Řehořův Hadrianovský (ze stol. IX.); chybí v nich svátek Povýšení sv. Kříže, který je již v s. Hadrianově. Také není v kodexu Padovském památka přenesení sv. Lva za papeže Sergia I. (687—701); jest o něm však již zmínka sv. Faustin Beatricis, Simplicii, přenesených za papeže Lva II. (682—683). Tedy řečená předloha mohla pocházeti asi z roku 680 neboli z let sedmdesátých po smrti sv. Řehoře Vel.

V listech K. jsou Mše na každý den, které jsou důkazem velikého stáří, ježto předpokládají sakramentář s chudým kalendářem, jak tomu bylo ve stol. VI. za času papeže Řehoře V. — V stol. IX. byl kalendář již bohatější, pro sv. Cyrila a Metoděje jako misionáře nepozbyl onen původní sakramentář na ceně a důležitosti.

Podle P. Mohlberga užil sv. Cyril tohoto původního sakramentáře sv. Řehoře a přeložil jej za svého pobytu v Římě r. 867 snad v klášteře řeckých mnichů u sv. Praxedy v Římě, kde asi zemřel r. 868. Nasvědčovaly by tomu některé příznivé okolnosti. Nedlouho před tím totiž za papeže Řehoře IV. (827—844) oživila památka

sv. Řehoře Velikého, jehož kosti dal řečený papež Řehoř IV. přenést do chrámu sv. Petra.

Jiná taková okolnost je, že jak listy K. tak sakramentář sv. Řehoře měly Mši ke cti sv. Klimenta, muč. a papeže, jehož ostatky sv. Apoštolé slovanští přinesli. Tuto domněnku, ovšem tehdy bez dokladů, vyslovili již prof. Brückner a v. Schubert, první ve spise „Warheit über d. Slavenapostel“, Tübingen 1913, 107 n., druhý v „Die sogenannten Slavenapostel Cyril u. Method“, 1916, 29. Opět jiná okolnost je i v tom, že Hadrian I. v listě z r. 869 „Gloria in excelsis Deo“, jímž schválil liturgii slovanskou, praví „Statuimus mittere Methodium... ut vos edoceret sicut rogastis, quemadmodum coepit Philosophus Constantinus divinâ gratiâ et cum invocatione s. Clementis“, čímž jako by narážel na Mši ke cti sv. Klimenta v listech Kyjevských.

Praha.

Dr. Jos. Vajs.

Z B E N E D I K T I N S K É H O Ř Á D U

Benediktin z kláštera Pueyo vypravuje.

V posledním čísle našeho časopisu přinesli jsme stručnou zprávu o osudu kláštera Pueyo. Jeden z mnichů, jemuž se podařilo zachrániti, podává z opatství v En Calcat podrobnější zprávy o událostech v klášteře Panny Marie v Pueyo u města Barbastro, v provincii Huesco v Aragonii. Mezi jiným píše následující:

„Dne 22. července v 1 hodinu v noci přišli nás zajmouti, aby nás odvezli v autobusu dobře střeženém do Barbastro do vězení u otců piaristů. Autobus zastavil před velkým nádvořím koleje. Bylo tam plno lidí, stejně jako i na náměstí a všech ulicích. Nechali nás tam čekati asi čtvrt hodiny, která se mi zdála býti věčností. Autobus byl obklopen lidmi ozbrojenými nejrozličnějším způsobem: puškami, revolvery, bajonety, noži. Jeden mladík proti mně vytáhl zvolna bajonet, skřípaje zuby. Konečně nás nechali vystoupiti a odvedli nás k otcům piaristům. Shledali jsme se tam s J. Exc. panem biskupem... Jeho Excelence

velmi dojat, když nás spatřil, udělil nám své požehnání...

25. července večer kolem 8. hodiny přišel z Katalonie první oddíl rudých, který šel na frontu. Když vstoupili do nádvoří koleje, milicionáři vyli: „Smrt všem!“... Po dlouhém vyjednávání kapitán slíbil, že za jeho přítomnosti ve městě nebude žádný z vězňů zabit, a dodržel slovo... Oddíl odešel nazítří, 26. července, směrem k Sierra d'Alburque; na neštěstí náš dobrý kapitán šel s nimi. Lid stal se pánem domu a vnikl do kuchyně a refektáře, kde následovalo bez přerušení hodování od 8. hodiny ráno až do čtvrté hodiny ranní následujícího dne...

Nešťastnou náhodou za pravidelným oddílem z 25. července následoval ještě zástup opozdilců, zběsilých to lidí, kteří zůstali asi v počtu padesáti kolem domu. Oni to byli, kteří počali vraždit hromadně. Počinaje 26. červencem pravidelně mezi půlnocí a 3. hod. ranní přicházeli pro 20—25 vězňů, aby je odvezli v autobusu na hřbitov, kde je pak vraždili. Každý

při tom jim sebral, čeho se mu zachtělo.

Před svým odjezdem byl jsem zpraven o tom, že již více než 700 vězňů bylo pobito. V diecési nezůstal ani jediný farář. Všechny kostely byly zavřeny, nebyly-li již předtím vypáleny... 8. srpna byl pan biskup odveden do vězení a nazítří kolem půlnoci byl odveden na hřbitov...

Dne 11. srpna lid dožadoval se s velkým křikem smrti všech ostatních vězňů. Tentokrát bylo zbytečné přemlouvání: byl to lid bez vůdce, jenž se dožadoval hlav všech pozůstalých... Dne 12. srpna navečer R. P. převor z Pueyo recitoval modlitby za umírající a udělil nám absoluci s plnomocnými odpustky pro hodinku smrti. Bylo to dojmavé slyšení nejmladšího z našich oblátů, jak nám často opakoval: „Já nechci odejít, chci zemřít s Patres jako mučedník.“ Rudí měli totiž zvyk ptáti se vězňů, dříve než je zabili, zda trvají na tom zůstat katolíky. Též vězňové byli spokojeni, ano, radovali se, obzvláště Patres, že mohou zemřít jako mučedníci...

Nevím, co se událo po mém odchodu ve vězeních v Barbastro. Je však velmi pravděpodobné, že rudí pokračovali ve svém každodenním vraždění. A co se tedy stalo s našimi Patres, s našimi spolubratry, s našimi malými dětmi...?"

K této zprávě není třeba nic dodávat. Je to jistě jen smutný obraz toho, co se dalo i na mnohých jiných místech.

Drobné zprávy. Před ukončením tohoto čísla došla nás smutná zpráva, že 21. listopadu zemřel J. M. ndp. Petr Hlobil, opat rajhradský. Narodil se 26. srpna 1854, řeholní sliby složil 8. září 1873, na kněze byl vysvěcen 18. října 1877 a opatské svěcení při-

jal 9. února 1922. Ačkoli dosáhl úctyhodného věku 82 let, přec jeho smrt je pro nečetný konvent rajhradský bolestnou ztrátou. R. I. P.

Dne 4. listopadu zemřel v broumovské nemocnici P. Odilo Schmidt, profesor tamního benediktinského gymnasia. P. Dr. Odilo Schmidt narodil se v Giesshübel 9. června 1889, slavné sliby složil 6. ledna 1916, na kněze byl vysvěcen 18. června 1916. Od roku 1921 působil na klášterním gymnasiu. Před nedávnem odebral se do Police na zotavenou ze své nervové choroby. Dne 4. listopadu, když nemohl spát, chtěl zbytek noci strávit čtením při světle svíčky. Při tom nešťastnou náhodou vzňala se postel. Ač v brzku přišla pomoc, přece P. Odilo utrpěl nebezpečná popálení, kterým zakrátko podlehl. Broumovský klášter ztrácí v něm výtečného varhánika a ředitele kůru. R. I. P.

Známé poutní místo Maria-Zell, spravované benediktiny z opatství St. Lambrecht, bylo povýšeno nyní zvláštním apoštolským brevem z 10. srpna 1936 na samostatné opatství. Prozatímní správou a provedením tohoto breve byl pověřen ndp. opat Hermann Peichl.

Opatství St. Lambrecht, jež pro neутěšené finanční poměry bylo po delší dobu spravováno apoštolským administrátorem, dostalo nyní po odstranění vnějších obtíží opět vlastního opata. Konvent projevil důvěru P. Th. Dr. Viktorinu Weyerovi, dosavadnímu superioru v Maria-Zell. Proto jmenovala jej nyní Svatá Stolice opatem v St. Lambrecht. Nový opat těší se všeobecné vážnosti pro svou hlubokou zbožnost a srdečnou dobrotu. Ač v říjnu slavil již své 70. narozeniny, přece doufáme, že z nového svého úřadu bude se moci ještě po dlouhá léta těšiti.

Prof. Anton Schütz, Gott in der Geschichte. Eine Geschichts-Metaphysik und Theologie. 292 Seiten. Salzburg 1936, Anton Pustet. Broschiert S. 10.80. — Neobvyklá kniha, která na čtenáře klade nemalé požadavky: „Cesta Boží v dějinách“, to jest thema, jež i vzdělanému člověku není jen tak běžné. Předpokládá při nejmenším věřícího člověka. Jemu předkládá autor svůj klíč k smyslu dějin: „V světových prostorách mohou nás řídit jen hvězdy, na spletitých cestách dějin vede nás jediný Bůh.“ I tam, kde pesimisté v dějinách vidí jen pole zřícenin, snaží se kniha v těchto troskách odhalit obraz Boží; kde moderní dějepisci vidí jen nahromadění nahodilostí, nachází rozumnost Božského Logos a kde oni odhalují v dějinách jen nepřehledná lebečná pole tragiky, tam naslouchá autor mezi smrtelným chropotem a válečným rykem tlukotu srdce milosrdného a svatého Boha a táže se, zda v onom bezmoečném zápolení, jež skeptikové nacházejí v dějinách, neosvědčuje se přece, že „virtus in infirmitate perficitur — ctnost (síla) v slabosti se zdokonaluje“. Zkrátka jemu jest Bůh Tvůrcem, Bůh jest mu Vykupitelem, posvěcující Bůh jest mu klíčem k dějinám; tato dějepisná hlediska v závěrečných kapitolách zkoumá na dějinných událostech.

P. Leo Aicher.

Josef Dillersberger, Der Neue Gott. Biblisch-theologischer Versuch über den Epheserbrief des hl. Paulus. 232 Seiten. Salzburg 1935, Verlag Anton Pustet. Br. RM 3.50, S. 6.48. — Knihu nutno nazvat komentářem listu k Efeským v eminentním slova smyslu, neboť komentáře obvykle hledí si vědeckého výkladu jednotlivých slov, ale srdce a duše přijdou při čte-

ní často velmi zkrátka. U této knihy ožívá před námi opět postava Apoštola národů v celé své velikosti, každé jeho slovo v listě nabývá svého zvuku, jednotliví myšlenka existence Trojjediného Boha probleskuje k nám z každé řádky. Z celého díla je patrné, s jakou láskou ujímá se autor svého thematicu, a jeho kniha je jistě mezníkem v exegetických spisech, podle níž budou lépe chápány i ostatní knihy Nového zákona. P. P.

Josef Dillersberger, Das Wort vom Logos. Vorlesungen über den Johannesprolog. Bd. 6. der „Bücherei der Salzburger Hochschulwochen“. 224 Seiten. Salzburg 1936, Verlag Anton Pustet. Br. RM 3.70; S. 6.48. — Jméno Dillersbergerovo nabylo záhy takového zvuku, že jeho přednášky v Salzburgu o „Prologu Evangelia sv. Jana“ byly jedny z nejnavštěvenějších při celém Vysokoškolském týdnu. Čteme-li je nyní knižně, pochopíme to snadno. Dillersberger má v sobě něco ze sv. Otců, kteří nejen že vykládali slovo za slovem, ale vykládali též s láskou a osvícení Duchem Svatým. Náš autor s neúnavností sv. Augustina vrací se k jednotlivým slovům Prologu, aby docenil jejich obsah do všech důsledků. Při tom nijak neztrácí spojitosti, naopak ucelenost a souvislost jednotlivých slov nabývá zde neobvyklé síly. Božské Slovo jako nebeský orel snáší se se své nesmírné velebnosti k zemi, aby se zmocnilo svého člověčenství. Jasně rozdělení pojí se zde s theologickou hloubkou. Kniha bude jistě prospěšná nejen katolické inteligenci, ale i těm, kteří stojí mimo Církev nebo kteří, ač jsou v jejím táboře, přece pohlížejí k náboženským pravdám s pochybnostmi.

P. P.